

UNGJILLI SIPAS GJONIT

KOMENTARI

Tasker

Rruga e Paqes

2010

HYRJE

UNGJILLIN SIPAS GJONIT e shkroi Gjoni (Johani) apostull, pasi u shpërngul në Efes, megjithëse ekziston mundësi se projektin e parë ta ketë shkruar që në Palestinë. Është e qartë se qëllimi i autorit ishte të bindurit e të pafeve: do të provojë, me anë të shtatë shenjave mesianike, se Jezusi është Mesia edhe se me anë të besimit në të dhe dorëzimit të vullnetit të tij, njeriu mund të shpëtojë. Ka shumë të ngjarë që ky ungjill iu drejtua çifutëve që banonin jashtë Palestinës. Mund të tregohet se ky ungjill ka rrënjët e tij në Palestinën çifute duke marrë parasysh lidhjet e tekstit dhe të stilit me tekstet nga Kumrani. Përveç kësaj edhe struktura e ungjillit i ngjan asaj të rendit të leximeve të bërë në sinagogat e Palestinës. Shumica e mendimeve kryesore në këtë ungjill gjenden edhe në Dhiatën e Vjetër (p.sh. Fjala, Jeta, Drita, Bariu, Shpirti, Buka, Hardhia, Dashuria, Dëshmia). Jezusi paraqitet jo vetëm si plotësim i Dhiatës së Vjetër në përgjithësi; por, pikërisht si vetë Fjala, Kryemendi ose Arkitekti i krijimit të Perëndisë, si edhe Drita ose burimi i gjithë shfaqjes për Perëndinë. Në ungjillin sipas Gjonit Jezusi tregohet më drejtpërdrejt se sa në ungjijtë e tjerë si Mesia, Biri i Perëndisë, Biri i njeriut, Profeti, UNË JAM.

Përveç kësaj Ungjilli ka një qëllim apologjetik. Te 1,19-28 Gjoni kundërshton idenë se Gjon Pagëzori të ketë qenë mesia: këtë ide e kishin, siç duket, disa nga dishepujt e tij që banonin në krahinën e Efesit (Veprat 19,1-7). Gjoni kundërshton edhe ide gnostike të ndryshme. Ai thotë se askush asnjëherë nuk e ka parë Perëndinë (1,18), kurse gnostikët pohonin se mund ta shohin me anë të një përvojë ekstatike (ndonjë vegim). Te Gjoni 2,11 Gjoni thotë se Jezusi kreu mrekullinë e tij të parë në Kanë të Galilesë, kurse gnostikët pohonin se Jezusi kishte kryer mrekulli të ndryshme në kohën e fëmijërisë. Te 19,34-35 Gjoni thekson se Jezusi vdiq më të vërtetë, kurse disa gnostikët pohonin se Jezusi nuk vdiq në kryq, por u largua për në Indi, ku në fund vdiq me vdekje natyrore. Gnostikë të tjerë pohonin se shpirti hynor ishte

larguar prej Jezusit para vdekjes së tij, dhe se individi që vdiq në kryq ishte vetëm njeri i zakonshëm (shih edhe 1 e Gjonit 5,6: Jezusi erdhi te ne me anë të ujit të pagëzimit të tij dhe me anë të gjakut të vdekjes së tij. Ai nuk erdhi vetëm me anë të ujit, por me anë të ujit dhe me anë të gjakut njëkohësisht. Shpirti i Perëndisë dëshmon për këtë, dhe Shpirti është e vërteta). Gjoni thekson se Jezusi ishte Perëndi-Njeriu (falë trupëzimit. shih 1 e Gj 1,1-3: Ai që quhet «Fjala», ekzistonte qysh para krijimit, e megjithatë e dëgjuam, e pamë me sytë tanë, e shikuam dhe e *prekëm me duart tona* – Fjalën jetëprurëse. Me fjalë të tjera, Jezusi nuk ishte iluzion optik, por Perëndi i trupëzuar) i cili vdiq dhe kështu kreu shlyerjen e mëkatëve të mbarë botës (1 e Gj 2,2:).

Prandaj, të kuptojmë se ungjijtë nuk janë një falsifikim nga shekulli i dytë, por janë të rrënjësor në vendbanimin hebraik, çifut të shekullit të parë ku flitej aramaisht. Autorët ose e njihnin Jezusin personalisht ose i bazuan ungjijtë në dëshmitë e atyre që e kishin njohur. Ata s'janë një mit, por një tregim i saktë historik.

KOMENTARI

1. JEZUSI FJALA E ZOTIT, E MISHËRUAR DHE E ZBULUAR

a) Prologu (1, 1-18)

Burimi i zbulimit dhe i jetës

(Fu 8,22-31) **1.** Në fillim (kur Perëndia krijoi gjithçka), ishte tashmë Ai që quhet «Fjala». Ky kishte qenë gjithmonë me Perëndinë dhe ishte vetë Perëndi. ²Gjatë krijimit ky ishte (në veprim) pranë Perëndisë. ♦ ³Të gjitha u krijuan me anë të tij; asgjë nuk u bë pa veprimin e tij. ⁴Ai ishte burimi i jetës, ♦♦ dhe kjo jetë ishte drita ♦♦♦ e njerëzve. ⁵Drita vazhdon të ndriçojë në errësirë dhe errësira nuk e ka shuar ndonjëherë. ⁶Një njeri u dërgua nga Perëndia: ai quhej Gjon. ⁷Ai u dërgua për të dëshmuar dritën, në mënyrë që ta njohin atë e ta pranojnë të gjithë. ⁸Ai vetë nuk ishte drita; ai kishte për detyrë vetëm të dëshmonte dritën. ⁹⁻¹⁰Ai, Fjala, është drita e vërtetë. Ai erdhi në botë për t'ua dhënë këtë dritë njerëzve. Bota u krijua me anën e tij, e megjithatë bota nuk e njohu. ¹¹Erdhi në vendin e vet, por populli i vet nuk e pranoi. ¹²Megjithatë, disa e pranuan dhe besuan në të. Atyre u dha të drejtën të bëheshin fëmijë të Perëndisë. ¹³Kështu u bënë♦ jo me lindje natyrore ose sepse njerëzit deshën kështu, por sepse Perëndia u dha atyre jetën e re. ¹⁴Ai, Fjala, u bë njeri, njeri i gjallë, dhe u vendos në mesin tonë. Ne pamë fuqinë dhe madhështinë e tij qiellore, madhështinë që i përket, plot hir dhe të vërtetë, Birit të dashur që erdhi nga Ati. ¹⁵Gjoni u paraqit si dëshmitar i tij dhe thirri: «Ky është ai për të cilin ju thashë: «Pas meje vjen një njeri që është më i madh se unë; sepse para se të lindja unë, ai ekzistonte që nga përjetësia.» ¹⁶Ai na dhuroi, nga pasuria e tij, dëshmi pas dëshmie të mëshirës së tij. ¹⁷Me anë të Moisiut, Perëndia na dha Ligjin, ndërsa me anë të Jezusit, Mesisë, erdhi mëshirë ♦♦ dhe e vërteta. ♦♦♦ ¹⁸Askush nuk e ka parë ♦ ndonjëherë Perëndinë; por Biri i dashur, që është vetë Perëndi dhe që ka të njëjtën natyrë me të, e bëri atë të njohur.

♦ Aludim për veprimin e Fjalës pranë Perëndi Atit gjatë krijimit (shih Fjalët e urta 8). ♦♦ Fjala është burimi i vetëm i jetës së përvetshme (d.m.th. i pavdekshmërisë). ♦♦♦ Fjala është burimi i vetëm i zbulimit të Perëndisë, dhe kështu autori i vërtetë i Shkrimit të shenjtë. ♦ Vetëm një dorëshkrim (kodi latin i Veronës) e lidh këtë fjali me lindjen e Jezusit prej virgjëreshës. «Ata besuan në emrin e atij që lindi jo me lindje natyrore», etj. ♦♦ aludim për veprat e tij të mëshirëshme ♦♦♦ aludim për mësimin e tij ♦ Kundër pohimit të gnostikëve që thoshin se Perëndia mund të shihet drejtpërdrejt në vegime nëpërmjet ekstazës.

Nëse pranojmë që Ungjilli i Gjonit u drejtua kryesisht lexuesve çifutë në Diasporë, ai duhet të interpretohet në dritën e Dhiatës së Vjetër dhe jo në termat e filozofisë greke. Kjo do të thotë që prologu është kryesisht një shpjegim i Fjalëve të urta 8,22-36 në dritën e mishërimit të mëvonshëm të Fjalës që është një person, personi i dytë i Trinisë. Është kontributi unik i prologut të Ungjillit të Gjonit, që zbulon Fjalën e Zotit jo thjesht si një atribut i Zotit, por si një Person i veçantë brenda Hyjnisë, që banonte me Krijuesin para se të fillojë krijimi, dhe vepron si agent hyjnor në krijim dhe burimi i zbulesës hyjnore. Ai është krahu ekzekutiv i Trinisë. Prologu nuk flet për ‘fjalën e Zotit’ por për Fjalën që ishte me Zotin dhe ishte Zot (1). Ai nuk është vetëm burimi i jetës fizike por edhe i jetës së përjetshme dhe burimi i të gjithë zbulesës hyjnore (dritës). Kjo dritë ende ndriçon dhe nuk është shuar asnjëherë. (5) Nuk i referohet ndriçimit njerëzor, por zbulesës hyjnore. Ai madje nuk i referohet zbulesës së përgjithshme, por zbulesës specifike hyjnore.

Njeriu, i bërë fillimisht në shëmbëlltyrën e Zotit, është një krijesë e rënë; dhe, megjithëse shëmbëlltyrë (përmgjasi) mbetet, ajo është e dëmtuar. Për më tepër, bota (10), në të cilën hyn njeriu në lindje, universi i rregulluar, dikur nga Krijuesi i saj dukej se ishte “shumë i mirë”, tani është i çrregulluar nga mëkati dhe, me fjalët e Palit, “rënkon dhe mundohet nga dhimbja”

Një lajmëtar i tillë ishte njeriu i dërguar nga Zoti, emri i të cilit ishte Gjon (6). Por dëshmia e Gjonit ishte unike. Funkcioni i tij në programin hyjnor ishte të drejtojë vëmendjen e njerëzve te Fjala, jeta e së cilës ishte drita e tyre, por te Fjala jo si një ndikim i padukshëm që mund të mendohet vetëm nga imagjinata, por te mishi i bërë nga Fjala, një Njeri i dukshëm për sytë e tyre dhe njerëzor si ata (14). Dëshmitari i Gjonit përmendet në momentin më të hershëm të mundshëm të Ungjillit, sepse ungjilltari ka të bëjë kryesisht me regjistrimin se, me një akt të mëshirës hyjnore dhe dhembshurisë së pafund, Fjala ka hyrë në këtë botë të çrregullt dhe të paqartë, dhe ka hyrë në të pikërisht në sferën ku mëkati është ngulitur më thellë. Ai është bërë mish (d.m.th. u trupëzua), me gjithë dobësinë e saj të qenësishme. Dhe Gjoni ishte i pari që i drejtoi njerëzit e tjerë te Jezusi – Fjala e mishëruar. Për t’u

bërë mish, Fjala duhej të hynte në jetën njerëzore në një moment të veçantë të historisë, dhe si anëtar i një race dhe kombi të veçantë, kombit hebre, të cilit iu kishte dhënë e gjithë shpallja e DhV. Në të vërtetë ishte bërë përgatitja për ardhjen e tij në këtë kohë dhe në këtë mënyrë. Zoti kishte zgjedhur një popull, kryetarët çifutë, të cilëve ua zbuloi veten më shpesh dhe më plotësisht se ndaj cilitdo tjetër. Në përputhje me rrethanat, kur Fjala përfundimisht u trupëzua mes atyre njerëzve në përmbushje të premtimeve të dhëna asaj, mund të ketë qenë pritur që ai do të mirëpritet si ai që po hynte në popullin e tij. Por kur ai erdhi në Izrael, Izraeli në pjesën më të madhe e refuzoi atë (12). Megjithatë, kjo nuk nënkuptonte zhgënjimin e qëllimit shëlbues të Zotit. E vërteta e tij duhej të zbulohej. Dashuria e tij e hirshme për mëkatarët duhej të shprehej dhe të shprehej ashtu siç mund ta shprehte vetëm ai, i cili, si Biri i vetëm i Atit të tij qiellor, kishte jetuar në intimitetin më të afërt me Të nga e gjithë përjetësia. Mishi i bërë nga Fjala në Jezu Krisht ishte me të vërtetë plot hir (14), siç e bëjnë shumë të qartë rrëfimet pasuese në këtë Ungjill. Askush që lexon historinë e bisedës së Jezusit me gruan samaritane, për rikthimin e shikimit te burri i lindur i verbër, për ushqimin e tij të turmës së uritur, për ngritjen e Lazarit, ose për larjen e këmbëve të dishepujve dhe pjesa tjetër e rrëfimit të mundimeve të Krishtit, mund të mos vërejnë se sa mirësjellje Jezusi u dorëzua njerëzve me pasuri të ulët. Ai ishte gjithashtu plot të vërtetë; dhe në këtë Ungjill kemi regjistrimin më të plotë të mësimave të tij rreth Vetes dhe natyrës dhe qëllimit të misionit të tij dhe ekspozimin më të pamëshirshëm të injorancës dhe marrëzisë së të gjithë atyre që qëndrojnë të verbuar nga errësira e kësaj bote.

Por Drita vazhdoi të ndriçonte në errësirë. Fjala që kishte qenë agjent hyjnor në krijimin fillestar, megjithëse njerëzit e tij nuk e pranuan atë, lindi një krijim të ri, që nuk u nënshtrohej ligjeve natyrore të brezit fizik, por pasardhësve të drejtpërdrejtë të Zotit. Të gjithë atyre që e pranuan atë për atë që është dhe i dhanë besnikërinë e tyre iu dha e drejta të bëhen ata që nga natyra nuk mund të jenë, fëmijë të Zotit dhe të marrin kujdesin dhe mbrojtjen e Atit të tyre (12, 13). Në përshkrimin e tij të natyrës së kësaj lindjeje të re dhe të pasojave të saj, shkrimtari i këtij Ungjilli nuk po tregon një përvojë mistike të

jashtëzakonshme të veçantë për veten e tij. Përkundrazi, ai shkruan si anëtar i një shoqërie me karakter universal, të gjithë anëtarët e së cilës mund të dëshmojnë se ata kanë gëzuar privilegjet e të qenit fëmijë të Zotit. Dhe dëshmia e tyre do të pajtohej me të tijn se jeta e re e birësisë hyjnore është në thelb një marrëdhënie me një Person, ndihma e të cilit është në dispozicion për ta në çdo orë nevoje dhe që ka brenda vetes një rezervë të bollshme bekimesh, të cilat ai është i gatshëm të dhurojë të gjithë ata që i përkushtohen atë. Është si një përfaqësues i gjithë Kishës së Krishtit që ungjilltari shkruan: “nga plotësia e tij kemi marrë të gjithë, hir mbi hir”, domethënë një bekim pas tjetrit (16). Kjo plotësi nuk mund të shkëputet kurrë nga ai që e zotëron atë. Kjo është arsyeja pse feja e krishterë nuk është bindja ndaj një sistemi ligjor, por përkushtimi ndaj një personi. Në judaizëm, ligji u bë një qëllim në vetvete, diçka që mund të ndahej nga Moisiu përmes të cilit u dha. Hiri dhe e vërteta që erdhi nga Jezu Krishti nuk mund të ndahen kurrë nga vetë (27). Megjithatë, edhe për të krishterin, Zoti i padukshëm mbetet i padukshëm. Por të njohësh Jezu Krishtin dhe të dëgjosh atë që ai na ka deklaruar për Atin e tij qiellor, do të thotë të njohësh gjithçka që ne në gjendjen tonë krijesore jemi të aftë të dimë. Një ditë, siç na e thotë ungjilltari ynë gjetkë, ne do ta shohim atë siç është ai (shih 1 Gjn. 3, 2).

Shenime shtese

2. Në fillim; d.m.th. kur filloi krijimi. Ishte (*en*), d.m.th. ishte tashmë në ekzistencë. Me Zotin, d.m.th. qëndroj me Zotin. Fjala ishte një Person i veçantë brenda Hyjnisë.

Ai ishte Zoti. Në origjinal, nuk ka asnjë artikull të caktuar para Zotit. Rëndësia e kësaj është se Fjala nuk e përbën vetë të gjithë Hyjninë; megjithatë hyjnia që i përket pjesës tjetër të Hyjnisë i përket gjithashtu atë.

3. U bënë. *Egeneto* greke është përkthyer më mirë ‘lindi’.

5. Fjala greke *katalambano*, Koha aoriste e foljes nënkupton që nuk ka pasur kurrë një rast të vetëm të një disfate të tillë. Shembulli më sinjal i dështimit të errësirës ishte paaftësia e tij për të shkatërruar Jezusin ose kishën e tij. Ai, Drita e vërtetë, ende vazhdon të shkëlqejë.

6. Ishte një burrë. *Egeneto* greqisht do të thotë “atje u shfaqën në skenën e historisë”.

7. Përmes tij; d.m.th. përmes Gjonit. Ishte Gjoni ai i cili fillimisht u drejtoi njerëzve Jezusin si Dritë dhe të tjerët arritën të besonin përmes besimit të këtyre burrave. Prandaj të gjithë besimtarët në njëfarë kuptimi janë sjellë për herë të parë në besim nga Gjoni.

8. Mund të ndodhë që mohimi i theksuar i këtij vargu të nxitet nga një dëshirë për të luftuar ata në ditën e ungjilltarit që po bënin pretendime të ekzagjeruara në emër të Gjon Pagëzorit.

9. Fjala *alethinos*, e përkthyer këtu e vërtetë, tregon “të vërtetë” në krahasim me “të falsifikuara”, në vend të “së vërtetës” (*alethes*) në krahasim me “të rreme”. Është një fjalë kyçe e Ungjillit. Shih shënimin në 15, I.

Kjo vjen në botë. Është e mundur të merret kjo në marrëveshje me çdo njeri, ose siç ishte predikati. Pra, një përkthim tjetër “Drita e vërtetë që ndriçon çdo njeri po vinte në botë”, d.m.th. në kohën kur Gjoni po shërbente. Kjo nuk nënkupton që ndriçimi bëhet në momentin e lindjes njerëzore, sepse ‘çdo njeri që vjen në botë’ është një mënyrë rabinike për të thënë, ‘kushdo që ka lindur’.

Bota. Kjo është ndodhja e parë e një fjale që gjendet shpesh në këtë Ungjill dhe në Letrën e Parë të Gjonit. Përkthos greqishten *kosmos*, që do të thotë universi i renditur; në shkrimet e Gjonit sidoqoftë ajo ka kuptimin dallues të botës së çrregullt, të rënë. ‘

10. Bota e çrregulluar nuk mund të vazhdojë të ekzistojë për një moment përveç jetës së dhënë nga Krijuesi i saj, por njeriu i rënë, pavarësisht dritës që është në të, nuk arrin të njohë Krijuesin dhe Ruajtësin e botës (shih Rom. 1, 20).

11. Fjala i përktheu të tijat qartë njerëzve të tij, çifutëve. Drita që u dha të gjithë njerëzve nga Fjala u dha në masë të veçantë izraelitëve, të zgjedhur nga Zoti për të qenë marrësit e një zbulesë të veçantë për vetë. Kur Fjala u bë mish në një fëmijë hebre në tokën e Izraelit, ai në një kuptim të vërtetë po vinte në shtëpi në e tij, por familjarët e tij nuk e mirëpritën.

12. Besoni në emrin e tij; d.m.th. japin besnikërinë e tyre ndaj tij sepse ai është ai që emri (ose emrat) e tij nënkuptojnë se ai është.

13. Të cilët kanë lindur. Një dorëshkrim i versionit të vjetër latin ka “i cili ka lindur”; dhe Tertuliani supozon se ky është leximi i duhur. Nëse lexohet njëjës, ka një referencë të qartë për lindjen e virgjër të Jezusit. Por provat e dorëshkrimeve për shumësin janë mbizotëruese dhe koncepti i lindjes së re të të krishterëve është një temë e rëndësishme e Ungjillit. Mund të jetë që gjuha e veçantë në të cilën përshkruhet kjo lindje e re këtu të ndikohet nga një njohuri e lindjes së virgjër, por kjo duhet të mbetet çështje mendimi.

Jo nga gjaku. Zakonisht supozohet se ‘gjaku’ pasqyron besimin se gjaku i dy prindërve ishte i përzier në formimin e embrionit njerëzor. Pra, një përkthim parafrazon “jo nga stoku njerëzor”. Nisma hyjnore dhe jo njerëzore është këtu e theksuar.

14. Banesa. Fjala greke *eskenosen* nënkupton “të banosh si në një tendë”. Përdorimi i saj këtu mund të jetë për të theksuar se jeta e mishëruar e Fjalës nuk ishte veçse një qëndrim i përkohshëm. Më shumë gjasa, kjo do të thotë që prania hyjnore, për të cilën besohet se ishte “vendosur” posaçërisht në tendën e shenjtë dhe më vonë në tempull, tani erdhi të banonte te njeriu Jezus.

Te Gjoni fjala „mish” do të thotë: natyra njerëzore e plotë dhe në aq sa i duket t’u nënshtrohet vuajtjeve, dhjimjeve dhe vdekjes (Bible Drita).

Ne përfshijmë autorin dhe të krishterët e tjerë që panë Jezusin gjatë jetës së tij tokësore.

Ndërsa përcakton karakterin e lavdisë. Ishte një lavdi e tillë që i përket Birit të dashur të Atit ‘.

Hiri dhe e vërteta. Kjo shprehje është ndoshta e ndikuar nga shoqërimi në shumë pjesë në Psalmet e “mëshirës” dhe “së vërtetës”, ungjilltari që zëvendëson hirin (këtu vetëm në këtë Ungjill) me “mëshirë”. Hiri shfaqet në pjesën tjetër të këtij Ungjilli si dashuri dhe duhet parë që shfaqet veçanërisht në veprimet e Jezusit; e vërteta, nga ana tjetër, është e dukshme sidomos në fjalët e tij.

15. Gjoni, megjithëse ishte pjesë e errësirës së botës dhe megjithëse u përkiste njerëzve tek të cilët erdhi mishi i bërë nga Fjala, ishte përjashtimi i lavdishëm i refuzimit të deklaruar në fjalët e tij “nuk e pritë atë”. Ai dha dëshmi për mishërimin e bërë me Fjalë, për epërsinë e tij ndaj vetvetes dhe ekzistencës së tij të mëparshme.

26. Të gjithë ne; d.m.th. të gjithë ne të krishterët, përfshirë ata që kurrë nuk e panë Krishtin në mish.

Hir për hir. Parafjala anti këtu përkthehet “hir mbi hir”, hir për të përmbushur çdo nevojë që paraqitet (shih 2 Kor. 12, 9), një bekim pas tjetrit.

27. Kontrastet në këtë varg nuk janë vetëm midis ligjit dhe hirit, dhe midis Moisiut dhe Jezusit, por midis u dha dhe erdhi. Hiri dhe e vërteta janë po aq dhurata të Zotit sa ligji; por, ndërsa ligji mund të ndahet nga Moisiu ligjvënësi dhe është në disa nga aspektet e tij të një natyre të përkohshme, hiri dhe e vërteta nuk mund të ndahen nga ai në të cilin janë mishëruar. ‘Ligji u dha “për një qëllim të veçantë. Nga ana tjetër, Ungjilli “erdhi” (*egeneto*), sikur, sipas rrjedhës së rregullt dhe të duhur të planit hyjnor, kjo ishte çështja e natyrshme e gjithçkaje që kishte shkuar më parë.’

28. Në gji të një idiome hebraike shprehet marrëdhënia intime e fëmijës dhe prindit, dhe e mikut dhe mikut (shih 13, 23).

E deklaroi atë. Folja greke është *exigoumai*; do të thotë të “shpjegosh” ose “interpretosh” ose “të zbulosh një mister” ..

b) Një javë dëshmi dhe zbulesë (1, 29 – 2, 22)

Qengji i flijimit i dhënë nga Perëndia

²⁹Të nesërmen, kur Gjoni e pa Jezusin duke u afruar, tha: “Ja, qengji i Perëndisë që ia shlyen mëkatit botës! ³⁰atë kisha ndër mend kur thashë: «Pas meje vjen njeriu që është më i madh se unë»; sepse megjithëse linda para tij, ai është para meje. ³¹Por kur e thashë këtë, ende nuk e dija se kush ishte ai. Fillova të pagëzoja me ujë në mënyrë që ky t'i zbulohet popullit të Izraelit.” ³²Gjithashtu, Gjoni dha dëshminë që vijon: “Pashë se si Shpirti i Perëndisë zbriti si pëllumb dhe zuri vend mbi të. ³³Më parë nuk e dija se ishte ai. Por Perëndia që më dërgoi në emrin e tij të pagëzoja me ujë si shenjë pendimi, më tha: «Kur ta shohësh njeriun mbi të cilin ulet Shpirti i Perëndisë e rri mbi të, atëherë do ta dish se ky është Mesia – ai që pagëzon me Shpirtin e Perëndisë.» ³⁴Pikërisht këtë pashë, – tha Gjoni, – dhe garantoj se ky është Biri i Perëndisë.”

Dishepujt e parë

³⁵Të nesërmen Gjoni po qëndronte në të njëjtin vend bashkë me dy dishepujt e tij. ³⁶Kur e pa Jezusin duke kaluar pranë, tha: «Ky është qengji që Perëndia na ka dhënë për flijim.» ³⁷Të dy nxënësit e dëgjuan

këtë dhe shkuan pas Jezusit. ³⁸Jezusi u kthye, pa se po e ndiqnin dhe i pyeti: «Ç'kërkoni?» Ata iu përgjigjën: «Ku banon, rabin?» (rabin do të thotë 'Mësues') ³⁹«Ejani e do të shihni!» – u përgjigj ai. Ata u nisën bashkë me të, panë se ku po banonte dhe e kaluan pjesën tjetër të ditës me të. Ishte afërsisht ora dhjetë. ⁴⁰Njëri prej dy vetave që e kishte dëgjuar dëshminë e Gjonit për Jezusin dhe kishte shkuar pas tij, quhej Andre. Ishte vëllai i Simon Pjetrit. ⁴¹Kur e takoi pas pak të vëllanë, Simonin, i tha: «E gjetëm Mesinë.» ⁴²Pastaj e solli te Jezusi, i cili e vështroi me vëmendje e i tha: «Ti je Simoni, biri i Gjonit. Ti do të quhesh Kefa.» Kefa do të thotë aramaisht: Pjetër; njeri i ngurtë.

Filipi dhe Natanaeli bar Tolmai

⁴³Të nesërmen Jezusi vendosi të nisej për në Galile. Ai takoi Filipin dhe i tha: «Eja me mua!» ⁴⁴Filipi ishte, ashtu si Andreu dhe Pjetri, nga Bet-Caida. ⁴⁵Filipi e kërkoi përsëri Natanaelin dhe i tha: «Kemi gjetur atë për të cilin shkruan Moisiu në librat e Ligjit dhe të cilin e parashikonin profetët. Është Jezusi nga Nazareti, biri i Jozefit.» ⁴⁶«A mund të dalë prej Nazaretit diçka e mirë?» – pyeti Natanaeli. Por Filipi i tha: «Eja me ne e bindu vetë!» ⁴⁷Kur e pa Natanaelin duke iu afruar, Jezusi tha: «Ja, po vjen një izraelit i vërtetë, një njeri pa mashtrim.»

⁴⁸Natanaeli e pyeti: «Nga më njeh?» Jezusi iu përgjigj: «Para se të të thoshte Filipi, që të vije me të, të pashë ♦ (me shpirt kur po mendohesh) nën fik.» ⁴⁹Pastaj Natanaeli i tha: «Ti je Biri i Perëndisë! Ti je Mbreti i Izraelit!» ⁵⁰Jezusi tha: «Tani po më beson sepse të thashë që të pashë nën fik. Ti do të shohësh edhe gjëra më të mëdha se kjo.» ⁵¹E vazhdoi: «Ju siguroj se do të shihni qiellin e hapur dhe lajmëtarë engjëllorë të Perëndisë duke qarkulluar midis Perëndisë në qiell dhe Birit të njeriut në tokë.»

♦ dëshmi për dhunti largpamjeje – ai është profet.

Shenja e parë mesianike: Jezusi e kthen ujin në verë

2.¹⁻²Pas dy ditësh, në Kanë të Galilesë u bë një dasmë. Jezusi ishte i ftuar bashkë me dishepujt e tij. Edhe nëna e tij ishte aty.

³Kur mbaroi rezerva e verës, nëna e Jezusit i tha atij: «Nuk kanë më verë! ♦ » ⁴Jezusi iu përgjigj: «Se ç'do të bëj unë, është puna ime e jo puna jote! A nuk erdhi koha ime?» ⁵Nëna iu drejtua shërbëtorëve dhe u tha: «Bëni si t'ju urdhërojë ai!» ⁶Në shtëpi ishin gjashtë qypa balte, secili zinte njëqind litra. Ata përdorshin për pastrimin që cakton Ligji. ⁷Jezusi u tha shërbëtorëve: «Mbushini këto enë me ujë!» Ata i mbushën deri në grykë. ⁸Pastaj i urdhëroi shërbëtorët: «Nxirrni një mostër dhe silljani dollibashit.» Ata vepruan ashtu.

⁹Dollibashi e provoi ujin e kthyer në verë, por nuk e dinte nga kishte ardhur vera; vetëm shërbëtorët që ia kishin sjellë ujin, e dinin. Prandaj e thirri dhëndrin ¹⁰dhe i tha: «Çdo njeri vë më parë në tryezë verën më të mirë dhe, pasi të dehen mysafirët, sjell verë më të keqe. Por ti e ke ruajtur verën më të mirë për në fund!»

¹¹Kjo ishte mrekullia e parë f&f& në Kanë të Galilesë, të cilën Jezusi e bëri si shenjë mesianike; tregoi madhështinë e tij qiellore dhe nxënësit e tij besuan se ai ishte Mesia.

¹²Pas kësaj Jezusi shkoi bashkë me nënën, vëllezërit dhe nxënësit e tij në Kafarnaum dhe qëndroi atje disa ditë.

♦ Vera simbolizon zakonisht gjakun; kështu Jezusi plotëson atë që i mungonte judaizmit – gjakun e flijimit të pajtimit të Mesisë për t'u dhënë njerëzve jetën e përjetshme.

♦♦ Kështu Gjoni i kundërshtoi gnostikët që pohonin se Jezusi kishte bërë disa mrekulli gjatë fëmijërisë. Shenjat mesianike janë ato mrekulli që, sipas pritjes së çifutëve, mund t'i kryejë vetëm Mesia.

Jezusi – Perëndia ndër ne

(Mt 21,12-13 ; Mk 11,15-17 ; Lk 19,45-46)

¹³Kur po afrohej festa e Pashkës, Jezusi shkoi në Jerusalem. ¹⁴Në Tempull gjeti tregtarë që shitnin qe, dele dhe pëllumba; edhe ata që merreshin me këmbim parash ishin ulur para tavolinave të tyre. ¹⁵Jezusi bëri një kamxhik litari dhe dëboi nga Tempulli të gjitha delet dhe gjedhët. Përmbysi tavolinat e këmbyesve të parave dhe ua derdhi të hollat në tokë. ¹⁶Shitësit e pëllumbave i urdhëroi: «Hiqini këto sende! Mos e bëni treg Shtëpinë e Atit tim!» ¹⁷Më vonë nxënësit kujtuan fjalën e shkruar në Shkrimin e shenjtë: *Dashuria për Shtëpinë Tënde më djeg përbrenda si zjarr!* ¹⁸atëherë ndërhyne udhëheqësit e çifutëve dhe e pyetën: «Si mund ta dimë nëse ti ke të drejtë ta bësh një gjë të tillë? Na jepni dëshmi për këtë!» ¹⁹Jezusi u përgjigj: «Shkatërrojeni këtë Tempull, dhe tri ditësh do ta rindërtoj!» ²⁰Ata iu përgjigjën: «Për ndërtimin e këtij Tempulli na janë dashur dyzet e gjashtë vjet, e ti do ta rindërtoke brenda tri ditësh?!» ²¹Por Jezusi fliste për «tempullin» e trupit të tij. ²²Kur u ringjall më vonë nga të vdekurit, nxënësit e mbajtën mend këtë fjalë. Pastaj i besuan Shkrimin të shenjtë dhe asaj që u kishte thënë Jezusi.

Ungjilltari tani sqaron më tej natyrën e dëshmisë së Gjonit për Jezusin, e cila është prekur në prolog, dhe tregon rrethanat nën të cilat disa nga dishepujt më të hershëm të Jezusit hynë për herë të parë në kontakt me Të. Kjo pjesë e rrëfimit arrin kulmin në “shenjtën” e parë në Kanën e Galilesë; dhe ajo mbulon ngjarje të cilat paraqiten si ndodhin në ato që do të duket të jenë ditë të njëpasnjëshme në një javë të vetme.

Së pari, ungjilltari dëshiron që lexuesit e tij të dinë se Gjoni as nuk pretendoi, as nuk mund të pretendonte të ishte as Mesia, ose një nga figurat e mëdha të Dhiatës së Vjetër që, besohej, të rimishërohej para

se të vinte Mesia. Përkundrazi, kur kryetarët çifutë dërguan priftërinj dhe levitë për ta marrë në pyetje, në ditën e parë të asaj që ishte e destinuar të ishte një javë e paharrueshme, ai pohoi pa ndonjë rezervë dhe me përlësi të thellë se ai nuk ishte as Mesia, dhe as Elija i kthyer në jetën, as Profetin, për të cilin Zoti kishte folur kur ai tha se do të krijonte një profet i cili do të ishte Moisiu i dytë (shih Lp. 18, 15). Vlerësimi i ulët i Gjoni për veten e tij ishte se ai ishte një zë (23), megjithëse, për të qenë i sigurt, jo më pak një zë sesa zëri që paralajmëronte 'lirimin e Izraelit nga mërgimi babilonas (shih Is. 40, 3). Ishte një zë i ashpër dhe ngushëllues. Ajo thirri në shkretëtirën e nevojës së botës dhe drejtoi njerëzit drejt atë që vetëm mund ta plotësojë atë; por gjithashtu u bëri thirrje atyre që të përgatisnin rrugën për ardhjen e tij duke hequr gjithçka që ishte e shtrembër në sjelljen e tyre dhe e ngushtë në pikëpamjen e tyre, si njerëzit që kthejnë një binarë të ngushtë, të lakuar në shkretëtirë, në një rrugë mbretërore, të gjerë dhe të drejtë. E gjithë kjo është pamja e pendimit. Është e vërtetë që Gjoni veproi ashtu si foli. Ai ishte një profet në vepër, si dhe në fjalë. Ai pagëzoi dhe u mor me atë punë kur zëdhënësi hebre e gjeti atë "në Betabara, një va në anën tjetër të Jordanit" (28). Por pagëzimi i tij në ujë ishte negativ sesa pozitiv; ajo pastroi, por nuk dhuroi asnjë dhuratë me të cilën të pastruarit mund të qëndronin të pastër. Megjithatë, ekzistonte ndër të pranishmit, i panjohur nga të gjithë, përveç Gjoni, Njëri që do të siguronte atë dhuratë; sepse, siç zbulon Gjoni së shpejti, ai do të pagëzonte me Shpirtin e Shenjtë. Ai u shfaq në historinë njerëzore më vonë se Gjoni, por ai e preferoi atë, sepse ai tashmë ishte kur lindi Gjoni; dhe aq i lartësuar ishte statusi i tij, sa Gjoni e ndjeu veten të padenjë për t'i dhënë atë edhe një shërbim kaq të ulët, si zgjidhja e rripit të sandaleve të tij.

Ditën e dytë, Gjoni sheh Jezusin që po afrohej. Së shpejti bëhet e qartë për lexuesin se Gjoni tashmë e ka pagëzuar Jezusin dhe se ai është udhëhequr nga një depërtim profetik për ta njohur atë si ai për ardhjen e të cilit po shikonte Izraeli (Mesia) dhe që do të pagëzonte me Shpirtin e Shenjtë, sepse, megjithëse ishte burrë, ai ishte Biri i Zotit që e dinte mendjen dhe vullnetin e Zotit, pasi vetëm një Bir i tillë mund ta dinte atë. Por, siç e bën shumë të qartë ky Ungjill, ky pagëzim me

Shpirtin vjen si pasojë e shpengimit të fituar për njerëzimin nga vdekja e Jezusit; nuk mund të bëhej efektive përpara flijimit të tij shlyese. Asnjë dëshmi për Jezusin nuk është e përshtatshme, gjë që nuk tërheq vëmendjen për punën e tij si Shpëtimtar. Prandaj, posa Jezusi i afrohet, Gjoni e cakton atë, në dëgjimin, me sa duket, të dishepujve të tij, megjithëse ata nuk përmenden në këtë pikë, Qengji i Zotit, i cili heq mëkatën e botës (29). Ashtu si Zoti kishte siguruar një qengj për flijim në vend të Isakut (Zan. 22, 8), kështu Jezusi është Qengji i siguruar nga Zoti që të flijohet në vend të të tjerëve. Ai gjithashtu përmbush ritualin e Pashkës në të cilin qengji ishte simboli efektiv i shpëtimit nga shkatërrimi (shih Dal. 12, 3-17). Për më tepër, ndërsa një Qengj çoi në therje dhe duke mbajtur mëkatet e shumë njerëzve, Ai luan rolin e Shërbëtorit Pësimtar të përshkruar në Isaia 53. Por Gjoni depërton akoma më thellë në misterin e shlyerjes kur thotë se duke marrë mbi vete mëkatën e bota Jezusi “e heq”, duke hequr si fajin, ashtu edhe fuqinë e tij.

Ditën e tretë, Gjoni ua përsërit këtë dëshmi Jezusit si Qengji i Zotit dy dishepujve të tij, njëri prej të cilëve ungjilltari na tregon më vonë u quajt Andreu; dhe ata menjëherë transferuan besnikërinë e tyre nga Gjoni tek Jezusi, siç donte Gjoni që ta bënin. Duke paraqitur dy dishepujt e parë të Jezusit duke i dhënë besnikëri atë si Qengji i Zotit (36), sidoqoftë në mënyrë joadekuate ata mund të kenë kuptuar në atë kohë gjithçka që përfshinte një titull i tillë, ungjilltari ynë e bën të qartë në fillim të Ungjillit të tij se ajo që dallon dishepullimin e Jezusit nga dishepullimi i Gjonit, ose dishepullimin e dikujt tjetër në botë, është njohja se Jezusi është ai që Gjoni nuk mund të ishte kurrë, Shpëtimtari i njerëzve. Ishte në të vërtetë një kohë e gjatë para se dishepujt e Jezusit të kuptonin pse Ai duhej të kushtonte jetën e tij si flijim; dhe derisa ai u ringjall prej së vdekurish dhe Shpirti u dha në Rrëshajët, ata ishin shumë të sigurt, me fjalët e Palit, se ai ishte dorëzuar për mëkatet e tyre dhe ishte ringjallur për shfajësimin e tyre (Rom. 4, 25)

Fjala e parë e regjistruar e Jezusit në këtë Ungjill është me mjaft interes dhe domethënie. Është një pyetje e drejtuar nga ai për dy dishepujt që janë drejtuar tek ai si Qengji i Zotit; dhe duhet të shënohet forma e pyetjes. Jezusi nuk pyet se kë po kërkojnë, por atë që

po kërkojnë (38). Është pothuajse sikur ai të supozojë se, si pjesa tjetër e njerëzimit, ata janë në ndjekje të sendit që do të kënaqë nevojat e tyre, t'u japë realitet ëndrrave të tyre dhe përmbajtje shpresave të tyre. Ata së shpejti do të zbulojnë se gjëja është në të vërtetë një person, vetë personi që tani i ballafaqon ata. Për momentin, për të qenë të sigurt, Jezusi është pak më shumë për ta sesa një rabin nga i cili kanë shumë për të mësuar; dhe në vend që t'i përgjigjen pyetjes së tij, ata përgjigjen me një kundërpjetje, "Ku po qëndron?" (38). Në sipërfaqe kjo është një kërkesë për informacion në lidhje me strehimin e tij që ata të mund ta vizitojnë atë për udhëzime të mëtejshme.

Është e natyrës së përvojës së krishterë që ata që e shijojnë atë, sidoqoftë pjesërisht, dëshirojnë ta ndajnë atë me të tjerët. Prandaj nuk është për t'u habitur që, posa agon dita e re, gjëja e parë që bën Andreu është të gjejë vëllanë e tij Simon, t'i japë lajmin se Mesia ishte shfaqur dhe ta çonte te Jezusi. Simon përgjigjet menjëherë, siç do të përgjigjet gjithmonë menjëherë, për të mirë ose për të keq, për çdo sfidë që i paraqitet. Në të njëjtën kohë i është dhënë një emër i ri, një shenjë se ai do të bëhet një njeri i ri në Jezu Krishtin. Ai që e di se çfarë ka në një njeri, e di se Simon kishte dashuri, besnikëri dhe entuziazëm të cilat, pasi ai është disiplinuar nga përvojat shpëtuese të dështimit dhe zhgënjimit, një ditë do ta bëjë atë një njeri i granitit. Ju jeni Simon, bir i Jonës: do të quheni Kefa, që do të thotë: "gur" (42). Sidoqoftë, vihet re që Jezusi vetëm një herë i drejtohet Simonit me emrin e tij të ri "Pjetri" (ekuivalenti grek për Kefa) gjatë jetës së tij tokësore dhe vetëm atëherë, do të duket se do t'i kujtojë atij se ai nuk ishte provuar ende i denjë për të (shih Lk. 22, 34).

Ditën e pestë, para se të nisej për në Galile, Jezusi fton Filipin, i cili vinte nga i njëjti qytet me Andreun dhe Pjetrin. Për ungjilltarin, interesi kryesor i Filipit për momentin është që ai menjëherë të sjellë te Jezusi një apostull tjetër të ardhshëm. Natanaeli thuhet më vonë në Ungjill që ka ardhur nga Kana në Galile (21, 2), ku lavdia hyjnore e Jezusit do të shfaqet së shpejti në mrekullinë e parë që ai bëri. Por diçka nga ajo lavdi i zbulohet Natanaelit pothuajse menjëherë. Reagimi i tij i parë ndaj asaj që Filipi ka për t'i thënë është shumë i ndryshëm nga ai i Simonit. Ai mirëpret lajmin që Filipi ka gjetur atë të cilit po i

drejtoheshin të dyja pjesët e Shkrimeve – Mesia i parashikuar nga Moisiu dhe profetët. Por kur Filipi e identifikon këtë Mesia me Jezusin nga Nazareti, i biri i Jozefit (45), paragjykimi i Natanaelit ngjallet menjëherë. Nazareti ishte në Galile dhe Galileja kishte prodhuar vetëm fanatikë me kokë të nxehtë dhe mesi të rremë. Paragjykimi mund të kapërcehet vetëm duke studiuar të gjitha provat në dispozicion. Kështu që Filipi i bën thirrje Natanaelit të bëjë atë që Jezusi e kishte ftuar Andrean dhe dishepullin tjetër të bënin, të vinte të shihte vetë (46). Jezusi me një depërtim hyjnor sheh që skepticizmi i Natanaelit është në njëfarë mase të paktën për shkak të krenarisë së tij jo të padenjës për të qenë anëtar i popullit të zgjedhur të Zotit. Natanaeli me të vërtetë meriton të mbajë emrin e madh që fillimisht i ishte dhënë Jakobit pasi ai ishte mundur me Perëndinë dhe kishte braktisur dinakërinë që i kishte shpërfytyruar jetën e tij të hershme (shih Gjn. 32, 28). Ai është një izraelit i mirëfilltë, një lloj njeriu i shpallur ‘i bekuar’ nga Psalmisti, njeriu ‘në shpirtin e të cilit nuk ka mashtrim’ (Psal. 32, 2). Ai bën ndërmarrjen e parë të besimit duke ardhur për të parë vetë dhe është thellësisht i prekur nga ato që sheh dhe dëgjon. Jezusi e kishte parë dhe njohur atë para se ta thërriste Filipin! Një njohuri e tillë nuk ishte thjesht një intuitë njerëzore dhe ajo thirr nga Natanaeli përgjigjen depërtuese: Rabbi, Ti je Biri i Zotit; ti je mbreti i Izraelit.

Por rrëfimi i Natanaelit, edhe pse i vërtetë, nuk është e vërteta e plotë. Gjysma e dytë e saj, në veçanti, mund të keqkuptohet. Sepse Jezusi nuk është vetëm Mbreti i Izraelit; dhe mbretërimi i tij nuk është i njëjtë me mbretëritë e tjera. Besimi i plotë në Të duhet të mbështetet, siç i thotë Natanaelit tani, me bindjen se tek ai siç është tani, d.m.th. në mishin e bërë nga Fjala, do të gjendet vendi i takimit i qiellit dhe i tokës, ashtu si Tempulli ishte. Jakobi në Betel kishte ëndërruar një shkallë të ngritur në tokë, maja e së cilës arriti deri në qiell (Zan. 28, 12). Ndoshta ky ishte pasazhi i Shkrimit që Natanaeli po lexonte, ndërsa ishte ulur në shtëpi, poshtë fikut, kur Filipi e gjeti. Ai tani mëson se Jezusi është shkalla e vërtetë me të cilën kapërcehet hendeku midis tokës dhe qiellit. Në Të lavdia e qiellit ka zbritur në tokë, e bërë e dukshme tek ai që vetë ai është njeri; dhe përmes kontaktit me Të njeriu i lidhur me tokën ngrihet në qiell. Kjo mund të thuhet se është

tema mbizotëruese e Ungjillit sipas Gjonit. Ungjilltar nuk është lodhur kurrë të nënvizojë të vërtetën se Jezusi ishte ajo që ai ishte, se ai bëri atë që bëri dhe foli ndërsa ai foli, sepse ai jetoi në bashkësi të përhershme me Atin e tij qiellor. Prandaj, të njohësh Jezusin do të thotë të njohësh Atin. Natanaelit tani i është premtuar se atij dhe të gjithë atyre që jetojnë në një shoqëri të vazhdueshme me Jezusin, i cili është edhe Biri i Zotit dhe Biri i njeriut, “me të vërtetë Perëndi dhe me të vërtetë njeri”, do t’i jepet ajo njohuri. Meqenëse të trishtova për ty, të pashë poshtë fikut (pa qenë i pranishëm), a beson? do të shikoni gjëra më të mëdha se këto. Pastaj, duke u kthyer te të tjerët, ai shtoi, Në të vërtetë, me të vërtetë, unë po të them se këtu e tutje do të shihni qiellin të hapur dhe engjëjt e Zotit duke u ngjitur dhe duke zbritur mbi Birin e njeriut (50, 51).

Dita e gjashtë e kësaj jave fillestare do të dukej se kaloi në heshtje. Por ditën e tretë (2. 1), d.m.th. dy ditë pasi Natanaeli kishte marrë sigurinë e gjërave më të mëdha që do të shihte, me rastin e një martese në Kana, fshati i lindjes së Natanaelit, Jezusi në prani të dishepujve të tij kryen një mrekulli, e cila është e para nga një seri ‘shenjash që i paraprijnë vuajtjes dhe vdekjes së tij. Shndërrimi i ujit në verë nuk është një shtjellim pa qëllim e fuqisë së mbinatyreshme, por një mrekulli mësimore me një rëndësi të thellë. Asnjë nga mrekullitë e Jezusit nuk ishte veprim i mirë për të lehtësuar shqetësimin njerëzor dhe asgjë më shumë. Ato ishin, siç i quan ky Ungjill pa ndryshim, shenja që tregojnë lavdinë (identitetin hyjnor) të Jezusit dhe mrekullinë e dashurisë së tij shëlbuese.

Kjo mrekulli e veçantë nuk ndiqet nga një ligjërim që shpjegon të vërtetën e saj shpirtërore. Prandaj, ne jemi të detyruar ta nxjerrim sa më mirë domethënien e tij nga vetë rrëfimi i konsideruar në kontekstin e Ungjillit si një i tërë; dhe është një supozim i arsyeshëm, kur merren parasysh këta faktorë, që Jezusi dëshironte, përmes simbolikës së ujit të shndërruar në verë, si për të ekspozuar papërshtatshmërinë e judaizmit si një fe të shpëtimit me anë të veprave, dhe për të iniciuar dishepujt e tij në domosdoshmëri për vdekjen e tij shëlbuese. Gjashtë vazot me gurë ishin atje, pohojnë ungjilltarët, për t’u dhënë mundësi çifutëve të pastrohen. Kjo do të duket se është diçka më shumë sesa një shënim shpjegues për të mirën e lexuesve jo-hebrenj. Mund të

sigurojë të dhëna për interpretimin e incidentit. Uji që përmbahet në këto enë përdorej për larjen rituale të duarve, si dhe për pastrimin e enëve të pirjes. Ishte tregues si për natyrën ashtu edhe për dobësinë e farisizmit. Ishte ky ujë (jo domosdoshmërisht i gjithë, por sasia e marrë nga shërbëtorët dhe e përcjellë prej tyre tek kujdestari përgjegjës) që Jezusi u kthye në verë – verë e cila, sepse jep jetë dhe forcë dhe, siç tha Psalmisti „, e bën të lumtur zemrën e njeriut ‘, është një simbol i përshtatshëm i fuqisë së re shpirtërore që i vihet në dispozicion njerëzimit nga derdhja e gjakut të Jezusit.

Gjatë kryerjes së kësaj shenje do të dukej se mendimet e Jezusit ishin drejtuar drejt qëllimit drejt të cilit jeta e tij tokësore po lëvizte në mënyrë të pashmangshme. Mund të ndodhë që nga disa shoqata misterioze idesh fjalët e shkurtra por pikante të nënës së tij, ato nuk kanë verë (3), duke shprehur shqetësimin e saj të ndjeshëm për shqetësimin e nikoqirit të tyre, i sugjeruan Jezusit nevojën shumë më të thellë të njerëzimit që ai kishte ardhur në tokë për të kënaqur. Ishte sepse njerëzit ‘nuk kishin verë’, sepse nuk kishin forcë të qenësishme për të shpëtuar nga gjendja e tmerrshme në të cilën qëndronin si mëkatarë. Jezusi ishte i destinuar, me fjalët e Isaisë, ‘të shkelte vetëm shtypësin e verës’ (shih Is. 63, 3), dhe derdh verën e gjakut të tij më të çmuar. Se kjo është diçka më shumë sesa teka e një imagjinate fantastike shihet në përgjigjen e Jezusit ndaj nënës së tij, e cila ka qenë prej kohësh një interpretim thelbësor. Pa e qortuar as më së paku, ai tregon se shqetësimi i tij është shumë i ndryshëm nga i saj, aq i ndryshëm sa as ajo e as ndonjë qenie tjetër njerëzore nuk mund ta ndajë atë. Për më tepër, është e pamundur të interpretojmë fjalët “ora ime” në buzët e Jezusit pa iu referuar fragmenteve të tjera në Ungjill, ku ‘ora’ i referohet pa dyshim orës së mundimeve dhe vdekjes së tij. Siguria që një ditë do të fillonte ajo orë do të dukej se kishte kushtëzuar, drejtpërdrejt ose indirekt, të gjitha ato që Jezusi tha ose bëri në përgatitje të saj dhe jo më pak shenjat që ai bëri, madje, mund të besojmë, kur ai ishte i pranishëm me dishepujt e tij në një dasmë fshati, në lumturinë e së cilës ai do të ishte i etur që të hyjë ai dhe ata.

Por ky shqetësim më i madh i Jezusit nuk e ndaloi atë të pranonte kërkesën e nënës së tij të pathënë. Ai me të vërtetë do të marrë masa,

siç ishte shumë e sigurt se ai do të bënte kur u tha shërbëtorëve të bënin gjithçka që ai u tha, por ai do të veprojë në mënyrën e tij, për arsytet e tij dhe në kohën e tij. Ai nuk kishte ardhur në botë kryesisht për të kënaqur nevojat fizike të burrave dhe as kryesisht për të shtuar shumën totale të lumturisë së tyre; dhe nuk do të ishte vetëm për asnjërën ose të dyja këto arsye që ai do të ushtronte fuqinë e tij të mbinatyrshme me këtë rast. Ai do të vepronte sepse vera, e siguruar me bollëk dhe e kushtuar lirisht, ishte një simbol i përshtatshëm i shpëtimit të plotë që do të fitohej nga flijimi i Qengjit të Zotit. Rëndësia e vërtetë e veprimit të Jezusit në shndërrimin e ujit në verë në Kana duhet t'u fshihet gjithnjë atyre që besimi i tyre nuk ka në qendër Mesinë e kryqëzuar. Për 'kujdestarin e festës' (8) furnizimi i freskët me verë, burimi i së cilës ishte i panjohur për të, ishte thjesht një arsye për t'u habitur që dhëndri duhej të kishte mbajtur për një verë kaq të gjatë të vjeljes kaq të mirë. Vetëm dishepujt, siç deklaroi ungjilltari në përfundim të rrëfimit (11), panë në atë që kishte ndodhur një zbulës të lavdisë së Jezusit dhe, ne mund të mos përfundojmë pa arsye, një terren tjetër për të besuar në Të si Qengji i Zoti ishte i destinuar të hiqte mëkatën e botës.

Shenime shtese

1, 19. Shprehja «kryetarët çifutë» në këtë Ungjill përcakton ose «kryetarët çifutë» ose, si këtu, «kryetarët fetare çifutë». Përdorimi i shpeshtë i këtij termi nuk tregon se autori nuk është vetë çifut. Duke shkruar për lexuesit jo-hebrenj, ai shpesh nuk bën dallim midis partive të ndryshme brenda judaizmit, por përdor këtë titull gjithëpërfshirës.

22. Gjon Pagëzori, siç është e qartë, nuk pretendonte vetë se ishte një Elija tjetër. Sidoqoftë Jezusi nuk i shkurajoi njerëzit që të mendonin për Gjonin nën këtë kategori. "Nëse jeni të gatshëm ta pranoni këtë", ai u tha atyre, "ai është Elia që do të vijë" (Mateu 11, 14).

24. Farisenjtë dhe mësuesit e ligjit ishin të pranishëm për të vëzhguar dhe vendosur nëse Jezusi ishte Mesia.

28. Leximi më i mundshëm është Betabara, në bregun tjetër të Jordanit, ku uji ishte i cekët pasi ishte një va dhe aq i dobishëm për pagëzimet.

39. Ora e dhjetë. Për llogaritjen e kohës në këtë Ungjill shih Shënimin Shtesë më 19,14,

40. Zakonisht supozohet, ndoshta e drejtë, se tjetri nga të dy ishte Gjoni, bir i Zebedeut, i papërmendur me emër në këtë Ungjill. Mund të jetë mirë që ai gjithashtu solli vëllain e tij Jakobin, por do të duket nga shënimi në vargun tjetër se kjo nuk është aspak një përfundim i caktuar nga teksti.

45. Shoqërimi i ngushtë i Filipit me Bartolomeun në tre Ungjijtë e parë, dhe ballafaqimi i Filipit dhe Natanaelit në këtë fragment, i ka bërë të krishterët që në ditët e hershme të identifikojnë Bartolomeun me Nathanael Bar Tolmai.

50. Natanaeli po banonte i sigurt nën fikun kur Filipi e thirri pranë asaj që do të dëshmonte se ishte siguria më e madhe shpirtërore për t'u bërë dishepull i Jezusit, edhe pse kjo do të përfshinte lënien e shtëpisë së tij tokësore. (Shih 1 Mbret. 4, 25 dhe Mi. 4, 4 ..)

51. Për domethënien e Vërtetë, shih vërtetë shënimin në 3. 3

2, 4. Çfarë kam të bëj me ty? përkthen ekuivalentin grek të një idiomë hebraike “Çfarë për mua dhe ty”. Kuptimi i tij nuk varet pak nga konteksti në të cilin gjendet. Në Dhiatën e Vjetër kjo shpesh do të thotë ‘Mos më shqetëso. Më lini të qetë’. Në buzët e demonëve në Mk. 1, 24, nënkupton “Çfarë kemi të përbashkët me ju?”. Këtu, siç mund të nënkuptohet më lart, kuptimi i mundshëm është, “Shqetësimi juaj dhe imi nuk janë të njëjtë”.

II. **TEMPULLI I RI: LINDJA E RE: ADHURIMI I RI** (2, 12 - 4, 54)

a) **Pastrimi i tempullit** (2, 12-25)

Jezusi – Perëndia ndër ne

(Mt 21,12-13 ; Mk 11,15-17 ; Lk 19,45-46)

¹³Kur po afrohej festa e Pashkës, Jezusi shkoi në Jerusalem. ¹⁴Në Tempull gjeti tregtarë që shitnin qe, dele dhe pëllumba; edhe ata që merreshin me këmbim parash ishin ulur para tavolinave të tyre. ¹⁵Jezusi bëri një kamxhik litari dhe dëboi nga Tempulli të gjitha delet dhe gjedhët. Përmbysi tavolinat e këmbysesve të parave dhe ua derdhi të hollat në tokë. ¹⁶Shitësit e pëllumbave i urdhëroi: «Hiqini këto sende! Mos e bëni treg Shtëpinë e Atit tim!» ¹⁷Më vonë nxënësit kujtuan fjalën e

shkruar në Shkrimin e shenjtë: *Dashuria për Shtëpinë Tënde më djeg përbrenda si zjarr!* ¹⁸atëherë ndërhyne udhëheqësit e çifutëve dhe e pyetën: «Si mund ta dimë nëse ti ke të drejtë ta bësh një gjë të tillë? Na jepni dëshmi për këtë!» ¹⁹Jezusi u përgjigj:

«Shkatërrojeni këtë Tempull, dhe brenda tri ditësh do ta rindërtoj!» ²⁰Ata iu përgjigjën: «Për ndërtimin e këtij Tempulli na janë dashur dyzet e gjashtë vjet, e ti do ta rindërtoke brenda tri ditësh?!» ²¹Por Jezusi fliste për «tempullin» e trupit të tij. ²²Kur u ringjall më vonë nga të vdekurit, nxënësit e mbajtën mend këtë fjalë. Pastaj i besuan Shkrimin të shenjtë dhe asaj që u kishte thënë Jezusi.

Jezusi i njeh mendimet e fshehta

²³Ndërsa Jezusi qëndronte në Jerusalem për festën e Pashkës, kur panë mrekullitë që bëri, shumë veta filluan të besonin se ai ishte Mesia. ²⁴Por Jezusi nuk u zinte besë, sepse i njihte fare mirë qëllimet e tyre. ²⁵Nuk ishte nevoja t'i tregonte ndokush për njerëzit, sepse ai e njihte fare mirë mentalitetin e tyre.

Shprehja Pas kësaj ose Pas këtyre gjërave do të dukej në këtë Ungjill ndonjëherë, si këtu, për të paraqitur një pjesë të re; dhe kjo pjesë mund të konsiderohet se shtrihet deri në fund të kapitullit 4 me një pushim të vogël në 3, 21. Të gjitha ndarjet e rrëfimit duhet të jenë me hamendje, pasi dorëshkrimet e lashta nuk na ofrojnë ndihmë në këtë çështje.

Pas një njoftimi të shkurtër të një vizite të Jezusit në Kafarnaum me nënën, vëllezërit dhe dishepujt e tij, e cila zgjati vetëm disa ditë, skena u zhvendos në Jerusalem dhe tempull. Lexuesi i Ungjijve të mëparshëm është i vetëdijshëm se në fillim të javës së fundit të jetës së tij tokësore Jezusi si Mesia paraqiti një sfidë të fundit për kryetarët çifutë në incidentin e njohur zakonisht si “pastrimi i tempullit” dhe se kjo çoi drejtpërdrejt për vuajtjet dhe vdekjen e tij (shih Mk. 11, 18). Duke regjistruar një tregim të një ngjarjeje të ngjashme me rastin e vizitës së parë të Jezusit në Jerusalem pasi filloi shërbesa e tij mesianike, Gjoni nuk po korrigjon një gabim të supozuar kronologjik nga ungjilltarët e mëparshëm, as duke ndryshuar qëllimisht historinë e tyre në interes të shtjellimit teologjik, por, në mënyrë të arsyeshme mund të supozojmë, që lidhet me një “spastrim” shtesë, të cilin autorët sinoptikë nuk kishin asnjë rast ta tregonin, sepse nuk ishte pjesë e

traditës së Pjetrit, galilease të cilën po mishëronin. Ungjilli. ‘Ishte për shkak se Jezusi bëri këtë sulm të hershëm ndaj adhurimit tradicional farisaik në kryeqytet, misioni i skribëve u dërgua nga Jerusalemi në Galile, kur ata hynë në atë që ishte një ‘kundërsulm’ praktikisht duke pohuar se Jezusi ishte i pushtuar nga djalli. Ky mision është përmendur, pa ndonjë shpjegim të origjinës së tij, në Mark iii. 22

Gjoni këtu është i shqetësuar, si gjithmonë, me dritën e hedhur nga kjo incident mbi Personin e Jezusit dhe natyrën e punës së tij. Duke e rrefyer atë në mënyrën që bën ai i sugjeron lexuesit se vizita e parë e Jezusit në Jerusalemi pasi filloi shërbesën e tij tokësore u bë në frymën e profecisë së Malakisë, megjithëse ai në fakt nuk e citon atë. ‘Do të dërgoj lajmëtarin tim, i cili do të më hapë rrugën. Engjëlli i besëlidhjes sime, të cilin ju e pritni, po vjen. atëherë unë, Zoti që ju pritni, do të hyj papritur në Tempullin tim.»

«Por kush mund ta presë me gëzim ardhjen e Zotit? Kush mund të qëndrojë para Zotit kur të shfaqet? Ai është si zjarri në furrë dhe si finja në koritë. Ai po përgatitet ta largojë bramcën me shkrirje. Ai do t'i pastrojë pasardhësit e Levit, siç kullohet ari ose argjendi, që të kujdesen siç duhet për shërbesën e flijimeve.» (Mal. 3, 1-3). Ai gjithashtu dëshiron të tërheqë vëmendjen në një nga të vërtetat më dalluese dhe themelore në lidhje me Jezusin, një e vërtetë e nënkuptuar gjithashtu, siç është sugjeruar, në mrekullinë në Kana, që Jezusi kushtoi flijimin e jetës së tij të përsosur sepse sistemi i lashtë i flijimit, i cili ishte kufizuar në tempullin e Jerusalemit, nuk ishte në gjendje për shkak të shumë papërsosmërive të tij të siguronte faljen e mëkateve.

Do të dukej shumë e papërshtatshme për ta konsideruar veprimin e Jezusit me këtë rast si diçka që çdo profet i zellshëm i etur për të reformuar adhurimin e kohës së tij mund të ishte ndjerë i prekur. Për rrefimin e Gjorit e bën të qartë se në fakt Jezusi nuk po kërkonte të reformonte sistemin e vjetër, por ta shfuqizonte atë. Ai nuk po denoncon mashtrimet e këmbyesve të parave, por kundërshton që çdo biznes të kryhet në zona të tempullit. “Hiqi këto gjëra; mos e bëj shtëpinë e Atit tim një shtëpi të mallrave” (16). Por duhet të kishte mall, nëse kryetarët çifutë nga diaspora, të cilët erdhën për festa, do të kishin mundësinë e shkëmbimit të parave të tyre dhe blerjen e kafshëve të nevojshme për flijim. Ungjilltar gjithashtu thotë se dishepujt erdhën për të shoqëruar atë që Jezusi po bënte me fjalët profetike të Psalmit

69, 9, “Zelli për shtëpinë tënde do të më përpijë” (17), duke sjellë pastrimin e tempullit në lidhje të ngushtë me domosdoshmërinë për vdekjen e Jezusit. Ai gjithashtu thotë se kryetarët çifutë kërkuan nga Jezusi një shenjë që do të tregonte se ai kishte autoritet të bënte atë që bëri, një kërkesë e nxitur nga bindja se ai në të vërtetë po sfidonte sistemin e tyre të flijimit; dhe është jashtëzakonisht domethënëse që kjo kërkesë u plotësua nga Jezusi me një kundërsfidë e cila, siç e panë dishepujt pas ringjalljes, ishte profetike për vetë vdekjen dhe ringjalljen e tij. “Shkatërroni këtë tempull dhe për tre ditë unë do ta ngre atë” (19).

Në rrëfimin e Markut për pastrimin e mëvonshëm, Jezusi kujton që tempulli ishte menduar nga Zoti të ishte, me fjalët e Isaisë, «një shtëpi lutjeje për të gjithë njerëzit» (Is. 56, 7; shih Mk. 11, 17), por se ishte bërë më shumë si ajo që Jeremia e quajti “një gropë grabitësish”, një vend i shenjtërores së imagjinuar, ku vrasësit, shkelësit e kurorës dhe idhujtarët me dashuri menduan se mund të shëlbenin ndërgjegjen e tyre duke kryer ceremoni fetare për nder të Zotit të Izraelit! (Shih Jer. 7, 8-11.) Gjoni regjistron se, kur dishepujt pasqyruan në veprimin drastik të Zotit të tyre, ata gjithnjë e më shumë bindeshin se zelli i tij për pastërtinë e adhurimit ishte një nga arsyet e domosdoshme për vdekjen e tij. Zelli i tij për shtëpinë e Zotit ishte i detyruar të çonte në shkatërrimin e tij.

Por sistemi i vjetër i adhurimit duhej shkatërruar vetëm që një i ri të zinte vendin e tij. Misioni i Jezusit ishte larg së qeni thjesht negativ dhe shkatërrues. Ai kishte ardhur për të bërë të mundur një qasje më të drejtpërdrejtë nga njerëzit ndaj Zotit në një adhurim më të pastër duke kushtuar trupin e tij në sakrificë, një flijim pranimi i së cilës nga Ati si një shlyerje e mjaftueshme do të nënshkruhej me ringjalljen e tij në ditën e tretë. Të gjithë besimtarët që e pranuan flijimin e tij do të bëheshin pjesë e trupit të tij dhe kështu u mundësuan që t’i kushtojnë vetes, me fjalët e Palit, “një flijim të gjallë, të shenjtë, të pranueshëm për Perëndinë” (Rom. 12, 1). Kjo është e vërteta e përcjellë me fjalët disi enigmatike të regjistruara nga Gjoni si përgjigjja e Jezusit ndaj kërkesës nga kryetarët çifutë për një shenjë. Si gjithmonë, Jezusi nuk pranon të japë ndonjë shenjë tjetër përveç asaj që është e natyrshme

në atë që ai po thotë dhe bën. Në vend të kësaj, ai shpall fjalë të cilat ishin të destinuara të merrnin një qarkullim të gjerë, sepse ato u cituan në mënyrë të pasaktë nga dëshmitarë të rremë në gjyqin e tij, të cilët pohuan: “Ne e dëgjuam atë duke thënë, unë do ta shkatërroj (sipas Mateut,” Unë jam në gjendje ta shkatërroj “) këtë tempull që është bërë me duar dhe brenda tre ditësh do të ndërtoj një tjetër të bërë pa duar (Mk. 14. 58; Mt. 26. 61). Dhe, sipas Mateut, kalimtarët e tallën Jezusin me të njëjtat fjalë, ndërsa ai varej në kryq (shih Mt. 27, 40). Në rrëfimin e Gjonit, është bërë e qartë se ajo që Jezusi tha në të vërtetë ishte në natyrën e një sfide për kryetarët çifutë, Shkatërroni këtë tempull dhe për tre ditë unë do ta ngre atë (19). Kryetarët çifutë interpretojnë fjalët e tij në një kuptim materialist dhe përqeshin pretendimin e tij absurd për të kryer një pamundësi arkitektonike. Ajo që Jezusi nënkuptonte, sidoqoftë, dhe atë që, siç shënon ungjilltari, dishepujt e panë qartë pas ringjalljes së tij kur kujtuan incidentin, ishte e vërteta se vdekja e tij dhe shkatërrimi i tempullit janë të lidhura në mënyrë të pashmangshme së bashku. Jo pa domethënie ishte që në prag të mundimeve Jezusi paratha shkatërrimin e tempullit së bashku me ndërtesat e tjera të shkëlqyera të Jerusalemit (shih Mk. 13, 2). Në të vërtetë do të ishte e vërtetë të thuhej se, për shkak se tempulli duhej shkatërruar si një akt gjykimi mbi natyrën joshpirtërore të adhurimit që ishte kushtuar në të, Jezusi duhej të vdiste. Por ajo vdekje nuk ishte thjesht nënshtrim pasiv ndaj vullneteve të pabindura të njerëzve mëkatarë; ishte një dorëzim vullnetar i jetës plotësisht i pranueshëm për Atin dhe i destinuar të ndiqej brenda tre ditësh nga ringjallja. Dhe si rezultat i ringjalljes mund të shfaqej një tempull i ri shpirtëror – bashkësia e besimtarëve, një faltore e Shpirtit që banon (shih 1 Kor. 3, 17).

Gjatë kësaj Pashkë, siç vëren ungjilltari, shumë u çuan në një besim në Jezusin për shkak të mrekullive (‘shenjave’) që kishin parë atë të kryente (23). Sidoqoftë, nga vazhdimi është e qartë se për këta besimtarë mrekullitë nuk ishin shenja treguese e natyrës së vërtetë të Jezusit. Prandaj ai nuk ua besoi atyre (24). Me depërtimin e tij unik në natyrën njerëzore, të theksuar nga ungjilltari, ne mund të supozojmë se ai e konsideronte të gjithë besimin në Të si sipërfaqësor, i cili nuk ka si

elementet e tij më thelbësorë vetëdijen për nevojën e faljes dhe bindjen se ai vetëm është Ndërmjetësuesi të asaj faljeje.

Shenime shtese

2, 14. Fjala tempull i përkthyer këtu, *hieron*, përdoret për të gjithë zonat e tempullit dhe është e dallueshme nga fjala *naos* e përdorur në vargjet 19 dhe 21, e cila i referohet faltores së brendshme ose shenjtërores.

22. Ndërsa shprehja e shkrimit të shenjtë pothuajse gjithmonë i referohet një pasazhi të veçantë të Shkrimit, zakonisht supozohet se referimi këtu i referohet Psalmi 16, 10,

Fjala që Jezusi kishte thënë është regjistruar në vargun 17

23. Shprehja e festës i referohet të gjithë festivalit, i cili përfshinte ceremoninë e Pashkës dhe shtatë ditët e bukës së ndorme që pasuan.

b) Intervista me Nikodemin (3, 1-21)

Jezusi dhe judaizmi

3. Njëri prej anëtarëve të Këshillit të lartë ishte një farise me emrin Nikodem. ²Një natë i erdhi Jezusit dhe i tha: «Ne e dimë se Perëndia të dërgoi dhe të emëroi mësues. Vetëm me ndihmën e Perëndisë mund t'i bëjë njeriu mrekullitë që bën ti.» ³Jezusi iu përgjigj: «Të siguroj se vetëm ai që lind sërish mund të ketë vend në mbretërinë e Perëndisë.» ⁴«Si mund të lindë një i rritur përsëri?» – e pyeti Nikodemi. – «A mund të kthehet në mitrën e nënës së tij dhe të lindë për herë të dytë?!» ⁵Jezusi tha: «Të siguroj se vetëm ai që lind me anë të ujit dhe të Shpirtit, mund të hyjë në mbretërinë e Perëndisë. ⁶Ajo që lind prej njerëzve, mbetet njerëzore. Ajo që është shpirtërore, lind vetëm me anë të Shpirtit të Perëndisë. ⁷Mos u çuditni kur të them: Ju të gjithë duhet të lindni sërish. ⁸Era fryn ku t'i pëlqejë. Megjithatë, dëgjohe vetëm fëshfërima e saj, por nuk dihet se nga vjen ose ku shkon.

Kështu është edhe me ata që lindin me anë të Shpirtit.» ⁹«Si është e mundur kjo?» – pyeti Nikodemi. ¹⁰Jezusi iu përgjigj: «Ti je mësues i njohur në Izrael, e megjithatë nuk e di? ¹¹Unë do të ta tregoj shumë qartë: Ne flasim për gjërat që njohim, dhe dëshmojmë për çfarë shohim. Por askush nuk është gati ta pranojë dëshminë tonë. ¹²Ti nuk më beson kur të flas për gjërat që ndodhin në tokë, atëherë si mund të më besosh për ato që ndodhin në qiell? ¹³E megjithatë askush nuk ka qenë në qiell përveç meje, Birit të njeriut, që zbrita nga qielli. ¹⁴Dhe ashtu siç e ngriti Moisiu shtyllën me gjarpër bakri botërisht në shkretëtirë, ashtu edhe Biri i njeriut duhet të ngrihet (në kryq), ¹⁵që kushdo që beson në të, të ketë jetën e përjetshme.»

¹⁶Po, Perëndia aq shumë e deshi botën, saqë dha Birin e tij të dashur, që të mos humbasë kushdo që beson në të, por të ketë jetën e përjetshme. ¹⁷Perëndia nuk e dërgoi Birin e tij në botë që t'i dënojë njerëzit, por që t'i shpëtojë ata. ¹⁸Kush beson në Birin e Perëndisë, nuk do të dënohet. Por kush nuk beson, është tashmë i dënuar, sepse nuk e pranoi Birin e dashur të Perëndisë. ¹⁹E ky është shkaku i dënimit: Drita^a erdhi në botë, por njerëzve u pëlqeu më shumë errësira, sepse ata vazhdojnë të veprojnë keq. ²⁰Kushdo që bën keq, e urren Dritën dhe qëndron në errësirë, që të mos duken veprat e tij të këqija. ²¹Por ai që e dëgjon të Vërtetën, ♦ vjen te Drita, sepse drita tregon se veprat e tij janë kryer në pajtim me vullnetin e Perëndisë.

♦ [Drita shënon Jezusin, kurse e Vërteta Perëndi Atin.](#)

Njohuritë e mbinatyrshe të poseduara nga Jezusi për atë që është në njeri dhe refuzimi i tij për të njohur si dishepujt e tij të vërtetë të gjithë ata që nuk ndiejnë nevojën për ndryshimin rrënjësor në natyrën njerëzore që ai erdhi në botë për të bërë, janë nxjerrë qartë në intervistën me Nikodemin (hebr. Nakdimon), një anëtar i Këshillit të lartë të Izraelit. Një mësues i ditur dhe i devotshëm, ne mund të besojmë shumë ndryshe nga lloji i fariseut i cili për një shtirje bëri lutje të gjata dhe i bëri të gjera filaqet e tij, ai u impresionua vërtet nga ato që tha dhe bëri Jezusi. Ai të paktën nuk ia atribuoi fuqitë e jashtëzakonshme të Jezusit ndikimit satanik, siç bënë disa farisenj të tjerë. Përkundrazi, ai njohu tek Jezusi një mësues të ardhur nga Perëndia dhe ishte i etur të dinte më shumë për Të; por ai gjithashtu ishte në ankth për të shmangur krijimin e përshtypjes se ai synonte të bëhej një dishepull i përkushtuar. Kështu që ai erdhi te Jezusi natën (2).

Mund të jetë që pyetja që Nikodemi synonte t'i bënte Jezusit ishte e ngjashme me atë të një të riu të pasur në lidhje me kualifikimet për të hyrë në jetën e përjetshme (shih Mk. 10, 17), ose me atë të shkruarit që lidhet me urdhërimin suprem të ligjit (shih Mk. 12, 28), sepse këto ishin çështje që debatoheshin shpesh nga rabinët dhe do të ishte interesante, Nikodemi mund të ketë ndjerë, të dinte se çfarë mendonte Jezusi për to. Ose, mund të jetë, ai tashmë kishte argëtuar idenë se Jezusi mund të ishte përruesi i mbretërisë së Zotit. Pa dyshim që ai po dëshironte që ajo mbretëri të vinte, sepse ai do të supozonte se do të

kishte të drejtën të gëzonte bekimet e saj jo vetëm në sajë të privilegjeve që i përkisnin racës së tij, por edhe si një shpërblim për besnikërinë e tij ndaj traditave farisejike.

Por posa Nikodemi i kishte dhënë komplimente këtij rabini joprofesional, Jezusi i preu nën këmbët e tij të gjithë tokën për t'u kënaqur me veten. Askush, i tha Jezusi, nuk mund të përjetojë mbretërimin e Zotit, pavarësisht nga raca e tij ose shkalla e tij e devotshmërisë, përveç përvojës së lindjes së re; sepse as privilegji racor dhe as respektimi i përpiktë i praktikave fetare nuk mund të zbusin mëkatin që është i natyrshëm në çdo fëmijë të Adamit. Në qoftë se një njeri nuk ka rilindur, tha Jezusi me shumë solemnitet, ai nuk mund ta shohë mbretërinë e Zotit (3) – Ishte një fjalë e Zotit “më e mprehtë se çdo shpatë me dy tehe” (shih Heb. 4, 12), dhe paralele ndaj shpalljes po aq depërtuese: “Kush nuk do të marrë mbretërinë e Zotit si fëmijë i vogël, ai nuk do të hyjë në të” (Mk. 10. 15). Të rilindësh përsëri dhe të jesh i gatshëm të marrësh padrejtësisht dhuratat që Zoti ofron, përfshin braktisjen e çdo përpjekje për t'u bërë të drejtë nga gjithçka që një njeri mund të bëjë për vete, dhe pranimin e vullnetshëm të dhuratës falas të hirit. Një riorientim i tillë i plotë është një përvojë që mund të krahasohet me lindjen fizike, sepse është një dalje nga errësira në dritë, kur i kufizuari lihet i lirë më në fund.

Por Nikodemit, me gjithë mësimin e tij teologjik, i mungon depërtimi shpirtëror. Ai nuk arrin të shohë se është një lindje e mbinatyrshme, për të cilën Jezusi po flet. Ai i kupton fjalët e tij në lidhje me një lindje të dytë në një kuptim të saktë të drejtpërdrejtë dhe nuk heziton të sugjerojë se ato janë absurde. Ai ende nuk ka mësuar se fuqia krijuese e Zotit nuk është e kufizuar në materiale dhe fizike. Ekziston gjithashtu një mbretëri e shpirtit në të cilën Zoti është duke punuar. Është e vërtetë, siç thekson Jezusi, se ka shumë gjëra misterioze dhe në dukje arbitrare për lindjen e re të Shpirtit dhe diçka të paparashikueshme për sjelljen e njeriut që e përjeton atë. Por ka edhe shumë gjëra që kalojnë të kuptuarit në funksionimin e padukshëm të fenomenit natyror të erës, por efektet e saj janë gjithsesi të pamohueshme. Një ditë merr frymë në butësi dhe në qetësi, freskuese dhe ripërtëritëse të tokës; një ditë tjetër duket se shkon

çmendurisht në rrugën e saj shkatërruese, duke lënë shkatërrim dhe shkretim pas saj. Nikodemi, kryeteologu i shquar i Izraelit (10), nuk duhet të jetë në padije për fuqinë e Zotit për të ndryshuar jetën e njerëzve. Studimi i tij i Shkrimit duhet ta kishte mësuar atë që Zoti jo vetëm që mund t’u japë njerëzve një zemër të re dhe të vendosë një shopirt të drejtë brenda tyre, por që ai ka premtuar ta bëjë këtë (shih Ezk. 36, 25-27). Nikodemi, me sa duket, duke qenë i kënaqur me një njohuri të kufizuar të Zotit, ka një kuptim joadekuat të fuqisë së tij. Por ata që kanë lindur përsëri, njerëzit e rinj në Krishtin, nuk mund ta kufizojnë kurrë sovranitetin e Zotit në rendin natyror, sepse ata mund të thonë me besim të lindur nga përvoja personale, Ne flasim se dimë dhe dëshmojmë se kemi parë (11).

Zbulesa rreth lindjes së re si portë hyrëse e mbretërisë së Zotit bëhet pashmangshmërisht, ndërsa zhvillohet ligjërimi, një zbulesë për vetë Jezusin. Ai mund dhe përuron mbretërinë e qiellit dhe lejon hytjen në mbretërinë eskatologjike, sepse në Të ai që i përket qiellit ka zbritur në tokë. Profeti Daniel kishte parë në një vegim një si një Bir njeriu që vinte mbi retë e qiellit (Dn. 7, 13) – Jezusi është ai Bir i njeriut. Por ai nuk ka ardhur si një shfaqje në qiell; ai është bërë mish. Megjithëse qielli është shtëpia e tij e vërtetë dhe e përhershme, ai ka ardhur të jetojë si një njeri mes njerëzve, për t’u zbuluar atyre në gjuhën e folur nga buzët e njeriut dhe në veprimet e bëra nga duart e njeriut atë që ata kurrë nuk mund të kishin zbuluar as nga intuita njerëzore, as nga njeriu duke u përpyetur. Askush nuk është ngjitur në qiell, por ai që zbriti nga qielli, domethënë Biri i njeriut, që është në qiell (13).

Ky Bir njeriu (d.m.th. Shërbëtorit pësimtar të Isaisë 53) duke u bërë burrë i është nënshtruar vdekjes së cilës i nënshtrohen të gjithë njerëzit; por vdekja që ai do të vdesë ka një rëndësi unike. Për të shpjeguar se ku qëndronte rëndësia, Jezusi merr një ilustrim nga historia e izraelitëve gjatë bredhjeve të tyre në shkretëtirë. Ata kishin mëkatuar duke u rebeluar kundër Moisiut, udhëheqësit të tyre të caktuar hyjnisht, dhe si pasojë ishin viktime të gjarpërinjve të zjarrtë. Por Moisiu, duke vepruar sipas urdhrit të mëshirshëm të Zotit, i cili nuk do ‘t’i vinte plotësisht fund’ popullit të tij, krijoi një gjarpër prej bronzi dhe e ngriti mbi një shtizë që të gjithë ta shihnin; dhe të gjithë ata që e shikuan atë

u kursyen nga dënimi me vdekje (Nr. 21, 9). Në mënyrë të ngjashme, Jezusi, Biri qiellor i njeriut i bërë mish, është i destinuar të ngrihet që të gjithë ta shohin. Ai do të varet në një kryq si një kriminel i dënuar. Por nënshtrimi i tij në atë formë të veçantë të vdekjes nuk do të jetë për shkak të ndonjë keqkuptimi. Ai do të vdesë në atë mënyrë, pikërisht sepse në atë mënyrë Zoti ka zgjedhur të zbulojë dashurinë e tij për mëkatarët. Ai i ka dhënë Birit të tij të paguajë dënimin për mëkatet e tyre. Edhe kështu Biri i njeriut duhet të ngrihet lart (14). Si pasojë, të gjithë ata që e shikojnë me besim atë në kryq si zëvendësimin e tyre, kurrë nuk do t'i nënshtrohen vdekjes shpirtërore që është ndëshkimi i mëkatit, por gëzojnë jetë të përjetshme.

Është një supozim i arsyeshem se vargjet 16 deri në 21 nuk janë pjesë e fjalëve të Jezusit drejtuar Nikodemit, por komentet e ungjilltarit, pasi Jezusi duke folur për Personin e parë të Trinisë i referohet atë si “atë” jo si “Zot”. Prandaj, një përkthim do të dukej i duhur për të mbyllur shenjat e citimit në fund të vargut 15. Qëllimi kryesor i jetës dhe vdekjes së Jezusit, Birit të vetëm të Zotit, është shpëtimi i njeriut, por prania e tij në botë e ndan njerëzimin në mënyrë të pashmangshme. Ai që bën të vërtetën (21), d.m.th. njeriu me integritet, tërhiqet në mënyrë të pashmangshme nga ai, sepse ai nuk ka nga çfarë të frikësohet në ekspozimin e veprimeve dhe motiveve të tij në dritën hyjnore. Nga ana tjetër, i pasinqertë shmanget nga prozhektorët e pranisë së Jezusit dhe duke vepruar kështu siguron provat se ata qëndrojnë të vetë-dënuar. Mëkati e çon pa dyshim mëkatarin të fshihet nga Zoti, ashtu si Adami dhe Eva u fshehën prej tij në kopshtin e Edenit. Por tek Jezusi bota përballet me fjalën e fundit të Zotit drejtuar njeriut. Kryesisht është një fjalë shpëtimi, sepse Zoti nuk e dërgoi Birin e tij në botë për ta dënuar botën; por që bota përmes tij të shpëtohet (17). Por sepse është fjala e Zotit dhe fjala e fundit e Zotit, ajo është gjithashtu një fjalë gjykimi. Ai që nuk beson është dënuar tashmë; sepse ai nuk ka besuar në emrin e Birit të dashur të Zotit (18).

Ndërsa ungjilltari shpall këto tema të mëdha, Nikodemi është “zbehur” nga rrëfimi, kështu që ne nuk kemi të dhëna për reagimin e tij ndaj sfidës që i paraqiti Jezusi. Ungjilltar shqetësohet se çfarë do të thotë jeta dhe vdekja e Jezusit për të gjithë njerëzit dhe jo vetëm për

Nikodemin. Sidoqoftë, më vonë mësojmë se Nikodemi u bëri një protestë kolegëve të tij në Këshillin e lartë kur ata po propozonin ta dënonin Jezusin pa dëgjuar shpjegimin e tij për veprimet e tij (7, 50+), dhe se ai kreu aktin e duhur të balsamimit dhe përgatitja e trupit të Jezusit për varrim (19, 39). Nga këto referenca mund të konkludojmë në mënyrë të arsyeshme se në fuqinë e Shpirtit hyjnor, i cili si era fryn atje ku ai do, fjala e Jezusit për domosdoshmërinë për një lindje të re nuk u kthye bosh, me fjalët e Isaisë, por e përmbushi për të cilën ishte dërguar; dhe se, megjithëse Nikodemi nuk përmendet diku tjetër në Dhiatën e Re si një anëtar kryesor i Kishës së hershme, ai megjithatë doli nga errësira dhe gabimi në dritën e qartë dhe njohurinë e Zotit dhe të Birit të tij Jezu Krisht.

Shenime shtese

2. Mrekulli. Në 2, 11, 4, 54 dhe 6, 2 përkthimi i saktë është “shenja” (e pretendimit të tij mesianik).

3. Kjo është e dyta nga shumë thëniet e Jezusit të regjistruara në këtë Ungjill, të cilat janë prezantuar nga *Amen* hebraisht, *Amen*, përkthyer si Vërtetë, me të vërtetë. Fjalët shtojnë solemnitetin dhe nënvizojnë të vërtetën e asaj që vijon. Shprehjet moderne, “Në të vërtetë po ju them”, “Më besoni kur them”, “Unë ju siguroj”, përcjellin kuptimin. Është një shenjë e veçantisë së Jezusit që ai duhet të kishte përdorur kaq shpesh këtë metodë të veçantë për t’i dhënë theks fjalëve të tij.

Përsëri është e pamundur të nxirrni në përkthim kuptimin e dyfishtë të fjalës greke *anōthen*, “rishtas” dhe “nga lart”. Lindja e dytë, për të cilën po flet Jezusi, është një lindje e mbinatyrshme.

5. Disa ekspertë supozojnë se fjalët e ujit i referohen vetëm pagëzimit të Gjonit në terren se ky do të kishte qenë pagëzimi i vetëm me të cilin Nikodemi do të ishte njohur dhe se kontrasti i gjetur diku tjetër në Ungjill midis pagëzimit të ujit të Gjonit dhe pagëzimit të krishterë e shpirtit mund të gjendet edhe këtu. Është me siguri e mundshme që, si një farise, Nikodemi nuk do t’i nënshtrohej pagëzimit të Gjonit (shih Lk. 7, 30). Por, në dritën e referencës për praktikën nga Jezusi të pagëzimit në ujë në vargun 22, është e vështirë të shmangësh

interpretimin e fjalëve të ujit dhe të Shpirtit në mënyrë bashkuese, dhe t'i konsiderosh ato si një përshkrim i pagëzimit të krishterë, në të cilin pastrimi dhe dhurata janë të dy elementë thelbësorë.

8. Përshtatshmëria e krahasimit të bërë në këtë varg është më e dukshme në origjinal, ku një fjalë e vetme greke *pneuma* përdoret si për erën ashtu edhe për frymën.

20. Nikodemi është, d.m.th. i shquari, mësuesi i Izraelit.

22. Duke përdorur numrin shumë në Jezusi do të dukej se po përfshinte dishepujt e tij, të cilët sipas traditës sinoptike u dërguan në një mision dëshmie në fillim të shërbesës së tij. Në mënyrë të ngjashme, duke përdorur shumësin tuaj në këtë varg dhe në vijim, Jezusi po flet për shumicën e çifutëve, të cilët nuk besuan si vetë ashtu edhe dishepujt e tij, siç duket se po bën Nikodemi për momentin.

22. Me gjërat tokësore me siguri nënkuptohen të vërtetat shpirtërore për të cilat mund të gjendet një analogji njerëzore, e dallueshme nga gjërat qiellore, për të cilat nuk ka paralele njerëzore. Përligjja nga Zoti e të pabesit dhe pajtimi i njerëzve me Zotin ndërsa janë akoma mëkatarë, janë shembuj të gjërave të tilla qiellore. Dhe është domethënëse që në kontekstin aktual Jezusi vazhdon menjëherë të flasë për shëlbimin.

26. Ungjilltar përdor një shprehje të ndryshme kur flet për diçka që qëndron përgjithmonë; dhe, megjithëse ideja e kohëzgjatjes nuk mungon në fjalën e përjetshme (*aionios*), është cilësia e ndryshme e jetës që ajo thekson. Kryetarët çifutë tentuan të mendojnë për kohën si një vazhdimësi të epokave, minierave, të cilat do të kulmonin në një epokë të fundit, të bekuar, të përcaktuar si “epoka që do të vinte”. “Jeta e përjetshme” është karakteristikë e jetës së asaj epoke të fundit, të cilën Krishti e përuroi. Ai vetë është ‘jeta’ (shih xi. 25), dhe besimtarët në Të tashmë kanë një shije të ‘jetës së përjetshme’ pasi ato vijnë nën ndikimin e Shpirtit të tij; kënaqësia e plotë e saj qëndron në të ardhmen.

18. Në emër të. Kuptimi i kësaj shprehjeje kushtëzohet kryesisht nga konteksti në të cilin ndodh. Këtu kuptimi është “besoni në Birin e dashur të Zotit dhe në veprën e tij shëlbuese”.

c) Dëshmia e fundit e Gjon Pagëzorit për Jezusin (3, 22-36)

Mesia dhe Gjon Pagëzori

²²Pas kësaj Jezusi shkoi bashkë me nxënësit e tij në krahinën e Judesë. Aty kaloi pak kohë me ta duke pagëzuar njerëzit. ²³Edhe Gjoni po pagëzonte në Einon, afër Salemit, sepse atje kishte shumë burime. Tek ai shkonin gjithnjë e më shumë njerëz për t'u pagëzuar; ²⁴sepse në atë kohë nuk e kishin futur ende në burg. ²⁵Njëherë, ndërmjet disa nxënësve të Gjonit dhe një judeasi lindi grindje për rëndësinë relative të pagëzimeve të ndryshme. ²⁶Për këtë ata shkuan te Gjoni dhe e pyetën: «A të kujtohet njeriu që të bëri vizitë matanë Jordanit, të cilin ti e tregove me gisht? Tani po pagëzon dhe ai, dhe të gjithë shkojnë tek ai!» ²⁷Gjoni iu përgjigj: «Askush nuk mund të bëjë atë për të cilën Perëndia nuk i ka dhënë pushtet. ²⁸Ju vetë mund të dëshmoni se thashë: Unë nuk jam Mesia, por jam vetëm i dërguari i tij. ²⁹Kush merr nusen, ♦ është dhëndri. ♦ ♦ Nuni ♦ ♦ ♦ rri thjesht pranë tij. Kur dëgjon që dhëndri ngazëllohet, gëzohet edhe ai. I tillë është edhe gëzimi im; ai ka arritur kulmin. ³⁰Ndikimi i tij duhet të shtohet, kurse ndikimi im duhet të zvogëlohet. ³¹Kush vjen nga lart, është mbi të gjithë të tjerët. Kush është prej tokës, i takon tokës dhe flet ashtu siç flasin njerëzit. Por kush vjen nga qielli, ³²flet për atë që ka parë e dëgjuar. E megjithatë askush nuk e dëgjon. ³³Kush e dëgjon, mëson se Perëndia thotë të vërtetën. ³⁴Ai që vjen me fuqi të plotë nga Perëndia, flet fjalët e Perëndisë, sepse Perëndia e frymëzon me Shpirtin e vet. ³⁵Ati e do Birin dhe i dha atij fuqi të plotë. ³⁶Kush beson në Birin, ka jetën e përjetshme. Kush nuk i nënshtrohet Birit, nuk do ta gjejë kurrë jetën e përjetshme, por do të mbetet gjithmonë nën zemërimin e Perëndisë.»

♦ populli i Zotit, ♦ Mesia. ♦ Gjon Pagëzori

Shenja e jashtme dhe e dukshme në Kishën e Krishterë të lindjes së re është pagëzimi. Kjo nënkuptohet në fjalët solemne të Jezusit drejtuar Nikodemit, përveç nëse një njeri ka lindur nga i zoti dhe nga Shpirti, ai nuk mund të hyjë në mbretërinë e Perëndisë (3, 5), e cila është në formën e saj to fundit e mbinatyrshme. Pagëzimi i krishterë përshëndet gjithashtu nga thënia në vargun 22 se Jezusi pagëzoi dishepujt e tij, megjithëse do të dukej se më vonë ai ua delegoi këtë funksion apostujve të tij. Gjon Pagëzori, dëshmia e tij përfundimtare për Jezusin tani është regjistruar, kishte profetizuar se Jezusi do të pagëzonte me Shpirtin e Shenjtë (1, 33). Por kjo dhuratë me Shpirtin e Shenjtë nuk mund të ishte plotësisht një realitet, derisa Jezusi të kishte bërë sakrificën e tij në kryq. Në thelb është një fryt i shpengimit të tij

dhe bekimet e këtij shëlbimi, përvetësuar nga besimi, ratifikohen dhe vulosen për besimtarin në pagëzimin e krishterë. Prandaj, ne duhet ta konsiderojmë pagëzimin që Jezusi dhe dishepujt e tij praktikuan gjatë shërbesës së tij tokësore si një garanci për bekime më të mëdha që do të vijjnë.

Është e rëndësishme të vërehet se me këtë rast të dëshmisë së fundit të Gjonit për Jezusin, ambienti sigurohet nga një mosmarrëveshje midis dishepujve të Gjonit dhe një çifuti për pastrimin. Pamundësia e plotë e Gjonit për të siguruar pastrimin e vërtetë është një nga arsyet pse Gjoni nuk mund të jetë Mesia. Funkzioni i tij ka qenë, siç e pranon ai me gatishmëri, të shkojë para Mesisë si njeriu më i mirë i dërguar për të bërë përgatitjet e fundit për një martesë; të gëzohet për rolin modest që ai thirret të luajë në vetë dasmën; dhe të tërhiqet në errësirë, kur të përfundojë detyra e tij e caktuar. Dhe gjatë kryerjes së këtyre funksioneve, kupa e lumturisë së tij ka qenë e mbushur. Fjalët e tij të fundit janë elokuate të vetë-efektimit të tij. Ai duhet të rritet, por unë duhet të ulet (30). Por, megjithëse Gjoni është urdhëruar hyjnisht të jetë një pararendës i Mesisë, ai është, si të gjithë mësuesit e tjerë njerëzorë, me origjinë tokësore dhe i detyruar të përdorë gjuhën e tokës. Prandaj, ai nuk është në gjendje të flasë për gjërat qiellore me të njëjtën njohuri të dorës së parë që mund t'i përkasin vetëm atë që është dërguar drejtpërdrejt nga qielli dhe është shumë më i lartë se të gjithë të tjerët. Një Apostull i tillë me fuqi të plotë ii dërguar nga qielli flet vetë fjalët e Zotit; Ai zotëron Shpirtin hyjnor në një shkallë të pakufizuar; dhe si Biri, i cili është objekti i përhershëm i dashurisë së Atit të tij qiellor, gjithçka që do të zbulohet në lidhje me Perëndinë i është besuar atë. Të pranosh mësimin e tij do të thotë të dëshmosh se Zoti është i vërtetë; nga ana tjetër, ta refuzosh atë, në fakt është që ta bësh Zotin gënjeshtar (33; krh. 1 Gjn. 1, 10, 5, 10).

Kjo pjesë përfundon me fjalë të cilat i bëjnë jehonë pohimit të bërë nga ungjilltari në mbyllje të fragmentit të Nikodemit. Besimi ose mosbesimi në Birin e Zotit është çështje e jetës ose e vdekjes; sepse, ndërsa për besimtarin ardhja e tij është zbulimi suprem i dashurisë së Zotit që sjell sigurinë e jetës së përjetshme, për jobesimtarin është shenja se ai mbetet objekt i pakënaqësisë së Zotit.

Shenime shtese

31. Mbi të gjitha; d.m.th. “mbi të gjithë mësuesit e tjerë, përfshirë Gjon Pagëzorin”. Ekzistojnë disa prova të dorëshkrimeve për heqjen dorë nga fjalët, mbi të gjitha në përfundimin e vargut.

d) Gruaja e Samarisë (4, 1-42)

Mesia dhe samarianët

4. Farisenjtë dëgjuan se Jezusi po fitonte më shumë nxënës se Gjoni, dhe po i pagëzonte. ²Në të vërtetë, Jezusi nuk pagëzonte vetë, por nxënësit e tij. ³Kur mori vesh se çfarë flitnin njerëzit për këtë, Jezusi u largua nga Judeja dhe u kthye në Galile. ⁴Udha e tij kalonte nëpër Samari. ⁵Kështu iu afrua fshatit Sukar, i cili shtrihet jo larg nga fusha që Jakovi i la birit të tij, Jozefit. ⁶Atje ndodhej pusi i Jakovit. Jezusi ishte i lodhur nga udha e gjatë dhe u ul pranë pusit. Ishte afërsisht ora gjashtë e mbrëmjes. ⁷⁻⁸Nxënësit e tij ishin nisur për të blerë ushqim. Pas pak pusit iu afrua një grua samariane për të nxjerrë ujë, dhe Jezusi i tha: «Më jep të pi pak ujë!» ⁹Gruaja iu përgjigj: «Ti je hebre, kurse unë samariane. Si mund të më lutesh ti mua, një gruaje samariane, për pak ujë?» — Çifutët i shmangen çdo kontakti me samarianët — ¹⁰Jezusi iu përgjigj: «Po ta dije se çfarë dëshiron të të dhurojë Perëndia dhe se kush është ai që po të lutet për pak ujë, atëherë ti do t'i luteshe atij, dhe ai do të të jepte ujë burimi!» ¹¹«Ti nuk ke as kovë, – tha gruaje, – e pusi është i thellë. atëherë nga mund të marrësh ujë burimi? ¹²Këtë pus na e ka lënë i pari ynë, Jakovi. Në të piu ai vetë, si dhe bijtë e tij dhe bagëtitë e tij. Mos do të thuash se ti je më i madh se Jakovi?» ¹³Jezusi iu përgjigj: «Kushdo që e pi këtë ujë, do të ketë përsëri etje. ¹⁴Kurse kush do të pijë ujin që do t'ia jap unë, nuk do të ketë më etje kurrë, sepse uji që do t'ia jap unë, do të bëhet në të burim i jetës së përjetshme.» ¹⁵«Më jep mua nga ai ujë, – i tha gruaje, – e atëherë nuk do të kem më etje e nuk do të më duhet të vij këtu që të nxjerr ujë!» ¹⁶Jezusi i tha: «Shko e sill burrin tënd këtu!» ¹⁷«Unë nuk kam burrë», – i tha ajo. “Mirë the, – ia ktheu Jezusi, «Nuk kam burrë». ¹⁸Je martuar pesë herë, dhe ai me të cilin jeton, nuk është burri yt! Për këtë the të vërtetën!” ¹⁹«Po shoh se je profet», – i tha gruaje. ²⁰ – «Të parët tanë e adhuruan Perëndinë (në tempullin tonë) në këtë mal. Ju çifutë pohoni të kundërtën; se Jerusalemi është vendi ku duhet të adhurohet Perëndia.» ²¹Jezusi i tha: «Më beso mua, po vjen koha kur njerëzit nuk do ta adhurojnë Atin as në këtë mal, as në Jerusalem. ²²Ju samarianët vërtet nuk e njihni Perëndinë që adhuron; por ne e njohim, sepse Shpëtimtari vjen nga çifutët. ²³⁻²⁴Por po vjen koha, e tashmë filloi kur Shpirti i së Vërtetës do t'i bëjë njerëzit të aftë ta adhurojnë Atin në çfarëdo vendi. Perëndia është krejtësisht ndryshe nga kjo botë; ai është Shpirti i fuqishëm, e ata që duan ta adhurojnë, duhet të jenë të rilindur me anë të Shpirtit të së Vërtetës. Perëndia dëshiron të adhurohet nga

njerëz të tillë.» ²⁵Gruaja i tha: «E di se do të vijë Mesia, që quhet Krisht. Kur të vijë, do të na zbulojë gjithçka.»

²⁶Jezusi iu përgjigj: «Unë jam Mesia, unë që po flas me ty!»

²⁷Pikërisht në këtë çast arritën nxënësit e tij. U habitën shumë pse ai po fliste me një grua. Por askush nuk e pyeti: «Ç'kërkon prej saj?» ose «Pse po flet me të?» ²⁸Gruaja la qypin, shkoi në fshat dhe u tha njerëzve:

²⁹«Ejani të shihni njeriun që më tregoi gjithçka që kam bërë. A mos është ai Mesia?» ³⁰Pastaj Jezusit i dolën të gjithë përpara.

Nxënësit e Jezusit shfrytëzojnë punën e Gjonit në Samari

³¹Ndërkohë nxënësit i thirrën Jezusit: «Rabin, ha diçka!» ³²Por ai iu përgjigj: «Unë jetoj me një lloj ushqimi që ju nuk e njihni.» ³³Ata pyetën njëri-tjetrit: «A mos i solli ndokush ushqim?» ³⁴Jezusi u tha: «Ushqimi im është të dëgjoj atë që më dërgoi dhe të bëj veprën me të cilën më ngarkoi ai. ³⁵Ju mendoni sipas proverbit: 'Të korrat vijnë pas katër muajsh!' Por unë po ju them: Shikoni arat. Gruri është gati për korrje.

³⁶Kush korr tani, merr pagën dhe mbledh frytin për jetën e përjetshme. Ai gëzohet për pagën e tij bashkë me atë që mbjell. ³⁷Por proverbi realizohet kur thuhet se 'njëri mbjell, kurse tjetri korr'. ³⁸Unë ju dërgova për të korrur në fushën që nuk e punuat. Të tjerët ♦ punuan aty përpara jush, e ju shfrytëzoni punën e tyre.» ³⁹Shumë samarianë në atë vend filluan të besonin në Jezusin në bazë të dëshmisë së gruas: 'Më tregoi gjithçka që kam bërë.' ⁴⁰Kur shkuan tek ai, iu lutën të rrinte tek ata, dhe ai qëndroi dy ditë midis tyre. ⁴¹Edhe të tjerët besuan në Jezusin, në bazë të fjalëve të tij. ⁴²Ata i thanë gruas: «Tani nuk besojmë (vetëm) pse na tregove ti; e dëgjuam vetë dhe e dimë se ai është me të vërtetë Shpëtimtari i botës.»

♦ aludim për punën përgatitore të Gjon Pagëzorit dhe dishepujeve të tij në Samari.

Në të gjitha Ungjijtë shprehja i është dhënë ankthit të Jezusit për të shmangur arrestimin nga farisenjtë, para se të kishte goditur ora e caktuar e mundimeve të Krishtit. Lexuesi i këtij Ungjilli nuk është i befasuar për të mësuar në fillim të kapitullit 4, se kur Jezusi u informua se vëmendja e farisenjve ishte tërhequr nga numri më i madh që po pagëzohej prej tij sesa nga Gjoni, Ai bëri një tërheqje të shpejtë në drejtimi i Galileës. Rruga më e shkurtër shtrihej në territorin gjysmë armiqësor të samaritanëve, marrëdhëniet e të cilëve me çifutët ishin të acaruar sepse ata konsideroheshin si jashtë mëshirave të besëlidhura të Izraelit. Është e qartë se Jezusi nuk u largua nga Judeja me ndonjë qëllim të caktuar për të shërbyer në Samari, por era e Shpirtit fryn atje

ku do, dhe lajmëtarët e vërtetë të Zotit nuk janë kurrë skllëvër të programeve fikse ose planeve të paracaktuara të fushatës. Kështu që ndodhi që shpallja e ungjillit nga ungjilltarët e hershëm të krishterë për popullin e Samarisë, e regjistruar në Veprat 8, u paralajmërua nga një intervistë midis Jezusit dhe një gruaje samaritan dhe qëndrimit të tij pas dy ditësh në një fshat Samaritan. Historia e kësaj interviste dhe e vazhdimit të saj e bën të qartë se, që nga ardhja e Mesisë, njerëzit e Zotit do të përbëhen nga të gjithë, pavarësisht racës, prejardhjes fetare ose pozitës së tyre morale, të cilët e pranojnë Jezusin si Shpëtimtari i botës, që kanë marrë prej tij Shpirtin jetëdhënës dhe që adhurojnë Perëndinë në shpirt dhe në të vërtetë.

Gruaja samaritan është një figurë e përjetshme, jo vetëm një samaritan tipike por një qenie njerëzore tipike. Ndërsa ajo bisedon me Jezusin, bëhet e qartë se si shumica e burrave dhe grave ajo është pothuajse ekskluzivisht e shqetësuar me sigurimin e asaj që do të kënaqë nevojat e saj fizike, veçanërisht ujë për shuarjen e etjes që shpesh mund të merret vetëm nga shpenzimi i shumë kohë dhe energji . Mirëqenia e shpirtit të saj nuk është për të një çështje shqetësuese parësore. Përgjigjja e saj ndaj kërkesës së Jezusit për një pije uji ndonjëherë është konsideruar si sarkastike, sikur ajo po thoshte në të vërtetë: “Kështu që ju hebrej nuk jeni më lart duke kërkuar ndihmë nga ne samaritanët kur paraqitet nevoja”. Më shumë gjasa është një shprehje e hutimit: “Epo këtu është një gjë e çuditshme – një hebre duke i kërkuar një samaritan për një pije”! Jezusi menjëherë i tregon asaj se nuk mund të ketë afrim midis hebreat dhe samaritanit, përveç nëse të dy pranojnë dhuratën që Zoti është përgatitur të dhurojë por që mund të merret vetëm nga Jezusi, sepse Ai është dhurata (shih 3,16). Vetëm Jezusi mund të furnizojë me ujë të gjallë, i cili mund të plotësojë çdo nevojë dhe të bëhet burim i përhershëm i jetës (i o, 14). Por kur Jezusi përmend ujin e gjallë, ajo supozon se ai është i ujit “i rrjedhshëm”, i dallueshëm nga uji i zakonshëm i “pusit” që Ai po flet; dhe ajo çuditet se si Ai mund të marrë ujë të tillë, pasi nuk ka përrenj në afërsi. Pusi i Jakobit, për të qenë i sigurt, furnizohej nga një pranverë e përhershme; por ai nuk mund të jetë burimi për ujin e gjallë për të cilin Jezusi po flet, sepse Ai nuk ka asgjë për të tërhequr ujin, dhe duke

qenë hebre nuk mund të përdorte të njëjtën kovë si gruaja samaritan. Për më tepër, kur Jezusi i shpjegon asaj se uji që Ai mund të japë do ta çlirojë atë përgjithmonë nga etja, ajo ende mendon se është një furnizim magjik i ujit të zakonshëm që Ai po i ofron, dhe se kur ajo ta marrë atë ajo do të kurrë nuk duhet të vizitoni pusin përsëri. Zotëri, më jep këtë ujë, në mënyrë që të mos bëhem kurrë të mos më duhet të marr ujë nga ky pus (15). Pastaj, papritur dhe papritur, Jezusi depërton në mbrojtjen e saj me fjalët Shko dhe thirr burrin tënd (16). Ata janë menjëherë efektivë. Ndërgjegja e saj e përgjumur rizgohet dhe fillimi i një lindjeje të re bëhet i dukshëm. Ajo braktis çdo përpjekje tjetër për mashtrim. Ajo nuk përpiket më të shpëtojë as nga vetja e saj, as nga syri gjithë-shikues i Krijuesit të saj. Ajo flet të vërtetën, nuk kam burrë (17). Dhe, për shkak se ajo tani është “e së vërtetës”, për të përdorur gjuhën e 18, 37, Jezusi është në gjendje të vlerësojë ndershmërinë e saj, pa i falur në asnjë mënyrë vesin e saj. `Ju keni të drejtë kur thoni:” Unë nuk kam burrë “; sepse ke pasur pesë burra dhe ai që ke tani nuk është burri yt; këtë e thatë me të vërtetë ‘(18,). Dhe për shkak se ajo ka thënë të vërtetën, e vërteta e bën atë pa pagesë për të marrë dhuratën që Jezusi mund t’i bëjë asaj.

Shenja e parë e ndryshimit që po ndodh është njohja e gruas nga Jezusi si profet, i pajisur me një depërtim të jashtëzakonshëm në natyrën njerëzore, një burrë, siç tha ajo më vonë, i cili më tregoi të gjitha gjërat që kam bërë ndonjëherë (29). Kush u kualifikua më mirë se Ai, ndjeu ajo, për të dhënë një gjykim në mosmarrëveshjen e përjetshme midis çifutëve dhe samaritanëve për vendin e duhur për të adhuruar Zotin! A ishte Jerusalemi, siç besuan çifutët, apo mali Gerizim ku adhuronin samaritanët? Por, sa më shpejt që ajo e bën këtë temë, sesa «profeti» e informon atë se nuk është më e rëndësishme. As në tempullin e Jerusalemit, as në tempullin skizmatik në malin Gerizim nuk ishte kushtuar adhurim i pastër dhe i papastër; dhe koha po afrohej shpejt, dhe në një kuptim të vërtetë tashmë kishte ardhur, kur, siç kishte profetizuar Malakia, emri i Zotit do të ishte i madh midis joçifutëve dhe në çdo vend do t’i kushtohej Zotit një flijim i pastër (Mal. 1, 11). Megjithatë, adhurimi i çifutit, për të gjitha papërsosmëritë e tij, ishte më i mirë se ai i samaritanit. Çifuti kishte një tmerr më të madh të

idhujtarisë; dhe Shkrimet e tij përfshinin shkrimet e profetëve dhe nuk ishin të kufizuara në Pesëlibërshin siç ishte Bibla Samaritane; prandaj ai kishte një kuptim më të madh të vullnetit hyjnor. Shpëtimi që Jezusi, vetë çifut, kishte ardhur për të sjellë ishte i hebrenjve (22). Sipas fjalëve të Palit: “atyre u përket birësia, lavdia, besëlidhjet, dhënia e ligjit, adhurimi dhe premtimet; atyre u përketin patriarkët dhe raca e tyre, sipas mishit, është Mesia (Rom. 9, 4-5). Sidoqoftë, flijimet e kafshëve të tempullit hebre u kushtuan në atë që Letra drejtuar Hebrenjve e quan një “shenjtërore e kësaj bote” (Heb. 9, 1); dhe një adhurim i tillë nuk ishte veçse një hije e adhurimit më të pastër që do të ishte e mundur si rezultat i flijimit të përsosur të Krishtit. Sakrifika e tij kushtohet në fushën e Shpirtit; dhe të gjithë ata që i afrohen Zotit, duke pranuar përfitimet e tij me zemra mirënjohëse, mund ta adhurojnë atë në shpirt dhe në të vërtetë. Sepse Zoti është një Shpirt dhe janë ata që, të lindur rishtas nga Shpirti, janë bërë bijtë e tij, të cilët mund dhe duhet ta adhurojnë Atin e tyre, ashtu siç ai dëshiron të adhurohet, në shpirt; dhe janë ata që e pranojnë zbulesën e Zotit në Krishtin si të vërtetën përfundimtare, të cilët mund dhe duhet ta adhurojnë atë me të vërtetë (24).

Gruaja samaritane nuk do të duhet të presë që Mesia të vijë dhe të zgjidhë problemin e saj. Zgjidhja e plotë tashmë është dhënë nga Jezusi, i cili tani i thotë asaj se ai është Mesia. Ajo e pranon vetë-zbulimin e tij si të vërtetë dhe me padurim e shfrytëzon mundësinë e dhënë nga kthimi i dishepujve të Jezusit për të shpejtuar dhe për t’ua treguar të tjerëve lajmet e saj. Kështu bëhet gjithnjë e më e qartë se ardhja e Mesisë bën të mundur që Zoti të adhurohet në shpirt dhe në të vërtetë dhe që adhuruesit e tillë nuk mund të kufizohen në një racë, klasë ose gjini. Ndërsa gruaja është larg, Jezusi informon dishepujt e tij, të cilët e nxisin atë të hajë ushqimin që ata kanë blerë, jo se ai është i përjashtuar nga nevoja e plotësimit të urisë së tij fizike me ushqim material, por që ai ka një burim të brendshëm shpirtëror të ushqimit. ai konsiston në bindjen ndaj vullnetit të Atit të tij dhe në përfundimin e punës që Ati i ka dërguar të bëjë. Ai më pas u tërheq vëmendjen atyre rezultateve të menjëhershme të prodhuara nga fjala e Zotit që ai ka ardhur në botë për të shpallur. Nuk ka asnjë interval prej katër muajsh

midis mbjelljes nga ai të 'farës' në zemrën e gruas samaritan dhe korrjes që ka rezultuar, pasi ka midis mbjelljes dhe korrjes në rrjedhën e zakonshme të bujqësisë. Profeti Amos kishte parathënë ditët kur 'lëruesi do të arrijë korrësin, dhe shkelës i rrushit atë që mbjell farë' (Am. 9. 13). Ato ditë kishin ardhur tashmë. Mbjellësi dhe korrësi tani mund të gëzohen së bashku. Dishepujt e Jezusit do të vazhdojnë punën për të mbledhur në Izraelin e ri të Zotit 'të korrat' e besimtarëve joçifutë, nga të cilët samaritanët e kthyer në besim janë 'duajt' e para. Edhe një herë fjalët e proverbit do të vërtetohen të vërteta Një mbjell, dhe një tjetër korr (37). Është për shkak se të tjerët kanë mbjellë, vargun e gjatë të lajmëtarëve të Zotit në Izrael në të kaluarën, si dhe vetë Jezusin, që korrja e të kthyerve nga joçifutët është e mundur.

Fshatarët e Siharit, siç thirrën dishepujt e parë nga Jezusi dhe siç kishte bërë Natanaeli, 'vijnë dhe shohin' vetë burrin, për të cilin gruaja u kishte thënë; dhe besimi i tyre, dhe besimi i shumë të tjerëve që e takuan Jezusin gjatë qëndrimit të tij dyditor në fshat, bëhet i bazuar në një përvojë të dorës së parë të Jezusit, jo si një udhëheqës kombëtar i Izraelit të vjetër, por si Shpëtimtari i çifutëve, samaritanëve dhe joçifutëve, në fakt si Shpëtimtari i botës.

Shenime shtese

4.2. Ky varg korrigjon një pasaktësi në informacionin që kishte arritur te farisenjtë.

5. Domosdoshmëria qëndronte në faktin se rruga përmes Samarisë ishte më e shpejta.

6. Dy fjalë greke në këtë kapitull janë dhënë. Në vargjet 6 dhe 19, është përdorur fjala *pege* "burim", që tregon se pusi i Jakobit ishte furnizuar me ujë të rrjedhshëm dhe se uji shpirtëror i kushtuar nga Jezusi është një burim i brendshëm që siguron një furnizim të vazhdueshëm. Në vargjet 11 dhe 12 përdoret fjala e zakonshme greke për "mirë" (*phrear*). Të tjerët përkthejnë nga pranvera 'në vargun 14.

Kështu që e vështira ndoshta interpretohet me të drejtë si një referencë për "lodhjen me udhëtimin e tij". I lodhur ndërsa ishte, ai u ul pranë pusit. Mund të përkthehet gjithashtu "ashtu siç ai mendoi të ishte"; d.m.th. Ai u ul pikërisht aty ku ndodhej. E njëjta shprehje e

vështirë është gjetur në 13, 25. Në të dy vendet ka disa prova të dorëshkrimeve për heqjen e fjalës. Sidoqoftë, lëshimi ndoshta është për shkak të faktit se u gjet e vështirë.

9. Klauzola e fundit në këtë varg zakonisht konsiderohet jo si pjesë e fjalëve të thëna nga gruaja, por si një shpjegim i ungjilltarit për të mirën e lexuesve të tij joçifutë. Ndërsa çifutët patën disa marrëdhënie me samaritanët, kuptimi i foljes greke është ndoshta “mos i ndani gjërat e përbashkëta”, d.m.th. në këtë kontekst “mos përdorni të njëjtën kovë”.

Samaritanët ishin një popull gjysmë kastë që i detyroheshin origjinës së tyre në përzjerjen e mbetjeve të lëna pas kur Samaria ra në 722 p.e.s. me të huajt e importuar nga pushtuesit asirianë. Adhurimi i tyre si pasojë u ndot nga idhujtaria. Ata bënë çmos për të ndërhyrë në rindërtimin e Jerusalemit kur çifutët u kthyen nga robëria babilonase. Kur kryetarët çifutë dëshironin të fyenin Jezusin, ata e quajtën atë “samaritan” (8, 48). Përkundrazi, Jezusi e bëri një samaritan hero të një prej shëmbëlltyrave të tij; dhe kjo takim me një grua samaritane ishte një nga incidentet më domethënëse në shërbesën e tij tokësore.

29. A nuk është ky Mesia? Pyetja në origjinal është më provokuese. A mund të jetë ky Mesia? ‘

42. Është më domethënëse që së pari titulli Mesia duhet të ishte aplikuar tek Jezusi nga samaritanët. Është e qartë se ata kishin dëgjuar Gjon Pagëzorin duke përdorur termin në një nga predikimet e tij ungjillizuese

e) **Djali i fisnikut** (4, 43-54)

Shenja e dytë mesianike: *Kur Ai flet, bëhet çdo gjë; kur jep urdhër, zbatohet (Psalmi 33, 9).*

⁴³Pasi qëndroi atje dy ditë, Jezusi u nis nga krahina dhe shkoi nëpër Galile. ⁴⁴Ai kishte thënë vetë: ‘Profeti nuk nderohet në vendlindjen e tij.’

⁴⁵Por kur mbërriti në Galile, njerëzit e pritën mirë. Ata kishin qenë në festën e Pashkës në Jerusalem dhe kishin parë çdo gjë që Jezusi kishte bërë atje në kohën e festës. ⁴⁶Jezusi erdhi përsëri në Kanë të Galilesë, ku e kishte kthyer ujin në verë. Në Kafarnaum banonte një njeri që ishte në shërbimin mbretëror; biri i tij ishte i sëmurë. ⁴⁷Kur dëgjoji se Jezusi kishte ardhur nga Judeja në Galile, shkoi tek ai dhe iu lut: «Eja në Kafarnaum dhe shëroje birin tim; ai është në prag të vdekjes.»

⁴⁸Jezusi i tha: «Ju të gjithë më besoni vetëm kur shihni mrekullitë dhe veprat e mëdha që po bëj.» ⁴⁹Njeriu iu lut: «Eja me mua, para se të më vdesë biri!» ⁵⁰«Kthehu në shtëpi, – i tha Jezusi, – se biri t'u shërua!» Njeriu e besoi atë që tha Jezusi, dhe shkoi. ⁵¹Rrugës për në shtëpi i dolën përpara shërbëtorët e tij dhe i thanë: «Biri t'u shërua!» ⁵²I pyeti se kur kishte filluar të bëhej më mirë dhe ata iu përgjigjën: «Dje rreth orës shtatë të mbrëmjes e liruan ethet!» ⁵³atëherë i ati e kuptoi se kjo kishte ndodhur pikërisht në atë orë kur Jezusi i kishte thënë: «Biri t'u shërua!» Që atëherë ai besoi në Jezusin, dhe bashkë me të, e gjithë shtëpia e tij. ⁵⁴Kjo ishte mrekullia e dytë që Jezusi bëri pasi u kthye nga Judeja në Galile.

Dy ditët e kaluara në Sihar nga Jezusi ishin një përjashtim nga politika e tij e përgjithshme për të kufizuar shërbesën e tij tek delet e humbura të shtëpisë së Izraelit (shih Mt. 25. 24). Jerusalemi duhej të ishte i pari që e mirëpriti ardhjen e Mesisë. Por këtu, në zemrën e judaizmit, “populli i tij” nuk e kishte pritur atë. Disa, është e vërtetë, `besuan në emrin e tij, kur panë mrekullitë që ai bëri ‘; por `Jezusi nuk u ishte zotuar atyre’, sepse ai e dinte që ata nuk i kishin pranuar implikimet e veprimeve të tij (2, 23-24). Nga ana tjetër, Galileja ishte e përgatitur ta mirëpriste, sepse galileasve u kishin bërë përshtypje tregimi për atë që disa nga anëtarët e tyre kishin parë kur ishin ngritur në Jerusalem në Pashkën e fundit. Lajmet për më tepër për ato që kishin ndodhur në dasmën e fundit në Kana pothuajse me siguri do të kishin qarkulluar në rreth. Prandaj nuk është për t’u habitur që babai i shpërqendruar i një djali të sëmurë që banonte në Kafarnaum, kur dëgjoi se Jezusi po vizitonte për herë të dytë Kanën, me sa duket shpejt pas mbërritjes së tij në Galile, duhet të kishte menduar se ia vlente të bënte 40 km udhëtimi për të provuar dhe bindur Jezusin të vijë dhe të vizitojë djalin e tij të sëmurë. Njeriu përshkruhet si një *bazilikos* (46), ai ishte në shërbim, mund të supozojmë me të drejtë, në oborrin e Herod Antipasit tetrark i Galileesë, i përshkruar si “mbret” në Mark 6. 14, Të tjerët që zinin pozicione të ngjashme ishin Huza (Lk. Viii. 3) dhe Manaen (Veprat 13. 1).

Është e pamundur që ky rrëfim të jetë një tregim variant i historisë së shërimit të djalit apo shërbëtorit të centurionit (përshkruar në Lk. 7. 2-10 dhe Mt. 8. 5-13), përpos faktit që në të dy rastet që i sëmuri shërohet në distancë, historitë kanë pak ose asgjë të përbashkët. Në

historinë sinoptike, babai, një centurion romak, duke rrëfyer se nuk është i denjë ta pranojë Jezusin nën çatinë e tij, i bën thirrje Jezusit që ‘të flasë vetëm fjalën’, sepse është i sigurt se kjo do të jetë e mjaftueshme për të kryer shërimin. Në historinë e Gjonit, babai, si Jairi, bën një kërkesë të caktuar që Jezusi të vizitojë shtëpinë e tij. Reagimi i parë i Jezusit ndaj kësaj kërkesë shprehet me fjalët e vështira. Përveçse kur shihni shenja dhe mrekulli, nuk do të besoni (48). Zakonisht supozohet se duke përdorur personin e dytë shumë Jezusi e konsideron kërkesën e oborrtarit si tipike të kërkesës çifute për një shenjë, për të cilën ai kishte pasur një shembull të fundit në Jerusalem (2. 18), dhe duke shprehur zhgënjimin e tij për vazhdimin e tyre qëndrim Mbi këtë interpretim, fjalët e tij mbase vlerësohen më së miri si një pyetje: “A nuk do të besoni kurrë kryetarët çifutë nëse nuk shihni shenja më parë?” Sidoqoftë mund të jetë domethënëse që vetëm këtu në këtë Ungjill fjala mrekulli, “portrete”, i shtohet fjalës “shenja”. Është e mundur, pra, që duke përdorur personin e dytë shumë Jezusi në të vërtetë nuk po shpreh zhgënjim me kryetarët çifutë, por, me supozimin se njeriu ishte një nga zyrtarët e Herodit, duke kundërshtuar tërë rrethimin e këtij kryetari politik, të cilit i pëlqen i vogli tirani të cilit ata i shërbenin me siguri shpresonin të shihnin mrekulli të kryera nga Jezusi (shih Lk. 23, 8). Si pasojë, Jezusi tregon një ngurrim të çastit për të pranuar kërkesën e oborrtarit, në mënyrë që të bindet se ai nuk është si pjesa tjetër e dreqe të Herodit, për të cilët Jezusi mund të kishte pak respekt. Por cilado që të ketë qenë arsyeja e hezitimit të tij, ajo braktiset shpejt kur babai, në vend që të marrë pengesa për çdo kundërshtim të nënkuptuar në atë që Jezusi ka thënë, përsërit përgjërimin e tij me fjalë që prekin një kordon në zemrën e çdo prindi të një fëmijë i goditur nga ethet në çdo tokë dhe në çdo epokë. Zotëri, zbrit para se fëmija im të vdesë (49).

Pa bindje dhe besim nuk mund të ketë besim të vërtetë. Gjykatësi tani tregon se i ka të dyja këto të domosdoshme. Kur Jezusi i tha: “Shko; djali juaj do të jetojë”, ai kthehet menjëherë në shtëpi, duke besuar se fjalët e Jezusit janë të vërteta. Dhe ky besim fillestar bëhet kryerja e plotë e besimit, kur ai më vonë konstaton se fjalët e Jezusit nuk ishin thjesht profetike, por rikuperuese, sepse shërimi ishte kryer në momentin e saktë kur u kushtuan.

Të dyja mrekullitë e kryera në Kana, të cilat janë të lidhura ngushtë nga ungjilltari në vargjet 46 dhe 54, tregohet se janë nxitur nga besimi. Maria i besoi Birit të saj që të bënte diçka për të lehtësuar sikletin e nikoqirit të tyre në martesë. Babai i djalit të sëmurë ishte po aq i sigurt se mund të mbështetej në ndihmën e Jezusit. Të dyja mrekullitë tregohen gjithashtu se kanë rezultuar në një dorëzim personal të Jezusit, i cili është besim i plotë i krishterë. Dishepujt e tij besuan në të pasi uji ishte kthyer në verë; babai dhe pjesa tjetër e shtëpisë së tij besuan si rezultat i shërimit të djalit: dhe në të dy rastet folja në origjinal është një aorist inceptiv: “ata filluan t’i besonin”.

Shenime shtese

4, 43, Jerusalemi ishte vendi ku ai si Mesia i përkiste vërtet. Mesia, siç nënkuptohet në 7. 41, nuk vjen nga Galileja. Për më tepër, pritja që Jezusi kishte marrë deri më tani në Jerusalem nga kryetarët çifutë ishte në përputhje me fjalën e urtë për të vërtetën për të cilën thuhet se Jezusi dëshmoi këtu (shih 2, 23, 24, 4. 1). Pritja që e priste në Galile, siç tregon vargu tjetër, ishte shumë e ndryshme.

52. Greqishtja e folur bisedore që ai filloi të ndryshojë nënkupton që ethet ishin zbutur, kriza kishte mbaruar dhe shërimi ishte i sigurt. Djali në fakt ishte shëruar.

III. PABESIA E IZRAELIT (5, 1 - 6, 71)

a) Hyrje

Kapitujt 5 dhe 6 duhet të grupohen së bashku si një seksion i vetëm. Ato lidhen nga një temë e përbashkët, e cila mund të përshkruhet si natyra dhe shkaqet e mungesës së besimit të Izraelit tek Jezusi. Kapitulli V ka të bëjë me formën që ky mosbesim mori midis çifutëve në Jerusalem dhe kapitullin VI me shprehjen e tij nga fshatarët në Galile. Dhiata e Re ka shumë për të thënë në lidhje me refuzimin e çifutëve për të pranuar Jezusin si Mesia. Tema përshkon historitë e konflikteve dhe tregimet e mundimeve të Krishtit në Ungjijet e mëparshëm; gjen shprehje pikante në vajtimin e Jezusit për Jerusalemin (Lk. 19, 41-44); ajo trondit nga zemra e Palit rrëfimin e

sinqertë, “Unë kam një trishtim të madh dhe ankth të pandërprerë në zemrën time. Sepse mund të dëshiroja që unë vetë të isha i mallkuar dhe i prerë nga Krishti për hir të vëllezërve të mi, të afërmeve të mi nga raca (Rom. 9, 2-3); dhe që atëherë ka qenë shkak i polemikave të hidhura midis çifutëve dhe të krishterëve. Ishte shumë e natyrshme, pra, që Gjoni duhej të kishte shumë dhimbje për të regjistruar në detaje më të mëdha arsyet e këtij refuzimi të madh, pasi ata kishin gjetur shprehje gjatë jetës tokësore të Jezusit. Si pasojë, Ungjilli i tij ndonjëherë është quajtur “Ungjilli i refuzimit”.

Të dy këta kapituj fillojnë me një tregim të një veprë të fuqishme të Jezusit; dhe në secilin rast ungjilltari tregon histori të ngjashme me ato që gjenden në Ungjijtë e mëparshëm. Megjithëse skena e mrekullisë së parë është Jerusalemi dhe ajo e Galilesë së dytë, sfondi i të dy ngjarjeve sigurohet nga një festival hebre. Ata që pranojnë leximin e ‘festës’ në v. 1 e interpretojnë natyrshëm atë për Pashkën dhe shumë prej tyre e kanë të vështirë të supozojnë se incidenti i regjistruar në kapitullin 5 i ka paraprirë asaj që tregohet në kapitullin 6, sepse në 6, 4 është deklaroi se Pashka, një festë e çifutëve, ishte afër dhe se ushqimi i ndërmarrjes së madhe u bë në kohën kur fshatarët galileas po bënin përgatitjet për pelegrinazhin vjetor në festival. Por nëse e pranojmë leximin e vërtetuar më mirë një festë në 5, 1, e cila tani ka mbështetjen shtesë të papirusit Bodmer, referenca mund të jetë për çdo festë; dhe nuk ka nevojë të supozohet siç bëjnë shumë komentues se kapitujt janë zhvendosur dhe të përpiqen të rivendosin rendin ‘origjinal’ duke vendosur kapitullin 6 para kapitullit 5, Është e vërtetë që në fund të kapitullit të katërt Jezusi është në Galileja, dhe se 6, 1, Pas këtyre gjërave Jezusi kaloi përtej detit të Galilesë, mund të lexonte më natyrshëm nëse Jezusi do të kishte qëndruar në Galile derisa të bëhej kalimi. Por shprehja “Pas këtyre gjërave” është e paqartë dhe mund të tregojë çdo interval kohor, të shkurtër ose të gjatë.

Të katër Ungjijtë regjistrojnë mundimet e Jezusit në një mjedis të Pashkës. Ishte gjithashtu nën hijen e një Pashkës, shënon Gjoni, se polemika e madhe ndodhi në të cilën Jezusi pasi zbuloi Vetën si Bukën e gjallë që zbriti nga qielli dhe duke premtuar se të gjithë ata që “hëngrën” atë Bukë do të jetonin përgjithmonë, shtoi fjalët që ishin aq fyese për kryetarët çifutë, dhe buka që unë do të jap është trupi im, të

cilin unë do ta jap për jetën e botës (6, 51). Vepra e shkaktuar nga ky mësim i dhënë në sinagogën në Kafarnahum në prag të Pashkës ishte një nga faktorët që çoi në refuzimin e Jezusit në Pashkën e fundit. Kështu që lexuesi bëhet i vetëdijshëm nga implikimet, nëse jo drejtpërdrejt, se Jezusi është Qengji i Pashkës i vërtetë që solli shëlbimin për njerëzimin. Çfarëdo tjetër që mund të përfshihet në polemikat midis atyre që besojnë në Jezusin dhe atyre që nuk besojnë në Të, është në qëndrimin e burrave ndaj vdekjes së tij që besimi ose mosbesimi i tyre tregon më qartë. Kjo ishte e vërtetë gjatë jetës së tij tokësore dhe ka qenë e vërtetë që nga ajo kohë.

b) Njeriu me aftësi të kufizuara në Betesda (5, 1-47)

Shenja e tretë mesianike: *Paralitikët do të kërcëjnë nga gëzimi (Is 35,6)*

5. Pas pak u bë një festë e çifutëve dhe Jezusi shkoi në Jerusalem. ²Pranë Portës së Deleve, në Jerusalem, ndodhet një banjë popullore me pesë galeri të hapura. Aramaisht ajo quhet Bet-Eshda. ³Në këto galeri kishte shumë të sëmurë, si: të verbër, të paralizuar dhe tuberkulozë. Ata pritnin lëvizjen e ujit. ⁴Në të vërtetë, herë pas herë vinte një engjëll i Zotit dhe e dallgëzonte ujin, dhe ai që hynte i pari në pellg pas dallgëzimit të ujit, shërohej pavarësisht se nga ç'sëmundje vuante. ⁵Ndër ta ishte një njeri i sëmurë që prej 38 vjetësh. ⁶Jezusi pa se ai ishte shtrirë aty. Ai e dinte se sa kohë vuante nga sëmundja e tij dhe e pyeti: «A dëshiron të shërohesh?» ⁷I sëmuri iu përgjigj: «Nuk kam asnjëri për të më ndihmuar të zbres në ujë kur uji fillon të lëvizë. Kur përipiqem vetë, gjithnjë shkon dikush tjetër para meje.» ⁸Jezusi i tha: «Ngrihu, merre shtrojën tënde dhe ec!» ⁹Ai u shërua menjëherë. Mori shtrojën e tij dhe eci përsëri. Kjo ngjarje ndodhi një të shtunë. ¹⁰Për këtë arsye udhëheqësit fetarë i thanë njeriut që ishte shëruar: «Sot është e shtunë – ndalohet ta mbash shtrojën tënde!» ¹¹Ai iu përgjigj: «Njeriu që më shëroi, më urdhëroi ta marr shtrojën time e të ecë.» ¹²Ata e pyetën: «Kush qenka ai që të urdhëroi të marrësh shtrojën e të ecësh?» ¹³Por ai nuk dinte gjë. Jezusi tashmë ishte larguar nga vendi për shkak të grumbullimit të njerëzve. ¹⁴Më vonë Jezusi e ndeshi atë person në Tempull dhe i tha: «Dëgjo mirë! Tani je i shëndoshë. Mos bëj mëkat më, përndryshe do të të ndodhë diçka më e keqe.» ¹⁵I shëruari shkoi dhe i lajmëroi udhëheqësit fetarë se Jezusi kishte qenë ai që e kishte shëruar. ¹⁶Që atëherë Jezusin filluan ta përndiqnin sepse kishte shëruar të shtunën. ¹⁷Por Jezusi u tha: «Ati im është gjithnjë në veprim, ashtu edhe unë.» ¹⁸Pas kësaj ata ishin edhe më të vendosur ta vritnin. Në të vërtetë, Jezusi jo vetëm që kishte shkëlur rregullin e së shtunës, por madje

edhe pohonte se Perëndia ishte Ati i tij, dhe kështu barazohej me Perëndinë.

Fuqia e plotë e Birit

¹⁹Jezusi u dha këtë përgjigje qortimeve të tyre: «Ju siguroj se Biri nuk mund të bëjë asgjë nga vetja. Ai vepron vetëm sipas shembullit të Atit, atë që bën Ai, e bën edhe Biri. ²⁰Ati i sqaron të gjitha ato që bën Ai, sepse e do. Ai do ta ngarkojë me detyra edhe më të mëdha, dhe ju do të çuditëni për këto. ²¹Ashtu siç i ringjall Ati të vdekurit dhe u jep atyre jetën e re, po ashtu edhe Biri ia jep jetën atij që do. ²²Ati i dorëzoi Birit tërë pushtetin e tij gjykues; ai vetë nuk i shpall askujt vendim gjyqësor. ²³Të gjithë duhet ta nderojnë Birin siç nderojnë edhe Atin. Kush nuk e nderon Birin, nuk e nderon as Atin që e dërgoi. ²⁴Ju siguroj se të gjithë ata që e dëgjojnë fjalën time dhe i besojnë atë që më dërgoi, do të jetojnë përgjithmonë. Ata nuk do të dënohen. Tashmë kanë kaluar nga vdekja (shpirtërore) në jetën e përjetshme. ²⁵Ju siguroj se koha po afrohet — tashmë filloi — kur të vdekurit do të dëgjojnë zërin e Birit të Perëndisë, e kush e dëgjon, do të kthehet në jetë. ²⁶Ati është burimi i tërë jetës dhe ai i dha Birit pushtetin për ta dhuruar jetën siç bën vetë ai. ²⁷Ai e emëroi Birin gjykatës, sepse ai është Biri i njeriut. ²⁸Mos u çuditni! Po vjen koha kur të gjithë ata që pushojnë në varre, do të dëgjojnë zërin e tij ²⁹dhe do të dalin. Kush ka bërë mirë, do të ringjallet për të marrë jetën e përjetshme; kurse kush ka bërë keq, do të ringjallet për të marrë dënimin e tij. ³⁰Unë nuk mund të bëj asgjë nga vetja, por shpall vendimin gjyqësor ashtu siç më thotë Ati. Vendimi im është i drejtë, sepse nuk zbatoj vullnetin tim, por vullnetin e Atij që më dërgoi.

Dëshmitarët për Jezusin

³¹Në qoftë se do të dëshmoja për vetveten, dëshmia ime nuk do të ishte e pranueshme. ³²Por kam një dëshmitar që dëshmon për mua, dhe unë e di se ai flet të vërtetën për mua. ³³Ju dërguat lajmëtarë te Gjoni, dhe dëshmia e tij për mua është e vërtetë. ³⁴Unë, vetë, nuk kam nevojë që njerëzit të dëshmojnë për mua; i referohem Gjonit vetëm sepse dëshiroj që ju të shpëtoni. ³⁵Gjoni i ngjante kandilit të ndezur, dhe për pak kohë u gëzuat për dritën e tij. ³⁶Por unë zotëroj dëshminë që ia kalon shumë më tepër dëshmisë së Gjonit për mua: veprat me të cilat Ati im më ngarkoi dhe të cilat i kryej. Ato flasin për mua dhe vërtetojnë se më dërgoi Ati im. ³⁷Kështu dëshmohet për mua vetë Ati që më dërgoi. Ju nuk e dëgjuat kurrë zërin e tij, as e patë formën e tij. ³⁸Fjala e tij nuk zuri vend te ju, sepse ju nuk besoni në atë që Ai dërgoi. ³⁹Ju kërkoni në Shkrimet e shenjta dhe mendoni se duke i pasur ato, keni edhe jetën e përjetshme — dhe pikërisht ato dëshmojnë për mua. ⁴⁰Por ju nuk jeni gati të vini tek unë për ta gjetur jetën e përjetshme. ⁴¹Unë nuk kërkohet nga njerëzit. ⁴²Ju njoh; në zemrat tuaja nuk ka dashuri për Perëndinë. ⁴³Unë kam ardhur në emër të Atit tim, por ju nuk më pranoni. Por kur të vijë ndonjë tjetër ♦ në emrin e vet, ju do ta pranoni. ⁴⁴Për ju më shumë rëndësi ka të pranoni miratim nga njëri-tjetri; por nuk e

kërkoni miratimin që vjen nga Perëndia. Prandaj nuk jeni ende në gjendje të më besoni mua. ⁴⁵Mos mendoni se do t'ju akuzoj para Atit tim. Moisiu ju akuzon, po ai Moisi tek i cili varni shpresat tuaja. ⁴⁶Në qoftë se besonit me të vërtetë në Moisiun, do të besonit edhe në mua; sepse ai shkroi për mua. ⁴⁷Por kur ju nuk i besoni asaj që ai shkroi për mua, si mund t'u besoni fjalëve të mia?»

♦ aludim për mesinë e rremë, antikrishtin.

Lexuesi që kalon nga Ungjilli i Markut në Ungjillin e Gjonit mund të ndiejë se kapitulli 5 ka një ngjashmëri të përgjithshme me Markun 2, 1-3, 5, Shënioni në atë pjesë regjistrimin e shërimit të një paralitiku të kryer nga katër burra dhe zbritjen nëpër çati, dhe polemikat e Jezusit me farisenjtë për krenrimin e së shtunës që pasuan atë. Gjoni tregon shërimin e një njeriu të gjymtuar për tridhjetë e tetë vjet, i cili kishte qenë çdo ditë i irrituar kur u shtri në një nga pesë kolonadat në Pishinë e Deleve, një vend i njohur si Betesda 'shtëpia e mëshirës', i paaftë për shkak se nuk ndihmohej të lahej në pishinë në kohën kur uji zotëronte një virtyt përmirësues. Ky incident krijon një konflikt serioz rreth të shtunës. Ka dallime në detaje në dy narrativat. Për shembull, paralitiku i është sjellë Jezusit nga të tjerët, të cilët nuk lejojnë asnjë pengesë për të prishur qëllimin e tyre. Gjymtimi nuk ka askush për ta ndihmuar në këtë mënyrë, por Jezusi duket se qëllimisht e zgjedh atë nga grupi i ndryshëm i të sëmurëve si ai që ka më shumë nevojë për një mjek. Sidoqoftë, të dy burrat shërohen nga një urdhër pothuajse identik, Çohu, ngre shtratin tënd dhe ec. Për më tepër, në të dy rastet, mundimi në njëfarë mase është pasojë e mëkateve të të sëmurit. Ndërsa Marku thekson të vërtetën se shfaqja e fuqisë së mbinatyrshme me të cilën shërohet paralitiku është provë e qartë se Jezusi zotëron të drejtën hyjnore për të falur mëkatet – në tregimin e Gjonit referimi për mëkatin e njeriut të munduar ndodh pothuajse rastësisht. Jezusi e takon në tempull pas shërimit dhe i thotë: Shiko, ti je shëruar: mos mëkato më, se mos të të ndodhë ndonjë gjë më e keqe (14).

Pika që nënvizohet në rrëfimin e Gjonit është se njeriu u shërua një shabat dhe në ligjërimin pasues Jezusi ka të bëjë me të vërtetë për të shpjeguar më tej atë që përfshihej në pretendimin e tij, të regjistruar në Marku 2, 28, se "Biri i njeriu është Zot edhe i së shtunës". Në Marku

2, 23-28 Jezusi mbron aktivitetet e tij të shtunën, së pari nga argumenti se nëse Davidi mund të 'shkelte' të shtunën duke ngrënë bukën e shfaqjes atë ditë, atëherë një fortiori Mesia, i cili ishte Biri i madh i Davidit, kishte të paktën e drejta për të bërë siç bëri Davidi; dhe së dyti duke thënë një qëllim parësor për të cilin u shugurua e shtuna. "E shtuna u bë për njeriun", pjesërisht që ai të mund të rikthehet në forcën fizike, por gjithashtu që në freskimin shpirtëror të kushtuar nga ajo ditë ai mund të ketë një shije të jetës së lartë, të cilën do ta shijonte më plotësisht kur Mesia duhet të vijë. Në ligjërimin tek Gjoni 5 Jezusi nënkupton që me ardhjen e tij ajo epokë ka mbërritur. Aktiviteti i tij vetjak është paradoksalisht një shprehje e së shtunës së 'pushimit' të Zotit, i cili nuk mban asnjë të shtunë javë për javë, sepse ai mban të shtunë pa fund. Ai nuk ka nevojë për pushim të veçantë në një ditë në shtatë, sepse veprimtaria e tij si Mbështetësi i botës që ai ka krijuar dhe si Zoti i gjallë, qëllimet dhe gjykimet e të cilit pasqyrohen në ngjarjet e historisë njerëzore, është i pandërprerë dhe i palodhshëm. Është kjo veprimtari e vazhdueshme dhe e përsosur, karakteristika unike e Zotit, që Jezusi pretendon të shfaqë. Dhe pikërisht për këtë ai tërheq vëmendjen e çifutëve kur ata e sulmojnë atë si për thyerjen e shabatit vetë, ashtu edhe për bërjen e një njeriu të shëruar për ta thyer atë, duke e urdhëruar atë të mbante shtratin e tij të shtunën. "Ati im po punon akoma", thotë ai, "dhe unë gjithashtu po punoj" (17).

Kryetarët çifutë me të drejtë e shohin që me këtë pohim Jezusi po pretendon barazi me Perëndinë dhe kjo ngre tek ata një urrejtje vrasëse. Ata tani janë më të vendosur për ta vrarë atë. Mënyra në të cilën Jezusi i përgjigjet akuzës për ta bërë veten të barabartë me Zotin (18) sugjeron që kjo shprehje u kuptua nga dëgjuesit e tij në mënyrën sesi zakonisht rabinët e kuptonin atë. Një burrë që veproi i pavarur nga Zoti, ose që u rebelua kundër gjykimeve të Zotit, u tha se po vendoste veten në një barazi me Perëndinë. 'Prandaj Jezusi menjëherë pohon se për të që të veprojnë i pavarur nga Zoti do të ishte krejtësisht e pamundur, sepse marrëdhënia midis Zotit dhe Vetes së tij është një marrëdhënie atë-Bir; dhe asnjë bir nuk mund të veprojë gjatë gjithë kohës i pavarur nga babai i tij. Në rastin e tij, për më tepër, marrëdhënia është unike. Sepse, ndërsa në marrëdhëniet e zakonshme

babë e bir, dashuria e babait për djalin e tij dhe bindja e djalit ndaj babait të tij janë të dy shumë larg së përsosurës, në marrëdhëniet midis Zotit Atit dhe Zotit Birit, Biri mund, dhe në të vërtetë duhet të jetë e vërtetë ndaj qëllimeve të Atit dhe të bëjë punën e Atit, sepse dashuria për Atin dhe bindja e Birit janë të përsosura. Një Bir i tillë hyjnor kontrollohet aq plotësisht nga dashuria e Atit, sa ai e shfaq atë në gjithçka që bën. Pa këtë marrëdhënie unike, asnjë nga veprat e Jezusit nuk do të ishte e mundur.

Veprimet e Zotit që janë shprehjet më të plota të sovranitetit të tij janë ngritja e njerëzve nga vdekja në jetë dhe dhënia e gjykimit përfundimtar mbi ta. Të vrasësh dhe të bëhesh i gjallë, dhe të jesh gjykatës i drejtë dhe i paanshëm janë të drejtat e Zotit të Plotfuqishëm (shih Lp. 32, 39 dhe Zan. 18, 25). Ringjallja dhe gjykimi janë në fakt gjërat e fundit, dhe janë këto gjëra përfundimtare me të cilat burrat dhe gratë përballen me Jezusin. Kjo është arsyeja pse zbulesa e tij për Zotin është kaq përcaktuese për njerëzimin. Ardhja e tij e parë në mish njerëzor është indirekt një ardhje në gjykim, sepse në mënyrë të pashmangshme ndan besimtarët nga jobesimtarët. Të parët kalojnë menjëherë nga vdekja shpirtërore në jetën e përjetshme. Kështu që Jezusi mund të thotë jo vetëm se “ora po vjen”, por se “tani është, kur të vdekurit do të dëgjojnë zërin e Birit të Zotit dhe ata që e dëgjojnë do të vijnë në jetë” (25). Jezusit i është dhënë kjo dhuratë hyjnore e jetës së përjetshme për t’ua dhuruar të tjerëve. Atij gjithashtu i është dhënë si Biri i Njeriut të drejtën për të dhënë gjykim; dhe ushtrimi i tij i tanishëm pothuajse i pandërgjegjshëm i kësaj të drejte është një parathënie e gjykimit përfundimtar të cilin ai do ta japë mbi gjithë njerëzimin pas ringjalljes së përgjithshme në ditën e fundit. Duke pranuar Jezusin dhe duke i dhënë atë nderimin e Zotit, njerëzit mund të shmangin një vendim dënimi kur të jepet ai gjykim përfundimtar dhe të shijojnë një shije të jetës së përjetshme, të cilën një vendim pafajësie në ditën e fundit do ta sigurojë ata

Jezusi është vërtet i barabartë me Zotin (18), por jo në kuptimin që ai është i pavarur prej tij. Përkundrazi, nga ai vetë ai nuk mund të bëjë asgjë. Ndërsa ai dëgjon, ai gjykon. Për më tepër, ai nuk bën pretendime krenare ose mburrëse në emër të tij. Ai nuk jep asnjë provë

në mbrojtjen e tij. Provat e tilla do të ishin në vetvete të pavlefshme, sepse sipas ligjit hebre duhet të ketë dy ose tre dëshmitarë (31; shih Lp. 19, 15). Por ka edhe një dëshmitar tjetër të pavarur për Jezusin, dëshmia e të cilit është plotësisht e vlefshme. Ai dëshmitar, i aluduar në vargun 32, është vetë Zoti. Ai është dëshmitari i vetëm në të cilin Jezusi e konsideron të rëndësishëm për sa i përket shfajësimit të tij.

Ka, është e vërtetë, dëshmitarë të tjerë të tij, dëshmitarë njerëzorë si Gjon Pagëzori, dëshminë e të cilit ai tani e kujton, jo për kënaqësinë e tij, por për shkak të pjesës që Gjoni mund të vazhdonte të luante në sjelljen e çifutëve drejt shpëtimit. Gjoni ishte me të vërtetë një dritë e ndritshme. Ndërsa ajo dritë po digjej, çifutët ishin mbledhur rreth tij dhe ishin të lumtur për shpresën që ai u dha atyre për një ndërhyrje hyjnore që do të vinte në emër të Izraelit. Por me shumë prej tyre një gëzim i tillë zgjati vetëm për një kohë të kufizuar. Kur u përballën me ashpërsinë e kërkesave të Gjosit, ndërsa ai goditi rrënjët e privilegjit kombëtar, ata thanë se ai ishte i pushtuar dhe askush prej tyre nuk i erdhi në mbështetje kur u burgos dhe u martirizua padrejtësisht. Por i rëndësishëm siç ishte akoma dëshmia e Gjosit, Jezusi u mbështet në një dëshmi më të lartë dhe më të madhe. Ajo do të gjendej në veprat që Ati i tij i kishte dhënë të bënte; dhe ishte pikërisht ajo dëshmi që kryetarët çifutë refuzuan ta shihnin. Nuk mund të pritej që ata të dëgjonin zërin e Zotit ose ta shihnin atë me shqisat e tyre fizike, por këtu ishin provat hyjnore të shfaqura para syve të tyre; dhe zbulesa e Zotit për Vetën e tij, fjala e tij (38), nuk gjeti shtëpi tek ata, pikërisht sepse ata nuk pranuan ta pranonin Jezusin si të dërguarin e tij të caktuar. Ata mërzitëshin me zell për Shkrimet e tyre, duke menduar se në zotërimin e tyre kishin në zotërim jetën e përjetshme. Por studimi i tyre i Shkrimeve nuk i bëri ata të pranonin Jezusin si dhuruesin e jetës së përjetshme, të cilit në fakt po i tregonin ato Shkrime.

Gjendja thelbësisht e keqe e farisenjve është përcaktuar nga Jezusi në Ungjijtë e tjerë si “hipokrizi”, sepse ishte pretendimi i njohjes së Zotit të kufizuar dhe të shtrembëruar me dashje, dhe për këtë arsye mashtruese. Në këtë ligjërim, shkaku kryesor i tij thuhet se është dëshira e tyre për të qëndruar mirë në vlerësimin e të tjerëve. Ata e kishin akuzuar Jezusin se po vepronte i pavarur nga Zoti; Ai tani i

akuzon ata për shfaqjen e asaj pavarësie. Motivi i veprimeve të tyre nuk është dashuria për Zotin, por miratimi i shokëve të tyre. Kjo është arsyeja pse ata e refuzojnë atë që u ka ardhur me kredenciale hyjnore dhe më mirë do të dëgjonin mësues tërësisht të vetë-akredituar.

Jezusi e filloi këtë ligjërim në vetëmbrojtje, për të përmbushur akuzën se ai kishte shkelur ligjin e respektimit të së shtunës. Ai e përfundon atë duke cituar Moisiun si një dëshmitar të ndjekjes penale kundër çifutëve. Ai u kujton dëgjuesve të tij se ngulitur në ligjin e Moisiut ishte një profeci e cila duhet t'i ketë çuar çifutët të vendosnin besnikërinë e tyre te Jezusi, vetëm sikur ta kishin marrë atë seriozisht. Zoti i kishte thënë Moisiut: “Unë do të ringjall një profet nga mesi i vëllezërve të tyre, si ti, dhe do t'i vë fjalët e mia në gojën e tij; dhe ai do t'u flasë atyre gjithçka që unë do ta urdhëroj” (Lp. 18, 18). Sidoqoftë tragjedia ishte që çifutët kishin konsideruar urdhëresat e Moisiut, veçanërisht ato që kishin të bënin me flijimin e kafshëve, si përfundime në vetvete; për këtë arsye ata nuk ishin të gatshëm ta mirëprisnin atë, i cili ishte jo vetëm zbuluesi suprem i vullnetit hyjnor, Profeti që ishte më i madh se të gjithë profetët, por edhe Prifti i cili vetëm mund të shlyente plotësisht mëkatën njerëzore. Ligji i Moisiut nuk mund t'i shpëtonte mëkatarët dhe t'u jepte atyre jetë të përjetshme; kjo vetëm mund të zbulojë mëkatësinë e tyre. Me një ekspozim të tillë Moisiu përgatiti rrugën për Birin e Zotit i cili e bëri faljen një realitet dhe u dha mundësi njerëzve të marrin lavdërime nga Perëndia. Nëse çifutët, me të vërtetë, i besuan Moisiut; nëse, me fjalë të tjera, ata me të vërtetë dëshironin faljen hyjnore dhe jetën e përjetshme, tani do të besonin në Jezusin.

Shenime shtese

5. 2. Nuk është pishina që quhet Bethesda, një “shtëpi e mëshirës”, por vendi me pesë kolonada ku mblidhej i sëmuri.

3, 4. Tradita dha një shpjegim të mbinatyrshëm të asaj që ishte një fenomen natyror.

7. Kur uji trazohet. Ky ishte “shpjegimi popullor i fenomenit të një pranvere të përhershme”.

13. I transferuar vetë përkthen foljen greke *exeneusen*, e gjetur vetëm këtu në Dhiatën e Re. Do të thotë ose të “kthehen mënjanë” ose “të rrëshqasin”.

17. Përgjigjur. Jezusi nuk po i përgjigjet një pyetje specifike, por akuzës së prishjes së së shtunës të ngritur kundër tij nga kryetarët çifutë. Ne mund ta nxirrim këtë duke përkthyer, ‘Jezusi e mbrojti veten duke thënë ‘.

Forca e punimeve të deritanishme është “nuk ka pushuar kurrë së punuari”. Unë punoj nënkupton “Unë jam gjithmonë në punë”.

25. Të vdekurit në këtë varg do të thotë “të vdekurit shpirtërisht”.

Këto gjëra i them, që të mund të shpëtoni; d.m.th. “Unë përmend dëshminë e Gjonit, sepse ajo ka luajtur një rol në udhëheqjen e të tjerëve drejt shpëtimit dhe mund t’ju çojë drejt shpëtimit”.

37. Dëshmia e Atit nuk ndryshon nga dëshmia e veprave të përmendura në vargun 36, Kjo mund të bëhet e qartë duke futur “në këto vepra” pasi të ketë dëshmuar për mua.

37, 38. Fjalët përmbajnë një vërejtje. Ju gjithmonë keni qenë të shurdhër ndaj zërit të tij, të verbër ndaj vizionit të tij dhe fjala e tij nuk është vazhdimisht e pranishme në zemrat tuaja; kjo është arsyeja pse nuk do të besoni në atë që ai ka dërguar ‘. Në këtë interpretim kryetarët çifutë fyhen, për verbëri shpirtërore për të gjitha shfaqjet e Zotit të Vetes së tij. Ekzgjegjeza e mëparshme është e preferueshme, pasi gjuha as e dëgjoji zërin e tij ... as e pa formën e tij duket e papërshtatshme si përshkrim i verbërisë shpirtërore të qëllimshme.

39. Vargu mund të interpretohet si vijon: «Kërkoni Shkrimet, Shkrimet tuaja, depozituesit e besimit dhe shpresës suaj, ato profeci në të cilat (me të drejtë) mendoni se keni jetë të përjetshme – kërkoni ato, them unë, sepse ato janë ato që dëshmojnë për mua». ‘

40. Dhe, ashtu si shpesh në këtë Ungjill, nënkupton “dhe akoma”.

42. Dashuria ndaj Zotit. Meqenëse gjinia është objektive, klauzola duhet të përkthehet “nuk keni në ju asnjë dashuri për Zotin”.

43. Në emrin e Atit tim do të thotë, në këtë kontekst, “me autoritetin e Atit tim”.

c) Ushqimi i pesë mijë pelegrinëve çifutë(6, 1-71)

Shenja e katërt mesianike: *Ai do ta ushqejë popullin e tij si bariu (Isaia 40,11)*

(Mt 14,18-21; Mk 6,30-44; Lk 9,10-17)

6. Pastaj Jezusi kaloi në bregun tjetër të liqenit të Galilesë, i cili quhet edhe liqeni i Tiberiadit. ²atë e ndiqte një grumbull i madh njerëzish, sepse e kishin parë se si i kishte shëruar të sëmurët. ³Jezusi u ngjit në një kodër dhe u ul të rrinte bashkë me nxënësit e tij. ⁴Ishte pak para festës së Pashkës. ⁵Jezusi ngriti sytë dhe pa një grumbull njerëzish që po i afrohej. Ai iu drejtua Filipit dhe i tha: «Ku mund të blejmë ushqim të mjaftueshëm për gjithë këta njerëz?» ⁶U shpreh kështu për ta vënë Filipin në provë, sepse ai e dinte se ç'do të bënte. ⁷Filipi iu përgjigj: «As dyqind sikla të argjendta nuk do të mjaftonin për t'i dhënë secilit nga një thërrime.» ⁸Andreu, një nxënës tjetër, vëllai i Simon Pjetrit, tha: ⁹«Këtu është një djalosh që ka pesë bukë elbi dhe dy peshq. Por çfarë mund të jenë ato për gjithë këta njerëz?» ¹⁰«Thuajuni njerëzve të ulen!» – tha Jezusi. U ulën mbi barin e dendur që mbulonte tokën në atë vend. Ishin rreth pesë mijë burra. ¹¹Jezusi mori bukët, tha lutjen e falënderimit dhe ua ndau njerëzve. Kështu bëri edhe me peshqit, e të gjithë u ngopën. ¹²Pasi u ngopën, Jezusi u tha nxënësve: «Mblidhni tepricat, që të mos prishet asgjë.» ¹³Kështu bënë dhe mbushën dymbëdhjetë shporta me tepricat. Kjo kishte tepruar prej pesë bukëve të elbit. ¹⁴Kur njerëzit panë se ç'kishte bërë Jezusi, thanë: «Ky është, pa dyshim, Profeti që duhet të vijë në botë!» ¹⁵Jezusi e dinte se tani kishin ndër mend ta kapnin për ta bërë mbret. Prandaj u largua e shkoi përsëri në mal, krejtësisht vetëm.

Jezusi ecën mbi ujë

(Mt 14,22-23; Mk 6,45-62)

¹⁶Kur u ngrys, nxënësit e tij shkuan në breg të liqenit. ¹⁷Hipën në një lundër dhe lundruan në bregun tjetër të detit për në Kafarnaum. Ishte errësuar dhe Jezusi nuk kishte ardhur ende tek ata. ¹⁸Moti ishte shumë i stuhishëm dhe liqeni ishte me dallgë. ¹⁹Nxënësit kishin lundruar pesë kilometra nëpër liqen. Papritur panë Jezusin duke ecur mbi ujë dhe duke iu afruar lundrës së tyre. I pushtoi frika. ²⁰Por Jezusi u tha: «Mos u frikësoni. Jam unë!» ²¹Ata donin ta merrnin në lundër, por menjëherë arritën në breg, pikërisht në atë vend për ku ishin drejtuar.

Jezusi është buka jetëdhënëse

²²Të nesërmen grumbulli i njerëzve që kishte mbetur në anën tjetër të liqenit, u kujtua se në breg ishte vetëm një lundër. Njerëzit e dinin se Jezusi nuk kishte hipur në lundër dhe se nxënësit ishin nisur pa të. ²³Ndërkaq kishin mbërritur lundra të tjera nga Tiberiadi pranë vendit ku Zoti kishte thënë lutjen e falënderimit dhe ku grumbulli kishte ngrënë bukë. ²⁴Tashmë kur njerëzit panë se aty nuk ishte më as Jezusi, as nxënësit e tij, hipën në lundra dhe u nisën për në Kafarnaum ku donin

të takonin Jezusin. ²⁵Në të vërtetë, Jezusin e gjetën në bregun tjetër të liqenit dhe e pyetën: «Kur arrite këtu?» ²⁶Jezusi u përgjigj: «Unë e di mirë se ju po më kërkoni vetëm sepse hëngrët bukë dhe u ngopët. Ju nuk kuptuat se veprat e mia janë shenja. ²⁷Mos u mundoni për ushqimin që prishet, por për ushqimin që zgjat deri në jetën e përjetshme. Këtë ushqim do t'ju jap unë, Biri i njeriut, sepse Perëndia, Ati im, më ka dhënë për këtë fuqi të plotë.» ²⁸Pastaj pyetën: «Ç'duhet të bëjmë ne për të zbatuar vullnetin e Perëndisë?» ²⁹Jezusi u përgjigj: «Perëndia kërkon vetëm një gjë nga ju; ju duhet të besoni në atë që ai dërgoi.» ³⁰Ata ia kthyen: «Cilën shenjë të veçantë të pushtetit tënd do të na tregosh, që të besojmë në ty? Ç'do të bësh?» ³¹Të parët tanë e hëngrën manën në shkretëtirë, siç thuhet në Shkrimin e shenjtë: *U dha të hanin bukë nga qielli.*» ³²Jezusi u përgjigj: «Po ju them me ngulm: Mos u mashtroni, buka që ju dha Moisiu, nuk ishte qiellore, ndërsa Ati im ju jep bukën e vërtetë nga qielli. ³³Buka që vjen nga qielli e që i jep botës jetën – kjo është me të vërtetë buka e Perëndisë.» ³⁴Ata thanë: «Na e jep gjithnjë këtë bukë.» ³⁵«Unë jam buka, – u tha Jezusi, – që jep jetën. Kush vjen tek unë, nuk do të ketë më uri. Kush beson në mua, nuk do të ketë më etje.

³⁶Tashmë ju thashë se nuk doni të besoni në mua, megjithëse më shihni. ³⁷Të gjithë ata që m'i dha Ati, do të vijnë tek unë, dhe nuk do të nxjerr jashtë asnjërin prej atyre që do të vijnë tek unë. ³⁸Unë erdha nga qielli që të bëj jo vullnetin tim, por vullnetin e Atij që më dërgoi. ³⁹Dhe Ai kërkon prej meje që të mos humbas asnjërin prej atyre që më dha Ai. Përkundrazi, unë do t'i ringjall të gjithë ditën e fundit për jetën e përjetshme. ⁴⁰Ati im do që të gjithë ata që e shohin Birin dhe besojnë në të, të kenë jetën e përjetshme. Unë do t'i ringjall nga të vdekurit ditën e fundit.»

⁴¹Dëgjuesit u skandalizuan ngaqë ai kishte thënë: «Unë jam buka që zbriti nga qielli.» ⁴²Ata thanë: «I njohim prindërit e tij! Megjithatë, ai është Jezusi, biri i Jozefit! Si mund të pohojë se ka zbritur nga qielli?» ⁴³Jezusi u tha: «Mos u zemëroni!» ⁴⁴Tek unë mund të vijë vetëm ai të cilin Ati që më dërgoi, e tërheq tek unë. Të gjithë ata që vijnë tek unë, do t'i ringjall nga të vdekurit ditën e fundit. ⁴⁵Profetët kanë shkruar: *Të gjithë do të mësohen nga Perëndia.* Por, për ta dëgjuar mësimin e Atit dhe për ta përvetësuar atë, ju duhet të vini tek unë. ⁴⁶Por kjo nuk do të thotë se ndokush e ka parë ndonjëherë Atin. Atin e ka parë vetëm ai që zbriti nga Perëndia.

Rëndësia e flijimit pajtues të Jezusit për faljen e mëkateve

⁴⁷Ju siguroj se kushdo që beson në mua, do të jetojë përgjithmonë. ⁴⁸Unë jam buka që jep jetën. ⁴⁹Të parët tuaj e hëngrën manën në shkretëtirë, e megjithatë vdiqën. ⁵⁰Por kush ha bukën që vjen nga qielli, nuk do të vdesë. ⁵¹Unë jam buka e gjallë që erdhi nga qielli. Secili që ha këtë bukë, do të jetojë përgjithmonë. Buka që do të jap unë, është trupi im. Unë e jap (të flijohet), që bota të jetojë.»

⁵²Kjo shkaktoi midis dëgjuesve një grindje të madhe. «Si mund të na japë ky njeri trupin e vet për ta ngrënë?» – pyetën ata. ⁵³Jezusi u tha: «Ju siguroj se nuk keni asnjë pjesë në jetën (e përjetshme) në qoftë se nuk e hani trupin e Birit të njeriut dhe nuk e pini gjakun e tij. ⁵⁴Kush ha trupin tim dhe pi gjakun tim, ♦ ka jetën e përjetshme, dhe unë do ta ringjall ditën e fundit. ⁵⁵Në të vërtetë, trupi im është ushqimi i vërtetë dhe gjaku im është pija e vërtetë. ⁵⁶Kush ha trupin tim dhe pi gjakun tim, jeton në mua dhe unë në të. ⁵⁷Ati, prej të cilit vjen e tërë jeta, më dërgoi mua, dhe unë jetoj me anën e tij. Kështu, edhe ai që më ha, do të jetojë me anën time. ⁵⁸Kjo është buka që zbriti nga qielli. Kjo është krejtësisht e ndryshme nga ajo që hëngrën të parët tuaj, sepse ata vdiqën. Por kush e ha këtë bukë, do të jetojë përgjithmonë.» ⁵⁹Këtë predikim Jezusi e mbajti në sinagogën e Kafarnaumit.

♦ terminologji e besëlidhjes; d.m.th. kush hyn në besëlidhjen e re që Perëndia lidhi me anën e flijimit të Jezusit.

Fjalët që të çojnë në jetën e përjetshme

⁶⁰Shumë prej dishepujve të tij e dëgjuan këtë dhe thanë: «Ajo që flet ai, nuk durohet! Gjëra të tilla nuk mund t'i dëgjojmë.» ⁶¹Jezusi vuri re se ata u skandalizuan. Prandaj u tha: «A është kjo e tepërt për ju? ⁶²Por çfarë do të thoni kur të më shihni mua, Birin e njeriut, duke u ngritur atje ku isha më parë? ⁶³Shpirti i Perëndisë jep jetë; gjërat njerëzore nuk janë në gjendje ta bëjnë këtë. Por fjalët që ju thashë, janë të frymëzuara nga Shpirti dhe sjellin jetën. ⁶⁴E megjithatë disa prej jush nuk besojnë në mua.» Jezusi e dinte qysh në fillim se kush nuk do të besonte në të dhe kush do ta tradhtonte. ⁶⁵Shtoi: «Për këtë arsye ju thashë; Tek unë mund të vijnë vetëm ata që Perëndia i ka bërë të aftë që të vijnë.»

⁶⁶Kur dishepujt e tij e dëgjuan këtë, shumë prej tyre i kthyen shpinën dhe nuk deshën ta ndiqnin më. ⁶⁷Pastaj Jezusi i pyeti dymbëdhjetë nxënësit: «Po ju, çfarë keni ndër mend? A doni të më lini edhe ju?» ⁶⁸Simon Pjetri iu përgjigj: «O Zot, te kush tjetër mund të shkojmë? Fjalët e tua sjellin jetën e përjetshme. ⁶⁹Besojmë dhe e dimë se ti je i Dërguari i Perëndisë.» ⁷⁰Jezusi iu përgjigj: «Unë vetë ju zgjodha ju të dymbëdhjetët, e megjithatë njëri prej jush është djall!» ⁷¹E kishte fjalën për Judën, birin e Simonit nga Karioti, sepse Juda ishte njëri prej dymbëdhjetë të besuarve, pikërisht ai që më vonë e tradhtoi Jezusin.

Kryetarët çifutë në Jerusalem e hodhën poshtë Jezusin me arsyetimin se, larg nga përmbushja e Shkrimeve, ai i shpërfilli ata. Nga ana tjetër, galileasit, mosbesimi i të cilëve është ekspozuar në kapitullin 6, nuk arritën të kuptonin se ai vetëm mund të kënaqë nevojat më të thella të njerëzve, të cilat janë shpirtërore dhe jo thjesht fizike. Ashtu si shumica dërrmuese e burrave dhe grave, ata supozuan se nevojat e tyre si qenie njerëzore ishin të kufizuara në kërkesat e tyre fizike. Si pasojë,

ata ishin shumë të gatshëm ta pranonin Jezusin si një Mesi politik, i cili do të ishte furnizues i ushqimit të lirë dhe do të krijonte një Utopi ekonomike, sepse kjo do ta bënte detyrën e plotësimit të këtyre nevojave fizike më pak të mundimshme. Kur Jezusi shumëzoi për mrekulli pesë bukë elbi dhe dy peshq, në mënyrë që ata u bënë të mjaftueshëm për të ushqyer pesë mijë njerëz me një tepricë copash të thyera sa për të mbushur dymbëdhjetë shporta, turma galilease bëri atë që kryetarët çifutë në Jerusalem nuk kishin qenë të gatshëm të bënin, megjithëse ata e bënë atë nga motivi i gabuar dhe me qëllimin e gabuar. Ata e pranuan atë si atë profet që duhet të vinte në botë (r4), profetin si Moisiu, i cili ushqeu izraelitët e uritur në shkretëtirë me manën që zbriti nga qielli. Por në entuziazmin e tyre ata do të kishin bërë më shumë se kaq. Ata donin ta kapnin dhe ta shpallnin mbret. Nga ky fat Jezusi menjëherë shpëtoi duke u tërhequr në kodra për t'u lutur në vetmi, sepse nëse ai do të pranonte dëshirën e tyre, ai do të kishte zhgënjyer plotësisht qëllimin e misionit të tij. Ai nuk kishte ardhur kryesisht për të kënaqur nevojat materiale të burrave por nevojën e tyre të thellë, nëse jo gjithmonë të njohur, për falje, pa të cilën ata nuk mund të gëzonin jetën e përjetshme.

Galileasit nuk do ta braktisnin shpresën e tyre me lehtësi se Jezusi mund të fronohej – jo se ai mund të vendoste mbretërimin shpirtëror të Zotit, por që ai të sillte në ekzistencë një parajsë tokësore. Megjithatë këtu duhet larguar një keqkuptim. Jezus Mesia do të realizojë një mbretëri tokësore, por vetëm me kthimin e tij. Çifutët nuk e pranuan Jezusin si Mesia e premtuar, sepse nuk solli menjëherë një mbretëri të tillë: ata nuk kishin kuptuar se më parë duhej realizuar shërbimi i tij si Shërbëtor pësimtar për të zgjedhur problemin e mëkatëve, falë të cilit njerëzit mund të bëhen anëtarë të kësaj mbretërie të ardhme. Kur zbuluan se ai ishte zhdukur nga bregu lindor i liqenit, ata e shfrytëzuan rastin e parë, të siguruar nga ardhja e disa anijeve nga Tiberiada, për të kapërcyer përsëri liqenin dhe për ta takuar përsëri në Kafarnahum. Por menjëherë ata e panë atë u zhgënjyen për natyrën e atë që do ta bënin mbretin e tyre. Jezusi e kishte prerë tokën nën këmbët e Nikodemit duke e çaktivizuar menjëherë mendjen e tij për çdo ide që mbretëria e Zotit mund të vinte pa konvertimin e nënshtetasve të saj të mundshëm.

atëherë nuk ishte për t' u habitur që në vend që t' i përgjigjeshit pyetjes Rabbi, si erdhët këtu? Ai goditi rrënjën e aspiratave materialiste të këtyre galileasve me mendje mishore. Besimi i tyre në të ishte në të vërtetë mosbesim, sepse bazohej në një keqkuptim të plotë të mrekullisë që ai kishte bërë. Për ta nuk ishte një shenjë e hyjnisë së tij, por dëshmi se ai zotëronte një fuqi magjike për të furnizuar nevojat fizike të njerëzve. Ai po e kërkonte atë, ai u tha atyre, jo sepse kishin parë në mrekulli një shenjë me të cilën mund të zbulonin se kush ishte ai me të vërtetë, dhe natyrën e punës që ai kishte ardhur në tokë për të kryer, por thjesht sepse ata hëngrën nga bukët dhe u mbushën (26). Ata ende nuk kishin arritur fazën e parë të besimit të krishterë, e cila konsiston në pakënaqësi të thella nga ana e njeriut me gjendjen e tij shpirtërore. Ata nuk kishin kuptim të seriozitetit të mëkatit, as dëshirë për një jetë më të lartë.

Gjon Pagëzori e kishte thirrur Izraelin të pendohej duke parë mbretërimin e Zotit. Jezusi i kishte thënë Nikodemit se një burrë duhet të rilindte para se ta provonte atë mbretërim dhe kishte zgjuar te gruaja samaritane një dëshirë shpirtërore pa të cilën ajo nuk mund të ishte një adhuruese e vërtetë. Tani ai u sjell në shtëpi këtyre galileasve të pandjeshëm të vërtetën se është një uri shpirtërore për ushqim të paprishur, jetëdhënës që ai ka arritur ta plotësojë, sepse ishte për të përmbushur atë detyrë që ai ishte vulosur me autoritetin e Atit të tij (27). Vetëm ata që e pranojnë atë si dhënës të asaj ushqimi mund të bëjnë punët që Zoti do të donte që ata të bënin (28). Besimi në Jezusin është parapraki thelbësor i veprave të tilla. Por galileasit nuk janë të gatshëm ta pranojnë atë si sigures të akredituar hyjnisht të këtij lloji ushqimi pa dëshminë e një shenje të ngjashme me atë të dhënë nga Moisiu kur izraelitët në të vërtetë mund të shihnin manën duke zbritur nga qielli (30, 31). Jezusi nuk pranon të përmbushë kërkesën e tyre për një shenjë të tillë; dhe ai tregon në të vërtetë se asnjë njeri nuk mund të jetë spektator i bashkësisë shpirtërore midis tij dhe Atit të tij, ku qëndron autoriteti i tij për të qenë buka e Zotit ... e cila zbret nga qielli dhe i jep jetë botës (33) . Kjo bukë, e cila vetëm mund të kënaqë përgjithmonë urinë shpirtërore dhe etjen e njerëzve, nuk mund të jetë thjesht për të kërkuar, siç kërkesa e tyre Zoti, gjithnjë na e jep këtë

bukë (34) dukej se sugjeronte se mund. Është në dispozicion vetëm për ata që janë tërhequr nga Ati te Biri i tij, të cilët e shohin Birin të jetë ai në të vërtetë dhe që i përkushtohen pa rezerva atë me besim të përsosur, i cili është vetë garancia e tyre e ringjalljes dhe jetës së përjetshme. Të gjitha ato që më jep Ati, thotë Jezusi, do të vijnë tek unë; dhe atë që vjen tek unë nuk do ta dëboj në asnjë mënyrë ... Unë do ta ringjall atë në ditën e fundit (37).

Kur galileasit murmurisin për ekstravagancën e pretendimeve të tilla që vijnë nga buzët e njërit me origjinë tokësore të të cilit njihen, Jezusi përsërit se shpëtimi që ai ka ardhur nga qielli për të sjellë është në thelb vepër e Zotit dhe se askush nuk mund ta provojë ai që nuk është tërhequr nga ai nga Ati. Profecia e Isaisë që epoka e bekuar do të ishte një kohë kur njerëzit e Zotit do të mësoheshin të gjithë për Perëndinë tani po përmbushej (45). Para se dikush të mund të tërhiqet nga Krishti me besim dhe të marrë bukën nga qielli, ai së pari duhet të ketë dëgjuar zërin e Atit, megjithëse është i padukshëm, duke e drejtuar atë në këtë burim të pandërprerë energjie jetëdhënëse.

Por nuk ishte e mundur që Jezusi ta bënte këtë ushqim qiellor, i cili ishte në të vërtetë vetë, botërisht i disponueshëm, derisa ai e kushtoi Veten e tij si flijim. Buka duhej të thyhej përpara se të bëhej ushqimi i të gjithë atyre që do ta merrnin; dhe gjaku i tij duhej të derdhej përpara se të shpenguarit të mund të merrnin vetitë e tij jetëdhënëse. Me një fjalë, shpërndarja e këtij ushqimi mund të rezultojë vetëm nga vdekja e tij shëlbuese. Ekziston, pra, një lidhje jetësore midis dhënies nga Jezusi të bukës së vërtetë, e cila tejkalon shumë në cilësi dhe në qëndrueshmërinë e efekteve të saj manën që e parafytyroi atë dhe kushtimit të mishit dhe gjakut të tij si flijim. Diskursi, në përputhje me rrethanat, kalon pothuajse në mënyrë të padukshme nga zbulimi i Jezusit si buka e vërtetë që ka zbritur nga qielli, te domosdoshmëria për të ngrënë mishin e tij. “Buka që do të jap”, thotë Jezusi, “është trupi im për shpëtimin e botës” (51). Besimi i krishterë, me fjalë të tjera, është besimi në Krishtin e kryqëzuar. Ushqimi i vërtetë, i cili sjell jetë të përjetshme, është i mundur vetëm për ata që pranojnë flijimin e tij, të cilët përfshihen nga besimi në trupin e tij, të cilët kryqëzohen me të që të mund të jetojnë me të dhe që qëndrojnë në të sepse ai qëndron në to

– të vërtetat të cilat paraqiten në mënyrë sakramentale sa herë që të krishterët marrin pjesë në bukën e thyer dhe verën e derdhur në Darkën e Zotit.

Shtrohet pyetja se çfarë lidhje ka ky pasazh në Gjonin 6 me Darkën e Zotit. A është një përshkrim i asaj që ndodh në Darkën e Zotit? Aspak. Në kapitullin 6 Jezusi po përshkruan me terma metaforikë se si një person mund të vijë në besim tek ai dhe të mbetet në besim me të: e gjitha kjo është bërë e mundur nga kryqi dhe Shpirti i Shenjtë. Darka e Zotit është një kujtesë e kuptimit të vdekjes së tij me të cilën ne erdhëm në shoqëri me të dhe një rinovim të shoqërimit me të. Është një ripërtëritje e zotimeve që kemi bërë në pagëzim. Në kapitullin 6 Jezusi po përshkruan vdekjen e tij në termat e një flijimi për mëkatin, ndërsa Darka e Zotit përshkruan një flijim të miqësisë, që është një falënderim i Zotit për pajtimin e arritur tashmë falë flijimit të tij.

Rrëfimet e Markut për dy ushqimet e mrekullueshme dhe referimi i Jezusit ndaj tyre në një rast të mëvonshëm nënvizojnë ngadalësinë e apostujve për të kuptuar të vërtetat që përshkruanin ato ngjarje (shih Mk. 8, 19-21). Në rrëfimin e Gjonit, theksi kryesor është mbi reagimin e çifutëve ndaj mësimin në të cilin Jezusi zhvilloi domethënien e kësaj veprë të fuqishme. Por ky ungjilltar e bën të qartë se Jezusi gjithashtu dëshironte me atë rast të provonte besimin e apostujve të tij. Ishte për të provuar Filipin që Jezusi e pyeti: Ku mund të gjejmë bukë për të ngrënë? (5). Gjoni gjithashtu tërheq vëmendjen për pesimizmin e të dymbëdhjetëve për shkak të kufizimeve të besimit të tyre, pjesërisht duke regjistruar fjalët e Filipit Dyqind qindarkë bukë nuk u mjafton atyre, që secili prej tyre të marrë pak (7), dhe pjesërisht nga duke futur vërejtjen e Andreut më të shkathët: Këtu është një djalosh, i cili ka pesë bukë elbi dhe dy peshq të vegjël: por cilët janë ata midis kaq shumë? (9).

Ligjërimi rezulton në një ndarje të mënyrave. Nga ajo kohë, vëren ungjilltari, shumë nga dishepujt e tij u kthyen dhe nuk ecën më me të (66). Ata e gjetën gjuhën e Jezusit për ‘ngrënien e mishit të tij’ si një kusht të domosdoshëm për të marrë jetë të përjetshme, të patolerueshme dhe nuk mund ta kuptonin atë që ai donte të thoshte kur

ai tha që nuk u ishte dhënë nga Ati për të besuar në Jezusin. Të dymbëdhjetët, nga ana tjetër, me një përjashtim të dukshëm, megjithëse nuk e kanë kuptuar qartë se si Jezusi mund të jetë buka e cila zbriti nga qielli për t' i sjellë njeriut jetën e përjetshme, ose si jeta e përjetshme mund dhe duhet të rezultojë nga vdekja e tij, mos e lini atë, sepse ata janë shumë të sigurt se fjalët e tij, megjithëse janë të vështira për t' u kuptuar, janë jetësore. Për më tepër, ata nuk janë të gatshëm t' i kthejnë shpinën përvojës së tyre të kaluar për ndihmën e tij shpëtuese. Ata nuk mund të mos kishin kujtuar në këtë moment ngjarjet e natës së mëparshme të regjistruara më parë në këtë kapitull. Ata kishin qenë vetëm në errësirë, duke u munduar lopatat e tyre rreth 5-7 km nga bregu. Deti ishte i ashpër dhe po frynte një erë e fortë. Dhe frika e tyre natyrore u rrit nga ajo që ata menduan se ishte një vegim që po vinte drejt tyre. Por sa të ngushëlluar kishin qenë ata që e dinin se nuk ishte një fantazmë e tmerrshme, por vetë Jezusi; sa i sigurt për të dëgjuar fjalët e tij Jam Unë; mos ki frikë; sa i lumtur për ta pritur atë në barkë dhe në shoqërinë e tij për të ardhur kaq shpejt në breg në vendin e saktë për të cilin po bënin (20, 21) 1 Ishte me siguri e pamundur që ata tani të mund të braktisnin atë, pranisë së të cilit ishin të sigurt që i detyroheshin sigurisë së tyre. Kujt tjetër mund të kërkojnë udhëzime? Pjetri, zëdhënësi i tyre, u dha shprehje të vërtetë mendimeve të tyre kur tha, Zot, te kush të shkojmë? Ju keni fjalët e jetës së përjetshme. Dhe ne besojmë dhe jemi të sigurt se ju jeni Mesia, Biri i Zotit të gjallë (68, 69). Rrëfimi i tij bie në sy në një kontrast të shkëlqyeshëm me përshkrimin e zymtë dhe të tmerrshëm të Judës, i cili deri tani nuk është “mësuar nga Zoti” stigmatizohet si një djall: sepse ai ishte ai, shton ungjilltari, që duhet ta tradhtojë, duke qenë një nga të dymbëdhjetët (70, 70).

Shenime shtese

6, 5. Ejani tek ai. Është e qartë në greqisht se kuptimi është “po i vinte atij”. Në rrëfimet e tjera të të ushqyerit, turma e madhe kishte qenë me Jezusin shumë kohë përpara se të konstatohej se furnizimet me ushqim ishin të shkurtra dhe u ndërmorën hapa për të provuar dhe rregulluar situatën. Ungjilltari ynë do të dukej se ishte hedhur nga

pyetja e Jezusit te Filipi, e bërë në kohën kur turma po fillonte të mblidhej, për ndërhyrjen e Andreut më vonë gjatë ditës. ‘

9. Peshqit e vegjël, siç tregon fjala greke *opsaria*, ishin peshq të thatë ose turshi.

Përkthimi dhe po kështu i peshqve aq sa do të donin nuk është shumë i kthjellët. Kuptimi është: “Ai shpërndau peshqit me rezultatin që të gjithë kishin aq sa donin”.

22. Do të dukej se ungjilltari së pari deklaroi se turma kishte zbritur në breg në mëngjes pas mrekullisë së ushqyerjes dhe nuk kishte parë fare varka atje. Ai më pas regjistron se këta njerëz kishin vërejtur (në mbrëmjen e mëparshme) se kishte pasur vetëm një varkë në dispozicion dhe se dishepujt kishin hipur në të pa Jezusin. Por Jezusi tani nuk mund të shihej askund në afërsi, kështu që ata supozuan se ai duhet të ishte kthyer në Kafarnahum me ndonjë mënyrë ose me ndonjë mënyrë tjetër, dhe ata vendosën të bashkoheshin me të atje sa më shpejt të ishte e mundur. Për fat të mirë, ardhja e anijeve nga Tiberias tani u dha atyre mjetet e nevojshme të transportit.

Vulosur. Kur një dokument vulozet, ai zotëron autoritetin e një urdhri. Prandaj, kuptimi këtu është se Ati ka autorizuar Birin e njeriut të jetë dhuruesi i jetës së përjetshme.

31, 32. Në vargun 32 Jezusi nuk po e mohon që Moisiu kishte të bënte me dhënien e manës. Ai në fakt po komenton citatin në vargun 31 dhe u thotë dëgjuesve të tij se tani që ai vetë erdhi duke u sjellë njerëzve bukën e vërtetë nga qielli, fjalët e Psalmi 78, 24 kanë një domethënie më të gjerë dhe më të thellë.

34. Kurie ndoshta duhet të përkthehet Zotëri në këtë varg më tepër sesa Zoti, siç është e qartë nga vargu 36 se këta galileas nuk besuan në Jezusin.

40. Kush e sheh Birin. Folja greke e përdorur këtu për të “parë”, *theo*, jep të kuptohet që kuptimi është “kush pendohet mirë se kush është Biri në të vërtetë”.

45. Në profetët; d.m.th. në atë pjesë të Dhiatës së Vjetër të njohur si “profetët”. Aludimi i referohet Isaisë 54, 13, 46. Ai që është nga Zoti do të thotë “ai që erdhi nga Zoti”, d.m.th. Jezusi.

50. Kjo; d.m.th. “buka për të cilën po flas”.

57. Nga Ati dhe nga unë jepen më mirë, me një përkthim tjetër, “për shkak të Atit” dhe “për shkakun tim”.

58. Kuptimi i këtij vargu është: Buka e vërtetë nga qielli është e ndryshme nga mana që hëngrën etërit tuaj, sepse ata vdiqën megjithëse e kishin ngrënë. Nga ana tjetër, kush ha bukën e vërtetë do të jetojë përjetë ‘.

69. Dorëshkrimet më e vjetra lexon këtu ‘Shenjtin (*ho hagios*) të Zotit ‘që është një sinonim i Mesisë.

IV. JEZUSI APOSTULLI I ZOTIT: DHËNËSI I PAMJES: BARIU I DELEVE (7, I – 10,21)

a) Festa e Tëbanave (7, 1-13)

Jezusi dhe vëllezërit e tij

7. Pas kësaj Jezusi vazhdoi të udhëtonte nëpër Galile. Ai nuk donte të shkonte në Jude, sepse udhëheqësit fetarë atje kishin ndër mend ta vritnin. ²Ishte afruar festa e Tëbanave. ³atëherë vëllezërit e tij i thanë: «Largohu nga kjo krahinë dhe shko në Jude, që dishepujt e tu t'i shohin atje mrekullitë që bën. ⁴Në qoftë se ndokush kërkon të bëhet i njohur, nuk fshihet. Meqë ti bën gjëra të tilla, atëherë kujdesu që me to të njihet e gjithë bota!» ⁵Në të vërtetë, as vëllezërit e tij nuk besonin në të. ⁶Jezusi u tha: «Koha ime e caktuar nuk ka ardhur ende. Për ju, përkundrazi, çdo kohë është e përshtatshme. ⁷Bota nuk mund t'ju urrejë, ndërsa mua më urren, sepse unë vazhdoj të vë në dukje fajin e saj. ⁸Shkoni ju në këtë festë. Unë nuk do të vij (ende) me ju, sepse koha ime nuk ka ardhur ende.» ⁹Pasi tha këto fjalë, u ndal në Galile.

Jezusi në festën e Tëbanave

¹⁰Pasi vëllezërit e tij ishin nisur për në festë, shkoi edhe Jezusi; por nuk tregoi. ¹¹Udhëheqësit e kërkonin midis pjesëmarrësve të festës. «Ku është ai?» – pyetën ata. ¹²Në popull po flitej shumë për të. «Është njeri i mirë!» – thanë disa. Të tjerët thanë: «Jo, ai po mashtron popullin!» ¹³Por askush nuk fliste haptazi për të, sepse kishin frikë nga udhëheqësit fetarë.

Në këtë Ungjill Jerusalemi është qendra e stuhisë së shërbesës së Mesisë, ku ai shfajëson pretendimet e tij para se të konsumojë veprën e tij duke vuajtur jashtë mureve të tij. Kështu, në kapitullin e shtatë, pas një referimi në strehën e përkohshme të siguruar nga Galileja, skena

menjëherë kthehet në Jerusalem në kohën e festivalit të vjeshtës së tëbanave; dhe ky festival ofron sfondin e rrëfimit deri më 10, 21, ashtu si Pashka siguroi sfondin e incidenteve dhe mësimëve të regjistruara në kapitujt 5 dhe 6,

Në festën e tëbanave, kryetarët çifutë jo vetëm që kremtuan Festivalin e Korrjes, por gjithashtu përkujtuan me falënderime mbrojtjen hyjnore të dhënë paraardhësve të tyre gjatë qëndrimit të gjatë në shkretëtirë, kur Zoti banoi me Izraelin në tendën e takimit ndërsa udhëtonin nga vendi në vend. Pas kohës së Solomonit, tempulli i Jerusalemit u konsiderua gjithnjë e më shumë si vendi ekskluziv, ku mund të ndeshej prania hyjnore; dhe ishte pjesë e rënies fetare të judaizmit që u përpoq të lokalizonte praninë e Zotit me një theks të ekzagjuar në tempull. Por as në tendën e dëshmisë dhe as në tempull nuk u shfaq plotësisht ose më në fund prania hyjnore. Të dy ishin hijet e diçkaje më të mirë për të ardhur. Të dy theksuan me padurim ditën kur Zoti do të banonte jo vetëm në mes të kongregacionit të Izraelit, por në zemrat e të gjithë besimtarëve, pasi një marrëdhënie e re besëlidhjeje midis Zotit dhe individit ishte bërë e mundur me heqjen e pengesës ai mëkat ishte ngritur. Ishte pikërisht një marrëdhënie e tillë besëlidhjeje e re që Jezusi kishte ardhur në jetë me sakrificën e Vetes, sepse vetëm kështu ai mund ta bënte banesën e përhershme të Zotit në zemrën e besimtarit një realitet.

Afrimi i festës së tëbanave ishte me rëndësi, pra, për Jezusin në përpunimin e thirrjes së tij unike. Në njëfarë kuptimi, vëllezërit e tij kishin shumë të drejtë kur e sfiduan atë që të ngjitej me pelegrinët e tjerë në festival dhe të bënin një manifestim publik të Vetes së tij në qendër të çifutëve, në mënyrë që besimi i dishepujve të tij që jetonin në kryeqytet të ishte i mundur. forcuar; sepse ishte e vërtetë që ishte në Jerusalem që shfaqja e plotë dhe e fundit e lavdisë së tij duhet të bëhej publikisht; mbi të varej besimi i vërtetë dhe pa të Zoti nuk mund të jetonte në zemrat e njerëzve. Vëllezërit gabuan megjithatë, në atë që kuptuan se lavdia e Jezusit përbëhej. Ashtu si galileasit në kapitullin 6, ata imagjinuan që lavdia e tij të ishte e kufizuar në shfaqjen e fuqive të tij të mrekullueshme, ndërsa në realitet ajo mund të shfaqej vetëm me kryqëzimin e tij. Vetëm për shkak se kërkesa e vëllezërve të tij bazohej

në një konceptim kaq të rremë të thirrjes së tij, ishte në fakt një shenjë tjetër e mosbesimit të tyre dhe Jezusi nuk mund t'i nënshtrohej asaj. Kur të kishte ardhur koha e duhur, kur ora e tij e paracaktuar duhet të godiste dhe urrejtja e botës për Një, i cili po ekspozonte natyrën e keqe të jetës së saj, duhet të arrinte kulmin e saj, atëherë ai do të shfaqte lavdinë e tij në Jerusalem në një kryq, por jo në festivalin e tanishëm të tëbanave. Vëllezërit e Jezusit janë ende pjesë e botës së keqe, e cila organizohet pa i referuar qëllimeve të Zotit. Prandaj, ata mund të lëvizin lirshëm brenda tij, në çdo kohë, pa ndonjë rrezik ose rrezik. Ata mund të marrin pjesë plotësisht në festival, sepse nuk janë të vetëdijshëm për kufizimet dhe papërsosmëritë e tij. Jezusi duhet të ecë më me kujdes dhe të mos e detyrojë çështjen para se të vinte koha; Prandaj ai nuk do të merrte pjesë në pelegrinazhin e tanishëm në Jerusalem. Dhe kur ai të bëjë udhëtimin, pasi të tjerët të kenë shkuar, ai udhëton si të ishte fshehtas (10). Prania e tij në qytet nuk mund të mbetej e panjohur dhe u bënë përpjekje për të zbuluar se ku fshihej ai; gjithashtu kishte shumë pëshpëritje në mes të turmave për të. “Ai është njeri i mirë” ishte gjykimi i disave; të tjerët ishin të bindur se ai po i largonte njerëzit nga rruga e gabuar; por nuk kishte shprehje publike të pikëpamjeve të tyre nga frika se autoritetet hebraike mund të ndërministrin veprime kundër simpatizantëve të tij.

Shenime shtese

7, 2. Për detaje rreth festës së tëbanave në fund të shtatorit shih Lv. 23, 39-43 dhe Lp. 16, I3-I5

6. Fjala *kairos*, kohë e përkthyer, do të thotë “koha e duhur”, “rasti i përshtatshëm”. Këtu ajo tregon “kohën e paracaktuar”.

b). Jezusi i Dërguari i Zotit (7, 14-52)

¹⁴Kur kaloi gjysma e ditëve të festës, Jezusi shkoi në Tempull dhe filloi t'i jepte mësim popullit. ¹⁵Njerëzit ishin shumë të habitur dhe thoshin: «Ky nuk ka pasur formim rabinik. Si mund ta njohë kaq mirë Shkrimin e shenjtë?» ¹⁶Jezusi iu drejtua atyre dhe tha: «Nuk e fitova diturinë nga vetja. E kam nga Perëndia që më dërgoi. ¹⁷Kush është gati ta dëgjojë Perëndinë, do të vërejë nëse mësimi im vjen nga Perëndia ose nëse unë paraqet mendimet e mia. ¹⁸Kush paraqet mendimet e veta, kërkon nderin

e vet. Por kush kërkon nderin e Atij që e dërgoi, është i besueshëm. Nuk mund të akuzohet për asnjë të keqe. ¹⁹Moisiu jua dha Ligjin. Por asnjë nga ju nuk jeton sipas Ligjit. Përse doni të më vritni?»
²⁰Turma iu përgjigj: «Ti je i marrë! Kush do të të vrasë?» ²¹Jezusi u përgjigj: «Këtu në Jerusalemin bëra vetëm një mrekulli, ♦ e ju nuk e miratoni. ²²Ju i rrethpritni bijtë tuaj, në rast nevojë edhe të shtunën, sepse Moisiu urdhëroi që fëmijët tuaj të rrethpriten ditën e tetë të lindjes. — Në të vërtetë, të parët tuaj e përdorën për herë të parë rrethprerjen, e jo Moisiu. — ²³Edhe në qoftë se është e shtunë, djalit i *plagosni* një pjesë të trupit të tij, që të mos shkëlqejnë rregulloret e Moisiut. atëherë pse duhet të zemëroheni me mua, ngaqë kam *shëruar* të shtunën tërë trupin e njeriut? ²⁴Mos e shqyrtoni çështjen nga ana njerëzore, por nga ana hyjnore.»

♦ d.m.th. shërimi i njeriut pranë pellgut Bet-Eshda (shih kap. 5).

A është Jezusi Mesia?

²⁵Disa njerëz në Jerusalemin thoshin: «Shikoni! Ky është njeriu që kërkojnë të vrasin. ²⁶Po flet botërisht, e askush nuk e kundërshton. Mos vallë anëtarët e Këshillit të Lartë kanë ardhur në përfundimin se ai është Mesia? ²⁷Por, kur të paraqitet Mesia, askush nuk do ta dijë se nga vjen. ♦ Prejardhjen e këtij njeriu e di kushdo!»
²⁸Jezusi po predikonte në Tempull. Ai thirri me zë të lartë: «A e dini me të vërtetë se kush jam unë e nga vij? Nuk erdha në emrin tim, por ai që më dërgoi meriton besimin tuaj. Ju nuk e njihni Atë. ²⁹Ndërsa unë e njoh, sepse dola prej tij dhe ai më dërgoi.» ³⁰Pastaj deshën ta arrestonin. Por askush nuk mund të vinte dorë në të, sepse koha e tij nuk kishte ardhur akoma. ³¹Shumë veta nga turma filluan të besonin në të dhe thanë: «Kur të vijë, a do të bëjë Mesia më shumë mrekulli se ç'bëri ky?»

♦ pikëpamje jashtëbiblike e judaizmit të mëvonshëm.

Rojtarët dërgohen për të arrestuar Jezusin

³²Kur dëgjuan se populli po fliste për të, farisenjtë dërguan në marrëveshje me kryepriiftërinjtë, disa rojtarë që ta arrestonin. ³³Jezusi tha: «Do të qëndroj edhe për pak kohë midis jush; pastaj do të shkoj tek ai që më dërgoi. ³⁴atëherë do të më kërkonin, por nuk do të më gjeni; sepse atje ku po shkoj unë, ju nuk mund të vini.» ³⁵Njerëzit i thanë njëri-tjetrit: «Ku do të shkojë, që të mos e gjejmë? Mos ka ndër mend të shkojë te çifutët që janë shpërndarë nëpër grekët, e t'i mësojë ata?»
³⁶Ç'është kjo që tha: 'Do të më kërkonin, por nuk do të më gjeni' dhe 'Atje ku po shkoj unë, ju nuk mund të vini'?»

Jezusi është plotësimi i premtimeve për festën e Tëbanave

³⁷Ditën e fundit, e cila ishte dita më e rëndësishme e festës, Jezusi zuri vend para popullit e tha me zë të lartë: «Kush ka etje, të vijë tek unë e

të pijë. ³⁸Kush beson në mua, siç thuhet në Shkrimin e shenjtë, *atij* (d.m.th. Mesisë) *do t'i rrjedhë nga zemra burimi i ujit të gjallë.* ³⁹Me këtë Jezusi kishte parasysht Shpirtin e shenjtë, të cilin duhej ta merrnin ata që besonin në të. atëherë Shpirti i shenjtë nuk ishte dhënë akoma, sepse Jezusi nuk ishte ngritur ende në qiell.

⁴⁰Kur e dëgjuan këtë, shumë veta nga turma thanë: «Ky është me të vërtetë Profeti!» ⁴¹Ndërsa të tjerët thanë: «Ky është Mesia». Por edhe të tjerët thanë: «Mesia nuk vjen nga Galileja. ⁴²A nuk thuhet në Shkrimin e shenjtë se Mesia duhet të vijë nga pasardhësit e Davidit, nga fshati Bet-Lehem, sepse aty ka jetuar Davidi?» ⁴³Prandaj, në popull kishte mosmarrëveshje për të. ⁴⁴Disa prej tyre kërkuan ta arrestonin, por askush nuk vuri dorë mbi të.

Udhëheqësit e çifutëve nuk besojnë në të

⁴⁵Rojtarët e Tempullit u kthyen. Kryepriiftërinjtë dhe farisenjtë i pyetën: «Përse nuk e sollët këtu?» ⁴⁶Rojtarët u përgjigjën: «Domëthënë nuk ka folur ndonjëherë si ky njeri!» ⁴⁷«Ashtu ju mashtroi edhe ju!» – thanë farisenjtë. ⁴⁸«A njihni ndonjë nga anëtarët e Këshillit të Lartë ose një farise që beson në të?» ⁴⁹Turma beson në të sepse nuk e njih Ligjin e Moisiut, dhe kështu qëndron nën mallkimin e Perëndisë!»

⁵⁰Pastaj Nikodemi, njëri prej farisenjve, që më parë e kishte vizituar Jezusin, tha: ⁵¹«Sipas Ligjit tonë ndalohet të dënohet ndokush, pa qenë marrë në pyetje. Më parë duhet hetuar nëse e ka shkelur Ligjin.» ⁵²«Edhe ti, siç duket, vjen nga Galileja», – ia kthyen ata. – «Lexoje Shkrimin e shenjtë me më shumë kujdes e do të shohësh se Profeti ♦ nuk do të lindë në Galile!» [⁵³Pastaj shkuan të gjithë në shtëpi.

♦ d.m.th. Mesia.

Mësojmë nga Ungjijtë e mëparshëm se kongregacioni në sinagogën në Kafarnahum ishte i habitur me karakterin autoritativ të mësimeve të Jezusit (shih Mk. I. 22); dhe se më vonë në sinagogën në Nazaret njerëzit ishin në humbje për të zbuluar burimin e njohurive të zdrukthëtarit të ri, sepse ata ishin njohur mirë me ata që ishin përgjegjës për edukimin e tij (shih Mk. 6, 2). Tani, në tempull, ku Jezusi filloi të mësonte përsëri kur festivali ishte përgjysmë dhe ngazëllimi kishte filluar të zbehej, kryetarët çifutë tregojnë habinë që një burrë pa aftësi profesionale si interpret i ligjit duhet të guxojë të shpjegojë Shkrimet. Nëse ai ishte thjesht i vetë-mësuar, atëherë (kështu që ata duket se kishin argumentuar) mësimi i tij, aq larg nga zotërimi i autoritetit, ishte mburrur dhe i paturpshëm. Jezusi e hodhi poshtë këtë akuzë duke tërhequr vëmendjen te burimi hyjnor si për pretendimet e tij për të qenë mësues, ashtu edhe për përmbajtjen e mësimeve të tij. Ai nuk

ishte asistent, i fryrë nga njohuritë e tij të fituara vetë, dhe as ai nuk synoi të fitonte nder për Vetën e tij; Ai u dërgua nga Zoti dhe qëllimi i tij suprem ishte që ‘të pasqyrojë lavdinë e Atij që e dërgoi atë (16). Kjo ishte shenja e sinqeritetit.

Është karakteristikë e shumë njerëzve të shquar të Biblës që ata janë të bindur se duhet të bëjnë atë që po bëjnë dhe të thonë atë që po thonë, sepse ata kanë marrë një porosi hyjnore. Ata janë, me një fjalë, apostuj të Zotit. Moisiu është dërguar nga Zoti te faraoni për ta nxjerrë popullin e tij nga Egjipti (Dal. 3, 9+.). Ezekieli u dërgohet bijve të Izraelit për t’ua përcjellë mesazhin e Zotit, nëse ata do ta dëgjojnë apo jo (Ezk. 2, 3 ++ :). Në mënyrë të ngjashme Jezusi, i cili përshkruhet në mënyrë mjaft të gjatë në Letrën drejtuar Hebrenjve si «Apostulli ... i fesës sonë» (Heb. 3, 1), ishte i vetëdijshëm për dërgimin në Izrael si Mesia dhe Shpëtimtari. Ai u tha dishepujve të tij se ai duhet të predikonte dhe të punonte në qytete të tjera, si dhe në Kafarnahum, sepse për atë qëllim ai kishte ‘ardhur’ (Mk. 1. 38); dhe nga rrëfimi i Lukës është e qartë se “dilni” nënkupton “dilni nga Zoti”, sepse versioni i tij i shprehjes është “për këtë qëllim unë u dërgova” (shih Lk. 4, 43). Gjatë gjithë rrëfimit të Gjonit, dhe posaçërisht në këtë debat me kryetarët çifutë në festën e tëbanave, Jezusi i kushton vëmendje të madhe Atit që e dërgoi atë, si burimin kryesor të autoritetit të tij; dhe ai tregon se vetëm ata që janë të etur për të bërë vullnetin e Zotit mund të njohin në mësimet e tij shenjat e prejardhjes hyjnore dhe të vërtetës (17).

Kryetarët çifutë mund të krenohen me interpretimin e ligjit të Moisiut dhe ta fajësojnë Jezusin për thyerjen e ligjit të respektimit të së shtunës; por fakti që ata po kërkonin një mundësi për ta vrarë atë tregoi se ata po thyenin urdhërimin e gjashtë (19). Ndalimi i vrasjes i përkiste asaj pjese të ligjit që ishte një zbulim i përhershëm dhe përfundimtar i së vërtetës morale. Nga ana tjetër, ligjet në lidhje me rrethprerjen dhe disa nga detajet e ligjeve që lidhen me të shtunën ishin të një natyre më të përkohshme. Qëllimi i tyre ishte të përgatisnin Izraelin për diçka më të mirë. Urdhri për të praktikuar rrethprerjen, dhënë nga Zoti për patriarkët dhe më vonë i pranuar në legjislacionin e Moisiut, ishte i rëndësishëm jo vetëm për shkak se ishte një lloj i synetisë më të madhe

të zemrës, me anë të së cilës e keqja do të ndahej nga ajo që është sjellja njerëzore. Ky synet i zemrës, ligji nuk mund ta zbatojë kurrë; ishte e destinuar të ishte dhurata e Zotit për njeriun kur duhet të agonte epoka e bekuar mesianike. Në të njëjtën mënyrë, e shtuna, nga një këndvështrim, ishte një përgatitje javore për pushimin e së shtunës së Zotit të cilën vetëm Mesia do ta vinte në dispozicion të besimtarëve. Jezusi në fakt e kishte bërë të qartë duke shëruar të paaftin se ai, Mesia, nuk kishte ardhur për të bërë pjesë të një njeriu të plotë, siç bëri rrethprerje, por për të rikrijuar tërë qenien e tij. Kjo ishte në thelb një punë hyjnore, vepër e Zotit që është vazhdimisht në punë dhe megjithatë mban të shtunë pa fund. Nëse, për këtë arsye, u dha leja nga ligji për të praktikuar në rrethprerjen e së shtunës, e cila përçonte vetëm përfitime të kufizuara, sa më e përshtatshme ishte që puna e restaurimit të plotë të ndërmerrej atë ditë të shenjtë (23)? Të përpiqesh të vrasësh Jezusin për një veprim të tillë pasi që kjo do të ishte fajtor për një gjykim tërësisht sipërfaqësor; nga ana tjetër, për të parë në atë që ai po bënte shenja se ai po përmbushte qëllimet e Zotit siç përcaktohen në ligjet që kanë të bëjnë me rrethprerjen dhe të shtunën, do të ishte të formosh një gjykim të drejtë.

Kërcënimet e çifutëve për të vrarë Jezusin nuk e pengojnë atë dhe ai vazhdon të japë mësim i patrazuar. Disa nga banorët e Jerusalemit janë habitur aq me këtë saqë fillojnë të pyesin nëse disa nga autoritetet mund të mos e kenë pranuar atë si Mesia (26). Por një ide e tillë shpejt hidhet poshtë kur ata kujtojnë origjinën e tij tokësore. Ai nuk kishte ardhur papritur dhe nga diku i panjohur pasi ata ishin çuar të besonin se Mesia do të vinte. Këtyre njerëzve të hutuar Jezusi u flet edhe një herë për natyrën hyjnore të misionit të tij. Ai e pranon se ata e dinë se nga ka ardhur ai; ai ka ardhur, është e vërtetë, nga Galileja; por Galileja nuk është prejardhja e tij origjinale. Ai ka ardhur nga Zoti. Zoti që është realiteti përfundimtar, Zoti për të cilin ka njohuri të drejtpërdrejtë, e ka dërguar atë (29). Shumë prej turmës, megjithëse nuk u bën përshtypje nga pretendimi i tij për të qenë me prejardhje hyjnore, megjithatë besojnë në të për shkak të numrit të madh të shenjave që ai ka kryer; dhe shprehja e besimit të tyre alarmon kryepriiftërinjtë që e dëgjojnë atë dhe i drejton ata të ndërmarrin veprime drastike kundër

tij. Ata dërgojnë disa nga policia e tempullit për ta arrestuar (32). Por, sado që ata mund të përpiqen ta heqin qafe atë, ata janë të pafuqishëm ta bëjnë këtë derisa të vijë ora e caktuar; dhe pak kohë mbetet para se ajo orë të destinohet të godasë (33). Vdekja e Jezusit, për më tepër, të cilën kryetarët çifutë në fund të fundit do të kenë sukses të sjellin, nuk do të thotë zhdukja e tij e plotë, por do të jetë parathënia e kthimit të tij tek Ati që e dërgoi atë, dhe në atë gjendje qiellore ai do të jetë jashtë mundësive të të gjithë mosbesimtarëve.

Kryetarët çifutë aspak nuk arrijnë të kuptojnë kuptimin e fjalëve të Jezusit, unë po shkoj tek ai që më dërgoi. Ju do të më kërkoni dhe nuk do të më gjeni; dhe atje ku jam, ju nuk mund të vini (33, 34). Pasi ta diskutojnë atë mes tyre, ata vetëm mund të konkludojnë se ai po flet për largimin nga Judeja dhe do të mësojë mes vëllezërve të tyre të shpërndarë në të gjithë botën helenistike, një mision i cili nuk do të kufizohet vetëm për çifutët greqishtfolës, por do të ishte edhe për joçifutët. Këtu, si më shumë se një herë në këtë Ungjill, kryetarët çifutë po profetizojnë në mënyrë të pavetëdijshme. Largimi i Jezusit në vdekje do të ishte vërtet i dobishëm, por jo sepse do të hiqte nga toka një Mesi të rremë, siç mendonin ata, por sepse, si rezultat i shpalljes së ungjillit që do të vinte pas vdekjes dhe ringjalljes së tij, joçifutë do të të sillen në popullin e Zotit.

Largimi i Jezusit në vdekje do të bënte të mundur edhe pagëzimin e Shpirtit, i cili do të ishte dhurata më e lartë e Jezusit si Mesia për të gjithë ata që besuan në të. Kjo e vërtetë është shpallur edhe një herë në ditën e fundit, atë ditë të madhe të festës, kur u kushtua solemnisht ujë nga pishina e Siloamit (37). Jezusi u premton të gjithë besimtarëve, të cilët janë të vetëdijshëm për nevojën e tyre për të, dhuratën e ujit që shuan etjen e cila do të bëhej tek ata një burim i përjetshëm freskimi si për veten e tyre dhe për të tjerët.

Megjithëse nuk citohet ndonjë pasazh i veçantë i Shkrimit të Shenjtë, kjo në fakt do të ishte një përmbushje e profecive të tilla si ajo e Zakarisë që një ditë një burim do të hapej në shtëpinë e Davidit dhe ujërat e gjalla do të dilnin nga Jerusalemi (Zk. 13, 1; 14, 8); dhe të Isaisë që Zoti të derdhte ujë mbi të eturit (Is. 44, 3; 54, 1). Ungjilltari e

bën të qartë se këto fjalë të Jezusit në lidhje me ujin e gjallë që del nga barku i tij, d.m.th. nga natyra më e mirë e besimtarit, i referohen Shpirtit, të cilin ata që besojnë në të duhet të marrin: dhe, shton ai, Shpirti i Shenjtë nuk ishte dhënë akoma; sepse Jezusi ende nuk ishte ngritur në qiell (38, 39).

Populli i Jerusalemit mbetet i hutuar dhe i përçarë nga ky mësim. Disa janë të përgatitur ta pranojnë Jezusin si profetin e pritur si Moisiu; disa si Mesia, megjithëse me sa duket një Mesi sipas modelit të tyre; ndërsa të tjerët, me padije me sa duket për lindjen e tij në qytetin mbretëror të Betlehemit ose për prejardhjen e tij ligjore nga Davidi, e konsiderojnë prejardhjen e tij galilease një pengesë për besimin; dhe kishte edhe nga ata që do të donin ta arrestonin atë. Por askush, madje as policia e tempullit, në të vërtetë nuk mund të vërë dorë mbi të (44).

Justifikimi i dhënë nga policia për dështimin e tyre për të bërë një arrestim është karakteri i pashembullt i fjalëve të Jezusit dhe mënyrës së tij të folurit (46). Ky raport ngacmues është marrë nga autoritetet si provë se këta shërbëtorë të Sinedrit janë devijuar dhe kanë hedhur poshtë gjykimin e punëdhënësve të tyre në lidhje me Jezusin në favor të tekave të disa prej turmës, të cilët në injorancën e tyre të ligjit janë nën mallkimin e Zotit. Zemërimi i tyre është rritur, kur një nga numri i tyre, Nikodemi, i cili, siç i kujton ungjilltari lexuesit e tij, erdhi te Jezusi natën, u kujton atyre se është në kundërshtim me ligjin të dënosh dikë pa i dhënë më parë një seancë gjyqësore të duhur dhe duke u përpjekur për të marrë një informacion të saktë për atë që ka bërë (50, 50) Por këshilltarët, duket se sillen sikur edhe Nikodemi të ishte një galileas i përbuzur, i cili me të vërtetë do të pranonte një Mesi galileas! Le ta lexojnë Biblën e tyre përsëri dhe të prodhojnë provat se çdo profet, aq më pak Mesia, do të vinte nga Galileja!

Shenime shtese

7, 15. Duke mos mësuar kurrë; d.m.th. pasi nuk kam mbaruar kurrë shkollat rabinike.

Unë flas vetë, d.m.th. bëj atë që them nga koka ime.

19. Referenca e parë për ligjin është për ligjin në tërësi; i dyti në ligjin specifik kundër vrasjes.

20. Ju keni një djall; d.m.th.. “Ti je i pushtuar, dhe për këtë arsye të çmendur”. E njëjta gjë u tha për Gjon Pagëzorin (shih Mt. 11. 18). Një punë; d.m.th.. shërimi i gjymtimit përshkruar në kapitullin 5.

22. Logjika e fragmentit duket të jetë: “Një nga arsyet pse Moisiu ju bëri rrethprerjen ishte se ju mund të mësoni të mos shikoni shumë ngushtë për kremtimin e së shtunës, sepse rrethprerja lejohet të shtunën.”

Kuptimi i përgjithshëm është: Unë them që Moisiu ju dha synet, por në fakt urdhëresa për rrethprerje iu dha së pari Abrahamit.

23. Ligji i Moisiut; d.m.th. ligji që ka të bëjë me rrethprerjen, i cili e bënte rrethprerjen të detyrueshme në ditën e tetë pas lindjes, edhe nëse kjo ishte një e shtunë.

Çdo grimë; d.m.th i shëndetshëm në çdo pjesë, jo thjesht në një anëtar të vetëm.

26. Grimcat që paraqesin pyetjen në greqisht (*me pote*) japin kuptimin “A mundet që sundimtarët të kenë informacion?”

E vërteta përkthen fjalën greke *alethinos* që tregon besnikëri sesa vërtetësi. Këtu kuptimi është se Zoti është realiteti përfundimtar.

34. Ku jam; d.m.th në sferën qiellore.

38. Disa dorëshkrime dhe komentatorë, të lashtë dhe të sotme, i bashkangjitin fjalisë së mëparshme fjalët ai që beson tek unë, duke i dhënë kuptimin: “le të pijë ai që beson në mua”. Nëse kjo është bërë, ka të ngjarë që fjalët e Shkrimit të përmendur (nuk është një citim i caktuar) i referohen Krishtit, nga barku i të cilit, d.m.th. nga qendra e qenies së tij, rrjedh ujë i gjallë.

41. Mënyra se si futet pyetja në origjinal sjell një shënim të shënuar të befasisë; “Pse me siguri Mesia nuk do të vijë nga Galileja?”

42. Për prejardhjen e Mesisë nga fara e Davidit shih 2 Sa. 8 12; dhe për prejardhjen e tij nga Betlehemi, teksti kryesor është Mi. 5. 2, cituar në Mt. 2. 6

48. A është dhënë ndonjë nga sundimtarët më mirë: “A ka ndonjë nga sundimtarët?”

49. krhs.. Lp. 27, 26, Farisenjtë nuk e kuptojnë se ata, si dhe tërbimi i përbuzur, ishin nën të njëjtin mallkim.

51. Shih Lp. 11, 16, 17 për ato që thotë ligji për gjykimin e drejtë.

[Jezusi dhe gruaja e zënë në kurorëshkelje (7, 53 – 8, 11)]

Jezusi dhe mëkatarët

8. Por Jezusi shkoi në Malin e Ullinjve. ²Mëngjesin tjetër shkoi përsëri herët në Tempull. Të gjithë njerëzit që ndodheshin atje, u grumbulluan rreth tij. U ul dhe filloi t'u jepte mësim. ³Mësuesit e Ligjit dhe farisenjtë sollën një grua që e kishin kapur duke tradhtuar burrin e saj. Ata e vunë në një mënyrë të atillë që ta shihnin të gjithë. ⁴Pastaj i thanë Jezusit: «Rabin, kjo grua është kapur në flagrancë. ⁵Në Ligjin tonë Moisiu na urdhëroi që gratë e tilla të vriten me gurë. Ç'thua, pra, ti për këtë?» ⁶Me këtë pyetje deshën që ai të thoshte diçka kundër Ligjit dhe ata të kishin arsye për ta akuzuar. Por Jezusi vetëm sa u përkul dhe shkroi me gisht mbi dhe. ♦ ⁷Duke qenë se ata nuk pushonin së pyeturi, ai iu drejtua dhe u tha: «Kush prej jush është pa mëkat, të hedhë mbi të gurin e parë.» ⁸Pastaj u përkul përsëri dhe shkroi mbi dhe. ⁹Pasi e dëgjuan këtë, u tërhoqën pas njëri-tjetrit; më të vjetrit në krye. Në fund, Jezusi ndodhej vetëm me gruan, e cila po rrinte akoma aty. ¹⁰Jezusi u ngrit përsëri në këmbë dhe e pyeti: «Ç'u bënë? A ka më njeri këtu që të të japë dënimin?» ¹¹«Asnjëri, o Zot», – iu përgjigj ajo. «Mirë, – tha Jezusi, – as unë nuk po të dënoj. Mund të shkosh; por mos mëkato më!»]

♦ Do të jetë formulimi i mallkimit për tradhti bashkëshortore, që pastaj e fshiu. Shih Nr 5, 23, Me këtë rast, farisenjtë nuk paraqesin asnjë dëshmitarë (Br 35,30).

Ekspertët bien dakord se kjo pjesë nuk ishte fillimisht pjesë e Ungjillit sipas Gjonit, megjithëse regjistron një incident të mirëfilltë në jetën e Jezusit. Jo vetëm që shumica dërrmuese e dorëshkrimeve të lashtë greke e heq atë në këtë pikë, por shumë nga dorëshkrimet të mëvonshme që e përfshijnë këtu e shënojnë atë me yje që tregojnë se kishte dyshim për pozicionin e tij. Disa dorëshkrime, për më tepër, e fut atë pas Llukës 21, 38; një dorëshkrim e ka pas Gjonit 7, 36; dhe disa të tjerë pas Gjonit 21, 29 .. të gjitha këto prova sugjerojnë se skribët ishin shpesh injorantë për pozicionin e tij të saktë, megjithëse ishin të etur për ta mbajtur atë si pjesë e katër Ungjijve.

Gruaja pa emër në këtë histori është fajtores për të njëjtin mëkat si gruaja samaritane në kapitullin 4, megjithëse nga referimi i ligjit në vargun 5 mund të duket se ajo ishte përgjegjëse për këtë dënim të veçantë sepse kishte mëkatuar gjatë periudhës së fejesës, kurvëria gjatë asaj kohe konsiderohet si tradhti bashkëshortore (shih Lp. 22, 23, 29.). Skribët dhe farisenjtë që i raportojnë Jezusit çështjen duket se

janë zemëruar me indinjatë të drejtë për mëkatën që ishte kryer; por është e qartë nga komenti i ungjilltarit në vargun 6 se pyetja që ata i bënë Jezusit u bë nga motive politike. Është bërë si një pyetje prove për t' i lejuar ata të formojnë një akuzë kundër tij. Ata shpresuan, si në rastin e parave të haraçit (shih Mk. 12, 13-17), për ta vendosur Jezusin në një dilemë; dhe duke e bërë atë të mbështesë vlefshmërinë e ligjit hebre në lidhje me gurëzimin për ta bërë atë të sfidojë autoritetin romak që i kishte rezervuar vetes të drejtën e vetme për të japë një dënim me vdekje.

Jezusi është plotësisht i vetëdijshëm për qëllimet e tyre. Ai e di se zelli për drejtësi i këtyre farisenjve nuk është “sipas njohurisë”. Interesi i tyre për të respektuar shkronjën e ligjit shkon paralelisht me dështimin për të njohur të vërtetën për natyrën e tyre dhe statusin e tyre me Zotin. Ata e shohin qartë të keqen që është te të tjerët, por janë të verbër ndaj së keqes në vetvete. të gatshëm në çdo kohë për të shkuar në klasë si mëkatarë të gjithë ata që nuk mundën ose nuk do ta mbajnë ligjin, ata nuk arrijnë të shohin që vetë-drejtësia e tyre është mëkat. të etur për të zbuluar nëse Jezusi ndan entuziazmin e tyre për ligjin moral duke dhënë dënimin me vdekje mbi ata që e shkelin atë, ata janë injorantë se ata vetë duhet të pësojnë një vdekje, nëse do të marrin shpëtimin. Kjo vdekje, për të qenë i sigurt, është një vdekje shpirtërore, por jo më pak një vdekje radikale, të tilla si vetëm Zoti që vret dhe bën të gjallë mund të ndikojë, vdekja e egos mëkatare krenare që i bën njerëzit të falënderojnë Zotin se nuk janë aq burra të tjerë, kur gjatë gjithë kohës fytyra e Zotit kthehet nga ata.

Prandaj Jezusi nuk do t' u tregojë pyetësve të tij nëse ai e miraton ose ligjin që ata përdorin ose veprimin e fuqisë romake në parandalimin e çifutëve nga miratimi i dënimit të përcaktuar; as ai nuk do të gjykojë mbi gruan dhe nuk tregon vullnetin e tij për ta bërë këtë duke u përkulur dhe shkarravitur me gishtin e tij në tokë. Fjalët sikur ai nuk i dëgjoi ato në vargun 6, megjithëse ndoshta nuk ishin origjinale, interpretojnë drejt kuptimin e veprimit të Jezusit. Kur farisenjtë shtyjnë pyetjen e tyre, Jezusi ulet drejt sikur do të merrte një vendim gjyqësor, por fjalët e tij në vend që të jenë një dënim për gruan, janë si një shpatë e futur thellë në zemrat e akuzuesve të saj hipokritë. Ai që është

pa mëkat mes jush, le të hedhë më parë një gur me të (7). “Gjykimi”, ai duket se thotë, “duhet të fillojë në shtëpinë e Zotit” (shih 1 Pjet. 4, 17). Fillon me ata që pretendojnë të flasin në emër të Zotit, të jenë mbrojtës të drejtësisë së tij dhe të administrojnë ligjet e tij, por që nuk e dinë që vizioni i tyre është verbuar nga mëkati. Dhe, ndërsa Jezusi rrëzohet përsëri dhe i lë fjalët e tij për të përmbushur detyrën për të cilën ai i shpalli ata, ata që e tundonin, që të mund të duhej ta akuzonin atë (6) bëhen vetë të akuzuar. Ata që e dëgjuan, duke qenë të dënuar nga ndërjegjja e tyre, dolën një nga një, duke filluar nga më i madhi, deri te i fundit (9). Kur Jezusi u ngrit përsëri dhe pa që të gjithë akuzuesit dhe pretenduesit e saj ishin zhdukur, ai shpall fjalët me të cilat mbaron historia: As unë nuk ju dënoj ju: shkoni dhe mos mëkatoni më (11).

Kjo thënie, kaq karakteristike për atë që Pali e quan ‘butësia e Krishtit’ (2 Kor. 10, 1), mund të keqkuptohet; dhe mund të jetë që frika se mos keqkuptohet ishte një nga arsyt pse ishte ca kohë para se historia të zinte vend në Ungjij. Jezusi në të vërtetë nuk nënkupton që mëkati i gruas mund të zbardhet, ose që mund të falet lehtë pa asnjë pagesë të ndëshkimit që meritonte. Përkundrazi, vetë Jezusi do të paguante atë ndëshkim, ndëshkimin jo vetëm të mëkateve të gruas, por edhe të mëkateve të akuzuesve të saj, dhe vërtet të mëkateve të gjithë njerëzimit, duke vuajtur në vendin e saj dhe në vdekjen e tyre një kriminel. Në ndërkohë, ai i jep këtij mëkatari të veçantë një pasqyrë të së vërtetës së bekuar të shpallur në 1, 17, “Ligji u dha nga Moisiu, por hiri dhe e vërteta erdhën nga Jezu Krishti”. Vetëm tek ai mëshira dhe e vërteta takohen së bashku; vetëm tek ai drejtësia dhe paqja puthin njëri-tjetrin (shih Ps. 85, 10).

c) Jezusi Drita e Botës (8, 12-30)

Jezusi është drita e botës

¹²Jezusi iu drejtua popullit dhe tha: «Unë jam drita e botës. Kush vjen pas meje, ka dritën që çon në jetë dhe nuk do të jetojë në terr.»

¹³Farisenjtë e ndërprejnë duke thënë: «Tani po paraqit dëshmi për vetveten. Dëshmia jote nuk është e pranueshme.» ¹⁴«Ajo që po them unë, është e pranueshme, – ua ktheu Jezusi, – edhe në qoftë se dëshmoj për vetveten, sepse e di se nga erdha dhe ku po shkoj. Por ju

nuk e dini këtë. ¹⁵Ju gjykoni sipas kritereve njerëzore, ndërsa unë nuk gjykoj ashtu. ¹⁶Kur unë nxjerr një vendim gjyqësor, ai është i drejtë, sepse nuk jam i vetmi në këtë punë. Ati që më dërgoi, është me mua. ¹⁷Në Ligjin tuaj thuhet se dëshmia e dy personave është e pranueshme. ¹⁸Unë jam dëshmitar për vetveten, ndërsa Ati që më dërgoi, është dëshmitari i dytë.» ¹⁹«Ku është, pra, Ati yt?» – e pyetën. Jezusi u përgjigj: «Ju nuk më njihni as mua dhe as Atin tim. Po të më njihnit mua, do ta njihnit edhe Atin tim.»

²⁰të gjitha këto Jezusi i tha kur po predikonte në Tempull. Ai po fliste në vendin ku gjendeshin arkat për dhurata. E askush nuk arriti ta arrestonte, sepse koha e tij e caktuar nuk kishte ardhur ende.

²¹Jezusi u tha përsëri: «Unë do të shkoj dhe atëherë do të më kërkoni më kot, sepse do të humbisni për shkak të mëkateve tuaja. Atje ku shkoj unë, ju nuk mund të vini.» ²²Njerëzit mendonin: «Kur thotë: 'Atje ku shkoj unë, ju nuk mund të vini', mos vallë do të thotë se do të vrasë veten?» ²³Jezusi u përgjigj: «Ju jeni prej këtej, i përkisni tokës, kurse unë i përkas qiellit. Ju i takoni kësaj bote, kurse unë nuk jam prej kësaj bote. ²⁴Prandaj ju thashë se do të humbisni për shkak të mëkateve tuaja. Në qoftë se nuk besoni se UNË JAM, do të humbisni për shkak të mëkateve tuaja.» ²⁵«Ti? Por kush je ti, pra?» – e pyetën. Jezusi u përgjigj: «Pse vazhdoj të flas me ju? ²⁶Unë, vërtet, kam pasur shumë gjëra për të thënë për ju dhe arsye të mjaftueshme për t'ju dënuar; por unë veçse i them botës atë që dëgjova nga Ai që më dërgoi; e vetëm Ai thotë të vërtetën.» ²⁷Ata nuk e kuptuan se Jezusi po fliste për Atin. ²⁸Prandaj u tha: «Kur të më ngrini mua, Birin e njeriut, (lart në kryq), atëherë do ta kuptoni se UNË JAM. atëherë do ta kuptoni se nuk bëj asgjë nga vetja, por veçse transmetoj atë që më tha Ati. ²⁹Ai që më dërgoi, është me mua dhe nuk më lë vetëm, sepse bëj vetëm atë që i pëlqen Atij.» ³⁰Kur Jezusi e tha këtë, shumë veta filluan të besonin në të.

Gjatë kësaj vizite të njëjtë në Jerusalem për festën e tëbanave, ndërsa mësonte pranë thesarit në tempull, Jezusi bëri zbulimin e mëtejshëm të Vetes si drita e botës (12), i cili hap sytë e mirëkuptimit shpirtëror të njerëzve dhe i udhëzon ata në të vërtetën për veten e tyre dhe për atë që Zoti ka bërë për të kënaqur nevojat e tyre më urgjente. Një zbulim i tillë në këtë kohë ishte në përputhje me simbolikën e festivalit. Izraelitët ishin udhëzuar gjatë udhëtimit të tyre nëpër shkretëtirë nga një kolonë drite në qiell; dhe ky fenomen u kujtua në mendjet e adhuruesve në festën e tëbanave nga ceremonia e ndezjes së shandanit të artë. Jezusi, Fjala e Zotit, jeta e të cilit, siç ka thënë Prologu, është “drita e njerëzve”, u jep ndriçim të gjithë atyre që e ndjekin atë. Natyra e këtij ndriçimi bëhet më e qartë në polemikat që

pasojnë dhuratën e shikimit për një burrë të verbër që nga lindja e regjistruar në kapitullin 9,

Në këtë moment, farisenjtë duke dëgjuar shpalljen “Unë jam drita e botës” ngrenë edhe një herë çështjen e autoritetit me të cilin Jezusi vepron dhe flet (13). A nuk është ai, në fakt, një dëshmitar në mbrojtjen e tij, duke i dhënë vetes dëshmi të pavlefshme? Në ligjërimin në kapitullin 5, ai e bëri të qartë se dëshmia e vërtetë për veten e tij ishte Zoti. Ai tani pretendon se vetë njohuria e tij për prejardhjen e tij hyjnore dhe për vendmbërritjen e tij hyjnore i jep atë të drejtën të dëshmojë, nëse është e nevojshme, për vetë; dhe pohon se është pikërisht sepse kryetarët çifutë refuzojnë të njohin se nga erdhi ai dhe ku po shkonte, se gjykimi i tyre për të është sipërfaqësor dhe i bazuar vetëm në konsiderata të jashtme. Në çdo rast, gjykimi i vërtetë dhe i përsosur është e vetmja prerogativë e Zotit. Edhe vetë Jezusi nuk e ushtron atë gjykim gjatë jetës së tij tokësore (15). Prania e tij në botë, është e vërtetë, i çon njerëzit të gjykojnë mbi veten e tyre; por ai në këtë moment nuk po gjykon askënd, megjithëse ai pretendon se po të bënte ai gjykimi i tij do të ishte i vërtetë për shkak të unitetit të pandërprerë midis tij dhe Atij që e dërgoi atë (16). Nëse kryetarët çifutë atëherë kërkojnë dy dëshmitarë për të përmbushur ligjin hebre të provave, ata dy dëshmitarë ekzistojnë; ata janë Jezusi dhe Ati i tij (18). Në realitet, megjithatë, dëshmia e këtyre Dyjave është e vetme dhe e pandarë. Kryetarët çifutë tani e kuptojnë që ai nuk i referohet një babai njerëzor por Zotit, por ata nuk janë të gatshëm të lejojnë vlefshmërinë e një dëshmitari të padukshëm që nuk mund të paraqitet dhe të japë dëshmi para tyre. Kështu që ata e formulojnë pyetjen e tyre të ardhshme në një mënyrë që mund të duket se tregon padituri nga ana e tyre nëse ai po flet për një baba hyjnor apo njerëzor. Ku është babai juaj? ata pyesin. Jezusi, si përgjigje, pranon se Zoti nuk mund të jetë dëshmitar i dukshëm në të njëjtën mënyrë si dëshmitarët njerëzorë, por këmbëngul që ai megjithatë mund të njihet dhe kuptohet; sepse të njohësh Jezusin do të thotë të njohësh Perëndinë. Në verbërinë e tyre për natyrën e Jezusit, kryetarët çifutë zbulojnë se sa e kufizuar është njohuria e tyre për Perëndinë. Ju as nuk më njihni, u thotë Jezusi, as Ati im: po të më kishit njohur, do të kishit njohur edhe Atin tim (19).

Për më tepër, kryetarët çifutë janë po aq injorantë për destinacionin e Jezusit sa edhe për origjinën e tij. Ata shpresojnë që duke e vrarë atë të shpëtojnë prej tij për gjithnjë. Në fakt, megjithatë, ai do të kthehet tek Ati i tij pasi të bëjë shlyerjen për mëkatarët, pa të cilët ata do të vdesin të pafalshëm; dhe në sferën qiellore ku ai po shkon ai do të jetë përtej arritjes së të gjithë jobesimtarëve (21). Kryetarët çifutë, me të gjitha pretendimet e tyre fetare, janë në thelb të huaj për atë sferë të lartë të realiteteve shpirtërore; ato i përkasin botës më poshtë. Si pasojë, ata nuk arrijnë ta kuptojnë plotësisht se, kur ai thotë se do të shkojë atje ku nuk mund ta ndjekin, ai nuk po flet për vetëvrasje, por për një lavdi që duhet të arrihet prej tij brenda dhe përmes vdekjes. As nuk mund të kuptojnë se asgjë përveç besimit në të dhe në flijimin e tij shlyese nuk mund t'i shpëtojë ata nga vdekja në mëkatet e tyre, d.m.th. të pashlyera (24).

Mësimi që Jezusi po jep tani dhe po jep që nga fillimi i shërbesës së tij tokësore, zbulon plotësisht dhe më në fund natyrën e Zotit ashtu siç ka qenë nga e gjithë përjetësia dhe siç është treguar se është përmes fjalëve të frymëzuara nga ai profetët. I tillë do të dukej se do të ishte kuptimi i fjalëve të vështira me të cilat Jezusi i përgjigjet pyetjes se Kush jeni ju ?, Sepse dëgjuesit e tij, në pjesën më të madhe, nuk arrijnë ta pranojnë mësimin e tij si një zbulues të Zotit, të cilën ai është porositur nga Ati i tij për të shpalosur, Ati që është gjithmonë me të dhe të cilit ai është gjithmonë i bindur, ata qëndrojnë nën gjykimin e tij. Por, siç profetizon Jezusi, këto të vërteta do t'u vijnë atyre në shtëpi në të gjithë realitetin e tyre të zymtë kur ta kenë ngritur atë mbi një kryq dhe të zbulojnë se nuk do të jetë fundi i ndikimit të tij. Një deklaratë kaq e qartë se ai në fakt nuk është thjesht një njeri, por Biri i mbinatyrshëm i njeriut, njohuria e të cilit nuk është fryt i mençurisë së tij njerëzore, por e vërteta hyjnore, i shtyn shumë njerëz t'i besohen atë me besim (30).

Shenime shtese

8, 22. Ky varg rifillon ligjërimin e ndërprerë pas vii. 52, Prandaj, atyre u referohet çifutëve të trajtuar në kapitullin 7,

Drita e jetës mund të nënkuptojë “dritën që vjen nga ai që është jetë”, ose “dritën që rezulton në jetë” ose “dritën që është vetë jeta”.

Sipas pikëpamjes 1, 4, e fundit do të dukej se ishte kuptimi kryesor, megjithëse jo domosdoshmërisht kuptimi ekskluziv.

13. Ligji rabinik i provave vendosi që dëshmia e një burri në emër të tij ishte e pavlefshme.

14. Askush nuk e di as origjinën e tij dhe as fatin e tij. Një njohuri e tillë është një shenjë e hyjnisë.

15. Pas mishit; d.m.th. sipërfaqësisht, duke gjykuar vetëm nga paraqitja.

Unë nuk gjykoj asnjë njeri; d.m.th. gjatë jetës sime tokësore. I gjithë gjykimi në fakt i është përkushtuar Birit të njeriut, por ushtrimi i këtij privilegji do të jetë në gjykimin përfundimtar.

16. E vërtetë. Leximi më i mirë i vërtetuar është *alethinos*, “i vlefshëm”.

17. Shprehja e ligjit tuaj, e gjetur përsëri në 10, 34, nuk nënkupton që Jezusi në asnjë mënyrë e ndan veten nga ligji. Ai flet në këtë mënyrë që dëgjuesit e tij të mund të kuptojnë se ligji, të cilit ata i drejtohen për ta dënuar atë, gjithashtu përmban shumë në dritën e së cilës ata qëndrojnë të dënuar. Kalimi i ligjit këtu referuar është Lp. 19, 15,

20. Thesari nuk ishte një ndërtesë, por enë për ofertat e dukshme për të gjithë (shih Mk. 12, 9,1).

25, 26. Një përkthim alternativ është: “Si po ju flas fare?” Ky është një interpretim i mundshëm i qreqishtes, dhe ishte interpretimi i Gojartit dhe i Etërve Grekë përgjithësisht. Nëse kjo miratohet, Jezusi nuk jep asnjë përgjigje në pyetjen se Kush je ti ?, por qorton dëgjuesit e tij dhe vazhdon menjëherë duke u thënë atyre se ai ka shumë për t’u thënë atyre në gjykim, por që ai nuk e jep një gjykim të tillë tani, por kufizon Mësimi i tij për ato që ai ka dëgjuar nga Ati i tij.

28. Fjala “ngritur lart” ka një domethënie morale dhe fizike. Në kryq, Biri i njeriut lartësohet me nder të lartë. Kryqi është froni nga i cili ai mbretëron, dhe ndikimi i tij i vazhdueshëm pas ringjalljes së tij, dhe përmbushja e profecive të tij (p.sh. që Jerusalemi do të shkatërrohej), do të jetë dëshmi edhe për kundërshtarët e tij se ai nuk është një mësues i vetë-caktuar njerëzor, por i dërguar nga Zoti.

d) **Liria e krishterë** (8, 31-59)**Të çliruarit dhe skllëvërit**

³¹Jezusi u tha atyre që besuan në të: «Në qoftë se i bindeni fjalës sime, do të dëshmoni se jeni nxënësit e mi. ³²atëherë do ta njihni të Vërtetën dhe e Vërteta do t'ju lirojë.» ³³«Ne jemi pasardhës të Abrahamit, – u përgjigjën ata, – e kurrë nuk i kemi shërbyer ndokujt si skllëvër. Ç'është të thoshe kur the: 'Ju do të jeni të lirë!?'» ³⁴Jezusi u tha: «Ju siguroj se kush bën mëkat, është skllav i mëkatit. ³⁵Skllavi nuk është gjithmonë pjesëtar i familjes. Vetëm biri është gjithmonë pjesëtar i familjes. ³⁶Në qoftë se Biri ju çliron, atëherë do të jeni me të vërtetë të lirë. ³⁷Unë e di fare mirë se ju jeni pasardhës të Abrahamit. Megjithatë, kërkoni të më vritni, sepse nuk doni që fjala ime të depërtojë te ju. ³⁸Unë flas për atë që më zbuloi Ati im, ndërsa ju bëni atë që ju shtie në mendje ati juaj.» ³⁹Ata kundërshtuan: «Ati ynë është Abrahami!» Jezusi u përgjigj: «Në qoftë se do të kishit qenë me të vërtetë bij të Abrahamit, do të kishit vepruar sipas frymës së tij. ⁴⁰Unë thashë të vërtetën ashtu siç e dëgjova nga Perëndia. E megjithatë ju kërkoni të më vritni. Abrahami nuk ka vepruar kurrë kështu. ⁴¹Pra, edhe ju veproni ashtu siç vepron ai që, në të vërtetë, është ati juaj!» «Ne nuk kemi lindur jashtë martese, – u përgjigjën ata, – dhe kemi vetëm një atë, Perëndinë.» ⁴²Jezusi u tha: «Në qoftë se Perëndia ishte me të vërtetë Ati juaj, ju do të më donit mua, sepse kam ardhur te ju nga Perëndia. Nuk erdha nga vetja, por më dërgoi ai. ⁴³Përse nuk kuptoni ç'po ju them? Sepse nuk duroni t'i dëgjoni fjalët e mia. ⁴⁴Ju jeni fëmijët e djallit — ai është ati juaj — dhe ju veproni sipas vullnetit të tij. ai ka qenë qysh në fillim vrasës dhe nuk ka fare lidhje me të vërtetën, sepse e vërteta nuk është në të. Kur gënjen, kjo i përgjigjet natyrës së tij, sepse është gënjeshtar, dhe të gjitha gënjeshtarit rrjedhin prej tij. ⁴⁵Por meqë unë ju them të vërtetën, ju nuk besoni në mua. ⁴⁶Cili nga ju mund të provojë se kam bërë ndonjëherë mëkat? Në qoftë se them të vërtetën, përse nuk besoni në mua? ⁴⁷Kush e ka Perëndinë për atë, dëgjon se ç'thotë ai. Por ju nuk e keni atë për atë, prandaj nuk dëgjoni se çfarë thotë ai.»

Jezusi dhe Abrahami

⁴⁸Dëgjuesit iu përgjigjën: «Po, kishim të drejtë! Ti je (heretik) samarian dhe i çmendur!» ⁴⁹«Jo, unë nuk jam i çmendur, – tha Jezusi, – dhe veçse nderoj Atin tim, kurse ju më përbuzni për këtë. ⁵⁰Unë nuk kërkoj asnjë nder për vetveten. Një Tjetër e kërkon atë për mua, dhe Ai është gjykatësi. ⁵¹Ju siguroj se kush i bindet fjalës sime, nuk do të vdesë kurrë në përjetësi.» ⁵²Pastaj ata thanë: «Tani e kemi të qartë: tek ti është shpirti i keq. Abrahami vdiq, Profetët vdiqën dhe ti the: 'Kush i bindet fjalës sime, nuk do të vdesë kurrë.' ⁵³Ati ynë, Abrahami, vdiq. Mos ndoshta thua se je më i madh se Abrahami?! Edhe Profetët vdiqën. atëherë për çfarë e mban veten?» ⁵⁴Jezusi u përgjigj: «Në qoftë se do të doja të nderoja veten, ky nder nuk do të kishte asnjë vlerë. Ati im më

nderon, Ai për të cilin thoni se është Perëndia juaj. ⁵⁵Ju kurrë nuk e njohët, ndërsa unë e njoh. Do të isha gënjeshtar si ju, në qoftë se do të pohoja se nuk e njoh. E njoh dhe ia dëgjoj fjalën. ⁵⁶Ati juaj, Abrahami, kërceu nga gëzimi kur duhej të parashikonte mbretërinë time. E parashikoi dhe u gëzua.» ♦ ⁵⁷«Ti akoma nuk i ke as të pesëdhjetat dhe e paske Abrahamin?!» – i thanë çifutët që po e dëgjonin. ⁵⁸Jezusi u përgjigj: «Ju siguroj se para se të lindte Abrahami, UNË JAM. ♦ ♦ » ⁵⁹Pastaj ata morën gurët për ta vrarë, por Jezusi u fsheh dhe u largua nga Tempulli.

♦ Sipas një tradite rabinike Abrahami, kur Zoti lidhi besëlidhje me të, i dha një vegim për epokën mesianike. ♦ ♦ emri i Zotit në Dhiatën e vjetër. (shih Dalja 3,14).

Është e qartë se një paragraf i ri në këtë debat të gjatë fillon në vargun 31, Jezusi tani u drejtohet disa çifutëve, besimi i të cilëve në të do të dukej thjesht nominale dhe intelektuale, dhe për këtë arsye jetëshkurtër. Ungjilltar përdor shumë në mënyrë mjaft të shpejtë një ndërtim tjetër grek për të dalluar besimin e këtij grupi nga besimi më i plotë i shumë njerëzve që përmenden në vargun 30, një pikë e vërejtur në 15. Ky besim ishte inferior sepse i mungonte angazhimi personal. Ishte e ngjashme me besimin e atyre që përmenden në 2, 23, të cilët besuan kur panë mrekullitë që bëri Jezusi, por Jezusi nuk ua besoi vetë atyre, arsyeja qartësisht ishte se ata nuk kishin bërë vetë-angazhimin që është një përbërës thelbësor i besimit të vërtetë. Kryetarët çifutë e adresuar në këtë pjesë të kapitullit 8 ishin të përgatitur, mund të supozojmë, për të dhënë miratimin e shumë prej deklaratave të Jezusit, por jo të pranojnë implikimet e tyre për veten e tyre. Ata ishin, me një fjalë, dishepuj vetë me emër.

Dishepullizimi i vërtetë, siç thotë Jezusi qartë në vargun 31, do të thotë të qëndrosh në fjalën e tij, pra ta mirëpresësh atë, të jesh në shtëpi me të dhe të jetosh me të në mënyrë të vazhdueshme sa të bëhet pjesë e jetës së besimtarit, një ndikim dhe stimul i përhershëm në çdo të freskët përparoni në mirësi dhe shenjtëri. Fjala e Krishtit nuk dallohet nga vetë Krishti. Ai është Fjala. Të qëndrosh në fjalën e tij do të thotë të qëndrosh në të, të jesh gjithnjë brenda vëmendjes së zërit të tij; dhe kur një besimtar qëndron në Krishtin, Krishti qëndron në të dhe jeta e Krishtit forcon dhe mban jetën e besimtarit. Ky është një dishepull i

mirëfilltë, siç e bën të qartë Jezusi në vargun 31, Nëse vazhdoni në fjalën time, atëherë jeni me të vërtetë dishepujt e mi.

Është e qartë në këtë seksion se ajo që i ndalon burrat dhe gratë të bëjnë dorëzimin personal të Krishtit, e cila është thelbi i besimit të vërtetë, është mbështetja e tyre ekskluzive dhe intensive në gjëra të tjera, dhe një dështim për të kuptuar se ato gjëra të tjera po i verbojnë ata për të vërtetën për veten e tyre. Mund të jetë mbështetja te prejardhja, ose privilegjet dhe traditat kombëtare; mund të jetë një besim i verbër në ritet dhe ceremonitë e fesë, ose një bindje skllavërore ndaj ndonjë ligji të jashtëm ose rregulli të jetës, por rezultati është gjithmonë i njëjtë, një dështim për të kuptuar të vërtetën për veten e tyre. Është thënë mirë nevoja më e madhe e njeriut është të dijë se cila është nevoja e tij më e madhe.

Kryetarët çifutë me të cilët Jezusi tani po flet nuk e kanë kuptuar gjendjen e tyre reale. Ata imagjinojnë se shpirtërisht janë të lirë. Ata në mënyrë të padhureshme janë të kënaqur me dijeninë se ata rrjedhin fizikisht nga Abrahami. Ne jemi pasardhës të Abrahamit, ata pohojnë me besim në vargun 33; Abrahami është babai ynë që ata përsërisin në vargun 39. Drejtësia e Abrahamit, ata supozojnë, është një garanci e mjaftueshme për të tyren; dhe ata supozojnë se ata janë bërë të lirë nga skllavëria ndaj impulseve të liga të natyrës njerëzore nga besëlidhja e bërë nga Zoti me të parin e tyre. Drejtësia e Abrahamit, ata supozojnë, se është një garanci e mjaftueshme për veten e tyre; Me fjalë të tjera ata menduan se drejtësia e Abrahamit mund të kreditohej në llogarinë e tyre, e cila nuk është një ide biblike. Më vonë ky koncept u zhvillua nga Kisha Katolike në lidhje me drejtësinë e Krishtit, e cila nga ana tjetër u trashëgua nga Luteri. Ajo që i llogaritet llogarisë sonë nuk është drejtësia e Krishtit, por sakrifica e tij, me të cilën mëkatet tona janë falur.

Ne nuk kemi lindur nga kurvëria, është pretendimi i tyre për vetë-drejtësi në vargun 41, “Ne nuk jemi si samaritanët”, nënkuptojnë ata, “rrjedhim nga një bashkim i pa shenjtë midis çifutëve dhe paganëve. As ne nuk jemi fajtorë si ata për idhujtarinë, të quajtur në Shkrimet tona “kurvëri”, e cila ndërthur adhurimin e Zotit të Izraelit me njohjen e perëndive të tjera. Ne jemi shërbëtorë të Zotit, mbajtës të ligjit të tij.

Si atëherë mund të jemi në skllavëri ndaj ndokujt? Ne mund të kemi qenë politikisht në skllavëri në periudha të caktuara të historisë sonë, por shpirtërisht jemi të lirë ‘. Ata indinjohen hidhur kur Jezusi u thotë se ata nuk janë në kontakt me realitetin dhe janë të verbër ndaj së vërtetës për veten e tyre dhe kur ai u tregon atyre se vetëm e vërteta që vjen nga dorëzimi i plotë tek vetë mund t’i çlirojë ata, për aq kohë sa Fjala e tij nuk ka vend në to, ata mbeten të skllavëruar shpirtërisht.

E vërteta e hidhur ishte se për gjithë lirinë e imagjinuar të tyre, në shpirtrat e këtyre burrave kishte pranga të cilat asnjë besim nominal ose fe e jashtme nuk mund t’i hiqte. Provat se ata ishin në skllavëri janë dhënë nga Jezusi në vargun 34. Kushdo që bën mëkat është shërbëtori i mëkatit, ose, nëse ndjekim autoritetet e lashta që heqin mëkatin, ‘kush bën mëkat është skllav ‘. Jezusi nuk do të thotë, “Kush bën mëkat”, por kushdo që shpreh vullnetin e tij, duke u krenuar me pavarësinë e tij, duke ndjekur prirjet e tij dhe që kryesisht merret me kënaqjen e vetvetes – kush, me një fjalë, po bën një jeta në qendër – është një skllav. Një person i tillë është i kufizuar brenda kufijve të interesit të tij personal.

Se në të vërtetë kjo ishte gjendja e këtyre burrave që kishin pretenduar të besonin në Të është e qartë, Jezusi u thotë atyre në vargun 40, sepse në vend që të pranonin me gjithë zemër fjalët e tij, të cilat mishërojnë të vërtetën që ai ka dëgjuar nga Zoti, ata tani janë duke u përpjekur ta vrisnin atë. Ata mund të pretendojnë të jenë fëmijë të Abrahamit dhe fizikisht janë, por Abrahami nuk u soll kurrë ashtu! Përkundrazi, ai i mirëpriti lajmëtarët hyjnorë që i ishin dërguar (shih Zan. 18, 2 +.). Të jesh në kthetrat e epshit për të vlarë do të thotë të jesh me të vërtetë skllav, dhe të jesh shpirtërisht as një fëmijë i Abrahamit dhe as një fëmijë i Zotit, por përkundrazi, siç thotë Jezusi qartë në vargun 44, një fëmijë i djallit, i cili ishte një vrasës që nga fillimi, nxitës i vrasjes së parë të regjistruar kur Kaini vrau vëllain e tij. Në mënyrë të ngjashme, të refuzosh të kuptosh dhe të bësh nën ndikimin e së vërtetës, e cila ishte e vërteta e Zotit, e thënë nga ai që u dërgua nga Zoti për ta shpallur atë, në fakt do të thotë të japësh prova të pagabueshme të prejardhjes shpirtërore prej tij, natyra e tij është e pavërtetë, dhe i gjithë qëllimi i të cilit është të mashtrtojë zemrën

njerëzore – vetë djallin. Kur djalli thotë një gënjeshtër, Jezusi thotë në vargun 44, ai po flet gjuhën e tij amtare, sepse ai është gënjeshtar dhe babai i gënjeshtreve.

Hapi i parë, pra, drejt lirisë së vërtetë shpirtërore është të njohim skllavërinë tonë dhe të dimë se nuk kemi fuqi të çlirohemi. Skllëvërit nuk mund të emancipohen. Një skllav nuk mund të ketë statusin e një djali ose të jetojë si bir. Pozicioni i tij në familje është për më tepër i përkohshëm. Shërbëtori nuk mbetet përherë në shtëpi (35). Kështu që skllavi i mëkatit nuk mund ta ndryshojë vetë statusin e tij. Ai nuk mund të konvertohet në vetvete dhe as nuk mund të konvertohet nga ndonjë shok mëkatar. Ai mund të dëshirojë të jetë i lirë; ai mund të përpiqet me ethe të jetë i lirë dhe të tjerët mund ta ndihmojnë atë në luftë; por çdo liri që ai mund të gëzojë nga përpjekje të tilla nuk do të jetë veçse ushtrim i përkohshëm i një vullneti pa fuqi dhe për këtë arsye jetëshkurtër. Nuk do të jetë liria e vërtetë për të cilën Jezusi flet në vargun 36, ku fjala vërtet tregon se ekziston edhe një lloj lirie e rremë. Një burrë mund të jetë me të vërtetë i lirë, edhe kur paraqitet e jashtme tregojnë të kundërtën. Jezusi ishte vërtet i pafajshëm, tha centurioni në këmbët e kryqit (Lk. 23, 47), megjithëse ai dukej si një kriminel që paguante dënimin për krimin e tij. Nga ana tjetër, një burrë mund të duket i lirë, kur nga brenda është skllav i pasioneve të paqarta dhe dëshirave të pakontrolluara.

Çliruesi nga robëria jonë duhet të vijë nga radhët e njerëzimit të robëruar. Ai duhet të jetë një Njeri i ri, një Adam i dytë, plotësisht i lirë nga zinxhirët e farkëtuar për gjininë njerëzore nga Adami i parë. Ai nuk duhet të jetë banor i përkohshëm në shtëpinë e Atit të tij, por Biri i përjetshëm që jeton përgjithmonë në praninë e Atit të tij, plotësisht i njohur me vullnetin e Atit të tij, duke kërkuar gjithnjë të pasqyrojë lavdinë e Atit të tij, duke folur vetëm atë që ka dëgjuar nga Ati i tij dhe të mëkatit njerëzor. Një Çlirimtar i tillë, Jezusi në këtë pasazh të madh pretendon se është vetë. Shërbëtori nuk mbetet për gjithnjë në shtëpi, por Biri mbetet përjetë. Nëse Biri do t'ju bëjë të lirë, do të jeni me të vërtetë të lirë (35, 36).

Për shkak se Jezusi mohon që kryetarët çifutë që e kundërshtojnë atë kanë lirinë e bijve, dhe sepse ai nënkupton se ata nuk janë anëtarë të Izraelit të vërtetë, ata përpiqen ta heqin atë si samaritan (48) duke

sfiduar të drejtën e tyre për të qenë fëmijë të Zotit dhe si një i çmendur i fiksuar me një ndjenjë të rëndësisë së tij, duke e lavdëruar veten dhe duke e bërë veten të ishte më i madh se Abrahami (53). Sa absurd ishte pretendimi i tij se të gjithë ata që iu bindën asaj që ai tha nuk do të vdisnin kurrë, kur Abrahami kishte vdekur dhe profetët! Por ata qëndrojnë të dënuar, thotë Jezusi në të vërtetë, nga vetë patriarku, pasardhësit e të cilëve shpirtërorë, si dhe fizikë, që ata pretendojnë të jenë, Abrahami kishte një vizion të epokës mesianike dhe u gëzua me njohurinë e asaj që do të ishte kulmi i shpalljes hyjnore, i cili filloi me thirrjen e tij për të qenë pasardhës i njerëzve të zgjedhur të Zotit (56). Jezusi e di për gëzimin e Abrahamit, sepse mendja e Abrahamit është e njohur për të në sajë të natyrës dhe para ekzistencës së tij hyjnore. Para se Abrahami të ishte, ai pohon, unë jam (58). Ky pretendim për paraekzistencë i çon kryetarët çifutë të përpiqen ta gjuajnë atë aty për aty, sepse ky është padyshim një pretendim për hyjninë, por Jezusi u shmanget atyre dhe zhduket nga sytë e tyre.

Shenime shtese

8, 31. Besohet tek ai. Greqishtja e përkthyer këtu është një ndërtim tjetër (*pisteuo* me dhanore) nga ai i përkthyer në mënyrë të ngjashme në vargun 30 (*pisteuo* ndjekur nga *eis* me kallëzuesin). Ky i fundit, në përdorimin e këtij ungjilltari, tregon një besim më të plotë dhe më pak formal sesa i pari. Siç është e qartë nga rrëfimi pasues që këta burra tani kishin pushuar së qeni besimtarë, koha e përsosur duhet të përkthehet “kishte besuar”.

37. Kuptimi nuk është se këta çifutë e kanë marrë fjalën, por nuk e kanë lejuar atë të bëjë përparim, por që ata kurrë nuk kanë bërë hapësirë për të fare.

39. Sipas një leximi, Jezusi mohon që kryetarët çifutë janë fëmijët e Abrahamit në kuptimin që fëmijët duhet të pasqyrojnë cilësitë e motrës së tyre. Një lexim tjetër antik, i cili mund të jetë origjinal, jep kuptimin: “Nëse jeni fëmijë të Abrahamit bëni punët e Abrahamit”. Nëse kjo është e saktë, Jezusi pranon se ata janë pasardhës të ligjshëm të Abrahamit, por i sfidon ata të sillen në një mënyrë të denjë për prejardhjen e tyre.

43. Duke mos e dëgjuar fjalën time Jezusi do të thotë që megjithëse kryetarët çifutë e dëgjojnë atë ata nuk e argëtojnë ose nuk i kushtojnë vëmendje asaj që dëgjojnë., “Ata nuk mund të durojnë të dëgjojnë”,

e) Njeriu i lindur i verbër (9, 1-41)

Shenja e pestë mesianike: *Sytë e të verbërve do të hapen (Isaia 42,7)*

9. Kur shkoi më tutje, Jezusi pa një të verbër që ishte lindur i tillë.

²Nxënësit e pyetën Jezusin: «Rabin, kush është fajtor që lindi i verbër – ai vetë apo prindërit e tij?» ³Jezusi u përgjigj: «Verbëria e tij nuk ka fare lidhje as me mëkatet e prindërve, as me mëkatet e tij. Ai është i verbër që të duket madhështia e Perëndisë që do të veprojë tek ai. ⁴Derisa të jetë ditë, unë duhet të kryej veprat me të cilat më dërgoi Perëndia. Vjen nata kur askush nuk mund të punojë më. ⁵Derisa jam në botë, jam drita e botës.» ⁶Pasi e tha këtë, Jezusi pështyu përdhe dhe bëri baltë me pështymën e tij. Ia leu sytë njeriut ⁷dhe e urdhëroi: «Shko në pishinën e Shiloahut dhe laj fytyrën.» (Shiloah do të thotë: i Dërguari). Njeriu shkoi, e lau fytyrën dhe kur u kthye, shihte. ⁸Pastaj pyetën fqinjët dhe njerëzit që e kishin njohur si lypës: «A mos është ky njeriu që rrinte pranë udhës dhe kërkonte lëmoshë?» ⁹Disa thanë: «Po ai është.» Të tjerë thanë: «Jo, nuk është ai, por një tjetër që i ngjan atij.» Por njeriu vetë tha: «Unë jam!» ¹⁰«Si të erdhi drita e syve?» – e pyetën ata. ¹¹Ai iu përgjigj: «Njeriu me emrin Jezus përziu baltë, m'i leu sytë e më tha: 'Shko në Shiloah dhe laj fytyrën!' Shkova, e pasi e lava, pashë.» ¹²«Ku është ai?» – e pyetën. «Nuk di!» – u përgjigj ai.

Farisenjtë marrin në pyetje të shëruarin

¹³Ata e nxorën ishtë verbrin para farisenjve. ¹⁴Dita kur Jezusi kishte përzier baltën dhe i kishte dhënë njeriut dritën e syve, kishte qenë e shtunë. ¹⁵Farisenjtë e pyetën se si i kishte ardhur shikimi. Ai u tregoi: «Njeriu më vuri baltë në sy, unë lava fytyrën dhe tani shoh.» ¹⁶Disa farisenj thanë: «Nuk ka mundësi që njeriu që e bëri këtë, të ketë ardhur nga Perëndia, sepse ai nuk u përmbahet rregulloreve të së shtunës.» Por të tjerët thanë: «Si mund të jetë mëkatar ai që kreu vepra të tilla?» Mendimet ishin të ndryshme. ¹⁷Pastaj farisenjtë e pyetën përsëri të shëruarin: «Ti pohon se ky njeri të solli shikimin. Ti vetë, ç'mendim ke për të?» «Është profet», – u përgjigj ai. ¹⁸Udhëheqësit nuk donin të besonin se më parë ai ishte i verbër dhe tani mund të shihte. Ata thirrën prindërit e tij ¹⁹dhe i morën në pyetje: «A është ky djali juaj? A pohoni ju se ka lindur i verbër? Si mund të shohë tani?» ²⁰Prindërit u përgjigjën: «E dimë se ky është djali ynë dhe se ka lindur i verbër. ²¹Por nuk e dimë se si i erdhi shikimi ose kush e shëroi. Pyteni vetë! Ai është në gjendje dhe në moshë për t'u përgjigjur vetë.»

²²Prindërit u shprehën kështu sepse kishin frikë nga udhëheqësit fetarë. Këta kishin vendosur të përjashtonin nga gjiri i sinagogës të gjithë ata

që besonin se Jezusi është Mesia. ²³Për këtë arsye prindërit e tij thanë: «Ai është në moshë për t'u përgjigjur. Pyteni vetë!» ²⁴Farisenjtë e lajmëruan për ish të verbrin herë të dytë dhe i thanë: «Të përbejmë të thuash të vërtetën! E kemi të qartë se ky njeri është mëkatar...» ²⁵«Nëse është apo nuk është mëkatar, këtë nuk e di», – ua preu fjalën njeriu. – «Di vetëm këtë: isha i verbër dhe tani shoh.» ²⁶«Çfarë të bëri? Si t'i shëroi sytë?» – e pyetën ata. ²⁷«Ju thashë një herë, – tha ai, – por ju nuk më dëgjuat. Përse doni ta dëgjoni përsëri? A mos doni të bëheni edhe ju nxënësit e tij?» ²⁸Ata e detyruan të heshte dhe i thanë: «Ti je nxënësi i tij! Ne jemi nxënësit e Moisiut! ²⁹Ne e dimë se Perëndia ka folur me Moisiun. Por këtij njeriu as që ia dimë prejardhjen!» ³⁰I shëruari u përgjigj: «Kjo është e çuditshme. Ju nuk e dini nga vjen ai, e megjithatë mua më ktheu shikimin!» ³¹Ne e dimë fort mirë se Perëndia nuk i dëgjon mëkatarët. Ai dëgjon vetëm ata që e nderojnë dhe që zbatojnë vullnetin e tij. ³²Që nga fillimi i botës askush nuk ka treguar për ndokënd që t'i ketë kthyer ndokujt dritën e syve. ³³Po të mos ishte ky i dërguari i Perëndisë, nuk do të ishte i aftë për të bërë gjëra të tilla.» ³⁴Ata iu përgjigjën: «Ti je që nga lindja mëkatar, e dashke edhe të na mësosh?» Dhe e përjashtuan nga gjiri i sinagogës.

Verbëria e farisenjve

³⁵Kur Jezusi dëgjoi se njeriun që ai kishte shëruar, e kishin përjashtuar nga gjiri i sinagogës, i shkoi atij në shtëpi. «A beson ti në Birin e njeriut?» – i tha. ³⁶Njeriu iu përgjigj: «Në qoftë se më tregon kush është ai, do të besoj në të.» ³⁷Jezusi i tha: «Po, e ke parë – është ai që po flet me ty!» ³⁸«O Zot, të besoj!» – tha njeriu dhe ra përmbys para tij. ³⁹Jezusi tha: «Erdha në këtë botë që të verbrit të shohin e që ata që shohin, të verbohen! Kështu bëhet gjyqi.» ⁴⁰Disa farisenj që i rrinin pranë, e dëgjuan këtë dhe thanë: «Kështu, pra, edhe ne qenkemi të verbër?» ⁴¹Jezusi u përgjigj: «Nuk do t'ju quhej faj në qoftë se do të ishit të verbër. Por meqë pohoni 'ne shohim', mbeteni fajtorë.»

Regjistrimi i dështimit të çifutëve për shkak të verbërisë shpirtërore për të njohur Jezusin si Përfaqësuesi fuqiptotë i Zotit dhe Drita e botës ndiqet nga historia e dhuratës së mrekullueshme të shikimit tek një lypës i lindur i verbër. Kjo mrekulli është një shenjë që Jezusi mund të hapë sytë e të verbërve shpirtërisht në mënyrë që ata të marrin pamjen e plotë që përbën besim të përsosur. Besimi do të thotë të kalosh nga errësira në dritë; dhe t'u sillni njerëzve këtë besim, t'u jepni atyre mundësinë për t'u përgjigjur kur Shpirti hyjnor i tërheq ata drejt vetes, është qëllimi kryesor për të cilin Jezusi është dërguar në botë. Nëpërmjet tij, veprimtaria e Zotit po funksionon tek ata që, përveç tij, do të ishin po aq pa shikim shpirtëror sa lypësi i verbër ishte nga

shikimi fizik. Për sa kohë që Jezusi është në botë, ai duhet ta zbulojë veten e tij me fjalë dhe me vepër si Drita e botës.

Besimi i krishterë fillon kur burrat dhe gratë shohin se mëkati u ka grabitur vizionin shpirtëror, se në këtë kuptim të gjithë janë të verbër që nga lindja dhe nuk janë plotësisht në gjendje të lirohen nga gjendja e tyre e vështirë; dhe besimi vjen në pjekuri kur ata e pranojnë Jezusin si ai që vetëm mund të rikrijojë tek ata mëkati i aftësive që ka shkatërruar. Është shumë domethënëse që njeriu i ballafaquar me Jezusin në këtë histori ishte lypës dhe se ai lindi i verbër. Arsyeja e kësaj fatkeqësie, pohon Jezusi, nuk ishte as mëkati i vetë burrit në një gjendje para lindjes, as mëkatet e prindërve të tij. Në këtë rast pyetja nëse mëkatet e babait kishin ndikuar fëmijën i tij, apo nëse vuajtja fizike ishte pasojë e drejtpërdrejtë e mëkatit të vetë të sëmurit, është tërësisht e parëndësishme. Gjendja e njeriut është ajo që është, sepse në providencën hyjnore ajo që do të ndodhë me të do të jetë një zbulim i përhershëm i së vërtetës hyjnore. Lavdia e Zotit që Jezusi do të shfaqë duke ndryshuar gjendjen fizike të njeriut do të jetë një shenjë për të gjitha kohërat e lavdisë së Zotit që shkëlqen në jetën njerëzore sa herë që ai hap sytë e të verbërve shpirtërisht. Prandaj, nevoja fizike e lypësit të verbër është një simbol i të gjitha nevojave shpirtërore të burrave. Për të marrë shikim fizik, ai nuk duhet të mbetet pasiv, por duhet të lahet në pishinën e Siloamit; dhe për të marrë dhuratën e shikimit shpirtëror të gjithë njerëzit duhet të lahen në ujin pastrues që vjen nga Krishti i kryqëzuar, sepse bëhet i disponueshëm plotësisht vetëm nga vdekja e tij shlyese. Përvoja e krishterë është para së gjithash një gatishmëri për të pranuar dhuratën e pastrimit, një e vërtetë e simbolizuar në pagëzim, sakramenti fillestar i jetës së besimtarit. Me një fjalë, besimi i vërtetë fillon duke iu bindur urdhrit, dhënë nga Elisha te Naamani, “Shko dhe lahu” (2 Mbr. 5, 10).

Ndryshimi i bërë nga rilindja tek i krishteri i kthyer në fe është aq i madh sa që njerëzit e tjerë shpesh e kanë të vështirë të besojnë se ai është i njëjti person; kështu ndodhi me ndryshimin fizik të kryer nga Jezusi tek lypësi i verbër. Disa nga fqinjët e tij, kur e takuan pasi i ishte dhënë shikimi, mbetën në fillim të pa bindur për identitetin e tij. Për më tepër, mënyra në të cilën rigjenerimi është sjellë është një mister i

madh për njeriun e kthyer në fe dhe të tjerët, ashtu si mënyra në të cilën kishte ndodhur ndryshimi fizik tek Iypësi ishte përtej kuptimit të tij dhe të miqve të tij. Kur u pyet në lidhje me këtë, gjithçka që ai mund të bënte ishte të përshkruante përvojën e tij në terma shumë faktikë. Ai nuk mund ta shpjegojë atë. Një burrë që quhet Jezus bëri baltë dhe vajosi sytë e mi dhe më tha: Shko në pishinën e Siloamit dhe lahu; shkova dhe u lava, dhe mora shikimin (11).

Ajo që Iypësi di me siguri është se ai ka kaluar një përvojë unike. Prandaj ai nuk mund ta pranojë vendimin e farisenjve se Jezusi nuk ishte një person i devotshëm sepse ai e kishte 'thyer' teknikisht të shtunën duke bërë argjilë; dhe kur pyetet për mendimin e tij për bamirësin e tij ai përgjigjet ai është një profet (17). Më vonë, farisenjtë mësojnë nga prindërit e burrit se ai me të vërtetë kishte lindur i verbër, por ata nuk arrijnë të marrin prej tyre ndonjë shpjegim se si kishte ndodhur ndryshimi tek djali i tyre, por thjesht u kujtohet se ai është aq i moshuar sa të flasë vetë (21). Kështu që ata e kujtojnë atë dhe e nxisin të flasë të vërtetën në praninë e Zotit dhe të pranojë se ai ka gabuar për Jezusin, sepse sipas tyre (dhe ata janë shumë të sigurt se kanë të drejtën të gjykojnë mbi shokët e tyre, dhe se ata posedojnë të gjithë informacionin e nevojshëm për ta formuluar atë). Ai nuk është profet, por mëkatar. Kokëfortësia, mendja e vogël dhe shpirti legalist i farisizmit në rastin më të keq gjejnë shprehje elokuate në fjalët që dimë se ky njeri është mëkatar (24). Por pacienti, sytë e të cilit janë hapur nuk do të ngacmohet në pranimin e një gjykimi në lidhje me Jezusin, i cili bie ndesh me atë që ai vetë ka njohur për të; dhe ai përsërit historinë e thjeshtë të pa lustruar të përvojës me të cilën i është dhënë një fakultet i ri.

Bëhet gjithnjë e më e qartë, ndërsa vazhdon rrëfimi, se farisenjtë për të gjitha pretendimet e tyre për të qenë udhëheqës shpirtërorë janë në fakt të verbër shpirtërisht. Në pamundësi për të shpjeguar këtë fenomen të paparë të një njeriu të lindur i verbër që mundësohet të shohë, ata nuk do të pranojnë se ka ndodhur vërtet. Aq më pak do ta pranojnë ata që ai që e ka arritur këtë mrekulli, deri tani të mos jetë mëkatar, duhet të jetë, siç pranon vetë njeriu, Një lutjeve të të cilit Zoti i ka dëgjuar, i cili është i bindur ndaj vullnetit të tij dhe që është vetë nga Zoti . Pse

këtu është një gjë e mrekullueshme, burri u thotë atyre me fjalë që shprehin përbuzjen e tij për pretendimet e tyre shpirtërore, se ju nuk e dini nga vjen, dhe megjithatë ai më ka hapur sytë (30). Duke qenë të kënaqur me ligjin që erdhi nga Moisiu dhe duke i mbyllur sytë ndaj hirit dhe së vërtetës që erdhi nga Jezu Krishti, farisenjtë po zhyten në errësirën e mosbesimit ashtu si lypësi dikur i verbër po ecën gjithnjë e më shumë drejt ndriçimi i besimit.

“Atij që ka do t’i jepet”. Kjo është veçanërisht e vërtetë për besimtarin që i bën vend në zemrën e tij fjalës së Zotit. Besimi që fillon me pranimin e besueshëm arrin pjekurinë në adhurim. Njeriu i shëlbuar, sytë e të cilit Zoti i ka hapur dhe që ka larë në ujin e rigjenerimit, është udhëhequr në mënyrë të pashmangshme të adhurojë Shpëtimtarin e tij. Arsyeja përfundimtare e rënies së adhurimit të krishterë është, dhe duhet të jetë gjithmonë, një dështim për të njohur ose përjetuar veprën shpenguese të Jezusit; sepse ai nuk po pretendon dhe merr adhurimin e besimtarëve si një reformator shoqëror, as si një mësues etik, por si Shpëtimtar. Farisenjtë, viktimat e një legalizmi të ngushtë, dëbojnë njeriun që nuk përshtatet në sistemin e tyre kishtar me arsyetimin se ai ka lindur plotësisht në mëkate (34), i njollosur plotësisht që nga lindja e më tej, dhe megjithatë po pretendonte të mësonte eprorët e tij. Por Jezusi, duke dëgjuar për shkishërimin e tij, shkon menjëherë për ta kërkuar dhe dëgjon nga buzët e tij një rrëfim të plotë të besimit. Kur e gjeti, i tha: “A beson te Biri i Perëndisë? Ai u përgjigj dhe tha: “Kush është ai, Zot, që unë të besoj në të?”. Dhe Jezusi i tha: “Ju e keni parë dhe është ai që po ju flet. Dhe ai tha: “Zot, besoj”. Dhe ra përmbys para tij (35-38).

Tre vargjet e fundit të kapitullit ix e bëjnë të qartë se kjo ngjarje është regjistruar kryesisht sepse është një shëmbëlltëri e vepruar e besimit dhe mosbesimit, dhe për këtë arsye e gjykimit, një temë që nuk mungon kurrë gjatë në këtë Ungjill. Kur Jezusi flet, fjalët e tij janë e vërteta dhe gjykimi. Sepse megjithëse ai nuk e merr qëllimisht mbi vete funksionin e gjykatësit, megjithatë, sepse ai është Drita e vërtetë (shih 1, 9) e cila tregon motivet e fshehura dhe sekretet më të errëta të njerëzve, pasoja e pashmangshme e pranisë së tij në botë është një ndarje midis atyre që pretendojnë të kenë depërtim fetar megjithëse

janë në të vërtetë të verbër shpirtërisht dhe atyre që, me vetëdije se janë verbuar nga mëkati, lutën që t'u jepet përfytyrim i të cilit mëkati i natyrshëm në natyrën e tyre i ka grabitur. Të zgjosh te njerëzit një ndjenjë të verbërisë së tyre shpirtërore është një punë parësore e Jezusit, Përfaqësuesit fuqplotëit të Zotit, dhe kryerja e saj i vë në mbrojtje të gjithë ata që mbeten në padijeni të nevojës së tyre më të thellë. Prandaj pyetja e indinjuar dhe e prekshme e farisenjve në vargun 40. "Pra, edhe ne jemi të verbër, apo jo?" Por, siç Jezusi vazhdoi t'u tregonte atyre, është pikërisht kur burrat thonë se ata shohin, dhe për shkak se ata thonë se ata shohin, se mëkati i tyre mbetet. Ata vazhdojnë të jenë burra fajtorë, megjithatë të pavetëdijshëm për fajin e tyre.

Shenime shtese

9, 2. Dishepujt gabimisht supozojnë se verbëria e burrit duhet të jetë për shkak të mëkatit, ose nga mëkati i tij ose i prindërve të tij. Nuk është kreu i sigurt se ata po mendonin për mundësinë që njeriu të kishte mëkatuar në një gjendje para lindjes. Ata mund të mos e kenë ditur që njeriu ka lindur i verbër, dhe greqishtja mund të kuptohet se: 'A ka bërë mëkat ky njeri? apo prindërit e tij bënë ndonjë mëkat me rezultatin që ai të lindte i verbër?'

7. Pishina e mori emrin e saj "Dërguar" (*Shiloah*) nga fakti që nuk ishte një burim natyral, por uji i përcillej artificialisht.

14. Është e qartë se bërja e argjilës përbënte punë dhe e bënte punëtorin një ndërprerës të shtunave.

16. Ky njeri është përbuzës; "Ky individ".

17. Kjo është kauzale, duke parë atë ... Çfarë keni për të thënë për të? Pas të gjitha ishin sytë e tu që ai hapi!'

24. "Jepi lavdi Perëndisë", një shprehje që përdoret ndonjëherë për të falënderuar Perëndinë si në rastin e lebrozit samaritan i cili vetëm u kthye te Jezusi për atë qëllim (shih Lk. 17. 18); dhe nganjëherë për të folur të vërtetën sikur vetë Zotit. Për kuptimin e fundit, që është kuptimi këtu, shih. Jos. 7, 19. Joshua i tha Akanit: "Biri im, jepi lavdi Zotit, Perëndisë të Izraelit, dhe rrëfeji atij; dhe më trego tani çfarë ke bërë. '

31. Si një hebre i edukuar mirë, njeriu e konsideron atë si aksiomatike që një mrekulli e bërë në përgjigje të lutjes është provë se punëtori i saj nuk është mëkatar. Asnjë ndihmë hyjnore nuk është në dispozicion për mëkatarët e pamohueshëm. Perëndia i ka thënë popullit të tij kur i kushtuan blatime të kota me duar të njollosura me gjak: “Kur t’i shtrini duart, unë do t’ju fsheh sytë e mi: po, kur të bëni shumë lutje, nuk do t’i dëgjoj” (Isaia. 1 I5). Dhe Psalmisti e dinte mirë që nëse Zoti do të shihte paudhësi në zemrën e tij, ai nuk do ta dëgjonte atë (Ps. 66, 18)

36, 38. Fjalët e përkthyer Zot në këto vargje mund të nënkuptojnë gjithashtu “Zotëri”. Është e mundshme që ajo duhet të përkthehet “Zotëri” në vargun 36 para se njeriu të dijë se kush është Biri i Zotit dhe “Zoti” në vargun 38 ku ai rrëfen besimin e tij.

39. Ata që nuk shohin do të thotë “ata që nuk kanë vizion shpirtëror, por janë të vetëdijshëm për nevojën e tyre për të”; dhe ata që shohin do të thotë “ata që gabimisht mendojnë se tashmë kanë vizion shpirtëror”.

41. I verbër, d.m.th. i prekur pa dashje nga verbëria fizike. Tani ju thoni, Ne e shohim, d.m.th. kur në të vërtetë vuani nga verbëria e marrëzisë që rezulton nga mëkati.

f) **Jezusi Bariu i Mirë** (10, 1-21)

Jezusi është bariu i vërtetë i popullit të tij (Ezekieli 34)

10. Jezusi tha: «Ju siguroj se ai që nuk hyn nga dera në vathën (e përbashkët) të deleve, por që kapërcen nga muri, është vjedhës dhe kusar. ²Ai që hyn nga dera, është bariu i deleve. ³Atij rojtari ia hap derën, dhe delet e dëgjojnë zërin e tij. Ai i thërret delet e tij me emër dhe i nxjerr ato në kullotë. ⁴E kurdo që t’i nxjerrë të gjitha delet, shkon para tyre, dhe ato i shkojnë pas, sepse e njohin zërin e tij. ⁵Ato nuk do të shkonin pas një njeriu tjetër. Përkundrazi, do të largoheshin nga ai, sepse nuk do ta njihnin zërin e tij.» ⁶Jezusi ua tregoi këtë shëmbëlltysë, por ata që e dëgjonin, nuk kuptuan se ç’donte të thoshte me këtë. ⁷atëherë Jezusi filloi sërish: «Ju siguroj se unë jam dera për delet. ⁸Të gjithë ata që erdhën para meje ishin vjedhës dhe kusarë, dhe delet nuk i dëgjuan. ⁹Unë jam dera. Në qoftë se ndokush hyn me anën time, do të shpëtojë. Do të hyjë, do të dalë e do të gjejë kullotë. ¹⁰Vjedhësi vjen vetëm për të therur e për të dëmtuar. Ndërsa unë erdha që delet e mia të kenë jetën, e që ta kenë atë me begati. ¹¹Unë jam bariu i mirë. Bariu i mirë është gati ta japë jetën e tij për delet. ¹²Ndërsa rrogëtari, të cilit nuk i takojnë delet, nuk është bari i vërtetë. Kur sheh se po vjen ujku, i lë ato dhe ikën. Ujku u vërsulet dhe i shpërndan. ¹³Rrogëtari që i ruan

delet për para, ikën, sepse nuk merakoset për to. ¹⁴Unë jam bariu i mirë. Unë i njoh delet e mia dhe ato më njohin mua; ¹⁵siç më njeh Ati mua, ashtu e njoh edhe unë Atin. Unë do ta jap jetën time për delet. ¹⁶Kam edhe dele të tjera që nuk i takojnë kësaj vathe; unë duhet t'i mbledh edhe ato. Ato do ta dëgjojnë zërin tim, e do të bëhet një kope e bashkuar nën një bari. ¹⁷Ati më do, sepse jam gati ta jap jetën time që ta rimarr atë. ¹⁸Askush nuk mund të ma marrë atë, por unë e jap vullnetarisht. Kam pushtet ta jap dhe kam pushtet ta rimarr. Kështu plotësoj detyrën që më besoi Ati im.» ¹⁹Për shkak të këtij pohimi, njerëzit u përçanë përsëri mes tyre. ²⁰Shumë prej tyre thoshin: «Është i pushtuar nga djalli! Është i çmendur! Përse e dëgjoni?» ²¹Të tjerët thoshin: «Kështu nuk flet një njeri i pushtuar nga djalli. E si ka mundësi që një djall t'ua hapë sytë të verbërve?»

Padia e farisenjve nga Jezusi për verbëri shpirtërore ndiqet shumë natyrshëm nga shëmbëlltyra e deleve dhe Bariut të mirë. Meqenëse farisenjtë janë udhëheqës të verbër, ata janë gjithashtu barinj të rremë dhe hyjnë në kategorinë e atyre të caktuar në 10, 8 hajdutë dhe grabitës. Të gjithë ata që pretendojnë se kujdesen për kopenë e Zotit por që nuk hyjnë në vathët e deleve nga dera që është vetë Krishti – të gjithë, me fjalë të tjera, të cilët mbajnë përpara burrave dhe grave perspektivën e një jete më të lartë dhe më të mirë përveç nevojës së shëlbimit përmes gjakut të Jezusit, janë mashtrues, sharlatanë shpirtërorë që u privojnë njerëzve shpëtimin që përndryshe mund të ishte i tyre. Ata që kanë dëgjuar fjalën autentike të Zotit dhe që duke iu bindur asaj janë bërë anëtarë të kopesë së Zotit, popullit të tij të zgjedhur, nuk do të dëgjojnë më barinj të tillë, megjithëse ata mund të pretendojnë se flasin me autoritetin hyjnor, sesa do të marrin delet vëreni kur një i huaj i thërret (5).

Në Dhiatën e Vjetër, marrëdhënia midis Zotit dhe popullit të tij shpesh simbolizohet si ajo e një bariu dhe kopesë së tij. Tufa gjithmonë konsiderohet se i përket Zotit megjithëse kujdesi për të mund t'u besohet përkohësisht të tjerëve. Disa nga ata roje të kopesë, të tilla si Moisiu dhe profetët e mirëfilltë, i kultivojnë delet me kujdes dhe në këtë drejtim janë pararendësit e vetë Krishtit. Të tjerët, të tillë si profetët që profetizojnë në mënyrë të gabuar, nuk kujdesen për delet; ata vijnë në vathë vetëm për të plaçkitur dhe ata qëndrojnë nën gjykimin hyjnor (shih Jer. 23, 1-2). Ashtu si barinjtë e pagave në këtë

shëmbëlltyrë, ata nuk u japin deleve asnjë mbrojtje në orën e rrezikut (12). Shkeljet e tyre janë të shumta. Ata kërkojnë që populli i Zotit të mbështetet në aleancat politike me fuqitë e huaja sesa te Zoti vetë. Ata i japin mbështetje “fetare” politikave të mbretërimit në mbretëri për hir të përfitimit personal në një mënyrë që është në kundërshtim me vullnetin hyjnor. Ata i inkurajojnë burrat të besojnë te vetja, sikur, me të vërtetë, njerëzit mëkatarë mund të justifikojnë veten e tyre në sytë e një Zoti të shenjtë. Kundërshtimi i Zotit ndaj të gjithë profetëve të tillë të rremë gjen shprehje të qartë në shkrimet e profetëve të mirëfilltë, veçanërisht tek Ezeieli, i cili parashikon ditën kur Zoti do të kërkojë delet e tij dhe t’i nxjerrë nga popujt e huaj dhe t’i mbledhë nga vendet e largëta, deri atje ku janë shtyrë për mungesë udhëheqësish të besueshëm (shih Ezk. 34, 11). Kjo profeci tani po përmbushet në Jezusin i cili është dërguar nga Zoti si Bariu i tij i mirë dhe i cili do të mbledhë delet për momentin të shpërndara gjithkund.

Prania e këtij Bariu të mirë i ndan në mënyrë të pashmangshme delet që i përkasin kopesë së Zotit nga ato që nuk i përkasin. Jezusi e sjell këtë ndarje jo vetëm sepse ai e di se çfarë ka në njeri dhe e tregon atë në dritën e tij të vërtetë, por sepse ai e njeh vullnetin dhe qëllimin e Zotit, Atit të tij, dhe është objekt i dashurisë së Atit, sepse ai është i gatshëm për ta dhënë jetën e tij në bindje të përsosur si një flijim vullnetar për shkëlqimin.

(15) Ai ka ardhur tek “i tij” – tek Izraeli i Zotit. Por, me fjalët e Palit, “ata nuk janë të gjithë Izrael, të cilët janë të Izraelit” (Rom. 9, 6). Ata që janë me të vërtetë ‘të tij’, e dëgjojnë zërin e tij. Ata e pranojnë që ai është dërguar nga Zoti dhe janë të gatshëm ta ndjekin atë si Bariun e mirë, i cili me dashurinë e tij flijuese shpëton kopenë e tij nga e keqja dhe vdekja, dhe i drejton ata në më të mirën e të gjitha kullotave ku ata mund të gëzojnë një më të pasur dhe një jetë më të plotë (9, 10). Ai nuk u ofron atyre një zgjatje të jetës fizike dhe as rritje të zotërimeve materiale, por mundësinë, pa dyshim sigurinë, e një jete të jetuar në një nivel më të lartë në bindje ndaj vullnetit të Zotit dhe duke pasqyruar lavdinë e tij.

Këta anëtarë të mirëfilltë të kopesë së Zotit Jezusi thërret, shumë me emër, gjatë shërbesës së tij tokësore për të formuar bërthamën e një

Izraeli të transformuar. Numri i tyre do të shtohet, si rezultat i misionëve drejtuar joçifutëve që do të pasojnë në mënyrë të pashmangshme pasi Jezusi të vendosë jetën e tij dhe ta marrë përsëri, dele të tjera ... jo të kësaj vathe (16). Si rezultat, tufa do të ketë karakter universal.

Besimtarë të tillë, ndërsa dëgjojnë zërin e Bariut të mirë, do të bashkohen me njëri-tjetrin në saje të besimit të tyre të përbashkët në atë që i donte ata dhe e dha veten për ta; dhe ata do të jenë nën kujdesin e barinjve të vetëdijshëm se ata janë dërguar nga Jezusi, ashtu siç Jezusi ishte i vetëdijshëm se ai ishte dërguar nga Zoti. Barinj të tillë nuk do të përdorin kurrë mjete të paligjshme për të hyrë në tokë, siç bënë barinjtë e rremë në shëmbëlltyrë për të kryer planet e tyre vrasëse, por do të hyjnë e do të dalin përmes derës që është vetë Jezusi. Ata, në gjuhën e Palit, nuk do të predikojnë vetë, filozofitë ose idetë e tyre, por Krishti i kryqëzuar si fuqia e Zotit për shpëtim, sepse besimi te Bariu i mirë dhe dëshira për të pasqyruar diçka nga dashuria e tij sakrifikuere duhet të jenë gjithmonë karakteristikat e ata që janë të denjë të quhen pastorë të popullit të Zotit.

Pretendimi i Jezusit për të qenë arbitri suprem i fatit të tij, për të dhënë jetën e tij dhe për ta marrë përsëri atë (17, 18), është një provë e mëtejshme për disa nga kryetarët çifutë se ai është një megaloman, për të dëgjuar se kush është shenja i një budallai. Të tjerët shohin shenja të mendjes së shëndoshë në fjalët e tij dhe nuk mund ta konsiderojnë dhuratën e shikimit për një njeri të lindur të verbër si veprimin e një të çmenduri (20, 21). Sidoqoftë, askush prej tyre, nuk e sheh rëndësinë e vërtetë as të mrekullisë krijuese ose të fjalëve të jetës së përjetshme të thënë në shëmbëlltyrë, dhe kështu ata mbeten të verbër ndaj së vërtetës thelbësore për Jezusin, që është se ai është Shpëtimtari i botës.

Shenime shtese

10, 9. Parafytyrimi është e shumë kopeve të strehuara për natën brenda së njëjtës vijë. Në mëngjes secili bari mbledh kopenë e tij duke thirrur emrat e deleve të tij, barinjtë lindorë janë mësuar t'u japin emra deleve të tyre. Në këtë Ungjill, Jezusi i quan "delet" e mëposhtme me emër, Filipi, Maria e Magdala, Toma dhe Simon Peter; dhe në çdo rast

është një pikë kthese në jetën e dishepullit (shih 14, 9, 20, 16, 20, 29 dhe 21, 16).

6. Ndoshta nuk është për t'u habitur që dëgjuesit e Jezusit e kishin të vështirë ta kuptonin shëmbëlltyrën e Jezusit, sepse nuk është e lehtë për mendjet e ligjshme të mendojnë baritërisht. Për më tepër, ata ndoshta u përpoqën të alegorizonin atë që ai po thoshte, duke u përpjekur të gjenin një ekuivalent të vetëm për secilin personazh të përmendur. Sidoqoftë, disa nga figurat nuk kanë ndonjë rëndësi të veçantë, p.sh. derëtar, ndërsa vetë Jezusi është edhe dera edhe bariu i mirë. Është domethënëse që fjala e shëmbëlltyrës së përkthyer në këtë varg nuk është *parabole*, por *paroimia*, diku tjetër e përkthyer “fjalë e urtë” (shih 16, 25, 29). Ai jep të kuptohet nocioni i një thënieje misterioze, të mbushur me mendime të ngjeshura, sesa atë të një krahasimi të thjeshtë’.

8. «Të gjithë ata që kanë ardhur ndonjëherë para meje» është një aludim për udhëheqësit politikë dhe fetarë në historinë e Izraelit.

24. Fjala këtu e përkthyer mirë (*kalos*) shpesh mbart me vete kuptimin e “tërheqës”. Shumë njerëz të natyrshëm të mirë nuk janë gjithmonë tërheqës, dhe mirësia e tyre nuk është parë gjithmonë e mirë. Nga ana tjetër, mirësia e Jezusit është parë tërheqëse edhe nga disa që nuk kanë qenë në gjendje të pranojnë pretendimet e tij; dhe asnjë përfytyrim i tij nuk i ka tërhequr besimtarët tek ai me një magnetizëm të tillë si përfytyrim i tij si Bariu i mirë që kujdeset për delet e tij dhe u dorëzon jetën e tij për ta.

26. Dy fjalë të ndryshme në greqisht përkthehen në këtë varg nga e njëjta fjalë. Fjala e parë greke *aule* është përkthyer me të drejtë dele, por fjala e dytë *poimne* duhet të jepet “tufë”.

Delet që nuk janë të kësaj vathe janë të krishterë joçifutë. Vetëm kur të gjitha ata që janë të Krishtit, t'i jenë përgjigjur ungjillit, ideali i një kope nën një Bari do të jetë realitet. Të krishterët e hershëm çifutë gabuan kur supozuan se të gjithë besimtarët në Krishtin duhet të përfshiheshin në bashkësinë e komunitetit të krishterë çifut duke iu nënshtruar rrethprerjes dhe duke u detyruar të mbanin ligjin çifut.

V. JEZUSI DHËNËSI I JETËS SË PËRJETSHME (10, 22 – 12, 50)

a) **Festivali i Kushtimit (Hanuka)** (10, 22-42)

Jezusin nuk e pranojnë udhëheqësit e çifutëve

²²Ishte dimër dhe në këtë kohë në Jerusalem po festohej festa e Rikushtimit të Tempullit. ²³Jezusi po ecte në Tempull nën portikun e Solomonit. ²⁴Udhëheqësit e çifutëve e rrethuan dhe i thanë: «Gjer kur do të na mbash pezull? Në qoftë se je me të vërtetë Mesia, na e thuaj në sy!» ²⁵Jezusi u përgjigj: «Tashmë jua thashë, por nuk doni ta besoni. Veprat që bëj në emër të Atit tim, janë letrat e mia kredenciale. ²⁶Por ju nuk besoni në mua, sepse nuk jeni delet e mia. ²⁷Ato e dëgjojnë zërin tim. Unë i njoh dhe ato më vijnë pas. ²⁸Unë u jap atyre jetën e përjetshme; ato nuk do të humbasin kurrë. Askush nuk mund t'i rrëmbejë ato nga duart e mia. ²⁹Ati im, që m'i ka dhënë, është më i fuqishëm se të gjithë. Askush nuk mund t'i rrëmbejë ato nga duart e Atit tim. ³⁰Unë dhe Ati jemi një (e të pandarë).» ³¹Pastaj udhëheqësit e çifutëve morën gurë për ta vrarë. ³²Por Jezusi u tha: «Në emër të Atit tim kreuva para jush shumë vepra të mira. Për cilën prej tyre doni të më vritni me gurë?» ³³Ata u përgjigjën: «Nuk do të të vrasim me gurë për vepra të mira, por sepse shan Perëndinë. Hiqesh si Perëndi, megjithëse je veçse njeri.» ³⁴Jezusi u tha: «Në Ligjin tuaj është shkruar: *Unë ju thashë: ju jeni perëndi.* ³⁵Ajo që shkruhet në Shkrimin e shenjtë, është e pakundërshtueshme. Këtë e dimë. Kështu, Perëndia quan 'perëndi' ata të cilëve iu drejtua fjala e tij. ³⁶Ati më dha fuqi të plotë dhe më dërgoi në botë. atëherë si mund të pohoni se shaj Perëndinë, ngaqë thashë se jam Biri i Perëndisë – Ai që flet fjalët e Perëndisë? ³⁷Në qoftë se ato që bëj unë, nuk janë vepra të Atit tim, nuk është nevoja të besoni në mua. ³⁸Por në qoftë se janë me të vërtetë, atëherë, të paktën, besoni për shkak të veprave, edhe në qoftë se nuk besoni për shkak të dëshmisë sime. Kështu do ta kuptoni që Ati im është në mua dhe unë në Atin!» ³⁹Ata kërkonin ta arrestonin përsëri, por ai u largua. ⁴⁰Kaloi lumin Jordan dhe shkoi në vendin ku kishte pagëzuar në fillim Gjoni. Qëndroi atje ⁴¹dhe shumë veta shkuan dhe i thanë: «Gjoni nuk dëshmoi për vete me anë të mrekullive; por gjithçka që Gjoni tha për këtë njeri, i përgjigjet së vërtetës.» ⁴²Dhe shumë nga njerëzit që ishin atje, besuan në Jezusin.

Duhet supozuar se shëmbëlltyra e deleve ishte dhënë ndërsa ishte në zhvillim festa e Kushtimit. Me leximin alternativ, përmendja e kësaj feste dimri do të dukej se shënonte fillimin e një pjese të re. Në secilin rast, këto vargje mund të konsiderohen se formojnë një lidhje midis shëmbëlltyrës paraardhëse dhe historisë vijuese të ngritjes së Lazarit.

Ata vazhdojnë përfytyrimin e bariut dhe të deleve të tij dhe përgatisin rrugën për regjistrimin e 'shenjës' së shtatë dhe të fundit të Jezusit të regjistruar në këtë Ungjill, i cili shënon kulmin e atyre veprave, për të cilat ai aq shpesh ka apeluar si dëshmi jo vetëm që Ati i tij qiellor e ka dërguar atë, por edhe për unitetin e qëllimit që ekziston midis Atit të tij dhe Vetes së tij. Ato janë, në fakt, vepra të Atit të tij (shih 10, 38).

Farisenjtë, të mbyllur në një legalizëm të ngushtë, ende nuk arrijnë të shohin te Jezusi është përmbushja e Shkrimeve të tyre. Është me të vërtetë 'dimri' i pakënaqësisë së tyre. Si pasojë, ata jo vetëm që janë barinj të pabesueshëm të popullit të Zotit, por po tregojnë se nuk duhet të klasifikohen më midis deleve që i kushtojnë vëmendje zërit të tij. Ai që kishte kullotur me aq kujdes Izraelin në të kaluarën tani po thërriste 'delet e kullotës së tij' përmes Jezusit, Bariut të mirë; dhe të shpërfillësh atë thirrje ishte dëshmi e largimit nga kopetë. Se asgjë më pak se kjo nënkuptohet në mosbesimin e tyre, thuhet nga Jezusi, kur kryetarët çifutë grumbullohen rreth tij në treme të Salomonit dhe me padurim i kërkojnë atë që t'u japë atyre një përgjigje të qartë në pyetjen e thjeshtë: "A je ti Mesia?" (24) Jezusi nuk u përgjigjet atyre me një pohim të drejtpërdrejtë. Një përgjigje e qartë do të binte në vesh të shurdhër në rastin e atyre që nuk janë të gatshëm të pranojnë provat e veprave të kryera prej tij si përfaqësues i Atit të tij.

Është gjithnjë e më e qartë kur polemikat e gjata vazhdojnë, se prania e Jezusit në të vërtetë po bën një spastrim në Izraelin e vjetër dhe se njerëzit e Zotit po i kushtohen atë përsëri si një komunitet i transformuar i besimtarëve që e pranojnë Jezusin si Mesia dhe pranoni në duart e tij dhuratën e jetës së përjetshme. Është po aq e pashmangshme që kjo të ndodhë, pasi që tempulli i Jerusalemit duhej të ishte ribashkuar pas përdhosjes së kryer brenda shenjtërores së tij nga Antiok Epifani në 168 para Krishtit, ngjarja e cila tani po përkujtohej.

Nëse kryetarët çifutë jobesimtarë janë jashtë kopesë së Zotit, dele të tjera po vijnë në të për të shijuar bekimet që Bariu i mirë u ofron. Të nxitur nga Ati për t'i kushtuar vëmendje zërit të Jezusit dhe për ta ndjekur atë, ata do të shpëtohen nga e keqja dhe vdekja dhe do t'u jepet jetë e përjetshme. Kjo duhet të jetë kështu, sepse kujdesi dhe

mbrojtja e tyre i është besuar nga Ati Birit, i cili është aq i bashkuar në qëllim me Atin, sa që veprimet e tij janë në të vërtetë veprimet e Atit; dhe pasi Ati është më i madh se të gjithë, veprimet e tij nuk mund të pengohen ose të bëhen të paefektshme (29).

Edhe një herë kryetarët çifutë përpiqen ta vrasin me gurë Jezusin si një blasfemues që bën pretendime për hyjninë, të cilat askush nuk lejohet t'i bëjë (33). Jezusi u tregon atyre që edhe brenda Shkrimeve të tyre, vlefshmëria e të cilave është e përhershme dhe pa diskutim, burrat në personat e gjykatësve marrin nga vetë Perëndia titullin perëndi (Ps. 82, 6). Ata kishin të drejtë të caktoheshin kaq shumë, sepse përfaqësonin, sidoqoftë në mënyrë jo të përsosur, vullnetin hyjnor për aq sa u thirrën të administronin fjalën e Zotit. Në dritën e këtij vargu nga Psalmet, Jezusi nuk mund të denoncohet në mënyrë të ligjshme si një blasfemues për thirrjen e vetes së tij me atë që është nominalisht titulli më i vogël Biri i Zotit (36). Është, për të qenë i sigurt, vetëm nominalisht një titull më i vogël, për gjykatësit, si dhe ligjvënësit dhe profetët e periudhës së vjetër të lashtësisë, siç është theksuar në vargun 35, ishin ata të cilëve u erdhi fjala e Zotit, ndërsa Jezusi është vetë dërguar nga Zoti, vetë Fjala e Zotit bëri mish. Dhiata e Vjetër, sidoqoftë, këtu parashikon mundësinë e një shoqërimi shumë të ngushtë midis hyjnores dhe njeriut në ekzekutimin e vullnetit hyjnor, siç është gjetur në përsosmëri te njeriu Jezu Krisht.

Nëse bëmat e Jezusit nuk do të ishin në thelb të mira, të zotëronin një mirësi që ishte aq e pagabueshme, sa që mund të ishte vetëm një shprehje e mirësisë së Zotit; ose nëse do të kishte një kontradiktë rrënjësore midis asaj që ai po bënte dhe pretendimeve që ai po bënte; ose nëse nuk do të kishte prova se ai ishte veçuar dhe porositur nga Zoti për kryerjen e misionit të tij të shenjtë, atëherë ai me të vërtetë do të ishte një blasfemues dhe një pretendues, i padenjë për të kërkuar ose për të marrë nderimet e njerëzimit. Nëse nuk jam duke bërë punët e Atit tim, mos më besoni (37). Një njeri njihet si nga fjalët, ashtu edhe nga veprat e tij. Dhe Jezusi perceptohet, me një perceptim që bëhet një kuptim i përhershëm, të jetojë në bashkim të pandërprerë me Atin nga të gjithë ata që nuk janë të verbër ndaj provave që fuqia krijuese dhe shëlbuese e Zotit është e pranishme në të gjitha ato që ai thotë dhe bën

– jo në çfarë ai thotë përveç asaj që bën, ose në atë që ai bën përveç asaj që thotë, por me fjalët e tij që interpretojnë veprat e tij dhe në veprat e tij që vërtetojnë fjalët e tij.

Megjithëse dëshmia e Gjon Pagëzorit është dytësore ndaj dëshmisë së Zotit të dhënë drejtpërdrejt përmes veprave të Jezusit, megjithatë nuk ka asgjë në pretendimet e Jezusit që nuk është e nënkuptuar në dëshminë e Gjonit. Prandaj, kjo pjesë përfundon me një vizitë nga Jezusi në rrethin përtej Jordanit, ku Gjoni pagëzoi fillimisht (40). Këtu shumë janë tani të përgatitur për të dëshmuar se në dritën e shërbesës së dëshmisë së Jezusit Gjonit për të është vërtetuar; dhe ata shprehin besimin e tyre tek Jezusi, në kontrast të jashtëzakonshëm me mosbesimin e çifutëve në Jerusalem.

Shenime shtese

10,30. “Një” përkthen pulën asnjëse greke. Ky varg u citua shumë në polemikat ariane nga ortodoksët në mbështetje të doktrinës që Krishti ishte i një rëndësie të vetme me Atin. Shprehja duket se kryesisht nënkupton që Ati dhe Biri janë të bashkuar në vullnet dhe qëllim. Jezusi lutet në 17, 11 që pasuesit e tij të mund të jenë të gjithë një (*pula*), d.m.th. të bashkuar në qëllim, pasi Ai dhe Ati i tij janë të bashkuar.

32. E njëjta fjalë (*kala*) përdoret për të përshkruar ‘mirësinë’ e veprave të Jezusit siç përdoret për të treguar mirësinë e Bariut të mirë. Shikoni shënimin në 10, 11,

Fuqia për të arritur veprat ka ardhur nga Ati.

34. Ligji përdoret këtu në kuptimin e Torëss, d.m.th. i gjithë zbulesa e mishëruar në Dhiatën e Vjetër. Prandaj, Psalmet vlerësohen si pjesë e ‘ligjit’ megjithëse nuk janë dokumente ligjore.

35. Shkrimi i shenjtë. Në numrin njëjës ai zakonisht nënkupton një fragment të vetëm të Shkrimit dhe folja e përkthyer e thyer (*luo*) përdoret në v. 28 të mosrespektimit të shkronjës së ligjit. Kuptimi këtu është “ky fragment i Shkrimit nuk mund të lihet mënjane si i parëndësishëm për çështjen në diskutim”.

36. Ati nuk ka nevojë ta bëjë Birin të shenjtë, por Ai e përkushtoi atë për të shkarkuar shërbesën e tij tokësore si Apostull i tij, që do të thotë i plotfuqishmi i tij.

38. Dije dhe beso. Leximi më i mirë i vërtetuar ka të njëjtën folje *ginosko* këtu dy herë, së pari në kohën aoriste dhe pastaj në të tashmen – duke dhënë kuptimin ‘që të mund të kuptoni dhe të vazhdoni të kuptoni’. Në mendimin e këtij Ungjilli, besimi i paraprin njohurisë. Vetëm njeriu me besim mund ta kuptojë marrëdhënien që ekziston midis Jezusit dhe Atit të tij.

b) Ringjallja e Lazarit (11, 1-57)

Shenja e gjashtë mesinëike: Jezusi do të ringjallë popullin e tij (Ezekieli 37)

11. Lazari nga Bet-Anja u sëmur. Bet-Anja është fshati ku banonte Maria dhe motra e saj, Marta. ²Maria ishte ajo që derdhi parfum të shtrenjtë mbi këmbët e Zotit dhe ia fshiu ato me flokët e saj. Lazari i sëmurë ishte vëllai i saj. ³Motrat i dërguan lajm Jezusit: ‘Miku yt është i sëmurë.’ ⁴Kur e dëgjoi këtë, Jezusi tha: «Kjo sëmundje nuk do ta çojë në vdekje, por do të tregojë fuqinë e Perëndisë. Me anën e saj Perëndia do të shfaqë madhështinë e Birit të vet.»

⁵Jezusi e kishte fort për zemër Martën, motrën e saj dhe Lazarin. ⁶Por kur mori vesh se Lazari ishte i sëmurë, qëndroi edhe dy ditë në atë vend. ⁷Vetëm atëherë u tha nxënësve: «Ejani të kthehemi në Jude!»

⁸Nxënësit iu përgjigjën: «Rabin, para pak kohe udhëheqësit fetarë kërkonin të të vritnin me gurë, e ti përsëri kërkon të shkosh atje?»

⁹Jezusi u përgjigj: «Dita ka dymbëdhjetë orë. Kur njeriu ecën ditën, nuk pengohet, sepse sheh dritën e diellit. ¹⁰Në qoftë se ju niseni pa mua natën, do të pengoheni, pasi nuk keni dritë pranë vetes.» ¹¹Dhe shtoi: «Lazarin, mikun tonë, e zuri gjumi, dhe po shkoj që ta zgjoj.» ¹²Nxënësit i thanë: «O Zot, në qoftë se fle, do të shërohet.» ¹³Por Jezusi donte të thoshte se Lazari kishte vdekur; ndërsa ata mendonin se ai po fliste për gjumin e zakonshëm. ¹⁴Prandaj Jezusi u tha hapur: «Lazari ka vdekur. ¹⁵Por gëzohem për ju se nuk kam qenë atje. Kështu do të mësoni të më besoni. Tani le të shkojmë tek ai.» ¹⁶Por Toma, që quhej edhe Didim, u tha bashkënxënësve të tij: «Ejani të shkojmë edhe ne (në Jude), që të vdesim bashkë me të.»

Jezusi sjell ringjalljen dhe jetën

¹⁷Kur Jezusi erdhi në Bet-Anje, Lazari kishte katër ditë që shtrihej në varr. ¹⁸Fshati ishte rreth tre kilometra larg Jerusalemit, ¹⁹dhe shumë njerëz kishin ardhur te Marta dhe Maria që t'i ngushëllonin për vdekjen e vëllait të tyre. ²⁰Kur dëgjoi se Jezusi po i afrohej fshatit, Marta i doli përpara. Maria qëndroi në shtëpi. ²¹Marta i tha Jezusit: «O Zot, po të kishe qenë këtu, vëllai im nuk do të kishte vdekur. ²²Por edhe tani e di se Perëndia të jep gjithçka që t'i kërkosh.» ²³Jezusi i tha: «Vëllai yt do të ringjallet!»

²⁴Marta i tha: «E di se do të ringjallet ditën e fundit, kur të ringjallen të gjithë.» ²⁵Jezusi i tha: «Unë jam ai që do t'i ringjall njerëzit për t'u dhënë jetën e përjetshme. Ai që beson në mua, do të jetojë edhe në qoftë se vdes. ²⁶E kushdo që kthehet në jetë duke besuar në mua, nuk do të vdesë kurrë. A e beson ti këtë?» ²⁷Ajo iu përgjigj: «Po, Zot, unë bësoj se ti je Mesia, Biri i Perëndisë, që duhet të vijë në këtë botë.» ²⁸Sapo i tha këto fjalë, Marta shkoi tek e motra, e mori mënjane dhe i tha: «Rabini është këtu dhe po të kërkon.» ²⁹Kur e dëgjoi këtë, ajo u ngrit menjëherë dhe i doli përpara. ³⁰Jezusi ende nuk kishte arritur në fshat. Ai ishte akoma në vendin ku e kishte gjetur Marta. ³¹Çifutët nga Jerusalemi ishin bashkë me Marinë në shtëpi dhe po e ngushëllonin atë, por kur panë se si ajo u ngrit shpejt e doli, ata i shkuan pas. Mendonin se Maria donte të shkonte në varr për të qarë atje. ³²Kur mbërriti atje ku ishte Jezusi dhe e pa, Maria ra në gjunjë. «O Zot, të kishë qenë këtu, vëllai im nuk do të kishte vdekur!» – tha ajo. ³³Jezusi e pa atë duke qarë; edhe çifutët nga Jerusalemi po qanin. U trondit shpirtërisht, u shqetësua dhe pyeti: ³⁴«Ku e keni vënë?» Ata i thanë: «O Zot, eja e shikoje!» ³⁵Jezusi derdhi lot. ³⁶Disa thanë: «Shih sa për zemër e kishte!» ³⁷Por disa të tjerë thanë: «Ai u ktheu shikimin të verbërve. Përsë, atëherë, nuk e pengoi vdekjen e Lazarit?» ³⁸Jezusi u trondit përsëri. Shkoi te varri, që ishte një shpellë, gryka e së cilës ishte mbyllur me një gur (mulliri). ³⁹«Hiqeni gurin!» – tha ai. Marta, motra e të vdekurit, e kundërshtoi: «O Zot, kufoma e tij po kalbet, ai ka katër ditë që dergjet në varr!» ⁴⁰Jezusi i tha asaj: «A nuk të thashë se do ta shohësh madhështinë e Perëndisë në qoftë se i beson?» ⁴¹Ata e hoqën gurin. Jezusi ngriti sytë drejt qiellit e tha: «Të falënderoj, o atë, që e plotëson lutjen time! ⁴²Unë e di se ti më dëgjon gjithnjë. Por për shkak të njerëzve këtu, po e shpreh atë me zë të lartë – që të besojnë se Ti më dërgove.» ⁴³Pas këtyre fjalëve thirri me zë të lartë: «Lazër, dil jashtë!» ⁴⁴I vdekuri doli: duart dhe këmbët i kishte të lidhura me rripa pëlhure, kurse fytyrën e kishte të mbështjellë me rizë. ♦ Jezusi tha: «Hiqani këto, që të mund të shkojë.»

♦ riza përdorej për të mbajtur të mbyllur nofullën e të vdekurit.

Njëri duhet të vdesë në vend të popullit

(Mt 26,1-5; Mk 14,1-2; Lk 22,1-2)

Njëri duhet të vdesë në vend të popullit

⁴⁵Shumë njerëz nga Judeja, që ishin mysafirë te Maria, e përjetuan këtë ngjarje dhe filluan të besonin në Jezusin. ⁴⁶Por disa prej tyre shkuan te farisenjtë dhe u thanë se çfarë kishte bërë Jezusi. ⁴⁷Pastaj kryepriфтërinjtë dhe farisenjtë thirrën një mbledhje të Këshillit e thanë: «Ç'do të bëjmë me këtë njeri? Po bën shumë mrekulli. ⁴⁸Në qoftë se do ta lejojmë të vazhdojë të veprojë, të gjithë do të bëhen nxënës të tij. atëherë romakët do të ndërhyjnë dhe do të na shkatërrojnë Tempullin

dhe kombin.» ⁴⁹Kajfa, njëri prej tyre, që ishte atë vit kryeprift, tha: «A nuk po kuptoni gjë? ⁵⁰A nuk shihni

se për ju është më mirë që të vdesë një njeri, sesa të shkatërrohet mbarë populli?» ⁵¹Këtë ai nuk e tha prej dijes së vet. Meqë ishte kryeprift i atij viti, e tha këtë profeci ngaqë Jezusi duhej të vdiste për mbarë popullin hebre – ⁵²e jo vetëm për këtë popull, por edhe për fëmijët e shpërndarë të Perëndisë, që t'i bashkojë ata. ⁵³Që nga ajo ditë ata vendosën ta vritnin Jezusin. ⁵⁴Prandaj Jezusi nuk u paraqit haptas në Jude, por u largua që andej në një krahinë afër shkretëtirës, në një qytet me emrin Efraim, dhe qëndroi atje bashkë me nxënësit e tij. ⁵⁵Ishte pak para festës së Pashkës, dhe shumë banorë nga i gjithë vendi shkuan në Jerusalem, që të pastroheshin sipas rregullave të caktuara. ⁵⁶Ata kërkonin Jezusin. Kur u mblodhën në Tempull, i thanë njëri-tjetrit: «Ç'mendon ju? Me siguri që nuk do të vijë në festë?» ⁵⁷Kryepriftërinjtë dhe farisenjtë kishin dhënë urdhër: 'Kush e di vendbanimin e tij, të na lajmërojë!', sepse donin ta arrestonin.

Pretendimi i Jezusit për të punuar në bashkim të plotë dhe të vetëdijshtë me Atin e tij i çoi kryetarët çifutë që të përpiqeshin pa sukses ta vrisnin me gurë. Por ishte pretendimi i tij për t'u dhënë besimtarëve dhuratën e jetës së përjetshme duke i ngritur ata nga vdekja shpirtërore e cila çoi, sipas rrëfimit të Gjonit, në kryqëzimin e tij. Për të theksuar të vërtetën se kjo dhuratë u bë e mundur nga vetë vdekja e Jezusit, ungjilltari regjistron një incident që ndodhi në Jude në prag të mundimëve të Krishtit gjatë një periudhe për të cilën ungjijtë e tjerë heshtin. Në perspektivën e këtij Ungjilli, ringjallja e Lazarit nga vdekja në jetë shihet të jetë ngjarja që çoi udhëheqësit çifutë të ndërmarrin veprime vendimtare kundër Jezusit; dhe është gjithashtu “shenja” që zbulon më qartë se çdo tjetër kuptimin e vdekjes dhe ringjalljes së tij. Ai gjithashtu tregon se Jezusi është ai që do të ringjallë njerëzit për t'u përballur me gjykimin.

Ungjijtë e tjerë regjistrojnë dy shembuj se si Jezusi përdori fuqinë e tij hyjnore për të rivendosur të vdekurit në jetë. Rritja e vajzës së Jairit (Mk. 5, 22-43) dhe e djalit të gruas së ve në Nain (Lk. 17, 11 -17) janë në të vërtetë, megjithëse nuk thuhet qartë se janë të tilla, shenja që tregojnë për Jezusin ka ardhur epoka mesianike. Se të vdekurit po ringjallehin prej tij në jetë ishte pjesë e përgjigjes së dhënë nga Jezusi në përgjigje të pyetjes së Gjon Pagëzorit: “A je ti Mesia – ai që duhet të vijë?” (Mt 11, 3). Rritja e Lazarit ishte, në mënyrë më të pagabueshme, një shfaqje e fuqisë së tij të mbinatyrshme; sepse, ndërsa

lexuesi i Ungjijve të tjerë mund të mendohet, megjithëse gabimisht, të supozojë se vajza e Jairit dhe djali i të vesë nuk kishin vdekur me të vërtetë, por vetëm në gjumin e komës, “vdekja” në secilin rast që kishte ndodhur por kohët e fundit, gjumi nga i cili u zgjua Lazari nuk mund të konsiderohej nga ndonjë shtrirje e imagjinatës si një gjumë i përkohshëm. Përkundrazi, ishte gjumi i një njeriu katër ditë të vdekur, trupi i të cilit tashmë ishte në proces të shpërbërjes.

Deklarata që Lazari ishte shtrirë në varr tashmë katër ditë (17) është e një rëndësie të madhe për të kuptuar këtë ngjarje domethënëse. Mëkati që rezulton në vdekje, nga i cili Jezusi me ushtrimin e fuqisë së tij shëlbuese i ngre njerëzit në jetën e përjetshme, nuk është një fatkeqësi e përkohshme, asnjë sëmundje kaluese, asnjë aksident i trishtuar, por një sëmundje e thellë që shkatërron dhe shpërbën përherë jetën e njeriut. Është një “sëmundje deri në vdekje”. Jezusi e ringjall Lazarin jo vetëm nga simpatia me Martën dhe Marinë, miqtë e pikëlluar të Jezusit, megjithëse simpatia e tij ishte e madhe, as thjesht sepse Lazari ishte veçanërisht i dashur për të, megjithëse kjo ishte po aq e vërtetë, por sepse përmes mrekullisë së ringjalljes së tij Jezusi dëshiron për ta manifestuar veten si burim i ringjalljes dhe jetës (25). Në një vepër e cila flet më me shkëlqim se fjalët, ai shpreh të vërtetën kryesore për Atin e tij – që ai dëshiron t’u dhurojë jetë të përjetshme të gjithë atyre që kanë besim te Biri i tij.

Ka dy mësimet kryesore për t’u mësuar këtu:“

1. Çifutët besuan se shpirti i njeriut qëndroi përreth tre ditë pas vdekjes, kështu që pas katër ditësh nuk kishte asnjë mënyrë që të rikthehej.“
2. Duke ringjallur Lazarin, Jezui provoi se ai ishte ai që do ta ringjallte njerëzimin ditën e fundit për t’u përballur me gjykimin. Unë (si Vetë i dytë i Trinisë) jam ringjallje do të thotë “Unë jam burimi i ringjalljes.”

Siç është bërë e qartë aq shpesh në këtë Ungjill, veprat e Jezusit e ndajnë gjithnjë njerëzimin në besimtarë dhe jobesimtarë. Kështu ndodhi pas ringjalljes së Lazarit. Disa nga kryetarët çifutë që kishin ardhur kryesisht për të dhembshur me Martën dhe Marinë, besojnë në të. Të tjerët me qëllim dashakeqës raportojnë incidentin të farisenjtë (45, 46). Në një mbledhje të thirrur me ngut të Sinedrit shprehen frikë të shqetësuar se mos turmat, shumë të impresionuara natyrshëm nga

historia e mrekullisë, do të pranojnë Jezusin si udhëheqësin e një rritje tjetër mesianike, dhe kështu të sjellin rënien e qytetit të shenjtë dhe fundi i kombit hebre si një popull i privilegjuar dhe kryesisht i pavarur brenda Perandorisë Romake. Anëtarët e këshillit e përshëndesin këshillën e Kajfës se është e dobishme për kombin si një i tërë që Jezusi të dënohet me vdekje. Fjalët e Kajfës, të shpallura si kryepriifti në pushtet gjatë atij viti të paharrueshëm në të cilin shpëtimi i botës, dhe jo vetëm i popullit çifut, u soll nga vdekja e Jezusit, ishin në natyrën e profecisë së pavarësisht. Ishte vërtet e dobishme që një njeri të vdiste për njerëzit e Perëndisë; dhe Pashka ishte afër, në të cilën kjo profeci do të përmbushej. Prandaj ungjilltari vëren se shumë pelegrinë, të cilët tani kishin mbërritur në Jerusalem nga vendi me kohë për të bërë përgatitjet për festivalin, ishin të etur të dinin se ku ishte Jezusi, sepse kishin ndjenjën se kjo Pashkë e veçantë kishte të ngjarë të ishte e paharrueshme, nëse Jezusi do të ishte i pranishëm. Në të vërtetë, lajmi se ai e kishte rritur Lazarin ishte bërë aq i përhapur sa autoritetet kishin urdhëruar që kushdo që dinte se ku ishte ai të jepte informacionin e nevojshëm për të siguruar arrestimin e tij. Por Jezusi nuk u gjet; Ai ishte tërhequr me dishepujt e tij në Efraim, një qytet në veri-lindje të kryeqytetit. Momenti i tij vendimtar, megjithëse shumë afër, ende nuk kishte ardhur.

Shenime shtese

11, 4. Dishepujt e kuptojnë qartë Jezusin se do të thotë me shprehjen jo për vdekje se sëmundja nuk është e rëndë. Prandaj optimizmi i tyre në vargun 12,

9. Dymbëdhjetë orët e ditës tregojnë kohën e caktuar nga Ati për shërbesën tokësore të Jezusit. Gjatë atyre ‘orëve’ as ai dhe as dishepujt e tij nuk mund dëmtohen. Kur errësira të bjerë, do të ketë ardhur një “orë” tjetër, ora për mundimeve të Krishtit (krh. 9, 4 dhe 13, 30).

12. Gr. *sothesetai* (lit. “Ai do të shpëtohet”) që do të thotë “ai do të shërohet”. Dishepujt e konsiderojnë gjumin e Lazarit si një shenjë të sigurt se ai do të përmirësohet.

16. Është domethënëse që Toma është i vetmi nga dymbëdhjetë apostujt e përmendur me emër në këtë incident. Është e mundshme që

Pjetri, zëdhënësi i zakonshëm i të dymbëdhjetëve, nuk ishte i pranishëm, dhe kjo do të llogarisë mungesën e ndonjë përmendje të kësaj ngjarjeje në Ungjijtë e tjerë, të cilat bazohen përfundimisht në traditën Petrine.

c) **Darka në Betani** (12, 1-8)

Jezusi nderohet në Bet-Anje

12. Gjashtë ditë para festës së Pashkës, Jezusi shkoi në Bet-Anje. Atje banonte Lazari, të cilin Jezusi e kishte kthyer në jetë. ²Ata përgatitën një gosti për nder të Jezusit. Maria po ndihmonte në shërbim, kurse Lazari rrinte në tryezë bashkë me Jezusin dhe me të tjerët. ³atëherë Maria mori një enë me gjysmë litri parfum nardi të shtrenjtë, e derdhi mbi këmbët e Jezusit dhe ia fshiu këmbët me flokët e saj. Mbarë shtëpia kundërmoi erë parfum. ⁴Juda nga Karioti, një nga nxënësit, që më vonë e tradhtoi Jezusin, tha: ⁵«Përse nuk u shit ky parfum për treqind sikla të argjendta dhe paratë t'u ndaheshin të varfërve?» ⁶Këtë e tha jo se i vinte keq për të varfrit, por sepse ishte vjedhës. Ai mbante arkën dhe shpeshherë merrte para nga ajo dhe i përdorte për vete. ⁷Por Jezusi i tha: «Mos e shqetëso. Ajo e bëri këtë për ditën e varrimit tim. ⁸Të varfrit do t'i keni gjithnjë mes jush, ndërsa mua do të më keni edhe për pak.» ⁹Shumë çifutë nga Jerusalemi morën vesh se Jezusi ishte atje dhe erdhën jo vetëm për shkak të tij, por që të shihnin edhe Lazarin, të cilin Jezusi e kishte ringjallur. ¹⁰Kryepriiftërinjtë, pasi u këshilluan, vendosën të vritnin edhe Lazarin, ¹¹sepse shumë çifutë ishin larguar nga ata dhe ishin lidhur me Jezusin.

Ndërsa pelegrinët çifutë ishin në Jerusalem duke bërë përgatitjet për Pashkën, Jezusi arriti në Betani, ku u dha një darkë për nder të tij në të cilën Marta shërbeu dhe Lazari u ul me Jezusin si bashkë-mysafir. Në këtë darkë, Maria, e cila kishte rënë në sexhde te këmbët e Jezusit me lot, vajosi këmbët e tij me një parfum shumë të shtrenjtë, vaj nard të pastër dhe i fshiu me flokët e saj. Në tregimin e Markut për atë që do të dukej se ishte e njëjta incident, një grua pa emër vajos kokën e Jezusit; dhe lexuesi ka për qëllim të konkludojë se ajo në fakt po e vajos atë si një mbret, megjithëse një mbret që do të vendoset në një varr, para se ai të hyjë plotësisht në mbretërinë e tij. Veprimi i saj, duke zbuluar një depërtim të tillë dashamirës, është qartë i krahasuar në tregimin e Markut me tradhtinë e Judës, “një nga të dymbëdhjetët” (shih Mk 14, 3-11). Në versionin e Gjonit, gruaja, e identifikuar me Marinë, motrën e Lazarit, gjithashtu paraqitet si duke e shenjtëruar Zotin e saj për vdekje

dhe varrosje, megjithëse janë këmbët e tij mbi të cilat ajo derdh parfumin e saj; dhe Juda Iskarioti, një nga dishepujt e tij, i cili është i destinuar ta tradhtojë atë dhe kështu të sjellë atë vdekje, shpreh mosmiratimin e dishepujve për ekstravagancën e saj.

Gjoni shprehet se Maria derdhi parfumin mbi këmbët e Jezusit, një detaj që thekson përulësinë e saj. Veprimi i saj si të gjitha veprimet e përkushtimit të vërtetë të krishterë nxitet nga një kuptim i dashurisë së Zotit të zbuluar në vdekjen e Jezusit. Është vërtet një veprim ekstravagant; parfumi përshkon tërë shtëpinë; sidoqoftë ai kushtohet në një frymë përulësie, pa gjurmën më të vogël të shfaqjes. Maria e Betanisë është në të vërtetë një tjetër nga figurat e përjetshme, përfaqësuese të portretizuara kaq mrekullisht në këtë Ungjill. Ajo është një lloj adhuruese e vërtetë e krishterë, edhe si gruaja mëkatore në historinë e vajosjes shumë të ndryshme në Lk 7. 36-50 është një lloj i të penduarit të vërtetë të krishterë.

Maria e kupton që fjalët «ekstravagancë» dhe «humbje» nuk janë të rëndësishme kur bëhet fjalë për devocionin e krishterë, sepse vdekja e Jezusit nuk ishte kot. Ajo e kupton më mirë se motra e saj Marta se, kur Jezusi i Nazaretit po viziton shtëpinë e tyre, çdo moment i mundshëm duhet të kalohet në praninë e tij (shih Lk. 10, 38-42). Dhe ajo e kupton tani që, kur Jezusi është me ta për herë të fundit para mundimeve të tij, asgjë nuk mund të jetë më pak e humbur sesa t'i ofrosh atë një shenjë sakramentale besnikërie, mirëkuptimi dhe përkushtimi, sado e kushtueshme të jetë ai flijim. Jezusi e përgëzon atë për depërtimin e saj të dashur, pasi ai u kujton dishepujve të tij se ata gjithmonë do të kenë të varfrit si marrësit e mundshëm të bamirësisë së tyre, por ata nuk do ta kenë gjithmonë vetë.

Shenime shtese

12, 1. Me supozimin që Pashka filloi të Enjten në mbrëmje të asaj që ne e quajmë Java e Shenjtë, gjashtë ditë para Pashkës do të tregonte se Jezusi arriti në Betani mbrëmjen e së Premtes së kaluar, me sa duket pak para se të fillonte Shabati. Gjoni nuk thotë se darka në Betani u mbajt menjëherë pas mbërritjes së tij. Mk 14, 1 dhe Mt. 26, 2

nënkuptojnë se ajo ndodhi dy ditë para Pashkës, d.m.th. të martën në mbrëmje të Javës së Shenjtë.

2. Një darkë u dha për nder të tij ‘. Gjoni nuk pohon, ashtu si Marku dhe Mateu, se nikoqiri në Betani ishte Simon lebrozi i dikurshëm. Në historinë e Lk. 7 nikoqiri, Simon Fariseu, është pothuajse me siguri një Simon ndryshe nga ai i përmendur në Mark. Simon ishte një emër shumë i zakonshëm hebre.

6. Vetëm Gjoni na tregon për pandershmërinë e Judës. Ne mësojmë nga Ungjijtë e tjerë të koprracisë së tij që e bëri atë të tradhtojë Zotërinë e tij për tridhjetë copa argjendi, dhe koprracia shpesh çon në pandershmëri.

Çanta ishte më saktë ‘një kuti ‘ (shih 2 Kr. 24, 8). Është e qartë se Juda ishte rojtari i çantës së përbashkët, kur Jezusi dhe të dymbëdhjetët po udhëtonin së bashku (shih 13, 29).

d) **Hyrja triumfale dhe refuzimi përfundimtar** (12, 9-50)

Hyrja e Mesisë në Jerusalem

(Mt 21,1-11; Mk 1-11; Lk19,28-40)

¹²Të nesërmen shumë njerëz që kishin ardhur në festë, dëgjuan se Jezusi po vinte në Jerusalem. ¹³Pastaj morën degë palmash ♦ dhe i dolën përpara duke brohoritur:

«Hosha-na! Rroftë ai që vjen në emër të Zotit, mbreti i Izraelit!»

¹⁴Jezusi kishte gjetur një kërraç që e ngiste, siç thuhet në Shkrimin e shenjtë: ¹⁵*Mos ki më frikë, o Jerusalem! Ja, mbreti yt po vjen. Nget kërraçin e gomaricës.* ¹⁶atëherë nxënësit ende nuk e kuptonin këtë; por kur Jezusi u ngrit në qiell, u kujtuan. Turma bëri për Jezusin pikërisht atë që ishte parashikuar në Shkrimin e shenjtë. ¹⁷Shumë njerëz që kishin qenë të pranishëm kur Jezusi e kishte ngritur Lazarin nga varri dhe e kishte ringjallur atë, dëshmuuan për këtë. ¹⁸Për këtë arsye i doli përpara një turmë e madhe. Ata kishin dëgjuar për mrekullinë që kishte bërë ai. ¹⁹Por farisenjtë i thanë njëri-tjetrit: «A e shihni se është e kotë? Tërë bota shkon pas tij!»

♦ shenjë pavarësie izraelite. Turma e pret Jezusin si pretendues për fronin e Makabenjve.

Paganët kërkojnë Mesinë

²⁰Bashkë me ata që kishin ardhur në festë në Jerusalem për të adhuruar Perëndinë, ishin edhe disa joçifutë ♦ ²¹Ata shkuan te Filipi, që ishte nga Bet-Caida në Galile, dhe i thanë: «Duam të shohim Jezusin!» ²²Filipi i tha Andreut, dhe të dy shkuan te Jezusi. ²³Ai u përgjigj: «Erdhi koha!

Tani do të shfaqet madhështia e Birit të njeriut. ²⁴Ju siguroj se kokrra e grurit e mbjellë në dhe duhet të vdesë në qoftë se nuk do që të mbetet e vetme. Por kur vdes, jep shumë fryt. ²⁵Kush e do jetën e vet egoiste, do ta humbasë atë. Por kush e nënvlerëson jetën e vet në këtë botë, do ta ruajë atë për jetën e përjetshme. ²⁶Kush dëshiron të më shërbejë, duhet të shkojë në të njëjtën rrugë me mua; dhe ku të jem unë, do të jetë edhe shërbëtori im. Ati im do të nderojë cilindo që më shërben.»

♦ fffj: grekë – të kthyerit në fenë e çifutëve.

Jezusi flet për vdekjen e tij

²⁷«Tani shpirtin e kam të tronditur. Ç'të bëj? A do të them: O atë, më shpëto nga kjo orë? Jo, unë erdha pikërisht për t'i bërë ballë asaj. ²⁸O atë, tregoje madhësinë tënde!» atëherë një zë nga qielli thirri: «E kam treguar dhe përsëri do ta tregoj!» ²⁹Turma që rrinte aty, e dëgjoji zërin dhe disa thanë: «Bubullo!» Të tjerët thanë: «Me të foli një engjëll.» ³⁰Por Jezusi u tha: «Ky zë nuk jehoi për hirin tim, por për hirin tuaj. ³¹Tani do të jepet vendimi gjyqësor për këtë botë. Tani sundimtari i kësaj bote do të rrëzohet. ³²Kur të ngrihem (në kryq), do të tërheq pas meje gjithfarë njerëzish. ♦ ♦ ♦ ³³Me këto fjalë ai tregoi mënyrën e vdekjes së tij. ³⁴Turma e kundërshtoi: «Shkrimet tona thonë se Mesia do të rrijë ♦ ♦ ♦ përgjithmonë me ne. atëherë si mund të thuash se Biri i njeriut do të kryqëzohet? Kush është ky 'Biri i njeriut'?» ³⁵Jezusi u përgjigj: «Dritën do ta keni mes jush edhe pak kohë. E cni derisa keni Dritën që të mos ju zërë nata. Kush ecën në errësirë, nuk e di se ku shkon. ³⁶Besoni në Dritën, sa e keni mes jush, se do të jeni njerëz që jetoni në dritë.»

♦ d.m.th. çifutët dhe joçifutët. ♦ ♦ ♦ Ata nuk e kishin lidhur Mesinë me personin e Shërbëtorit të Zotit.

Mosbesimi i çifutëve

Pasi i tha këto fjalë, Jezusi u largua dhe u fsheh. ³⁷Edhe pse e shfaqti veten me anë të kaq mrekullive, ata nuk besuan në të. ³⁸Kështu u realizua ajo që kishte thënë profeti Isaia: *O Zot, kush i besoi lajmit tonë? Kujt iu tregua fuqia e Zotit?* ³⁹Isaia tha, gjithashtu, pse ata nuk mund të besonin. ⁴⁰*Perëndia ua ka verbuar sytë dhe ua ka mbyllur zemrën. Kjo shpjegon, thotë Zoti, pse ata nuk mund të shohin me sytë e tyre e as të kuptojnë me mendjen e tyre e as të vijnë tek unë, që t'i shëroj.* ⁴¹Isaia u shpreh kështu kur pa madhësinë e tij, dhe fjalët e tij kishin të bënin me Jezusin. ♦ ⁴²Kishte, vërtet, shumë çifutë udhëheqës që filluan të besonin në Jezusin, por, për shkak të farisenjve, nuk folën haptazi për të; ata nuk donin të përjashtoheshin nga gjiri i sinagogës. ⁴³Duartrokitja e njerëzve kishte për ta më shumë rëndësi se miratimi i Perëndisë.

♦ Aludim për vegimin e Zotit që profeti Isaia pa në Tempull (shih Is 6,4). Profeti e pa Jezusin, sepse Jezusi është e vetmja shfaqje e mundshme e Perëndisë së padukshëm.

Jezusi thotë fjalën vendimtare

⁴⁴Jezusi thirri me zë të lartë: «Kush beson në mua, beson jo vetëm në mua, por edhe në atë që më dërgoi mua! ⁴⁵Kush më sheh mua, sheh edhe atë që më dërgoi mua. ⁴⁶Unë erdha si Drita e botës, që kushdo që beson në mua, të mos mbetet në errësirë. ⁴⁷Kush dëgjon se ç'them unë e nuk sillet sipas asaj, atë nuk e dëno; sepse (kësaj here) nuk erdha në botë si gjykatës, por si shpëtimtar. ⁴⁸Kush më kundërshton e nuk pranon se ç'them unë, tashmë e ka gjetur gjykatësin e tij; fjala që thashë, do të përdoret si dëshmi kundër tij Ditën e fundit. ⁴⁹Ajo që ju thashë, nuk vjen nga unë; por Ati që më dërgoi, më mësoi dhe më urdhëroi se çfarë të them e çfarë të flas. ⁵⁰E unë e di se bindja ime ndaj këtij urdhri do t'ju sjellë jetën e përjetshme. Unë veçse ju them atë që më ngarkoi Ati.»

Autoritetet hebraike u justifikuan kur menduan se lajmi për ringjalljen e Lazarit mund të çonte në një kryengritje midis turmave të Pashkës, për një numër të madh entuziastësh të mbledhur në Betani, kur u bë e ditur se Jezusi ishte atje. Ata ishin në ankth për të parë jo vetëm Jezusin, por Lazarin; dhe, si pasojë, kryeprihtërinjtë vendosën tani që të vritet Lazari si dhe Jezusi (9, 10).

Të nesërmen, me sa duket të nesërmen e vajosjes, ndërsa Jezusi po udhëtonte për në Jerusalem, ai u takua nga një kompani pelegrinësh që ishin larguar nga qyteti pasi dëgjuan se ai ishte në rrugën e tij për në kryeqytet. Ata ishin pushuar nga puna me entuziazëm nga lajmi i ringjalljes së Lazarit dhe, siç na thotë ungjilltari në një shënim të vonuar në vargun 18, kjo ishte arsyeja kryesore pse ata kishin dalë për të takuar sa më shpejt të dy Njeriun që e kishin arritur këtë mrekulli dhe ata që udhëtonin me të, shumë prej të cilëve kishin qenë dëshmitarë okularë të një ngjarjeje marramendëse. Këta pelegrinë po tundnin degë palmash për nder të Jezusit dhe fjalë britma nga një psalm që këndohen shpesh ndërsa pelegrinët po vinin për në tempull në Pashkë. Me këtë rast, turma e entuziazmuar shtoi citatin zakonor fjalët Mbreti i Izraelit (13). Ata e përshëndetën Jezusin si mbret, megjithëse në padije për natyrën e mbretërimit të tij. Do të dukej se ata e shikonin atë si një udhëheqës të mundshëm nationalist, me ndihmën e të cilit ata mund të ishin në gjendje të bëhen plotësisht të pavarur nga fuqitë e huaja. Fshatarët galileas pas ushqimit të mrekullueshëm të pesë mijë njerëzve ishin përpjekur nga motive të ngjashme për ta bërë

Jezusin një mbret tokësor, por ai menjëherë i la ata (shih 6, 15). Sidoqoftë, me këtë rast, asnjë fluturim i tillë nuk ishte i mundur, sepse ora e paracaktuar e mundimeve ishte e afërt dhe Jezusi duhet të udhëtojë për në Jerusalem. Pra, në vend që të përpiqet të shpëtojë, ai bën një hyrje simbolike në qytet si një mbret i paqes në mënyrën që Zakaria kishte parashikuar që një ditë do të vinte një mbret. Fakti që fjala “zemërbutë” (futur në Mt. 21. 5) është hequr këtu nga profecia përqendron vëmendjen e lexuesit në fjalët e ulura në një kërraç gomari (15). Për më tepër, aludimi për profetin Zakari zbulon se pjesa e cituar nga Gjoni përfundon me fjalët: “Dhe unë do të shfaros qerren nga Efraimi dhe kalin nga Jerusalemi, dhe harku i betejës do të pritët; dhe ai do të flasë paqe për kombet ‘(shih Zk. 9, 10). Duke deklaruar se Jezusi gjeti një gomar, ungjilltari duket se është i shqetësuar të sugjerojë se ishte britma e gëzueshme e një turme të paditur që e çoi atë qëllimisht të ndër marrë këtë veprim. Rëndësia e asaj që bëri Jezusi, siç e pranon Gjoni sinqerisht, nuk u kuptua nga dishepujt, derisa ata kujtuan ngjarjen pasi Jezusi u lavdërua (16). Në këtë moment, ai dukej se po shijonte një triumf tokësor; dhe popullariteti i tij i vazhdueshëm tek njerëzit si mrekullibërës po krijonte një situatë të rrezikshme për autoritetet, të cilët janë të detyruar të pranojnë se kundër-masat e tyre nuk kanë rezultuar ende efektive. Pothuajse dukej sikur Jezusi e kishte botën në këmbët e tij!

Farisenjtë natyrisht se po e ekzagjeronin, por fjalët që bota ka shkuar pas tij (19), si fjalët e Kajfës në 11, 50, ishin në mënyrë të pavetëdijshme profetike. Në të vërtetë, ata morën një përmbushje të pjesshme pothuajse menjëherë, në dëshirën e shprehur nga disa prozelitë jo-hebrenj, të cilët ishin ngjitur në festival, për të parë Jezusin. Ungjilltari nuk na tregon nëse jo-kryetarët çifutë në fjalë u intervistuan nga Jezusi, por ai regjistron se sapo Filipi dhe Andreu i raportuan atë dëshirën e këtyre burrave për ta parë, ai njoftoi se ora për lavdërimin e tij kishte eja Vetëm flijimi i tij do të hapte mbretërinë e qiellit për të gjithë besimtarët, jo-çifutët, si dhe çifutë. Kjo do të sillte brenda kopesë së Izraelit të ri fëmijët e zgjedhur të Zotit aktualisht të shpërndarë në të gjitha kombet dhe do t’i aftësonte të gjithë të gëzonin jetën e përjetshme. Për atë që është e vërtetë në botën natyrore, Jezusi vazhdon

të thotë, është e vërtetë edhe në atë shpirtërore. I njëjti parim hyjnor që jeta vjen përmes vdekjes është veprues në të dy sferat. Zoti vret për të bërë të gjallë. Kokrra e grurit duhet të bjerë në tokë dhe të vdesë që të japë fryt. Edhe kështu, jeta e përvetshme për shumë njerëz vjen përmes flijimit të Jezusit. Dhe i njëjti ligj providencial është i zbatueshëm për secilin besimtar individual. Ai duhet të mohojë autoritetin perandorak të egos së tij egoiste, nëse dëshiron të jetojë jetën e një personi të integruar; ai duhet të braktisë pa mëshirë një ekzistencë të përqendruar tek vetja, e jetuar në përputhje me standardet e botës, nëse elementi më i lartë në të do të ruhet për jetën e përvetshme. Këtë nuk mund ta bëjë vetë. Ai duhet të ketë një shembull për të ndjekur. Jezusi është ai shembull. Duke kërkuar tek ai, bëhet e mundur një jetë shërbimi ndaj tij; dhe jeta e shërbimit përbën ‘vdekjen për të jetuar’, e cila është tema e mesimit të Jezusit në këtë fragment. Shërbëtori që vazhdimisht i qëndron afër Zotërisë së tij është nën ndikimin e tij të qëndrueshëm; dhe dishepulli i cili këtu dhe tani jeton në Krishtin po përgatitet të jetojë me Krishtin përgjithmonë në atë sferë më të lartë në të cilën kalon Jezusi pas vdekjes së tij. Për më tepër, nderimi që Ati do t’i dhurojë Birit në sajë të vetëmohimit të tij unik do të ndahet nga të gjithë ata që e ndjekin atë përgjatë rrugës së shërbimit jo egoist.

Perspektiva e menjëhershme e braktisjes së jetës së tij dhe ndjenja se duke bërë tërë barrën e mëkatit njerëzor dhe tmerrin e së keqes në formën e saj më të dukshme e hedh shpirtin e Jezusit për një moment në trazira. Ai nuk di të shprehë ndjenjat e tij. Ai ose lutet, ose tundohet të lutet, “atë, më shpëto nga kjo orë” (27). Një gjykim vendimtar për këtë është i vështirë, sepse këto fjalë mund të nënvlerësohen ose si një lutje e bërë vërtet, ose si një lutje e menduar: “A duhet të them, atë, më shpëto nga kjo orë?” Në secilin rast, do të duket se shprehja “më shpëto nga kjo orë” do të thotë “më ndihmo të dal i sigurt nga kjo orë” sesa “të më mundësosh ta shmang këtë orë plotësisht”, pasi parafjala e përkthyer nga është *ek* dhe jo *apo*. Por, pavarësisht nëse ai e bën këtë lutje apo jo, Jezusi menjëherë bëhet i vetëdijshëm se është në të vërtetë i panevojshëm, sepse është e pashmangshme që, pasi të ketë ardhur në këtë orë, ai duhet të nxirret i sigurt nga ajo.

Por vetë lavdërimi i Jezusit është gjithashtu lavdërimi i Atit. Të dy janë të pandashëm. Prandaj, ai tani lutet që emri i Atit të tij të lavdërohet, d.m.th. që në dhe përmes vuajtjeve të tij të ardhshme, Ati i tij do të njihet si ai që në të vërtetë ai është, dashnori i mëkatarëve. Në përgjigje të kësaj lutjeje, Ati shprehet se ai tashmë ka treguar dashurinë e tij hyjnore në shkëlqimin e veprimit të Jezusit në ngritjen e Lazarit nga vdekja; dhe një zbulim i ngjashëm dhe më transparent se emri i tij është dashuri do të bëhet kur ai ta ringjallë Jezusin nga të vdekurit. Kjo do të sigurojë prova të pagabueshme të së vërtetës së fjalëve të tilla si ato të regjistruara në 3, 16, “Zoti e deshi aq botën, sa dha Birin e tij të dashur, që kushdo që beson në të të mos humbasë, por të ketë jetë të përjetshme”. Forma në të cilën përcillet përgjigja e lutjes së Jezusit, Atit, lartëso emrin tënd (28) (me sa duket një zhurmë e fortë, e interpretuar nga materialistët si një përplasje bubullimash dhe asgjë më shumë, dhe nga më shpirt-mendja si një thënie engjëllore) sjell në shtëpi për ata që qëndrojnë pranë Jezusit (për këtë, ai thotë se ishte qëllimi i tij kryesor) e vërteta që Jezusi me të vërtetë merret me punën e Atit të tij. Dhe ai tani u tregon atyre se sa kritik është ajo puna. Nuk është asgjë tjetër përveç gjykimit të kësaj bote (31). Nga konflikti i tij i ardhshëm me të keqen në mundimet e tij, situata e krijuar nga rënia e Adamit do të përmbysset. Ishte për shkak të mosbindjes që njeriu u dëbua nga Zoti nga kopshti i Edenit pasi iu nënshtrua princit të kësaj bote (31); tani me bindjen e përsosur të Jezusit në kryq, princi i kësaj bote do të rrëzohet nga ngritja e tij e tanishme. Ajo botë mbeti bota e Zotit, edhe pse ishte shpërbërë nga mëkati dhe ishte përpjekur të organizohej pa iu referuar Krijuesit të saj, dhe si pasojë qëndroi nën gjykimin e tij. Por Jezusi ngriti në kryq, shprehjen supreme të fuqisë së pathyeshme të dashurisë hyjnore, do të tërhiqte tek ai si një magnet të gjithë ata që pranuan me besim fitoren e tij mbi mëkatin dhe të keqen; dhe mbi të gjithë besimtarët e tillë bota dhe princi i saj do të ishin impotente.

Njerëzit që kishin qenë gati vetëm pak kohë më parë për të pranuar Jezusin si një mbret kombëtar nuk janë të gatshëm ta ndjekin atë si një mbret të kryqëzuar. Ata i hedhin poshtë fjalët e tij për ‘ngritjen’ e Birit të njeriut, sepse shohin tek ata një aludim për kryqëzimin e tij (34). Ky

Bir njeriu, kushdo tjetër që të jetë ai, nuk mund, ata ndihen të sigurt, që të jetë Mesia i parashikuar në Shkrimet e tyre. Sepse a nuk kishte thënë Ezeieli se Davidi, shërbëtori i Perëndisë, do të ishte një princ përjetë? (Ezk. 37, 25,) Dhe a nuk e kishte parathënë Psalmisti që Perëndia do të vendoste farën e Davidit për gjithnjë dhe të ndërtonte fronin e tij për të gjitha brezat? (Ps. 89, 4,)

Por Jezusi nuk mund të qëndrojë më për të argumentuar pretendimet e tij me kryetarët çifutë jobesimtarë. Në vend të kësaj, ai u bën një thirrje të fundit atyre që ta njohin Dritën ndërsa ajo ende shkëlqen në mesin e tyre dhe të besojnë të vërtetën që ai, Drita e botës, po zbulon, që ata të jenë në gjendje të jetojnë me ndershmëri dhe sinqeritet si fëmijët e dritës (36). Por ata ende nuk i besojnë ato që ai thotë për vetë; dhe madje mrekullitë e tij të shumta nuk arrijnë t'i bindin ata se këtu është dora e Zotit e shtrirë në dashuri dhe mëshirë. Prandaj Jezusi bën pjesë me ta. Ai u fshihet vetes prej tyre. Ndërkohë, para se ungjilltari të vazhdojë të tregojë historinë e mundimeve të Krishtit, ai ndalet pak për të vërejtur se ky refuzim i Jezusit nga kryetarët çifutë nuk është një fenomen i izoluar, por kulmi i mosbesimit të Izraelit. Si pasojë, ankesa e Isaisë për bashkëkohësit e tij shihet se është jo vetëm e rëndësishme, por edhe profetike për bashkëkohësit e Jezusit. Kush, pra, besoi në atë që ne dëgjuam se u tha? Kujt i ishte zbuluar dora e Zotit? (38, Isaia 53,1). Për më tepër, vizioni i Isaisë i regjistruar në Isaia 6 interpretohet nga Gjoni si një vegim i Hyjnisë si një e tërë. Profeti pa lavdinë e Krishtit si dhe lavdinë e Atit. Pra, ishte Krishti ai që i tha profetit, “që Perëndia të verbojë sytë e çifutëve, që të mos e kuptonin domethënien e mrekullive të tij, dhe që ai, Mesia, të mos i shëronte ata më domosdoshmëri, e Zotit në mosbesim. ‘ Ky citim nga Isaia 6, 10, i gjetur gjithashtu në Ungjijtë e tjerë si pjesë e shpjegimit të mësimit të Jezusit me shëmbëlltyra, është jashtëzakonisht i vështirë; dhe në përpjekjen për ta kuptuar atë duhet të kujtojmë idiomën hebraike, e cila kaq shpesh thotë atë që Zoti parashikon të ndodhë sikur të ishte e pashmangshme. Kryetarët çifutë nuk besuan, prandaj nuk mund të besonin. Qëllimi i kësaj përmbledhjeje përfundimtare të shërbesës publike të Jezusit nuk është të mohojë tërë tenorin e rrëfimit, sikur të ishte e pamundur për kryetarët çifutë ta njohin atë si Birin e Zotit, por të tregojë se refuzimi i Mesisë nga

populli i tij nuk duhet të habisë ata që njohin Shkrimet e Dhiatës së Vjetër. ‘ Në fakt, mosbesimi nuk ishte mosbesim i plotë, sepse kishte shumë që besuan, por nga frika e shkishërimit dhe duke dashur me çdo kusht të qëndronin mirë me shokët e tyre, ata nuk bënë asnjë rrëfim të hapur të besimit të tyre (42, 43).

Në vargjet përmbyllëse të kapitullit 12 Jezusi thekson me zë të lartë dhe të hapur edhe një herë natyrën serioze të mosbesimit. Ato janë fjalët e tij të fundit publike drejtuar bashkatdhetarëve të tij, “Të tij” tek të cilët ai erdhi dhe që në pjesën më të madhe nuk e kanë pranuar atë. Të refuzosh atë, ai riafirmon solemnisht, do të thotë të kthesh shpinën te drita e vërtetë dhe të vazhdosh të jetosh në dyshim dhe me sigurinë e vdekjes së pafalshme; është të kalosh gjykimin mbi veten e tij në vend që të pranosh një Shpëtimtar që mund të heqë tërë frikën e gjykimit. Refuzimi i Jezusit është, për më tepër, refuzim i Atij që e dërgoi atë, Zotit që u ofron njerëzve tek Jezusi dhuratën e jetës së përgjeshme dhe me urdhrin e të cilit Jezusi shpall fjalë të cilat, sepse janë fjalët e Zotit, do të provojë të ketë qenë fjalë gjykimi kur mbahet vlerësimi i fundit dhe koha nuk është më. Njeriu do të justifikohet nga bindja ndaj atyre fjalëve dhe nga mosbindja ndaj tyre ai do të qëndrojë i dënuar.

Shenime shtese

13. Hosanna fillimisht donte të thoshte “Shpëtona tani”. Nuk është e sigurt nëse e ka këtë domethënie këtu, ose nëse është një britmë thirrjeje.

14. Megjithëse zvogëluesit nuk përdoren gjithmonë në mënyrë rigoroze si të tillë në Dhiatën e Re, një gomar i ri është pothuajse me siguri kuptimi këtu, pasi Mark e quan kafshën si një bisht, dhe thekson se ajo nuk ishte thyer akoma (shih Mk. Xi. 2)

24. Jezusi është vetëm deri pas kryqëzimit dhe ringjalljes në kuptimin që askush nuk mund ta ndihmojë atë në ungjillëzimin botëror para atyre ngjarjeve, të cilat çlirojnë fuqinë e Shpirtit të Shenjtë të nevojshëm për punën (shih 7, 39).

27. Lëreni të ndjekë. Kuptimi është që një njeri duhet ta ndjekë Jezusin nëse ai do t’i shërbente atë; ai duhet të ndjekë shembullin e Krishtit, sepse shërbimi i tij duhet të frymëzohet nga dhe në njëfarë shkalle një pasqyrim i shërbimit suprem të Krishtit.

28. Tri herë në jetën tokësore të Jezusit u dëgjua një zë nga qielli, në pagëzimin e tij, në shpërfytyrimin dhe këtu para mundimevet të tij. Rëndësia e asaj që u tha, siç bëhet e qartë në këtë fragment, ishte e kuptueshme vetëm për ata që kishin “veshë për të dëgjuar”.

30. Forma e shprehjes jo për shkakun tim, por për hir të tuaj është ndoshta një shembull i mënyrës semitike të shprehjes së krahasimit, në vend se një kontrast i rreptë – d.m.th. “më shumë për hatrin tuaj sesa timen”. Është e qartë se me këtë rast zëri kishte një domethënie mjaft të rëndësishme për vetë Jezusin.

31 Princi i kësaj bote është sinonimi i zakonshëm i Gjonit për Satanin, fjala e fundit përdoret vetëm në 13, 27, Ajo gjendet gjithashtu në 14, 30 dhe 16, 11, Autoriteti princëror i Satanit në rendin e tanishëm botëror të përkohshëm përshkruhet në Mt. 4, 9 dhe Lk. 4, 6,

32. Nëse, si shpesh, ka forcën e “kur”. Nuk ka dyshim në mendjen e Jezusit se ai do të kryqëzohet.

34. Një fragment në ligj (d.m.th. në Shkrimet kanonike të konsideruara si një e tërë) në të cilin Biri i njeriut, këtu i barazuar me Krishtin, konsiderohej se ushtronte një sundim të pandërprerë nga vdekja, është Dn. 7, 14,

36. Fëmijët e dritës. Idioma semitike ‘bijtë e ‘përshkruan burra që posedojnë karakteristikat e asaj që thuhet të jetë’ babai ‘i tyre. Në idiomën tonë, ne ndoshta duhet të themi “populli i dritës”, krhs. shprehja jonë “njeri me integritet”.

VI. DHOMA E SIPËRME (13, 1 – 17, 26)

a) **Larja e këmbëve** (13, 1-7)

Shenja e shtatë mesianike: *Ai u ther për shkak të rebelimit tonë. Dënimi që na jep pajtim, ra mbi të (Isaia 53,5).*

13. Menjëherë para festës së Pashkës Jezusi e dinte se kishte ardhur koha ta linte këtë botë e të shkonte tek Ati. Ai i kishte dashur njerëzit e tij në këtë botë, dhe i deshi ata gjer në fund. ²Jezusi dhe nxënësit e tij po hanin darkë. Djalli e kishte shtyrë Judën, birin e Simonit nga Karioti, që ta tradhtonte Jezusin. ³Jezusi e dinte se Ati i kishte dhënë fuqi të plotë. Ai e dinte se kishte ardhur nga Perëndia dhe se së shpejti do të kthehej tek Ai. ⁴U ngrit nga tryeza, hoqi rrobën e sipërme, u mbështoll me një peshqir dhe ⁵derdhi ujë në legen.

Pastaj filloi t'u lante këmbët nxënësve dhe t'ua fshinte me peshqir. ⁶Kur erdhi te Simon Pjetri, ky i tha: «Ti, o Zot, do të më lash këmbët mua?» ⁷Jezusi iu përgjigj: «Se ç'bëj unë, këtë nuk mund ta kuptosh tani, por më vonë.» ⁸Pjetri kundërshtoi: «Nuk do të m'i lash këmbët kurrë!» Jezusi iu përgjigj: «Në qoftë se nuk do që të të laj këmbët, atëherë nuk kemi gjë bashkë.» ⁹Pastaj Simon Pjetri tha: «atëherë më laj jo vetëm këmbët, por edhe duart, edhe kokën!» ¹⁰Por Jezusi iu përgjigj: «Kush ka bërë banjë, është krejt i pastër [e nevojitet të lajë vetëm këmbët]. Ju të gjithë jeni të pastër, me përjashtim të njërit.» ¹¹Jezusi e dinte se kush do ta tradhtonte, prandaj tha: 'Ju të gjithë jeni të pastër, me përjashtim të njërit.' ¹²Pasi u lau këmbët, Jezusi e veshi përsëri rrobën e sipërm dhe u kthye në vendin e tij në tryezë. «A e kuptoni pse e bëra këtë?» ¹³Ju më quani Mësues dhe Zot. Mirë thoni, sepse ashtu jam. ¹⁴Unë jam Zoti juaj dhe Mësuesi juaj, e megjithatë sapo ju lava këmbët. Që tani ju duhet t'ia lani këmbët njëri-tjetrit. ¹⁵Ju dhashë shembull, që të veproni ashtu siç veprova unë. ¹⁶Ju siguroj se shërbëtori nuk është më i madh se zotëria i tij; as i dërguari më i madh se dërguesi i tij. ¹⁷Këtë ju e dini tani; në qoftë se veproni kështu, ju pret gëzimi i pafund. ¹⁸Nuk po flas për ju të gjithë. I njoh ata që zgjedha; por ajo që është parashikuar në Shkrimin e shenjtë, duhet të realizohet: *Njeriu që ha bukë me mua, u drejtua kundër meje.* ¹⁹Këtë jua them tani, para se të realizohet. Kur të ndodhë, do të besoni se UNË JAM (Zoti). ²⁰Ju siguroj se kush pranon njeriun që dërgova unë, më pranon edhe mua. E kush më pranon mua, pranon edhe atë që më dërgoi mua.»

Në kapitullin 12 fillon pjesa e dytë e Ungjillit. Unë do të sugjeroja që vargu 1 duhet të ndahet nga incidenti që e ndjek menjëherë dhe të konsiderohet si një hyrje në të gjithë kapitujt e mbetur. Ndërsa Pashkës po afrohej, Jezusi u bë i vetëdijshëm se shërbesa e tij e hapur për kryetarët çifutë kishte mbaruar dhe se kishte ardhur koha për 'veprën' e tij supreme, vdekja e tij. Ajo që ungjilltari në fakt thotë në vargun 1 është: Jezusi gjithmonë i kishte dashur ata që Ati i tij i kishte dhënë atë, shoqërinë e vogël të besimtarëve, të cilët tani janë caktuar të tijin dhe formojnë një grup të ndryshëm nga ata që u jepet i njëjti titull në 1, 11. Ky i fundit në pjesën më të madhe e kishte refuzuar atë, dhe kështu është për të parët që ai tani tregoi tërësinë e dashurisë së tij duke dhënë jetën e tij për ta. Dhe është historia e këtij nënshtrimi përfundimtar të Jezusit deri në vdekje, larja e këmbëve ishte një shëmbëlltyrë e vepruar dhe për të cilën mësimi që pasoi larjen e këmbëve ishte një përgatitje e kujdesshme, të cilën unë tani do ta regjistroj në gjysmën e dytë të Ungjillit tim. ' Shprehja e përkthyer;

deri në fund ;, *eis telos*, mund të nënkuptojë po aq mirë ‘plotësisht’; dhe kjo është kuptimi që ndoshta duhet t’i jepet këtu. Nëse vargu 1 konsiderohet në këtë mënyrë, nuk është e nevojshme të supozohet se ngjarjet në dhomën e sipërme kanë ndodhur para festës së Pashkës, ose të konkludojmë si pasojë se darka e fundit nuk mund të ketë qenë darka e Pashkës.

Është e qartë se larja e këmbëve të dishepujve është simbolike për një shpëtim që Jezusi jep falas, shprehur në termat e një pastrimi total. Është diçka që ai e bën për ne dhe që ne nuk mund ta fitojmë vetë. Pjetri i rezistoi përpjekjes së Jezusit për të larë këmbët, pikërisht sepse ai nuk arriti të shoqërojë atë që Mjeshtri i tij po bënte me vdekjen e tij, por e konsideroi atë thjesht si një veprim që çdo skllav mund të kryente para një banket. Duke bërë këtë protestë, Pjetri në të vërtetë po shfaqte krenarinë e burrave dhe grave të pashlyera, të cilët kanë aq besim në aftësinë e tyre për të shpëtuar veten saqë i rezistojnë instinktivisht sugjerimit se kanë nevojë për pastrimin hyjnor.

Por një spastrim i tillë i plotë nga duart e Jezusit vë mbi të gjithë ata që e marrin detyrimin të pasqyrojnë dashurinë që u është treguar me aq hir, në marrëdhëniet e tyre me besimtarët e tjerë. Baza kryesore e etikës së krishterë është shembulli i vetë Krishtit. Nëse unë, Zoti dhe Mësuesi juaj, ju kam larë këmbët; ju gjithashtu duhet të lani këmbët e njëritjetrit (14). Shërbëtori, të cilit i është dhënë një veprim i tillë suprem i shërbimit nga ai të cilin ai me të drejtë e quan Zot dhe Zot, nuk mund të përjashtohet nga detyra e dashurisë së shokëve të tij të shërbimit; sepse të pretendosh një përjashtim të tillë do të thotë të pohosh se ai ishte më i madh se Zoti i tij. Por, siç i kujton Jezusi dishepujt e tij në mbyllje të kësaj pjese, njohja e detyrimit të tyre është e pamjaftueshme. Duhet të pasohet nga veprimi nëse do të bekohen.

b) **Tradhtari** (13, 18-35)

Jezusi parashikon se do të tradhtohet

(Mt 26,20-25; Mk 14,17-21; Lk 22,21-23)

²¹Pasi tha këtë, Jezusi u trishtua shumë dhe u tha hapur: «Ju siguroj se njëri prej jush do të më tradhtojë.» ²²Nxënësit shikuan njëri-tjetrin të hutuar – ata nuk mund ta merrnin me mend se për kë e kishte fjalën.

²³Njëri prej nxënësve, Gjoni, të cilin Jezusi e kishte fort për zemër, f&

ishte ulur pranë tij. ²⁴Simon Pjetri i dha të kuptonte me shenjë: «Pyete ti për cilin flet.» ²⁵Pastaj iu afrua Jezusit dhe e pyeti: «Zot, cili është ai?» ²⁶Jezusi iu përgjigj: «Do të ngjiej në salcë një copë bukë, dhe kujt do t'ia jap, ai është.» Mori një copë bukë, e ngjeu në salcë dhe ia dha Judës, birit të Simonit nga Karioti. ²⁷Sapo mori bukën, Judën e pushtoi Satani. Jezusi i tha: «Nxito dhe bëj ç'ke për të bërë.» ²⁸Asnjëri nga ata që ishin në tryezë, nuk kuptoi se ç'po thoshte Jezusi. ²⁹Meqë Juda mbante arkën, shumë prej tyre mendonin se Jezusi e kishte ngarkuar atë që të blinte gjërat e nevojshme për festën ose e kishte urdhëruar që t'u jepte diçka të varfërve. ³⁰Juda e hëngri copën e bukës dhe doli menjëherë jashtë. Ishte natë.

[f&](#) [sepse](#) e [kishte](#) [shok](#) [fëmijërie](#).

Urdhërimi i ri

³¹Pasi u largua Juda, Jezusi tha: «Tani do të shfaqet madhështia e Birit të njeriut dhe, me anë të saj, madhështia e Perëndisë. ³²Por, pasi Biri i njeriut ta ketë bërë të dukshme madhësinë e Perëndisë, atëherë Perëndia do t'ia kthejë madhësinë e tij. E kjo do të ndodhë së shpejti. ³³Nuk do të qëndroj gjatë me ju, fëmijët e mi; atëherë do të më kërkoni. Por ju them ashtu siç u thashë të tjerëve; atje ku do të shkoj, ju nuk mund të vini. ³⁴Po ju jap tani një urdhërim të ri, urdhërimin e dashurisë. Ju duhet ta doni njëri-tjetrin siç ju desha unë ju. ³⁵Në qoftë se e doni njëri-tjetrin, do të dihet se jeni nxënësit e mi.»

Izraeli i ri përbëhet nga të gjithë ata që pastrohen duke pranuar me besim fljimin e Jezusit të kushtuar në emër të tyre. Por në dhomën e sipërme është ai që, megjithëse është apostull i zgjedhur i Jezusit, nuk është i destinuar të mbetet në shoqërinë e atyre që mund të përcaktohen përgjithmonë “të tij”. Juda nuk mund të jetë kurrë në mesin e atyre që gjejnë bekimin e tyre kur u shërbejnë shërbëtorëve të Krishtit.

Tradhëtia e Judës nuk është e papritur për Jezusin. Unë e di, thotë ai, të cilin kam zgjedhur (18). Westcott vëren në lidhje me problemin e zgjedhjes së Judës për të qenë edhe apostull edhe tradhtar (një problem i cili duhet të tejkalojë kuptimin tonë të fundëm), ‘Jezusi i dinte krejt mendimet e njerëzve në mundësitë e tyre të shumëfishta, dhe megjithatë si njeri jo në manifestimet aktuale të së ardhmes. ‘Ishte e pashmangshme në punën misterioze të planit hyjnor të shpëtimit që Shpëtimtari i botës të tradhtohet nga zgjedhja njerëzore; dhe fjalët e vargut 18 nënkuptojnë që Jezusi e dinte se ishte në përputhje me zbuluesin hyjnor që tradhtari të vinte nga miqtë e tij më të ngushtë.

Disa kohë para se Juda të hidhte hapin vendimtar, të përshkruar nga Jezusi me fjalët e Psalmistit si “ngritjen e thembrës së tij” kundër tij, Jezusi ishte i vetëdijshëm për mënyrën se si do të shfaqej tradhtia e Judës. Por, ashtu si Juda kishte qenë i kujdesshëm për të fshehur synimet e tij nga bashkë-apostujt e tij, kështu që Jezusi e mbajti njohurinë e rolit që Juda do të luante në mënyrë rigoroze për vetë; pasi ta kishin zbuluar atë tek të tjerët mund t’i ketë bërë ata të përpiqen të parandalojnë tradhtarin nga kryerja e projekteve të tij. Por tradhtia tani është aq e sigurt dhe aq e pashmangshme sa nuk ka më nevojë për heshtje. Prandaj Jezusi vendos të lëshojë lajmin e padëshiruar se tradhtari është në atë moment duke ngrënë bukë me ta. Dy qëllime shërbehen nga ky zbulim. Së pari, Judës i jepet mundësia të tërhiqet nga shoqëria e fëmijëve të dritës dhe të hyjë në fushën e errësirës së cilës i përket. Dhe, së dyti, provat e mëtejshme të paraditërisë së Jezusit, të cilat do të ishin në dispozicion kur fjalët e tij profetike për tradhtarin të jenë vërtetuar, do të forcojnë besimin e apostujve të tjerë se Jezusi është Mesia në të cilin profecia e Davidit në Psalmin 41 është përmbushur.

Vargu 20 thekson thirrjen e lartë të apostujve. Të mirëpresësh ata do të thotë të mirëpresësh vetë Jezusin dhe Atin që e dërgoi atë. Megjithëse ishte e pashmangshme tradhtia e Judës, zemra e Jezusit e trishtoi që të ishte midis të dymbëdhjetëve një që nuk mund të mbushte më një pozitë kaq të lartë; dhe ndërsa ai shpalli fjalët, njëri prej jush do të më tradhtojë, ai dha dëshmi për ankthin e tij (21). Dishepujt janë habitur nga ky njoftim marramendës dhe, do të duket, krejtësisht i papritur; dhe përveç në rastin e dishepullit të cilin Jezusi e donte, hutimi i tyre nuk hiqet derisa Juda të jetë larguar nga dhoma e sipërme. Kur Jezusi i ofron Judës një copë bukë të veçantë nga pjata e zakonshme, siç ishte zakon që një mikpritës t’ia ofronte një mysafiri të nderuar, kjo është një shenjë e dashurisë hyjnore që kërkon gjithnjë të kapërcejë të keqen me të mirë; por në këtë orë kritike në fatin njerëzor dashuria hyjnore është përkohësisht e pafuqishme, sepse është ora e errësirës dhe princit të kësaj bote i lejohet të mbledhë forcat e tij për betejën e fundit të patrazuar. Duke pranuar copën e bukës, Juda tregon veten plotësisht të papërshkueshëm nga tërheqja e dashurisë; dhe nga

ai moment ai është plotësisht vegla e Satanit (27). Jezusi e di se kjo është kështu, dhe ai menjëherë i bën fljijim që të shpejtojë ekzekutimin e modelit të tij vrasës. Ai që është plotësisht i lig nuk mund të mbetet në shoqërinë e atyre që i përkasin Krishtit; dhe tani që ora e pagëzimit të tij në vdekje është afër ai është i tensionuar derisa të kryhet (shih Lk. 12, 50). Pas dhënies së copës së bukës Satani hyri në të. Pastaj Jezusi i tha utos, atë që do të bësh, bëje shpejt Pastaj ai, pasi mori copën e bukës, doli menjëherë jashtë dhe ishte natë (27, 30). Sipas të gjitha gjasave, hëna e Pashkës po shkëlqente shumë lart, por megjithatë ishte ora e errësirës; dhe ora e errësirës do të qëndronte derisa errësira të dëbohej nga lavdia që rrezatonte në vetë-fljijimn e Jezusit dhe në pranimin e atij krijimi nga Ati.

Momenti kur Juda u largua nga dhoma e sipërme dhe Jezusi nuk bëri asnjë përpjekje për ta sjellë përsëri, por e shpejtoi largimin e tij, është momenti që i sjell nderin më të lartë vetë Jezusit, sepse ai tani është angazhuar në mënyrë të pakthyeshme për vdekjen që Juda ka dalë për të siguruar. Prandaj ai mund të thotë ‘Tani është përlëvduar Biri i njeriut’ (3 1). Është gjithashtu momenti kur Zoti lartësohet supremacisht, sepse mundimet e Birit të njeriut është shprehja më e shkëlqyer që bota mund të shohë ndonjëherë për dashurinë e Zotit për njerëzimin; dhe ato mundimeve tani praktikisht ka filluar. Por, ashtu si Zoti është i lartësuar në fljijimin e vetvetes për mëkatarët e kushtuar nga Biri i njeriut, kështu që nga ana e tij Biri i njeriut duhet të marrë pjesë në këtë lartësim hyjnor. ai nuk mund të lihet në prishjen e vdekjes, por duhet të ringjallet prej së vdekurish, dhe kjo pa vonesë. I tillë do të dukej se ishte kuptimi i vargut 32, Lavdia e Atit dhe lavdia e Birit janë të pandara; po kështu lavdia e kryqit dhe lavdia e ringjalljes janë të pandara.

Por, ndërsa vdekja e Jezusit dhe kthimi i tij tek Ati janë rastet e lavdisë së tij supreme, për dishepujt e papjekur, tani të quajtur butësisht fëmijë të vegjël, ata flasin për një pikëllim të rëndë dhe ndarje të papërfundueshme (33). Prandaj Jezusi u shpjegon atyre se ndarja fizike e ardhshme nuk do të thotë ndarje shpirtërore. Është e vërtetë që ata nuk do të jenë në gjendje ta ndjekin atë menjëherë në sferën qiellore ku ai po shkon, sepse ata nuk do të vdesin menjëherë; por

është gjithashtu e vërtetë që, të frymëzuar nga dashuria e tij për ta, ata do të jenë në gjendje të duan ata për të cilët ai po jep jetën e tij; dhe për aq sa ata e bëjnë këtë, ata do të banojnë në të dhe ai në to. Për më tepër, bota, e ballafaquar nga dashuria e ndërsjellë e dishepujve të Krishtit do të marrë parasysh se ata kanë qenë dhe janë akoma “me Jezusin” (shih Veprat 4. 13). Duke iu bindur urdhërimit të ri të Krishtit, dishepujt do të gjejnë tërheqjen e pickimit. Urdhërimi i vjetër miratoi që burrat duhet t’i duan fqinjët e tyre si veten e tyre; dhe ky urdhërim i vjetër nuk anulohet kurrsesi nga i riu. Por të duam të tjerët jo sepse na pëlqejnë ata, ose jemi të lidhur me ta nga lidhjet familjare, shoqërore ose kombëtare, ose sepse ndodhin gjeografikisht ose në ndonjë mënyrë tjetër për të qenë fqinjët tanë, por vetëm sepse ata janë bashkë-mëkatarë të shpenguar nga Krishti, kjo është vërtet bindje ndaj një urdhërimi të ri, sepse është e re jo vetëm në sferën e ushtrimit të saj dhe në motivin që e frymëzon atë, por edhe në shkallën e vetëmohimit që ajo ngjall. Ndërsa Dhiata e Vjetër kërkonte që burrat të duan fqinjët e tyre si veten e tyre, Ligji i Ri është që ata të duan vëllezërit më mirë se veten e tyre dhe të vdesin për miqtë e tyre.

Shenime shtese

13, 18. Të hash bukën e një personi ishte një shenjë besnikërie. Ngritur thembrën e tij kundër meje nënkupton që Juda po sillet si një kalë i pabesë, duke shkelur me forcë zotin e tij.

19. Unë jam është emri hyjnor.

22. Dëshmuar; d.m.th dha dëshmi se ai ishte i trazuar në shpirt. ‘Jezusi dha dëshmi për ankthet në zemrën e tij. Më besoni, tha ai, më besoni se një nga ju do të më tradhtojë.’

23, 24. Do të dukej e qartë se dishepulli të cilin Jezusi e donte po zinte vendin e dytë të nderit, d.m.th. në anën e djathtë të Jezusit dhe se ai ishte mbështetur në anën e tij të majtë të mbështetur me kokën në vathën e Jezusit veshje, këtu quhet gjiri i tij. Shpesh supozohet se vendi kryesor i nderit, në të majtë të Jezusit, u pushtua nga Pjetri, apostulli kryesor. Por fakti që Pjetri i bëri shenjë dishepullit të cilin Jezusi e donte në një përpjekje për të marrë informacion në lidhje me identitetin e tradhtarit sugjeron që ai nuk ishte pranë Jezusit;

përndryshe ai mund të kishte folur me të drejtpërdrejt. Është më e mundshme që Judës iu dha vendi i nderit; dhe kështu Jezusi ishte në gjendje pa u ngritur nga tavolina për t'i dhënë atij copën e bukës ..

c) **Pyetjet e dishepujve** (13, 36 – 14, 31)

Jezusi dhe Pjetri

(Mt 26,31-35; Mk 14,27-31; Lk 22,31-34)

³⁶«Ku do të shkosh?» – e pyeti Simon Pjetri. Jezusi iu përgjigj: «Aty ku shkoj tani, nuk mund të më vish pas; por do të më vish pas më vonë.»

³⁷«Përse nuk mund të vij tani me ty?» – pyeti Pjetri. – «Unë jam gati të jap jetën për ty!» ³⁸«Ta japësh jetën për mua?» – ia ktheu Jezusi. – «Mos u mashtro; para se të këndojë gjeli, ti do të pohosh tri herë se nuk më njeh fare.»

Jezusi është rruga për tek Ati

14. Pastaj Jezusi u tha të gjithëve: «Mos u trembni e mos kini frikë. Ju besoni në Perëndinë; besoni edhe në mua! ²Në shtëpinë e Atit tim ka shumë banesa dhe po shkoj atje për t'ju përgatitur një vend. Po të mos ishte kështu, nuk do t'ju shqetësoja me pohimin se po shkoj. ³Po shkoj, pra, për t'ju

përgatitur një vend. Pastaj do të kthehem për t'ju marrë me vete, që edhe ju të jeni atje ku do të jem unë. ⁴Rrugën për në këtë vend ku po shkoj, ju e dini.» ⁵Toma i tha: «Kur nuk e dimë ende se ku po shkon, atëherë si mund ta dimë rrugën për në atë vend?» ⁶Jezusi u tha: «Unë jam rruga, e vërteta dhe jeta; askush nuk vjen tek Ati veçse nëpërmjet meje. ⁷Në qoftë se më keni njohur mua, atëherë do të njihni edhe Atin tim. Dhe prej këtej e tutje e keni njohur dhe e keni parë atë.» ⁸Filipi i tha: «Na e trego Atin, dhe kjo do të na mjaftojë.» ⁹Jezusi iu përgjigj: «Kam kaq kohë me ty, Filip, dhe ende nuk më njeh? Kush më sheh mua, sheh edhe Atin. Si mund të thuash atëherë: 'Na e trego Atin'? ¹⁰A nuk beson se nëpërmjet meje takohesh me Atin? Ajo që ju thashë, nuk vjen prej meje. Ati, që është në mua, ai i kryen veprat e tij nëpërmjet meje. ¹¹Më besoni mua; unë jetoj në Atin dhe Ati jeton në mua. Në qoftë se nuk besoni në fjalën time, atëherë besoni për shkak të veprave që bëra. ¹²Ju siguroj se kush beson në mua, do të kryejë edhe veprat që bëj unë. Po, veprat e tij do t'ua kalojnë edhe veprave të mia, sepse po shkoj tek Ati. ¹³atëherë do të bëj gjithçka për të cilën ju do të luteni, por me kusht që t'i luteni Perëndisë në emrin tim. Kështu, madhështia e Atit do të shfaqet me anë të Birit. ¹⁴Në qoftë se luteni në emrin tim, unë do t'ju plotësoj çdo lutje.

Jezusi premtori Shpirtin e Perëndisë

¹⁵Në qoftë se më doni, ♦ do të dëgjoni urdhërimet e mia. ¹⁶Unë do t'i lutem Atit që t'ju japë Ndihmësin (për të më zëvendësuar), Shpirtin e

së Vërtetës, i cili do të qëndrojë përgjithmonë me ju. ¹⁷Ata që i takojnë kësaj bote, nuk mund ta marrin, sepse ata as e shohin dhe as e njohin atë. Por ju e njihni, dhe ai qëndron mes jush dhe do të jetojë brenda jush. ¹⁸Nuk po ju lë vetëm si fëmijë jetimë, por do të kthehem te ju. ¹⁹Edhe pak e njerëzit e kësaj bote nuk do të më shohin më. Por ju do të më shihni dhe do të jetoni, sepse unë jetoj. ²⁰Kur të vijë ajo ditë, do ta dini se unë jetoj në Atin tim, se ju jetoni në mua dhe unë në ju. ²¹Kush i pranon urdhërimet e mia dhe i zbaton ato, ai tregon se më do. Dhe atë që më do mua, do ta dojë edhe Ati im. Edhe unë do ta dua dhe do t'i zbulohem.» ²²Juda – jo Juda nga Karioti – tha: «O zot, përse do të na zbulohesh neve dhe jo njerëzve të botës?» ²³Jezusi iu përgjigj: «Sepse do t'i zbulohem vetëm atij që më do dhe që u përmbahet fjalëve të mia. atëherë Ati im do ta dojë; ne do të shkojmë tek ai dhe do të banojmë tek ai. ²⁴Kush nuk më do, nuk vepron sipas fjalëve të mia. Lajmi që dëgjuat, nuk vjen prej meje, por prej Atit tim që më dërgoi. ²⁵Këtë jua kam thënë duke qenë mes jush. ²⁶Ati do t'jua dërgojë Ndhimësin në emrin tim, Shpirtin e Perëndisë. Ky do t'ju kujtojë çdo gjë që ju thashë, e do t'ju ndihmojë ta kuptoni. ²⁷Më në fund po ju jap paqen, paqen time, dhe jo paqen që jep bota. Mos u trembni, mos kini frikë! ²⁸Dëgjuat se ç'ju thashë: 'Po ju lë, por do të kthehem te ju'. Në qoftë se më doni me të vërtetë, duhet të gëzoheni që po shkoj tek Ati, sepse ai është më i pushtetshëm se unë. ²⁹Jua thashë të gjitha këto që, kur të realizohen, t'ju kujtohet kjo e të besoni në mua. ³⁰Nuk kam se ç'të flas më gjatë me ju, sepse tashmë po vjen sundimtari (i padukshëm) i botës. Ai nuk ka asnjë pushtet mbi mua, ³¹por bota duhet ta dijë se unë e dua Atin. Prandaj veproj ashtu siç më ka urdhëruar Ati im. Dhe tani ngrihuni në këmbë! Të shkojmë!»

♦ d.m.th. në qoftë se jeni të lidhur me besë me mua. Siç shihet në të gjithë paragrafin, dashuria ka të bëjë në radhë të parë me angazhim dhe besnikëri, dhe vetëm pastaj me ndjenjat.

Pjesa tjetër e kapitullit 13 dhe i gjithë kapitulli 14 janë të zëna me vështirësi të ngritura nga dishepuj individualë; dhe në përgjigje të pyetjeve të tyre Jezusi shpjegon më plotësisht kuptimin e largimit të tij të ardhshëm dhe natyrën e destinacionit për në të cilin po udhëton. Pjetri tani shfaq një shenjë tjetër të padurimit. Ai nuk mund të besojë se Jezusi po flet për largimin në vdekje kur flet se do të largohet. Si mundet që Mesia të hyjë në lavdinë e tij dhe të lërë 'dishepujt e tij' pas tij, të paaftë për ta ndjekur menjëherë dhe të paaftë për të shijuar shoqërinë e tij përveç në mënyrën disi indirekte për të cilën Jezusi ka folur! Kështu që Pjetri e pyet drejtpërdrejt Zotërinë: Ku do të shkoni? (36), i bindur se duhet të jetë një qëllim tokësor për në të cilin ai po

udhëton. Sidoqoftë bëhet e qartë në dialogun që vijon se destinacioni i Jezusit mund të arrihet vetëm përmes vdekjes. Pjetri, siç profetizon Mjeshtri i tij, do të arrijë në të njëjtin destinacion përfundimisht nga rruga e martirizimit, rruga që Pjetri pohon me nxitim se është i përgatitur të marrë, nëse është e nevojshme, menjëherë. Por, për gjithë gatishmërinë e tij të pretenduar për të dhënë jetën për Jezusin, Pjetri është në të vërtetë larg nga gatishmëria për rolin e dëshmorit. Përkundrazi, ai ende duhet të mësojë me përvojë të hidhur mësimet jetësore të pendimit dhe përlësisë. Para se gjeli të ketë paralajmëruar agimin e një dite tjetër, Pjetri do të ketë mohuar tri herë Zotin e tij. Pas rikthimit të tij, siç do të informohet lexuesi i kapitullit të fundit të Ungjillit, do të ketë ardhur koha që ai të ndërmarrë detyrën e duhur për të ushqyer kopenë e Krishtit; dhe do të jetë vetëm si përfundim i një dëshmie dhe shërbimi të tillë, dhe jo si një veprim impulsiv i heroizmit fanatik, që Pjetri do të japë jetën e tij për Zotin e tij.

Jezusi tani i siguron të gjithë dishepujt e tij se secili prej tyre, qoftë i thirrur për të dhënë jetën për të ose jo, do të jetë në gjendje herët a vonë ta ndjekin atë ku po shkon; sepse të bëjnë gati pritjen e tyre përfundimtare në sferën qiellore është qëllimi kryesor i largimit të tij dhe vazhdimi thelbësor i të gjitha zbulesave të mëparshme të Zotit që ai u ka dhënë atyre. Jezusi do të përgatisë një vend për ta, në mënyrë që ata të qëndrojnë përgjithmonë me Perëndinë dhe t'i japin gëzim përjetë (14. 2). Ky mendim duhet të dëbojë të gjitha ndjenjat e ankthit dhe frikën e ankthshme nga zemrat e tyre, dhe t'u mundësojë atyre të rinovojnë besimin e tyre si të Zoti ashtu edhe të Jezusi. Kur t'u sigurohet atyre në shumë dhoma të shtëpisë së Atit, Jezusi do të kthehet (në vdekje) dhe do t'i çojë dishepujt te vetja, në mënyrë që ata të jenë edhe atje ku është.

Ankthi i dishepujve në perspektivën e largimit të Jezusit duhet gjithashtu të hiqet nga ato që kanë mësuar prej tij për rrugën që të çon tek Ati. Ata e dinë rrugën se ku po shkon ai. Toma, megjithatë, vë në dyshim nëse është e mundur që dikush, i cili nuk ka njohuri të caktuara për qëllimin përfundimtar të një udhëtimi, të dijë rrugën që të çon drejt tij. Zot, ne nuk e dimë se ku po shkon; dhe si mund ta njohim rrugën? (5) Hutimi i tij është për shkak të një dështimi për të kuptuar se,

megjithëse domosdoshmëria e gjuhës njerëzore e detyron Jezusin të flasë për “largimin” dhe për “një rrugë drejt Atit”, këto terma nuk kanë ndonjë rëndësi hapësinore dhe materiale. Rruga për tek Zoti qëndron në njohjen e së vërtetës për të dhe në përvojën e jetës së tij. Është pikërisht kjo njohuri dhe kjo përvojë që Jezusi gjatë gjithë jetës së tij të mishëruar dhe në mënyrë supreme në sakrificën e tij shlyese, po ua sjell njerëzve. Vetë Jezusi është pra rruga, sepse ai është mishërimi i së vërtetës për Perëndinë dhe marrëdhëniet e tij me njerëzit; dhe për shkak të kësaj, jeta, që është e natyrshme në fjalët dhe veprimet e tij, vetë jeta e vetë Zotit, është në dispozicion për njerëzimin. Për shkak se të njohësh Jezusin do të thotë të njohësh Atin, dishepujt në fakt tashmë kanë njohuri për rrugën drejt Atit.

Por njohja e tillë indirekte e Zotit, e arritshme vetëm përmes një ndërmjetësi, edhe pse ai ndërmjetësues është Jezusi, nuk arrin ta kënaqë Filipin. Në fakt, pyet ai, pse nuk mund të jepen këtu dhe tani një vizion më i drejtpërdrejtë i Atit, siç ishte dhënë Moisiu dhe pleqtë e Izraelit kur “ata panë Perëndinë e Izraelit” (Dal. 24, 10), apo i tillë që iu dha Isaisë kur pa “Zoti ulur mbi një fron, i lartë dhe i ngritur” (Isaia. 6, 1)? Të shohësh Zotin me sytë e tij fizikë, ta njohësh atë me anë të asaj që njerëzit priren ta konsiderojnë si provë të sigurt të shqisave, që me të vërtetë do të kënaqë Filipin dhe do të heqë dyshimet e tij, dhe ai nuk kërkon asgjë më shumë. Por vetë fakti që ai bën një kërkesë të tillë pasi ka qenë kaq gjatë me Jezusin zbulon një keqkuptim patetik si të Personit ashtu edhe të punës së Zotit të tij. Meqenëse Jezusi jeton në bashkim të përhershëm të qëllimit dhe vullnetit me Atin e tij, fjalët dhe veprimet e tij janë fjalët dhe veprimet e Zotit. Të kesh besim në Jezusin si një zbulues i tillë i Zotit do të lejojë që dishepujt të bëjnë edhe më shumë punë sesa vetë Jezusi kishte mundur të bënte për shkak të kufizimeve të zbatuara të jetës së tij njerëzore, gjatë së cilës ai ishte i kufizuar në tokën e Palestinës dhe ishte në gjendje të shërbente në pjesën më të madhe vetëm për ‘delet e humbura të shtëpisë së Izraelit’. Do t’i aftësojë ata që të sjellin ungjillin e shpengimit në botën pagane dhe ta bëjnë mbretërimin e Zotit një realitet në zemrat e mijëra që kurrë nuk e njohën Jezusin në tokë. Shpallja e tyre e këtij ungjilli do të ndiqet nga shenja që vijojnë (shih Mk. 16, 20), mrekulli të të njëjtit

Iloj që bëri Jezusi . Për më tepër, në forcën dhe realitetin e këtij besimi, lutjet që do të bëjnë dishepujt do të jenë lutje të tilla siç vetë Jezusi do të bënte, lutje të kushtuara ai u thotë atyre në emrin tim, të tilla si ai mund të paraqiste përpara fronit të hirit. Me një fjalë, largimi i tij drejt Atit, aq sa nuk i jep fund ndikimit të tij në tokë, do të thotë vazhdimësia e tij në kushte më të gjera dhe me rezultate të bëra të mundshme nga fuqia e lutjes efektive.

Lutjet që Krishti bëri në tokë ishin lutjet e tij, tiparët kryesore e të cilit ishte bindja ndaj Atit të tij. Lutjet që bëhen “në emër të Krishtit” duhet të jenë lutjet e atyre që janë të bindur ndaj urdhërimeve të tij; dhe një bindje e tillë do të bëhet e mundur, jo nga ushtrimi i ftohtë i vullnetit, por nga dashuria e ngrohtë e dishepullit për Zotin e tij. Kjo dashuri do të përgjigjet plotësisht, dhe si rezultat Ati do të dërgojë me kërkesë të Birit një Avokat tjetër, Shpirtin që zbulon të vërtetën dhe qëndron përgjithmonë në zemrën e besimtarit. Ky Avokat tjetër, të cilit ardhja e të cilit pas flijimit të Jezusit i është kushtuar rrëfimi kaq shpesh ka treguar, megjithëse ai nuk është caktuar me këtë titull më parë, do të jetë rezervuari i fuqisë së dishepujve dhe udhëzuesi i tyre i patundur kur Jezusi t’i ketë lënë ata. Ndërsa Jezusi ka qenë me ta, ai vetë ka qenë Avokati i tyre. Ai ka qëndruar pranë tyre si këshillë për mbrojtjen e thirrur në anën e një të burgosuri për të mbrojtur çështjen e tij dhe për ta forcuar atë në orën e gjyqit. Ai është lutur për Pjetrin që besimi i tij të mos dështojë plotësisht (Lk. 22, 32). Ai i ka mbrojtur dishepujt kundër akuzës së ngritur kundër tyre nga farisenjtë për thyerjen e së shtunës (Mk. 11, 23+). Ai është miqësuar me njeriun e verbër, shikimin e të cilit ai e kishte rivendosur, pas shkishërimit të tij nga sinagoga (9, 35). Dhe në arrestimin e tij të ardhshëm ai do t’u përgjërohet kundërshtarëve të tij për t’i lejuar pasuesit e tij të shkojnë të lirë, në mënyrë që e gjithë pesha e sulmit të armikut të bjerë mbi vetë (shih 18, 8). Pasi Jezusi të kthehet tek Ati, Shpirti i Shenjtë që është Shpirti i tij do të vazhdojë të kryejë, në një mënyrë të panjohshme dhe të pakuptueshme nga bota, të njëjtën pozitë që ai e ka shkarkuar vetë për ta me aq dashuri, ndërsa ai ka qenë me ta në tokë .

Por para se Jezusi të kthehet tek Ati dhe ky Avokat tjetër të dërgohet për ta përfaqësuar atë në zemrat e besimtarëve, Jezusi pas pak

do të vijë tek ata vetë në lavdinë e trupit të tij të ringjalljes (19), dhe t'u sjellë atyre sigurinë se ata nuk lihen të shkretë si jetimët në stuhi në mëshirën e një bote mizore dhe armiqësore, por që ata janë aksionarë në jetën e tij të ringjallur. Çdo dyshim që ata mund të kenë pasur gjatë jetës së tij tokësore në lidhje me realitetin e bashkësisë intime midis Atit të tij dhe vetë do të dëbohet në atë ditë, kur ai do ta tregojë veten të gjallë për ata që, sepse ata e duan Jezusin me dashurinë që shprehet në bindja, janë gjithashtu objektet e dashurisë së Atit. Ungjilltar në kohën e duhur do të regjistrojë shembuj të këtij vetë-zbulimi të Krishtit të ringjallur; por Jezusi i siguron dishepujt e tij se një njohuri shpirtërore e tij si e ngritur do të jetë në të vërtetë e mundur në të gjitha kohërat për të gjithë besimtarët, sepse ai do ta shfaqë Vetën e tij përpara atyre që e duan atë (21).

Një mbyllje e tillë e paraqitjeve të Jezusit të ringjallur te besimtarët i duket Judës (Judës tjetër, jo Judës tradhtarit që tashmë e ka lënë kompaninë) një kufizim serioz i fuqisë së Jezusit. Me siguri, ai kundërshton, një Mesi i ringjallur prej së vdekurish duhet të shfaqet para të gjithëve, pavarësisht besimtarëve apo jo. Çdo sy duhet ta shohë atë. Kështu që ai pyet se çfarë ka ndodhur që Jezusi do t'ua zbulojë Vetën vetëm miqve të tij dhe jo botës më të gjerë (22). Pyetja e tij kujton kërkesën e vëllezërve të Jezusit që ai të ngjitej në Jerusalem në festën e Tendave dhe ta tregonte Vetën e tij para botës (shih 7, 9, 9.). Por Jezusi këmbëngul se bota jobesimtare do të ishte e pandjeshme ndaj çdo manifestimi të tillë. Ata nuk do të besonin megjithëse dikush u ringjall prej së vdekurish (shih Lk. 16, 31). Zemra që nuk e do Jezusin me dashurinë që shprehet në bindje nuk mund të jetë një vendbanim për Jezusin ose Atin e tij. Besimi në premtimet e Zotit të bëra të njohura tek 'Moisiu dhe profetët 'dhe dashuria për të në të cilin ato premtime janë përmbushur, duhet të jenë gjithnjë çelësat që zhblllokojnë derën, përmes të cilave prania hyjnore mund të përjetohet në zemrën e njeriut.

Ringjallja e Jezusit, megjithë dyshimet e tanishme të Judës, në fakt do të heqë nga dishepujt ndjenjën e pikëllimit dhe frikën se ndarja e shkaktuar nga kryqëzimi do të nxisë në mënyrë të pashmangshme; dhe nën frymëzimin dhe në ndriçimin e Avokatit tjetër fjalët që u tha atyre

Jezusi në tokë jo vetëm që do të kujtohen, por do të bëhen rrezatuese me kuptim deri më tani të pa dyshimtë (26). Vetë ekzistenca e këtij Ungjilli të Gjonit, dhe me të vërtetë e të gjithë Dhiatës së Re, do të ishte e pamundur përveç këtij aspekti të veprës së Shpirtit të Shenjtë. Në këtë moment, dishepujt imagjinojnë se Jezusi me largimin e tij po i lë ata në një gjendje trazimi dhe ankthi dhe në mëshirën e një bote mizore. Në të vërtetë, ai po u lë atyre një dhuratë, siç është bota nuk ka fuqi të dhurojë, sepse është e vetmja prerogativë e tij që ta lë trashëgim atë. Kjo dhuratë është dhurata e paqes (27).

Të gjithë njerëzit, madje, siç theksoi Agostini, revolucionari dhe luftëtari, dëshirojnë paqe; ata gjithmonë përpiqen për atë që imagjinojnë se do të ishte një gjendje më e vendosur e jetës. Ekziston, siç nënkupton Jezusi, një paqe të cilën bota mund ta japë. Liria e përkohshme nga shpërqendrimi, ankthi dhe grindjet shpesh janë të arritshme, duke u mundësuar burrave të vendosen për një kohë të shkurtër të paktën për të bërë atë që duan të bëjnë dhe të jetojnë jetën e tyre në mënyrën e tyre me relativisht pak ndërhyrje. Ekziston edhe paqja e ikjes së çastit nga gjërat e pakëndshme të jetës që kërkohen në ëndrrat ditore, kënaqësinë dhe dëfrimet, paqen e arratisjes. Dhe ekziston paqja e sigurisë së rreme, kur njerëzit thërrasin ‘Paqe, paqe atje ku nuk ka paqe’, paqe që është kaq shpesh parathënie e katastrofës. Paqja që Jezusi u ofron dishepujve të tij është diçka shumë ndryshe. Është paqja e tij. Paqja ime, ai u thotë atyre, unë po ju jap. Ai vetë e gëzoi këtë paqe, sepse ai kurrë nuk ishte për asnjë moment i pakujdesshëm ndaj vullnetit të Atit të tij, – dhe ishte i gatshëm në bindjen e tij për të pirë kupën e vuajtjeve dhe të duronte një vdekje penale për shpëtimin e njeriut.

Në jetën e tij të fitores së vazhdueshme mbi çdo tundim për të ndjekur ndonjë kurs tjetër; në braktisjen e tij nga të gjitha siguritë e përkohshme dhe shpresat tokësore; në refuzimin e tij për t’u vendosur dhe për të jetuar jetën e tij në mënyrën e tij, ai kishte arritur të njihete paqen hyjnore, paqen e qetësisë së brendshme që asnjë shqetësim i mendjes ose trupit nuk ishte në gjendje ta shkatërronte. Dhe tani ai do t’u jepte atyre të njëjtën paqe atyre që, duke refuzuar të bëjnë kompromis me botën, janë të gatshëm të pranojnë flijimin që ai po bën

në emër të tyre; të gëzosh sigurinë e faljes që e domosdoshme shoqëron një pranim të tillë; dhe për ta ndjekur atë në të njëjtën rrugë të bindjes dhe shërbimit të dashur.

Dishepujt kishin parë diçka nga ajo që Jezusi e quan paqen time kur e kishin parë atë duke rivendosur qetësinë në jetën njerëzore të shkatërruar nga mjerimi i mëkatit dhe sëmundjes; dhe ata ishin strehuar më shumë se një herë në sigurinë e pranisë së tij ndërsa dëgjuan fjalët e tij qetësuese “Unë jam. Mos ki frikë”. Kthimi i tij tek Ati, ai tani i siguron ata, do të thoshte, jo pakësim, por ngritje e përvojës së kësaj paqeje, sepse, i lartësuar në të djathtën e Zotit, ai do të ishte në gjendje t’u komunikonte atyre nga burimi origjinal të fuqisë dhe autoritetit hyjnor, Ati i tij është më i madh se ai, paqja e vetë Zotit (28). Ai do të kthehej tek ata ditën e tretë me fjalët `Paqja qoftë me ju ‘në buzët e tij (20, 19); dhe midis frytit të Shpirtit të tij të Shenjtë do të ishte dhurata e paqes, paqja e mëkatarit të shfajësuar (shih Gal. 5, 22 dhe Rom. 5, 1). Por pa fitoren e Jezusit mbi kryetarin e kësaj bote (30), dhe përveç shprehjes përfundimtare të dashurisë së tij në dorëzimin e jetës së tij, asnjë shfaqje e mëtejshme e kësaj paqeje nuk do të ishte e mundur. Forcat e së keqes ishin grumbulluar tashmë për sulmin e tyre të fundit ndaj tij, dhe ai është gati të shkojë dhe t’i takojë ata.

Nuk është e nevojshme të supozohet se Jezusi i drejtoi dishepujt nga dhoma e sipërme në këtë pikë dhe se ligjërimet e regjistruara në kapitujt 15 dhe 16 dhe lutja e kapitullit 17, u thanë rrugës për në kopshtin ku u arrestua .

Shenime shtese

14,1. Jezusi thotë: “Vazhdoni të besoni në Zot dhe vazhdoni të besoni në Mua” në funksion të bekimeve të ardhshme që unë do të bëj të mundur për ju.

2. Duket se tregon shumë më tepër idenë e qëndrueshmërisë. Ajo gjendet edhe një herë në Dhiatën e Re, në 14, 23, ku theksohet banesa e përhershme e Atit dhe Birit në zemrat e dishepujve të dashur. Mendimi këtu është se ka shumë vendbanime në parajsë, ku ka vend mjaft për të gjithë besimtarët. Është një shtëpi e përhershme, nga e cila dëbimi është i pamundur dhe ku asnjë njoftim për të lënë nuk mund të shërbehet kurrë!

12. Veprat e apostujve pas ringjalljes nuk ishin më të mëdha në natyrë sesa ato të Jezusit, por më të mëdha në sferën e ndikimit të tyre.

Jezusi supozon se nëse një dishepull ka një dashuri të fortë personale për të, ai pothuajse do të mbajë urdhërimet e tij.

16. Ngushëlluesi, në kuptimin e tij më origjinal të “forcuesit”, është përkthimi i fjalës greke *parakletos*, një mbiemër pasiv që përcakton një të thirrur në anën e tjetrit për t’u miqësuar me të, për ta këshilluar atë dhe nëse është e nevojshme të mbrojë çështjen e tij. Fjala është përdorur edhe në i Jn. 2, 1 i Krishtit si ‘mbrojtësi’ i besimtarit në parajsë. Ai është gjithashtu ai që promovon dëshmi tek ai. Ndoshta ky është mendimi mbizotërues që qëndron në themel të përdorimit të fjalës në këto ligjërime të fundit, ku është një titull i Shpirtit të Shenjtë (shih vargun 26).

18. Rehati jep një fjalë që do të thotë “jetimë”; dhe ndjenja e keqardhjes duhet të ruhet në përkthim.

22. Juda në Lk quhet ‘Juda bir i Jakobit’. 6, 16 dhe Veprat 1, 13; Ai duket se është identik me Tadeun e Mt. 10, 3 dhe Mk. 3, 18. Disa prej apostujve kishin më shumë se një emër.

Si jepet më saktë “çfarë ka ndodhur”. Juda mendon se diçka duhet të ketë ndodhur që Mesia aq në mënyrë të panatyrshme të kufizojë sferën e tij të ndikimit. Me siguri që Mesia do të dëshironte ta zbulonte vetë hapur.

26. Në emrin tim, d.m.th. “për hirin tim”, për t’i udhëzuar dishepujt më tej në të gjitha gjërat që Jezusi kishte filluar t’i mësonte, veçanërisht në lidhje me Personin e tij dhe flijimin e tij shlyes.

28. Fjalët ‘më të mëdha se unë jam’ u bëheshin shpesh thirrje arianëve për të mbështetur doktrinën e tyre të nënshtimit në mënyrë krijesore të Birit ndaj Atit. Megjithatë, ato nuk do të thotë se Ati ishte më i madh në fuqi ose në hyjninë. Ai tregon për një vartësi brenda Trinisë. Ndërsa kjo ishte veçanërisht e vërtetë gjatë shërbesës tokësore të Krishtit, duket se është e përhershme

30. “Në Krishtin nuk kishte asgjë që djalli mund të pretendonte se i përkiste sovranitetit të tij. Në të tjerët ai gjen atë që është e tij, dhe zbaton vdekjen si të duhur; por Krishti e kushtoi veten vullnetarisht. ‘ Me fjalë të tjera, Krishti nuk i përkiste botës, mbi të cilën djalli ishte përkohësisht suprem.

d) **Alegoria e hardhisë** (15, 2-26)**Jezusi është burimi i jetës së popullit të tij**

(Is 5, Ezek 19,10-14)

15. «Unë jam hardhia e vërtetë dhe Ati im është vreshtari. ²Ai pret çdo shermend që nuk jep fryte, dhe i pastron shermendet që japin fryt, që të japin edhe më shumë. ³Ju tashmë u pastruat me anë të lajmit që ju shpalla unë. ⁴Qëndroni të lidhur me mua dhe unë do të qëndroj i lidhur me ju. Vetëm në qoftë se qëndroni të lidhur me mua, mund të jepni fryt, ashtu si shermendi, i cili jep fryt vetëm në qoftë se është i lidhur me vetë hardhinë.

⁵Unë jam hardhia, kurse ju jeni shermendet. Kush jeton në mua ashtu siç jetoj unë në të, jep shumë fryt. Në të vërtetë, pa mua nuk mund të arrini asgjë. ⁶Kush nuk qëndron i lidhur me mua, hidhet poshtë dhe thahet. Shermende të tilla do të mblidhen e do të hidhen në zjarr, ku do të digjen. ⁷Në qoftë se ju qëndroni të lidhur me mua dhe fjalët e mia veprojnë te ju, mund të luteni për gjithçka që të doni, dhe do ta merrni.

⁸Në qoftë se jepni shumë fryt, do të dëshmoni se jeni nxënësit e mi, dhe kështu do të duket madhështia e Atit tim.

⁹Unë ju dua siç ju do edhe Ati. Qëndroni në këtë dashuri! ¹⁰Në qoftë se më dëgjoni mua, do të qëndroni në dashurinë time, ashtu si unë që dëgjova Atin tim dhe qëndroj në dashurinë e tij. ¹¹Jua thashë këtë që të mbusheni me gëzim dhe që gëzimit tuaj të mos i mungojë asgjë.

¹²Urdhërimi im është ky; ju duhet ta doni njëri-tjetrin ashtu siç ju desha unë. ¹³Askush nuk do më shumë se ai që e jep jetën për shokët e tij.

¹⁴Do të dëshmoni se jeni shokët e mi në qoftë se bëni atë që ju urdhëroj unë. ¹⁵Unë nuk do t'ju quaj më shërbëtorë, sepse shërbëtori nuk di gjithçka që do të bëjë zotëria i tij. Përkundrazi, do t'ju quaj shokë; sepse ju njoftova të gjithëve për çdo gjë që dëgjova nga Ati im. ¹⁶Nuk më zgjodhët ju mua, por ju zgjodha unë ju. Ju zgjodha që të jepni shumë fryt, dhe që ky të ketë qëndrueshmëri. atë për të cilën i luteni Perëndisë në emrin tim, Perëndia do t'jua japë. ¹⁷Unë po ju jap vetëm këtë urdhërim: duajeni njëri-tjetrin.

Urrejtja e botës

¹⁸Në qoftë se njerëzit e botës ju urrejnë, kini parasysht se ata më parë më urren mua. ¹⁹Bota do t'ju donte si fëmijët e saj, po t'i takonit asaj. Por unë ju zgjodha prej botës, prandaj ju nuk i takoni asaj. Për këtë arsye bota ju urren. ²⁰Kini parasysht atë që ju thashë; asnjë shërbëtor nuk është më i madh se i zoti. Siç më përdoqën mua, ashtu do t'ju përndjekin edhe ju. Më pak i besuan fjalës sime, edhe më pak do t'i besojnë fjalës suaj.

²¹Të gjitha këto do t'jua bëjnë ngaqë ju keni besim tek unë. Ata nuk e njohin atë që më dërgoi. ²²Nuk do të kishin faj, po të mos kisha ardhur t'u flisja. Por tani nuk kanë më justifikim.

²³Kush më urren mua, urren edhe Atin tim. ²⁴Nuk do të kishin faj, po të mos kisha kryer midis tyre vepra që nuk i ka bërë askush. Nuk ka

dyshim se i panë veprat e mia, e megjithatë më urrejnë mua dhe Atin tim. ²⁵Por kjo duhet të jetë kështu, që të realizohet ajo që thuhet në Shkrimet e tyre të shenjta: *Më urreyen pa arsye.*

²⁶Por do të vijë Zëvendësi im. Ai është është Shpirti i së Vërtetës, i cili vjen prej Atit. Unë do ta dërgoj te ju kur të jem tek Ati, dhe ai do të ndërhyjë si dëshmitar për mua. ²⁷Edhe ju do të jeni dëshmitarët e mi, sepse keni qenë qysh në fillim me mua.

Përshkrimi i Jezusit për veten e tij si hardhia e vërtetë, ose ‘e mirëfilltë’, nënkupton që Izraeli kishte qenë një paralajmërim i papërsosur i asaj që u gjet në përsosmëri tek ai. Ai është që Zoti e kishte thirrur Izraelin të ishte, por ajo që Izraeli në fakt nuk ishte bërë kurrë. Me të, pra, del një Izrael i ri, anëtarët e të cilit marrin ushqimin e tyre shpirtëror vetëm prej tij. Besimtarët në Jezusin janë ‘gjymtyrë’ të trupit të tij dhe marrin pjesë në jetën që rezulton nga flijimi i atij trupi në kryq, një e vërtetë e cila nënvizohej në fjalët: “Nëse nuk hani mishin e Birit të njeriut dhe nuk pini gjaku i tij, ju nuk keni jetë në ju ‘(6, 53), që do të thotë se nëse nuk besoni në të dhe nuk ndani jetën e tij përmes Shpirtit që banon. E njëjta e vërtetë tani është theksuar në alegorinë e hardhisë. Besimtarët janë sjellë në bashkimin më të afërt me Zotin e tyre, siç Jezusi u kishte treguar shumë qartë dishepujve të tij kur ai i urdhëroi ata të pinin verën e derdhur që simbolizonte gjakun e tij të derdhur për shëlbimin e tyre. Dhe është më e mundshme që pas referimit të tij për ‘frytin e hardhisë’ në institucionin e darkës së Zotit, Jezusi foli alegorinë e tanishme (shih Mk. 14, 25).

Marrëdhënia e një hardhie me degët e saj nuk e lë besimtarin në asnjë keqkuptim për nevojën e tij për ‘pastrim’ të vazhdueshëm, nëse ai dëshiron vazhdimisht të shijojë jetën e përvetshme që Jezusi i ofron. Ky “pastrim” i mëtejshëm është i ndryshëm nga pastrimi fillestar i dishepullit që simbolizohet në pagëzim, sakramenti i fillimit i cili nuk mund të përsëritet kurrë. Degët e një hardhie nuk janë të përqendruara në vetvete ose të pavarura. Ata nuk kanë burim jete brenda vetes. Dhe fakti që ata duhet të krasiten vazhdimisht e bën të qartë se jeta e tyre nuk është marrë nga një burim jashtë vetes, as nga vetvetja në izolim, por nga kërcelli i hardhisë së cilës i përkasin. Të lashtët flisnin për krasitjen si një ‘pastrim’ të degëve, ashtu si ne flasim për ‘pastrimin’ e tokës.

2, 20. Dy pasoja rrjedhin nga kjo banesë hyjnore. Lutjet e besimtarit, cilado qoftë përmbajtja e tyre, janë të efektshme (7), sepse ato në fakt janë lutjet që Krishti po bën; dhe dashuria hyjnore e treguar në vdekjen e Jezusit pasqyrohet në dashurinë e besimtarit për të gjithë për të cilët vdiq Krishti (12).

Në vargjet përmbyllëse të kësaj pjese Jezusi u kujton dishepujve të tij dinjitetin dhe gëzimin e thirrjes së tyre. Ata janë apostuj të Atij që u dërgua nga Zoti dhe shërbëtorë të zgjedhur të personit, fati i të cilit ishte të jepte jetën e tij për miqtë e tij. Dashuria e tyre për të tjerët duhet të jetë, pra, një dashuri sakrifikuere. Por praktikimi i asaj dashurie nuk do të ishte kurrë një detyrë pa gëzim. Jezusi e duroi kryqin për gëzimin që iu vu përpara dhe një pjesë e këtij gëzimi qëndronte në njohurinë që dishepujt e tij, duke iu bindur urdhrave që ai u kishte dhënë, do të gjenin në bindjen e tyre plotësinë e gëzimit të tyre. Ai tashmë u kishte thënë atyre që një shërbëtor nuk ishte më i madh se zotëria i tij: as ai që është dërguar më i madh se ai që e dërgoi (13, 16). Por, megjithëse duhet të jenë shërbëtorë të tij dhe të shprehin dashurinë e tyre në shërbim, Ai tani preferon t'i quajë miq (14), siç i kishte thirrur të paktën një herë më parë (shih Lk. 12, 4). Ky përcaktim është veçanërisht i përshtatshëm, duke pasur parasysh të gjitha ato që ai u ka thënë atyre për qëllimet e dashurisë së Zotit. Një zbulim kaq intim i asaj që ishte në mendjen e tij nuk mund t'u ishte bërë kurrë skllëverve, por vetëm miqve që u zgjodhën dhe u shuguruan për t'ua transmetuar të tjerëve zbulesën që kishin marrë (15). Ata do të niseshin për në misionet e mëdha joçifutësh pas vdekjes dhe ringjalljes së Zotit të tyre, jo nën impulsin e iniciativës së tyre, por me një ndjenjë të detyrës hyjnore, (dhe me sigurinë se ata kishin në dispozicion forcën me të. Ky ishte fryti i qëndrueshëm të cilin, si anëtarë të hardhisë së vërtetë, Jezusi pret që ata të japin me fuqinë e një lutje efektive (16).

Ai mund të kënaqte nevojat e tyre pa qenë e nevojshme të kërkonin nga ai për ta bërë këtë.

Shenime shtese

15,1. Fjala e përkthyer e vërtetë (*alethinos*) përdoret pothuajse me siguri këtu në kuptimin e saj platonik të antitipit në krahasim me llojin.

Hardhia e Izraelit është një simbol i tij në të cilin simboli bëhet një realitet tek Jezusi i hardhisë “origjinale”. Në mënyrë të ngjashme, në 1, 9 Drita e Gjonit është në kontrast me Jezusin, Dritën ‘e vërtetë’; dhe në 6, 32 mana në shkretëtirë është tipike e Bukës ‘e vërtetë’ nga qielli, e cila është vetë Jezusi.

3. Njëmbëdhjetë dishepujt janë tani në pozicionin e degëve të krasitura të gatshëm për të dhënë fryt. Fjala, d.m.th. e tërë zbulesa e vullnetit të Zotit e bërë e njohur për ta në mësimet e Jezusit, ka pasur një efekt katartik mbi ta. Çdo ligjërim që ata dëgjuan nga buzët e tij, çdo përgjigje që ai u dha pyetjeve të tyre, çdo qortim që morën prej tij për budallallëkun, besnikërinë dhe arrogancën e tyre, kishin qenë në natyrën e një krasitjeje. Ajo kishte hequr disa nga eskresencat më të bollshme të krenarisë së tyre.

8. Varianti i gjestit, i përkthyer si “që ju jepni shumë fryt dhe kështu provoni se jeni dishepujt e mi”, nënkupton që Ati nuk është përlëvdur jo vetëm në dhënien e frytit të tyre, por edhe në provën që jep realiteti i tyre dishepullizim.

9, 10. “Ju duhet të vazhdoni”. Dashuria dhe bindja shkojnë dorë për dorë. Jezusi i bindet Atit të tij sepse ekziston dashuri e ndërsjellë dhe e përhershme midis Atit dhe Birit. Në mënyrë të ngjashme, dishepulli mund t’i bindet Jezusit vetëm kur ai i përgjigjet dashurisë që Jezusi i ka treguar.

22. Fjalët e përkthyer që gëzimi im mund të mbetet në ju dhe se gëzimi juaj mund të jetë i plotë ndoshta nënkuptojnë “që ju të mund të vazhdoni të ndani gëzimin që unë tashmë posedoj (d.m.th. gëzimin që shoqëron shërbimin e dashur) dhe kështu të gjeni të mbushur gëzimin tuaj ‘Ata gjithashtu mund të nënkuptojnë “që unë të kem gëzim tek ju dhe që, për shkak të kësaj, gëzimi juaj të jetë i plotë”’.

e) **Përndjekja** (15, 17-25)

Urrejtja e botës

¹⁸Në qoftë se njerëzit e botës ju urrejnë, kini parasysh se ata më parë më urren mua. ¹⁹Bota do t’ju donte si fëmijët e saj, po t’i takoni asaj. Por unë ju zgjodha prej botës, prandaj ju nuk i takoni asaj. Për këtë arsye bota ju urren. ²⁰Kini parasysh atë që ju thashë; asnjë shërbëtor nuk është më i madh se i zoti. Siç më përdoqën mua, ashtu do t’ju

përndjekin edhe ju. Më pak i besuan fjalës sime, edhe më pak do t'i besojnë fjalës suaj.

²¹Të gjitha këto do t'ju bëjnë ngaqë ju keni besim tek unë. Ata nuk e njohin atë që më dërgoi. ²²Nuk do të kishin faj, po të mos kisha ardhur t'u flisja. Por tani nuk kanë më justifikim.

²³Kush më urren mua, urren edhe Atin tim. ²⁴Nuk do të kishin faj, po të mos kisha kryer midis tyre vepra që nuk i ka bërë askush. Nuk ka dyshim se i panë veprat e mia, e megjithatë më urrejnë mua dhe Atin tim. ²⁵Por kjo duhet të jetë kështu, që të realizohet ajo që thuhet në Shkrimet e tyre të shenjta: *Më urreyen pa arsye.*

²⁶Por do të vijë Zëvendësi im. Ai është është Shpirti i së Vërtetës, i cili vjen prej Atit. Unë do ta dërgoj te ju kur të jem tek Ati, dhe ai do të ndërhyjë si dëshmitar për mua. ²⁷Edhe ju do të jeni dëshmitarët e mi, sepse keni qenë qysh në fillim me mua.

Fuqia e lutjes efektive do të jetë vërtet thelbësore për apostujt, sepse gjatë kohës që ata do të dëshmojnë për dashurinë e Zotit si duke predikuar ungjillin e kryqit dhe duke kaluar jetën e tyre në shërbim të tjerëve, ata do të ballafaqohen vazhdimisht me një botë armiqësore. Jezusi u kujton atyre për atë që ai u kishte thënë tashmë (13. 16) se nëse një skllav nuk mund të presë që të bëjë më pak shërbim sesa zotëria i tij, as ata nuk mundën, si apostujt e Atij që duhej të përballëshin me urrejtjen e botës në formë, presin që të jenë të imunizuar nga ajo urrejtje vetë. Është e vërtetë që me lindjen e tyre natyrore ata i përkasin botës; nga natyra ata janë pjesë e gjinisë së njollosur nga mëkati i burrave dhe grave që, në pjesën më të madhe, kanë harruar pasurinë e tyre krijuese dhe janë arrogante dhe egoiste, duke organizuar jetën e tyre pa menduar për Zotin. Ka qenë vërtet një kohë kur ata nuk do të kishin qenë aspak objekt i urrejtjes së botës. Por Jezusi i ka ndarë ata nga bota (19). Ai i ka përfshirë ato në trupin e tij: dhe si anëtarë të këtij trupi ata duhet të presin që të jenë objektet e urrejtjes që bota në padijen e saj për prejardhjen e tij hyjnore po i drejton gjithmonë kundër vetes së tij.

Përndjekja e dishepujve të Krishtit nga bota do të pësohej në radhë të parë, siç e bëjnë shumë të qartë Veprat e Apostujve, nga duart e çifutëve. Këtu qëndron tragjedia e situatës. Për sado e arsyeshme që padijen e Zotit që provokon armiqësi ndaj Krishtit dhe pasuesve të tij mund të jetë në paganë, është e pafalshme për vetë popullin e Zotit, të

cilit Jezusi u dërgua kryesisht dhe para të cilit ai shfaqti veprat e Perëndisë. Mëkati i tyre është mosbesimi thelbësisht në Jezusin (shih 16, 9). Vetë prania e tij midis tyre dhe refuzimi i tyre i qëllimshëm për të njohur prejardhjen dhe natyrën e tij hyjnore, heq të gjitha mundësitë e justifikimit; dhe urrejtja e tyre e paarsyeshme si për veten e tij ashtu edhe për Atin e tij është e pashpjegueshme përveçse si një vërtetim i së vërtetës së fjalëve të Psalmistit: Ata më urrenin pa ndonjë shkak (25; Ps. 35, 19; 69, 4.).

Shenime shtese

15, 18. Jini shumë të sigurt ‘, në mënyrë që urrejtja e botës për ta të mos i kapë në befasi.

19. Të botës; d.m.th. botëror, duke shfaqur karakteristikat e botës. Jashtë botës; d.m.th të ndara nga bota.

20. Forca e fjalisë së fundit në këtë varg është sjellë si vijon – ata do t’i kushtojnë të njëjtën vëmendje fjalëve tuaja si ato të miat; domethënë asnjë ‘.

22. Për hir të emrit tim do të thotë, “për hirin tim”.

24. Klauzola e fundit mund të përkthehet gjithashtu, “por tani ata në të vërtetë i kanë parë këto vepra të mia, dhe megjithatë kanë urreyer mua dhe Atin tim”.

f) Puna e Mbrojtësit (15, 26 - 16, 15)

²⁶Por do të vijë Zëvendësi im. Ai është është Shpirti i së Vërtetës, i cili vjen prej Atit. Unë do ta dërgoj te ju kur të jem tek Ati, dhe ai do të ndërhyjë si dëshmitar për mua. ²⁷Edhe ju do të jeni dëshmitarët e mi, sepse keni qenë qysh në fillim me mua.

16. Jua thashë këtë që të mos hiqni dorë nga besimi tek unë. ²Njerëzit do t’ju përjashtojnë nga gjiri i sinagogës. Do të shkojnë deri atje, saqë kushdo që t’ju vrasë, do të mendojë se kështu i shërben Perëndisë. ³Të gjitha këto do t’jua bëjnë sepse nuk njohin as Atin tim, as mua. ⁴Por të gjitha këto jua kam thënë që, kur të realizohen, t’ju kujtohen fjalët e mia.

Detyra e Shpirtit të shenjtë

Nuk jua thashë në fillim të gjitha këto, sepse isha mes jush. ⁵Tani po shkoj tek ai që më dërgoi. Por askush prej jush nuk po më pyet se ku po shkoj. ⁶Ju jeni veçse të trishtuar ngaqë jua thashë të gjitha këto. ⁷Por

më besoni, është më mirë për ju që po shkoj; përndryshe Ndhimësi nuk do të vinte te ju. Por vetëm pasi të kem shkuar, do t'jua dërgoj.

⁸Kur të vijë, ai do t'u dëshmojë njerëzve të kësaj bote se janë fajtorë, dhe do t'u tregojë se ç'është mëkati, drejtësia e Perëndisë dhe gjyqi i tij.

⁹Mëkati i tyre përbëhet nga fakti që nuk besojnë në mua. ¹⁰Drejtësia e Perëndisë dëshmohet në faktin që ai më jep të drejtë mua; sepse po shkoj tek Ati dhe ju nuk do të më shihni më. ¹¹Ndërsa gjyqi i Perëndisë tregohet në faktin që sundimtari i kësaj bote tashmë u dënua.

¹²Kisha edhe më shumë për t'ju thënë, por kjo do të ishte e tepërt për ju. ¹³Pasi të ketë ardhur, Shpirti i së Vërtetës do t'ju udhëzojë të njihni tërë të vërtetën (për mua). atë që do t'ju tregojë, nuk do ta ketë nga vetja; ai do t'ju thotë atë që dëgjon. Dhe do t'ju tregojë për gjërat e ardhshme. ¹⁴Ai do ta bëjë madhështinë time të dukshme; sepse gjithçka që do t'ju transmetojë, do ta ketë prej meje. ¹⁵Gjithçka që ka Ati, më takon edhe mua. Prandaj ju thashë; gjithçka që do t'ju transmetojë, Shpirti do ta ketë prej meje.

Pavarësisht nga armiqësia e botës, dëshmia për të vërtetën siç është tek Jezusi do të vazhdojë të jepet pas largimit të tij si nga Avokati i dërguar nga Ati me nxitjen e Jezusit të ringjallur, ashtu edhe nga apostujt që kanë qenë me Jezusi që nga fillimi i shërbesës së tij. Dëshmitari i Mbrojtësit dhe i apostujve janë në të vërtetë një dëshmitar i vetëm; dhe dëshmia e dëshmitarëve okularë të shërbesës së Jezusit dhënë nën frymëzim të Shpirtit është e një rëndësie të madhe dhe të përhershme, sepse apostujt janë lidhja e vetme midis të gjithë besimtarëve të mëvonshëm dhe Krishtit historik. Prandaj është një pjesë thelbësore e punës së Mbrojtësit për të parë që dëshmitari i tyre nuk dëmtohet nga kundërshtimi dhe persekutimi. Ekziston edhe një garanci tjetër kundër çdo dobësimi të tillë të dëshmisë së tyre. Kur të vijë përndjekja, besimi i tyre nuk do të merret në befasi, por do të mbetet i palëkundur, sepse ata janë paralajmëruar nga Mjeshtri i tyre për natyrën dhe kauzën e tij (16, 1). Jo vetëm që do të skishërohen nga sinagogat e Izraelit të vjetër, por edhe koha nuk është e largët kur vrasja e tyre do të quhet një akt adhurimi i pranueshëm nga Zoti.

Gjatë pjesës së mëparshme të shërbesës së tij, Jezusi u kishte folur relativisht pak dishepujve të tij për persekutimin që i priste, sepse ai kishte qenë në shoqërinë e tyre, dhe për sa kohë që ai ishte me ta urrejtja e botës duhet të tërhiqej nga vetë si kryetar të trupit të Izraelit të ri, në vend të anëtarëve të tjerë. Por sepse largimi i tij tani është i

pashmangshëm, dhe miqtë e tij duken të fiksuar nga një ndjenjë e humbjes së tyre personale dhe të pakujdesur për destinacionin për të cilin ai është i lidhur, ai është i detyruar të ngushëllojë, si dhe t’i paralajmërojë ata. Është e vërtetë që përndjekja i pret, por është gjithashtu e vërtetë që sapo Jezusi të ketë arritur destinacionin e tij, ai do të jetë në gjendje të bëjë të disponueshme për ta ndihmën që vetëm Shpirti hyjnor mund t’u sjellë atyre (7). Ndërsa japin dëshminë e tyre, ata do të ndihmohen, ai edhe një herë i kujton ata nga Avokati, i cili ndërsa vepron si i pandehuri i tyre do të zbulojë gjithashtu gabimet e botës. Ky Mbrojtës i madh për mbrojtjen e tij do të veprojë gjithashtu si mbrojtës i prokurorisë. Bindja e tij për botën do të jetë e trefishtë (8). Së pari, ai do të zbulojë jetët e zhveshura në pavarësi të përqendruar tek vetja, duke mohuar çdo besnikëri ndaj Jezusit. Së dyti, ai do të tregojë se gjithçka që tha dhe bën Jezusi ishte e drejtë, sepse ai do të shfaqësohet duke u kthyer tek Ati pasi të tërhiqet nga sytë e dishepujve të tij. Dhe së treti, ai do ta bëjë të qartë se ekziston një gjë e tillë si gjykimi, sepse princi i kësaj bote tashmë qëndron i dënuar. Kur Jezusi u dënua me vdekje nga gjykimi i Pilatit, dukej sikur kryqi i tij do të ishte skela e tij, por provoi të ishte vendi ku u dha gjykimi për princin e kësaj bote nga i cili Juda ishte frymëzuar në mënyrë djallëzore.

Dishepujt gjithnjë e kishin pasur të vështirë të kuptonin pse Jezusi duhet të vuajë dhe zemrat e tyre të pikëlluara nuk mund të duronin asnjë fjalë të mëtejshme mbi këtë temë aktualisht (12). Por ajo që Jezusi nuk kishte qenë në gjendje t’u bënte të qartë atyre gjatë jetës së tij tokësore, Shpirti i së vërtetës, duke folur nga burimi i fundit i së vërtetës, do t’u shpjegonte atyre më tej pas largimit të tij. Sidoqoftë, nuk do të ishte ndonjë e vërtetë e re që ai do të shpjegonte, por e vërteta që ishte e nënkuptuar në atë që Jezusi kishte thënë dhe bërë. Ai do të shpjegonte më në detaje planin hyjnor të shpëtimit dhe do të zbulonte domethënien e përjetshme të ngjarjeve thelbësore që tani ishin të pashmangshme – vdekjen dhe ringjalljen e Zotit të tyre. Dhe çdo depërtim i freskët në një të vërtetë të tillë do t’u mundësonte apostujve që të kishin një vizion më të plotë të lavdisë së Perëndisë për t’u parë në fytyrën e Jezu Krishtit.

Shenime shtese

15, 26. Megjithëse ardhja e Mbrojtësit thuhet qartë se varet nga iniciativa e Birit, Ai thuhet se vetëm “del” nga Ati. Prandaj polemika e gjatë midis Lindjes dhe Perëndimit rreth klauzolës filioque në Kredon e Nikesë. Dihej që Shpirti do të ishte dhurata personale e Mesisë.

16, 2. Fjala *skandalizo*, shënon çdo pengesë që na bën të rrëzohemi. Në veshtrum biblik tregon atë gjë që vë në provë fenë - kështu edhe salvimet janë një provë e rëndë që i bën shumë të bien, ta lënë fenë. (Drita)

5. Simon Pjetri e kishte pyetur në të vërtetë: “Zot, ku do të shkosh?” (13. 36); por apostujt tani janë zhjatur aq shumë në hidhërimin e tyre, saqë kanë humbur interesin për çështjen e destinacionit të Jezusit.

Në të gjitha të vërtetat është çorientuese, sepse mund të konsiderohet se Kisha do të drejtohet nga Shpirti në të vërtetën për të gjitha temat; dhe në fakt Kisha shpesh ka pohuar, në mënyrë më katastrofike, të dijë të vërtetën për shumë çështje për të cilat nuk është me të vërtetë e aftë të flasë. Greqishtja do të thotë “e gjithë e vërteta”, d.m.th. e vërteta specifike rreth Personit të Jezusit dhe domethënia e asaj që ai tha dhe bëri. Ekzistenca e Dhiatës së Re është një provë e përhershme që apostujt u udhëzuan në të vërtetën për këtë.

g) **‘Koha e vogël’** (16, 26-33)

Fitorja mbi botën

²⁹Të gjitha këto jua kam thënë në mënyrë të figurshme. Do të vijë koha kur nuk do t’ju flas më me shëmbëlltyra, por do t’ju flas me fjalë të hapura për Atin. ²⁶atëherë ju do t’i luteni në emrin tim. Nuk them se unë do t’i lutem Atit për ju; ²⁷sepse Ati ju do. Ju do sepse ju më doni mua dhe besoni që kam dalë nga Ati. ²⁸Unë erdha në botë prej Atit, dhe tani e lë botën dhe kthehem tek Ati.»

²⁹Pastaj nxënësit i thanë: «Tani po flet haptazi, pa përdorur shëmbëlltyra. ³⁰Tani e kuptuam se je i gjithëdijshëm. Ti e di që më parë se çfarë do të të pyesin njerëzit. Prandaj besojmë se ti ke dalë nga Perëndia.»

³¹Jezusi u përgjigj: «Tani më besoni; ³²por do të vijë koha, dhe ajo erdhi, kur njerëzit do t’ju shpërndajnë. Ju të gjithë do të ikni në shtëpi dhe do të më lini në baltë. E megjithatë nuk jam vetëm, sepse Ati është me mua.

³³Jua thashë të gjitha këto që të qëndroni në paqen time, sepse në botë njerëzit do t’ju shkaktojnë vuajtje. Por rrini të qetë: unë e mposhta botën.»

Gjatë shërbesës së tij, Jezusi në disa raste u kishte thënë dishepujve të tij se Biri i njeriut duhet të vuante dhe të ecte në rrugën që ishte caktuar për të në Shkrimet (shih Mk. 8, 31, 14, 2 1); por ky paradoks befasues, që identifikonte Shërbëtorin pësimtar të Isaisë me Birin e mbinatyrshëm të njeriut të librit të Danielit, i kishte hutuar ata. Kjo pak kohë e vetme do të vlente natyrshëm për orët midis vdekjes së Jezusit dhe ringjalljes. As fjala nuk lufton përsëri kundër këtij përfundimi, sepse, siç thekson një ekspert, këtu mund të ketë të njëjtën forcë siç ka në 1 Gjoni 2, 8, ku tregon një kontradiktë të dukshme të asaj që sapo u tha. “Unë nuk ju shkruaj asnjë urdhërim të ri Përsëri, një urdhërim i ri po ju shkruaj.” Interpretimi i mësipërm është plotësisht në përputhje me vargjet 20 dhe 21, ku Jezusi, duke sqaruar vështirësinë që ai di të jetë në mendjet e dishepujve të tij, duket se po krahason pak ndërsa me kalimin nga trishtimi në gëzim që është karakteristikë e lindjes së fëmijës (21) Periudha e shkurtër por shqetësuese që shpesh paraprin një çlirim të gëzueshëm nga vuajtjet e çdo lloji, shpesh nga profetët hebraikë krahasohet me dhembjet e lindjes (shih p.sh. Mi. 4, 9-10). Në veçanti, ata përdorën një shprehje të tillë duke iu referuar çlirimeve të Izraelit nga armiqtë tokësorë dhe jetës së re që bënë të mundur çlirimet e tilla. Prandaj metafora ishte veçanërisht e afërt për çlirimet më të mëdha, kur Jezusi, pasi me vdekjen e tij shkatërroi vdekjen dhe bëri jetën e përjetshme një realitet për të shpenguarit, u ngrit nga vdekja. Të qarat dhe vajtimet e dishepujve gjatë gëzimit të përkohshëm të botës me triumfin e saj të imagjinuar në kryqëzim do të kthehen, Jezusi i siguron miqtë e tij, me anë të ringjalljes në një gëzim të përhershëm dhe gjithnjë e më të thelluar. Nga ai gëzim ata kurrë nuk mund të privohen; dhe kjo do të dëbojë shqetësimin e tyre të tanishëm, pasi sigurisht që gëzimi i mëmësisë i mundëson një gruajë të harrojë dhimbjet e lindjes. Unë do të shoh përsëri dhe zemra juaj do të gëzohet; dhe gëzimin tuaj askush nuk mund ta marrë prej jush (22).

Gëzimi i dishepujve pas ringjalljes do të jetë gëzimi i një jete të re, në të cilën marrëdhëniet e tyre me Perëndinë do të jenë më të drejtpërdrejta dhe më të sigurt se sa kanë qenë deri më tani. Ata do të jenë më të sigurt sepse periudha e pyetjeve të shqetësuarë dhe të dyshimta, nga të cilat janë dhënë disa raste në këto kapituj, do të ketë

mbaruar. Dishepujt nuk do të kërkojnë më asgjë nga Jezusi; por me një depërtim më të plotë në mendjen e Zotit të tyre ata do të jenë në gjendje të bëjnë diçka, që, për shkak të kuptimit të tyre të kufizuar, ata ende nuk kanë qenë në gjendje ta bëjnë. Ata do të jenë në gjendje t'i luten drejtpërdrejt Atit me sigurinë e gëzueshme që Zoti do t'u përgjigjet lutjeve të tyre në sajë të fitores së fituar nga Jezusi në kryq. Ata do të luten në emër të Krishtit duke u lutur për meritat e flijimit të tij (23). Nuk është formalitet i pakuptimtë që të krishterët t'i përfundojnë lutjet e tyre liturgjike me fjalët "përmes Jezu Krishtit, Zotit tonë".

Në vargjet 25-33, të cilat sjellin përfundimin e ligjërimeve të fundit, besimi i gëzueshëm i apostujve pas ringjalljes, për të cilin Dhiata e Re si një e tërë jep dëshmi të bollshme, thuhet se qëndron kryesisht në heqjen e asaj që ishte dukur e fshehtë dhe enigmatike në mësimet e Jezusit. 'Gjërat shpirtërore dallohen shpirtërisht'; dhe derisa kuptimi shpirtëror i apostujve u zhvillua më plotësisht sesa kishte qenë gjatë jetës tokësore të Jezusit, ata nuk ishin në gjendje ta interpretonin plotësisht mësimin e tij. Jezusi nuk ishte një mësues i thjeshtë në kuptimin që kuptimi i fjalëve të tij ishte i kuptueshëm menjëherë për dëgjuesin rastësor. Kishte, për shembull, ndërsa ai vetë e aludonte, një "mister" në lidhje me shëmbëlltyrat e tij (shih Mk. 4, 11). Këto nuk janë ilustrime të vetëkuptueshme, por histori, domethënia e tyre e vërtetë shpesh bëhet e dukshme vetëm në dritën e gjithë zbulesës së Zotit të dhënë në jetën, vdekjen dhe ringjalljen e Jezusit. Tani ai u thotë dishepujve të tij se po afron ora kur ata do të jenë në gjendje të marrin mësim më të drejtpërdrejt për Perëndinë sesa ai ka qenë në gjendje t'u japë atyre. Kjo nuk do të përbëhet nga ndonjë zbulesë e freskët, por nga një kuptim më i plotë i zbulesës së dhënë tashmë (25). Afrimi i tyre ndaj Zotit në të ardhmen do të jetë afrimi i lutjes së krishterë, një qasje e guximshme e drejtpërdrejtë në fronin e hirit, e bërë me siguri që Zoti i do të gjithë ata që me besim të dashur dhe bindje të detyruara e kanë pranuar Jezusin si Përfaqësuesin e tij fuqiplotë, i cili tani është kthyer Atit të tij. Thënia e qartë e kësaj të vërtete nga Jezusi në këto vargje është vetë, siç theksojnë dishepujt, një shembull i këtij mësimi të drejtpërdrejtë që shmang atë që quhet në

proverbat e vargut 25. Për kuptimin e kësaj fjale të fundit shih shënimin në 10, 6, ku është përkthyer në “shëmbëlltyrë”. Në epokën pas ringjalljes, nënkuptimi i së vërtetës së zbuluar do të bëhet i qartë përmes zgjedhjes së Shpirtit; nuk do të ketë më nevojë që ajo të shkaktohet nga pyetje të shqetësuara, si në ditët kur Jezusi ishte i pranishëm me dishepujt e tij. Dëshmia apostolike për Jezusin, dhënë atyre nga Shpirti pas ringjalljes dhe e mishëruar në fund të fundit në dokumentet e Dhiatës së Re, mbart me vete autoritetin hyjnor jo më pak se fjalët aktuale të thënë nga Jezusi në tokë.

Por plotësia e besimit dhe gëzimit nuk është akoma në zotërim të apostujve. Ata tani mund të besojnë në njëfarë shkalle, por besimi i tyre është i destinuar të provohet ashpër pothuajse menjëherë. “Pak kohë”, për të qenë i sigurt, ende nuk ka filluar, por ora e errësirës tashmë është mbi ta; dhe gjatë asaj ore uniteti i tyre si një kompani besimtarësh do të prishet. Për një hapësirë të shkurtër ata do të kthehen në jetën e tyre të mëparshme individuale të përqendruar në vetvete, njësia: pa kohezion. Delet do të shpërndahen sikur të mos kishin çoban, ndërsa Bariu hyjnor jep jetën e tij për ta në vetmi (32). Sidoqoftë vetmia; nuk do të jetë absolute: nga jashtë do të zbutet nga prania në këmbët e kryqit, për të paktën një pjesë të mundimeve të Krishtit, të nënës së tij dhe dishepullit të dashur; dhe përbrenda Shërbëtori pësimtar do të ngushëllohet nga dija se Ati i tij është me të, pasi ai shfaq lavdinë e dashurisë hyjnore në sakrificën e vetes së tij. Vetëm për një moment të shkurtër, edhe pse të tmerrshëm, ajo ndërgjegje e dashurisë së Atit do të tërhiqet, Bëni një fljirim për mëkatin në emër të mëkatarëve ai do të përjetojë ndarjen nga Zoti që është thelbi i mëkatit dhe do të bërtasë `Zoti im, me braktisi? ‘ Por, siç e bëjnë shumë të qartë fjalët e Jezusit të regjistruara në fund të vargut 32, gjatë gjithë pjesës tjetër të mundimeve Jezusi mbështetet nga siguria se Ati i tij është me të; dhe është në atë mbajtje të Atit që ai më në fund e lavdëron shpirtin e tij (shih Lk. 23, 9,6).

Fjalët e fundit të Jezusit drejtuar dishepujve të tij në dhomën e sipërme; regjistruar në vargun 33, pasqyrojnë atë që ka qenë më e larta në mendjen e tij ndërsa ai u ka folur atyre. Miqtë e tij, siç ai e di mirë, do të kenë shumë mundime për të duruar në ditët që vijnë përpara,

sepse ata do të jenë besimtarë në mes të një bote jobesimtare. Por për shkak të asaj që ai do të bëjë për ta, ata gjithashtu do të përjetojnë, ndërsa qëndrojnë të bashkuar me të, paqen e brendshme dhe gëzimin e guximshëm të lindur nga siguria se ai ka fituar fitoren mbi mëkatin dhe vdekjen. Këto gjëra ju kam thënë që në mua të keni paqe. Në botë do të keni mundime; por jini të gëzuar; Unë e kam mundur botën.

Shenime shtese

16, 18. “Ne nuk e dimë se çfarë do të thotë ai”.

21. Një burrë është përkthimi fjalë për fjalë i *anthropos*. Fjala është përdorur këtu përgjithësisht në kuptimin e “një qenie njerëzore” ..

23. Në atë ditë këtu dhe në vargun 26 tregon ditën e ringjalljes dhe më pas.

atë ditë nuk do të më pyetni më për asgjë. Përnjëmend, përnjëmend po ju them: çdo gjë që t’i kërkoni Atit në emrin tim, do t’jua japë.

Në emrin tim ndoshta kuptohet me të drejtë si kuptim “me autorizimin tim”.

25. Këto gjëra; referojuni gjithçkaje që Jezusi ka thënë për largimin e tij të ardhshëm.

Fjalët e urta përdoren këtu për të mbuluar shprehjen e fshehtë “pak kohë” dhe metaforën e lindjes së fëmijës të përdorur në vargun 21, Përkthim i thjeshtë i fjalës *parrezia* që ndërthur idetë e guximit të fjalës dhe të folurit pa rezerva.

30. Ky varg është i lidhur në mendim jo vetëm me vargun 29, por edhe me vargun 19, Dishepujt ishin impresionuar nga fuqia e Jezusit për të lexuar mendimet e tyre dhe ata quhen një depërtim të tillë të mbinatyrshëm si një shenjë e prejardhjes së tij hyjnore.

31. Fjalët; A besoni tani ?; mund të merret edhe si deklaratë. Kjo është e preferueshme, pasi sjell më mirë theksin e vendosur tani në origjinal. “Tani besoni, por besimi juaj së shpejti do të lëkundet”.

b) Lutja e Kryepriiftit të madh (17, 1-26)

Jezusi i lutet Atit për nxënësit e tij

17. Pasi tha këto fjalë, Jezusi ngriti sytë drejt qiellit dhe tha: «O atë, erdhi koha ime! Tregoje madhësitinë e Birit tënd, që edhe Biri ta tregojë

madhështinë tënde. ²Ti i dhe pushtetin mbi të gjithë njerëzit, që ai t'u japë jetën e përjetshme të gjithë atyre që ia besove ti. ³Dhe jeta e përjetshme përbëhet nga njohja jote, Perëndisë së vetëm dhe të vërtetë, si dhe e atij që dërgove, Jezusit, Mesisë. ⁴E bëra të dukshme madhështinë tënde këtu në tokë, sepse e plotësova detyrën me të cilën më ngarkove. ⁵O atë, tani ma kthe këtë madhësi që kisha tek ti para krijimit të botës!

⁶Të bëra të njohur me njerëzit që m'i besove nga bota. Ata të takojnë ty, dhe ti m'i dhe. Ata e pranuan fjalën tënde ⁷dhe tani e dinë se gjithçka që më dhe, vjen në të vërtetë prej teje. ⁸Ua bëra të njohura fjalët që mora prej teje, dhe ata i pranuan. Ata e kuptuan se unë dola prej teje, dhe e besuan se ti më dërgove.

⁹Po të lutem për ta. Nuk të lutem për botën, ♦ por për njerëzit që m'i dhe ti; sepse ata të takojnë ty. ¹⁰Gjithçka që kam, të takon ty, ashtu si gjithçka që ke, më takon mua. Njëpërmjet tyre duket madhështia ime.

¹¹Tani po vij tek ti. Unë nuk do të qëndroj më gjatë në këtë botë, por ata do të mbeten në botë. O atë i shenjtë, mbroji njëpërmjet fuqisë sate hyjnore, që ata të mbeten një e të pandarë, si ti e unë që jemi një.

¹²Derisa isha tek ata, i mbrojta dhe i mbajta njëpërmjet fuqisë hyjnore që më dhe ti. Askush prej tyre nuk humbi, përveç atij që duhej të humbiste, dhe kështu u realizua profecia e Shkrimit të shenjtë.

¹³E tani po vij tek ti. I them të gjitha këto, sa jam në botë, që ata ta kenë gëzimin tim me tepri. ¹⁴Unë ua bëra të njohur lajmin tënd dhe bota i urren, sepse nuk i takojnë asaj. ¹⁵Nuk po të lutem që t'i nxjerrësh nga bota, por dëshiroj që t'i mbrosh nga Satani. ¹⁶Ata nuk i takojnë botës, ashtu siç nuk i takoj botës edhe unë. ¹⁷Kushtoja ata shërbimit tënd me anën e së vërtetës. Kjo e vërtetë është fjala jote. ¹⁸Unë i dërgoj në botë, ashtu siç më dërgove ti mua. ¹⁹Unë e kushtoj jetën time për ata si flijim, që ata t'i kushtohen plotësisht shërbimit tënd.

²⁰Të lutem jo vetëm për ta, por edhe për të gjithë ata që do të dëgjojnë për mua njëpërmjet fjalës së tyre, e që do të besojnë në mua. ²¹Të lutem që ata të gjithë të jenë një. Siç je ti në mua e unë në ty, le të jenë edhe ata një në ne! atëherë njerëzit e botës do të besojnë se më ke dërguar ti. ²²Unë u dhashë të njëjtën madhësi, atë që më ke dhënë ti, që ata të jenë një e të pandarë, ashtu siç jemi ne. ²³Unë jetoj në ta e ti jeton në mua, me qëllim që ata të jenë njësh i përsosur, që njerëzit e botës ta dinë se më dërgove ti dhe se ti i do ata njëllor si mua.

²⁴Ti, o atë, m'i dhe ata, e unë dëshiroj që ata të jenë atje ku do të jem unë, që ta shohin madhështinë time. Këtë madhësi ma dhe ti, sepse më deshe para krijimit të botës. ²⁵O atë besnik, bota nuk të njohu, por unë të njoh gjithnjë, e këta e dinë se më dërgove ti. ²⁶U tregova kush je ti e do të vazhdoj t'ua tregoj. Kështu, dashuria që ke ndaj meje, do t'i mbushë edhe ata, e unë do të jetoj në ta.»

♦ njerëzit që janë të bashkuar me djallin, në armiqësi me Perëndinë.

Jezusi u ka shpjeguar dishepujve të tij kuptimin e largimit të tij që po afrohet; dhe me këtë ai e përfundon shërbesën e tij të mësimdhënies. Shërbesa e tij priftërore, megjithatë, nuk ka mbaruar ende; dhe ai lëviz në mënyrë të qëndrueshme drejt përfundimit të tij në atmosferën e lutjes. Ai e kthen vështrimin e tij nga toka në qiell, nga dishepujt e tij tek Ati i tij dhe shpall lutjen e cila mbase mund të përshkruhet më së miri si lutja e Kryepriftit të madh. Është e vetmja lutje e gjatë dhe e vazhdueshme e Jezusit e regjistruar në Ungjij. Në të ai lutet për veten e tij, për mirëqenien e dishepujve të tij pas largimit të tij dhe për të gjithë ata që do të bëhen besimtarë përmes shërbesës së tyre.

Për vetë Jezusi bën dy kërkesa. Ai lutet që në këtë orë që shënon kulmin e jetës dhe shërbesës së tij tokësore që ai të mund të përdoret nga Ati për shfaqjen e plotë dhe përfundimtare të dashurisë hyjnore, pasi ai ofron jetën e tij në sakrificë (1). Dhe ai gjithashtu lutet që poshtërimi i tij në vdekje të mund t'i sjellë lavdi (5). Ora e mundimeve është e rëndësishme si për Jezusin, ashtu edhe për mbarë njerëzimin. Vetëm përmes mundimeve Jezusi mund të lartësohet dhe autoriteti i tij mbi të gjitha qeniet njerëzore të ushtrohet plotësisht. Është nga kryqi që ai duhet të mbretërojë dhe të shpërndajë bujarinë e tij mbretërore. Ndërsa për jobesimtarët, ora e mundimeve të Krishtit është një orë gjykimi, për besimtarët ajo sjell dhuratën e jetës së përjetshme, e cila konsiston në një përvojë gjithnjë e më të thelluar të Zotit të vetëm të vërtetë, një përvojë e ndërmjetësuar përmes Jezusit, Përfaqësuesit të tij fuqiplotë (23). E gjithë jeta tokësore e Jezusit ka qenë një demonstrim i dashurisë hyjnore. Këtu qëndron veçantia e saj. Të gjitha ato që ai ka thënë dhe bërë, mësimet e tij dhe veprat e tij të fuqishme, janë nxitur nga dëshira që burrat dhe gratë të gëzojnë atë jetë më të lartë, e cila përjetohet në plotësinë e saj vetëm kur mëkatet e tyre janë falur dhe ato të pajtohen me Zotin. Dhe kur një herë të jetë kushtuar flijimi i përsosur e vetvetes, e cila do të ndikojë në atë pajtim, dhurata e jetës së përjetshme do të jetë në dispozicion për të gjithë besimtarët. Qëllimi i jetës së tij atëherë do të jetë përmbushur. Prandaj është me besim që Jezusi lutet që ai të kthehet në krah të Atit të tij dhe të shijojë në praninë e tij lavdinë e qiellit që ai tashmë po shijonte kur u krijua bota. Në një aspekt, kënaqësia e tij me atë lavdi do të jetë më e madhe sesa

ishte para se ai të zbriste nga qielli në urdhrin e tij të Shëlbimit, sepse ai do të kishte mbaruar punën që Ati i tij i dha për të bërë. Ai do t'u kalojë dishepujve, të cilëve u është dhënë nga Ati, plotësinë e së vërtetës hyjnore; dhe duke pranuar atë të vërtetë si hyjnore dhe duke pranuar që Jezusi erdhi nga Zoti dhe u dërgua nga Zoti, ata do të bëhen Kisha e Zotit (8).

Jezusi vdes, duke lënë pas tij një shoqëri të re që dallohet në dallim nga bota. Është një shoqëri besimtarësh, një popull që i përket Zotit, pronë e Atit dhe e Birit. Në këtë shoqëri, e modeluar nën ndikimin e mësimin të tij dhe shembullit të tij, lavdia e Jezusit do të shkëlqejë me kohë, dhe errësira nuk do ta shkatërrojë kurrë atë. Por Kisha, megjithëse nuk është në origjinë, është megjithatë në botë dhe i nënshtrohet ndikimit të keq të botës; dhe fuqia mbrojtëse e pranisë fizike të Jezusit së shpejti do të tërhiqet. Ai lutet, pra, që Ati i shenjtë, shenjtëria e të cilit e ndan atë nga bota, të mbajë të shenjtë dhe të veçantë të gjithë ata që i përkasin atë. Ai gjithashtu lutet që me dashurinë e tyre për njëri-tjetrin të mund të pasqyrojnë unitetin e vullnetit dhe qëllimit që ekziston midis Atit dhe vetë. Ndërsa Jezusi ka qenë me ta, zbulesa e Atit të shenjtë dhënë atyre nga Biri pa mëkat i ka shpëtuar ata nga pushteti gërryes dhe shpërbërës i së keqes. Sado që të kenë dështuar, dështimi i tyre nuk ka qenë kurrë i plotë. Ka qenë vetëm një përjashtim, Juda Iskarioti i cili, në përmbushjen e Shkrimeve, ishte i detyruar të zhdukej (12).

Shoqëria e Kishës është krijuar nga Zoti për një qëllim specifik. Kuptimi për ekzistencën e tij është t'i përçojë botës zbulimin e dhënë nga Jezusi dhe të pasqyrojë dashurinë vetëmohuese të shfaqur nga Jezusi në kryq. Gëzimi suprem i Jezusit qëndronte në gatishmërinë e tij për të bërë atë sakrificë dhe në sigurinë se duke vepruar kështu ai do të korte fitoren vendimtare kundër princit të së keqes. Dhe ai tani lutet që dishepujt e tij të mund të përjetojnë të njëjtin gëzim kur shpallin ungjillin pas largimit të tij. Ai nuk lutet që ata të mund të shpëtojnë nga bota, sepse kjo do të ishte që të prishin qëllimin hyjnor; as që ata mund të jenë të imunizuar nga urrejtja e botës, sepse është e pashmangshme që ajo urrejtje të vazhdojë të drejtohet si kundër Jezusit ashtu edhe ndaj miqve të tij pikërisht sepse ato nuk mund të përputhen me

standardet e botës. Bota, për aq sa qëndron nën atë të ligën dhe shoqëria e ndriçuar nga e vërteta hyjnore, kundërshtohen përjetësisht. Njëra është nga poshtë, tjetra është nga lart. Prandaj Jezusi i lutet Atit që dishepujt të jenë aq të përkushtuar ndaj detyrës së tyre dhe aq të shenjtëruar nga e vërteta për Perëndinë sa ai i ka mësuar ata, që ata të jenë në gjendje të përmbushin thirrjen e tyre si apostuj të tij, po aq plotësisht sa ai i ka përmbushur thirrje si Përfaqësuesi fuqiplotë i Zotit. Ati e dërgoi Jezusin në botë për të ribashkuar njeriun mëkatar tek ai, dhe duke vepruar kështu për t' u zbuluar atyre dashurinë e Zotit për mëkatarët; apostujt janë dërguar nga Jezusi për të shpallur lajmin e mirë të këtij pajtimi dhe për të pasqyruar dashurinë hyjnore në sjelljen e tyre personale (18).

Por asnjë kujtim i fjalëve të Jezusit përveç ndikimit të qëndrueshëm të vdekjes së tij nuk do t' i lejojë dishepujt e tij të kryejnë me besnikëri detyrën që u del përpara. Ata do të jenë të përkushtuar dhe të shenjtëruar vetëm sepse Jezusi ia kushton vetë një vdekjeje që ka fuqi pastruese. Në mënyrë të ngjashme, ata nuk do të jenë në gjendje të tregojnë dashuri ndaj njëri-tjetrit pa frymëzimin e dashurisë së Jezusit për ta. Pra, në vargun 19, për hir të dishepujve të tij të tanishëm dhe të gjithë atyre që do të bëhen besimtarë në të ardhmen, Jezusi shenjtëron deri në vdekje njerëzimin e tij pa mëkat, Vetë Priftin dhe vetë Viktimën në sakrificën e përsosur që është heqja e mëkatit të Bota. Nën periudhën e dhënë të vjetër, priftërinjtë u pastruan ceremonialisht përpara se të ofronin flijime viktime të kafshëve pa ndjenja. Nën periudhën e re të revancimit, Prifti pa mëkat ofron jetën e tij të patëmetë në një sakrificë që është personale, racionale dhe shpirtërore. Fjala hyjnore e cila është e vërteta, me të cilën Jezusi lutet që dishepujt e tij të mund të kushtohen në detyrën e tyre (17), duhet të gjendet jo vetëm në porositë që kanë mësuar prej tij, por edhe në sakrificën e mjaftueshme, së cilës ai i kushtohet vetë me fjalët “Dhe për hir të tyre unë shenjtërohem, që edhe ata të mund të shenjtërohen në të vërtetën” (19); ose, siç mund të përkthehet, “Dhe unë përkushtohem për hir të tyre, që edhe ata të mund të përkushtohen përmes së vërtetës.”

Meqenëse në përgjigje të lutjeve të Jezusit, dishepujt do të bëhen njerëz të përkushtuar dhe të shenjtëruar, shoqëria e besimtarëve të

krishterë do të rritet ndërsa puna e ungjillizimit shkon përpara. Prandaj Jezusi lutet, në përfundim, që uniteti që ai tashmë është lutur të jetë një realitet midis dishepujve të tij origjinal, gjithashtu mund të karakterizojë të gjithë ata që do të bëhen besimtarë përmes shërbesës së tyre (20, 21). Ky unitet, si dashuria që e prodhon, është i mbinatyrshëm; është thelbësisht e njëjtë me unitetin që ekziston midis Atit dhe Birit. Kjo është arsyeja pse bota, kur sheh një unitet të tillë midis besimtarëve, do të drejtohet të njohë misionin hyjnor të Jezusit. Por përsosja e këtij uniteti do të arrihet vetëm derisa besimtarët të mbajnë lidhje me Zotin e tyre të lartësuar dhe të sodisin lavdinë e cila ka qenë e tij nga përjetësia. Ai ka qenë gjithmonë objekt i dashurisë së Atit të tij; dhe dashuria e ndërsjellë e besimtarëve të krishterë duhet të ketë si kauzën e saj efektive dhe fuqinë e saj mbështetëse depërtimin e tyre në lavdinë e Zotit të tyre. Si objekt i përjetshëm i dashurisë së Atit të tij, ai ka një njohuri për drejtësinë dhe shenjtërinë e Zotit siç nuk mund ta ketë kurrë bota. Dhe është çudia e fesë së krishterë që ajo njohuri t’u jepet të gjithë atyre që e pranojnë Jezusin si Përfaqësuesi me fuqi të plotë i Zotit dhe që janë të vetëdijshëm për praninë e tij ndërsa ai vazhdon t’u bëjë të njohur atyre mendjen dhe qëllimet e Zotit (25, 26).

Shenime shtese

17, 2. Fuqia mbi çdo mish do të thotë në këtë kontekst ‘autoritet për të përcaktuar fatin përfundimtar të njerëzve’ (krh. Mt. 28, 18).

3. Që ata të dinë. Në greqisht folja është në nënrenditjen e tanishme që tregon se “njohuria” është një përvojë në rritje.

True përkthen të njëjtën fjalë me atë të përdorur në 15, 1, ku shihni shënimin. Ka shumë perëndi të falsifikuara (shih 1 Kor. 8, 5), por vetëm një Zot i mirëfilltë.

4. Përfundoi. Megjithëse nuk është ende një fakt i arritur, mundimet janë ‘kompletuar’ në vullnetin dhe qëllimin e Jezusit.

5. Tani është më logjike sesa e përkohshme. Meqenëse Jezusi ka mbaruar punën që Ati i dha për të bërë, ai mund të lutet që ai të mund të shijojë edhe një herë lavdinë e Atit.

Me veten tënde. Idioma greke përfaqësohet më mirë nga “në praninë tuaj” ose “në krahun tuaj”.

6. emri juaj në këtë kontekst tregon gjithçka që nënkuptohet me fjalët “Zoti është dashuri”.

7. Të gjitha gjërat që më ke dhënë; d.m.th. punimet që ai ka kryer në fuqinë e Atit dhe mësimin që ai ka dhënë nën frymëzimin e Atit.

20. Unë jam përlëvduar në to. Folja greke është në kohën e përsosur. Lavdia e Jezusit tashmë ka shkëlqyer në fytyrën e dishepujve të tij. Ata tashmë janë në një kuptim real, megjithëse të kufizuar, një pasqyrim i tij. Ata kanë kapur infektimin e shpirtit të tij, interesohen për gjërat për të cilat ai është i interesuar, mësuan të duan atë që ai do dhe të urrejnë atë që urren. Koha e përsosur nënkupton që kjo pasqyrim i Jezusit të apostujt e tij do të mbetet.

22. “Unë i mbaja në emrin tënd që ti më ke dhënë”. Cilado lexim që miratohet emri këtu do të duket se nënkupton fuqinë e personit që mban emrin. Jezusi, kur ai ishte në tokë, e shfaqti këtë fuqi hyjnore si në shpëtimin e dishepujve të tij nga vdekja fizike (p.sh. duke ndaluar stuhinë; shih Mk. Vi. 47-51), dhe në mbajtjen e tyre të bashkuar. Pas largimit të tij, kjo fuqi ruajtëse do të ushtrohet nga vetë Ati.

Një (11) këtu dhe në vargun 21 është në asnjësinë në greqisht, dhe kuptimi është i njëjtë si në x. 30, ku shih shënimin.

Unë në fillim të vargut 12 jam prezent në origjinal. Për sa kohë që isha me ta, më takonte t’i mbaj ’.

Djali i humbjes është një mënyrë hebraike për të thënë “ai që është i destinuar të humbasë”; krh. 2 ato. 2, 3

Shkrimi i shenjtë do të dukej se i referohej Ps. 41, 9, cituar tashmë në 13, 18,

13. Këto gjëra flas. Folja greke lalo tregon se lutja ishte thënë me zë të lartë.

15. Nga e keqja mund të jetë mashkullore ose asnjësinë dhe i referohet Satanait.

17, 19. Në të dyja këto vargje, “kushtoj” ose “kushtoj” është një përkthim më i mirë sesa të shenjtërohet. Fjala hagiazo do të thotë jo vetëm «të bëhesh e shenjtë» por «të kushtosh atë që tashmë është e shenjtë». Është e qartë se kjo e fundit duhet të jetë kuptimi në vargun 19, dhe folja duket se ka të njëjtën kuptim në vargun 17,

19. ‘Përmes së vërtetës’ do të thotë “përmes zbulësës që Jezusi u ka dhënë atyre”.

25. Të dy epitetet e bashkangjitura me Atin në këtë kapitull, të drejta në këtë varg dhe të shenjta në vargun 11, janë plot kuptim në kontekst. Shenjtëria e Zotit është garancia se ai do t’i mbajë shenjtorët e tij nga e keqja e botës; Drejtësia e tij e ndalon që të braktisë “.

VII. ARRESTIMI, GJYKIMI DHE KRYQËZIMI I JEZUSIT (18, 1-19, 37)

a) Arrestimi i Jezusit (18, 1-11)

Arrestimi i Jezusit

(Mt 26,47-56; Mk 14,43-50; Lk 22,47-53)

18. Pasi tha këtë lutje, u nis bashkë me nxënësit e tij. Ata kaluan përroin Kidron. Në anën tjetër gjendej një kopsht (i rrethuar me mur) dhe Jezusi bashkë me nxënësit hynë në të. ²Tradhtari Judë e njihte mirë këtë vend, sepse Jezusi ishte mbledhur shpesh atje me nxënësit e tij. ³Kështu, Juda arriti atje, i shoqëruar nga ushtarët romakë dhe me disa rojtarë të Tempullit, të dërguar nga kryepriiftërinjtë dhe farisenjtë. Ata ishin të armatosur dhe në duar mbanin fenerë e pishtarë. ⁴Jezusi e dinte mirë se ç’do t’i ndodhte. U doli përpara (nga kopshti) dhe i pyeti: «Cilin kërkoni?» ⁵«Jezusin nga Nazareti!» – iu përgjigjën. «UNË JAM!» – tha Jezusi. — Tradhtari, Juda, qëndronte pranë tyre — ⁶Kur Jezusi u tha ‘unë jam!’, ata u tërhoqën dhe ranë përtokë. ⁷Jezusi i pyeti përsëri: «Cilin kërkoni?» «Jezusin nga Nazareti!» – u përgjigjën ata. ⁸«Ju thashë njëherë se ‘unë jam!’ – tha Jezusi. – «Prandaj, në qoftë se më kërkoni mua, le të shkojnë këta të tjerët.» ⁹Kështu u realizua ajo që kishte thënë më parë Jezusi: ‘Askush prej atyre që m’i dhe ti, o atë, nuk humbi.’ ¹⁰Simon Pjetri kishte një shpatë. E nxori dhe i preu shërbëtorit të kryepriiftit veshin e djathtë. Shërbëtori quhej Malak. ¹¹Jezusi i tha Pjetrit: «Fute shpatën në mill. Mos mendoni se do ta refuzoj kupën e vuajtjeve që më jep Ati për të pirë?»

Në pikëpamje të vendit qendror të zënë nga mundimet e Jezusit në predikimin e epokës apostolike është e mundshme që një histori e lidhur së shpejti të marrë formë në traditën e krishterë. Të katër ungjilltarët japin një sekuencë të ngjashme të ngjarjeve – arrestimi i bërë i mundur nga tradhtia e Judës; një gjykim paraprak para autoriteteve çifute; dhe një gjykim më vendimtar përpara Pilatit, prokurorit romak, si rezultat i të cilit Baraba lirohet dhe Jezusi

kryqëzohet. Megjithatë, çdo Ungjill përmban detaje që nuk gjenden në të tjerët; dhe interesat dhe objektet e veçanta të secilit ungjilltar mund të shihen në zgjedhjen e tij të veçantë të incidenteve dhe në mënyrën e tij të përshkrimit të tyre. Gjoni do të dukej se ishte më i shqetësuar për të treguar se Jezusi ishte aktiv, si dhe pasiv gjatë gjithë kësaj faze të fundit të jetës së tij tokësore. Sado që një vëzhgues i jashtëm të ketë menduar ndryshe, nisma i mbeti atë deri në fund. Ai e mirëpriti goditjen e kësaj ore të fatit, sepse tani lavdia e Atit të tij mund të shfaqej më qartë.

Jezusi ishte larguar nga dhoma e sipërme me qëllimin e shprehur për të dalë për të takuar kryetarin e së keqes dhe agjentët e tij njerëzorë, sepse ai tashmë i kishte rezistuar tundimit për të lutur ‘atë, më shpëto nga kjo orë’, duke e ditur që nëse ajo lutje do të ishte dhënë, nuk do të kishte pasur lavdërim të plotë të Atit të tij dhe njerëzimi nuk do të kishte njohur kurrë mrekullinë e dashurisë së tij shëlbuese. Pra, kur ai kalon përroi Kidron për to shkuar në një kopsht, i cili kishte qenë një vendpushim i preferuar për vetë dhe dishepujt e tij, ajo që po ndodh është se Adami i dytë po hyn qëllimisht në konfliktin përfundimtar me kryetarin e së keqes, duke përmbysur situatën në kopsht të Edenit, ku gjarpri mori iniciativën në sulmin ndaj Adamit të parë. Kur Juda, tani plotësisht në dorën e Satanit (shih 18, 2), kalon kopshtin, duke udhëhequr një bandë plotësisht të armatosur të sulmuesve të përbërë nga policë tempulli dhe ushtarë romakë (3), Jezusi e dinte gjithçka që do t’i ndodhte atë dhe duke e ditur se është në përputhje me vullnetin e Atit të tij, shkon t’i takojë dhe dy herë i thërret ata që të përmendin personin që po kërkojnë (4, 7). Dhe kur ata dy herë përgjigjen: Jezusi nga Nazareti, ai e thotë këtë me fjalë madhështie dhe hyjnore, unë jam.

Kjo skenë është një nga skenat më dramatike të shumë skenave dramatike në këtë Ungjill. Nga njëra anë shohim Judën dhe ushtrinë e tij, përfaqësuese të botës, e cila është njollosur nga e keqja në fenë dhe politikën e saj dhe mbështetet në forcën fizike për të arritur objektet e saj. Nga ana tjetër, ne përballemi me Jezusin të paarmatosur, pa miq dhe dukshëm të pafuqishëm përballë një kundërshtimi dërrmues, por duke pasur nën komandën e tij burime hyjnore të padukshme në sajë

të bindjes së tij të plotë ndaj Atit të tij qiellor. Si pasojë, fitorja e tij sigurohet në këtë sulm të fundit mbi kështjellën e së keqes. Sapo ai u tha atyre, unë jam, ata u tërhoqën dhe ranë për tokë (6).

Dezertimi i Jezusit në arrestimin e tij nga apostujt e mbetur nuk është regjistruar nga ky ungjilltar, megjithëse ne tashmë jemi informuar se Jezusi paratha që kur të vinte ora e mundimeve, dishepujt do të shpërndaheshin dhe uniteti i kopesë do të pritej përkohësisht (16, 32). Por, për shkak se vdekja e Jezusit ishte një veprim vullnetar i Bariut të mirë në emër të deleve të tij, ishte një pjesë jetësore e kujdesit të tij baritor për të parë që delet ishin të mbrojtura gjatë orëve të errëta të mundimeve, dhe se tufa e vogël, edhe nëse është shpërndarë për momentin, duhet të mbetet i paprekur, përveç humbjes së pashmangshme të Judës. Një shqetësim kryesor i Jezusit, pra, është që dishepujt e tij duhet të mbajnë lirinë e tyre. Flijimin e madh duhet ta kushtojë vetëm Jezusi, sepse ai vetëm mban emrin hyjnor dhe mund të zbulojë dashurinë hyjnore. Nëse, pra, më kërkoni, lini të shkojnë: që të përmbushet thënia për të cilën ai tha: “Nuk kam humbur asnjë prej atyre që më keni dhënë” (8, 9). Simon Pjetri bën një përpjekje impulsive për të parandaluar përmbushjen e këtyre fjalëve dhe për të zëvendësuar një metodë tjetër sulmi ndaj së keqes që i ballafaqon ata sesa ajo e zgjedhur nga Mjeshtri i tij. ai i jep një goditje Malkit, shërbëtorit të kryepriutit. Por Jezusi i qëndron dorës Pjetrit para se të kryejë ndonjë akt të mëtejshëm të agresionit fizik; sepse e keqja mund të kapërcehet vetëm nëse vetë Jezusi pi kupën e zemërimit të Zotit dhe ai është nën një nevojë hyjnore ta pijë atë kupë vetëm dhe ta pijë atë plotësisht.

Shenime shtese

18, 2. Kidron ishte një rrekë. Getsemane ishte një zonë e mbyllur nga një mur ku kishte një fabrikë të vajit të ullirit të papërdorur. Ndoshta ishte në pronësi të babait të Markut.

2. Referenca për vizitat e shpeshta të Jezusit dhe dishepujve të tij në këtë vend të izoluar sugjeron që ajo ishte një “strehë e preferuar” për bandën apostolike gjatë vizitave të Jezusit në Jerusalem.

3. “Një bandë ushtarësh” është një përkthim më i mirë se një bandë burrash, sepse fjala greke *speira* është një term teknik për një shkëputje të këmbësorisë në ushtrinë romake që përbëhet nga rreth 600 burra. Vetëm Gjoni nga ungjilltarët e përdor këtë fjalë, sepse e vërteta që qëndron në themel të rrëfimit të tij në këtë pikë do të dukej se ishte bashkimi i atyre që në standardet njerëzore mund të ishin konsideruar elementët “më të mirë” në jetën politike dhe fetare të koha që solli arrestimin e Jezusit.

4. Sinjali i paracaktuar për arrestimin, puthja, është hequr në këtë Ungjill, duke i dhënë theksin iniciativës së Jezusit, i cili e dorëzon veten pasi Juda i ka sjellë Jezusit skuadrën e kërkimit (shih 10, 18).

5. *Ego eimi* përkthyer si “Unë jam” mund të sugjerojë hyjninë për ata që e njohin Biblën greke, sepse është interpretimi në Septuagintë për emrin e shenjtë të Zotit (shih Dal. 3, 14) – Ungjilltari vëren në vargje 6 efekti i padyshimtë që shpallja e tij pati mbi ata që e dëgjuan.

8. Unë nga pozicioni i saj në greqisht është theksuar – ‘nëse jam unë që po kërkoni’.

9. Thënia është një referencë për fjalët e Jezusit të regjistruara në 17, 12, 1 : Ky Ungjill supozon se tundimi për të refuzuar kupën, i përmendur në Ungjijtë e tjerë, tashmë ishte hasur dhe kapërcyer.

b) **Gjyqi para kryepriutit** (18, 12-27)

Jezusi para kryepriutit

¹²Ushtarët bashkë me oficerin e tyre dhe rojtarët e çifutëve e arrestuan Jezusin, e lidhën ¹³dhe e dërguan në fillim tek Hanani, vjehri i Kajfës, i cili, për atë vit, ushtronte detyrën e kryepriutit.

¹⁴Kajfa i kishte këshilluar më parë udhëheqësit e çifutëve se më mirë ishte të vdiste vetëm një njeri, sesa të vdiste mbarë populli.

Pjetri mohon Jezusin

(Mt 26,69-70; Mk 14,66-68; Lk 22,55-57)

¹⁵Simon Pjetri dhe Gjoni e ndoqën Jezusin. Gjoni ishte i njohuri i kryepriutit, prandaj e lejua të hynte bashkë me Jezusin në oborrin e shtëpisë. ¹⁶Pjetri qëndroi përjashta pranë portës. Gjoni, që ishte i njohuri i kryepriutit, u kthye, bisedoi për Pjetrin me vajzën te porta dhe ajo e lejoi të hynte në oborr. ¹⁷Vajza te porta e pyeti Pjetrin: «A mos je edhe ti njëri prej nxënësve të atij njeriu?» «Jo, nuk jam!» – iu përgjigj Pjetri.

¹⁸Bënte ftohtë. Prandaj shërbëtorët dhe rojtarët kishin bërë një zjarr me qymyr druri, po qëndronin rreth zjarrit dhe po ngroheshin. Pjetri iu afrua dhe u bashkua me ta që të ngrohej.

Kryepriifti merr në pyetje Jezusin

(Mt 26,59-66; Mk 14,55-64; Lk 22,66-71)

¹⁹Kryepriifti e mori në pyetje Jezusin për nxënësit dhe mësimin e tij.

²⁰Jezusi iu përgjigj: «Gjithnjë kam folur hapur. Kam predikuar nëpër sinagoga dhe në Tempull ku mblidhen çifutët, dhe kurrë nuk kam thënë ndonjë gjë fshehurazi. ²¹Përse më pyetni mua? Pyetni më mirë njerëzit që kanë dëgjuar fjalët e mia! Ata e dinë.»

²²Kur Jezusi tha këtë, një nga rojtarët i ra me shpullë dhe i tha: «Si guxon t'i flasësh kështu kryepriiftit?» ²³Jezusi iu përgjigj: «Në qoftë se fola keq, ma vërteto! Në qoftë se nuk jam fajtor, nuk ke të drejtë të më biesh!»

²⁴Pastaj Hanani e dërgoi Jezusin, të lidhur me pranga, te kryepriifti Kajfa.

Pjetri mohon përsëri Jezusin

(Mt 26,71-75; Mk 14,69-72; Lk 22,58-62)

²⁵Pjetri po qëndronte ende pranë zjarrit dhe po ngrohej. Pas pak të tjerët i thanë: «A mos je edhe ti njëri prej nxënësve të tij?» Por Pjetri iu përgjigj: «Jo!» ²⁶Një shërbëtor i kryepriiftit, kushëriri i atij të cilit Pjetri i kishte prerë veshin, nguli këmbë duke thënë: «Po a nuk të pashë bashkë me të në kopsht?» ²⁷Pjetri e mohoi përsëri, dhe në atë çast këndoi gjeli.

Një hapësirë shumë më e madhe i është dhënë në këtë Ungjill gjyqit para Pilatit sesa gjyqit para autoriteteve çifute.

Ndërsa qëndron teksti, gjyqi çifut duket se është mbajtur para Anës, vjehrrit të Kajfës, kryepriiftit në fuqi; dhe deri në vargun 24 nuk përmendet asnjëherë shfaqja e Jezusit para Kajfës. Në vargun 14 ai tërheq vëmendjen për deklaratën e tij në 11, 50 se Kajfa, i cili mori iniciativën në dëshirën e procedurave ligjore kundër Jezusit, kishte këmbëngulur se ishte e dobishme që një njeri të vdiste në vend të popullit.

Në gjyqin para kryepriiftit, ashtu si në arrestim, Jezusi është rreptësisht zotëruar i situatës. Kur pyetet në lidhje me dishepujt e tij dhe mësimet e tij, ai nuk thotë asgjë për karakterin ose mirëbesimin e dishepujve të tij, por thekson se mësimi i tij ishte dhënë haptas në gjuhë të qartë, dhe në vende publike të tilla si sinagogat dhe tempulli (20). Kishte shumë burra, pra, të cilët mund të thirreshin për të dëshmuar për fjalët që ata e kishin dëgjuar atë duke folur, pa kërkesën që ai të jepte dëshmi të pambështetur në vetë, në kundërshtim me ligjin hebre të dëshmisë, e cila ishte gjëja që

kryetarët çifutë kishin më parë e akuzoi atë të bëjë (shih 8, 13). Nuk ka pasur asgjë, Jezusi këmbëngul, ose në mësimet e tij ose në veprimet e tij të një karakteri të tillë që të justifikojë goditjen që ai tani merr nga një nga ndihmësit e kryepriiftit, i cili shpreh tmerrin që Jezusi duhet t'i flasë kryepriiftit në të tilla një mënyrë arrogante (23).

Ndërsa po zhvillohet ky gjyq, lexuesi paraqitet njëkohësisht, sikur të ishte një spektator në një dramë që po interpretohet në një skenë të dyfishtë, me mohimet e Simon Pjetrit. Gjoni rrëfen historinë e mohimit të trefishtë që kulmon në këndimin e gjelit. Pyetja e parë që e çon Pjetrin të heqë dorë nga Mjeshtri i tij vihet nga një shërbëtoreshë që shërben në derën e jashtme, e cila e pranon Pjetrin në oborr me kërkesën e një dishepulli të njohur nga kryepriifti (16, 17); dhe e dyta pyetet nga disa shërbëtoreshë të policisë së tempullit që po ngrohen me Pjetrin në zjarrin e qymyrit (25). Pjetri i nënshtrohet tundimit që i sugjerohet nga forma në të cilën shtrohet pyetja, se ai nuk është aspak dishepull. Kjo është mënyra në të cilën tundimi na vjen shpesh. Pyetësi i tretë është një i afërm i Malkit të plagosur, i cili është shumë i sigurt se Pjetri është njeriu që ai kishte parë në kopsht në kohën e asaj incidenti. Peter mohoi përsëri dhe vetëm atëherë këndoi gjeli (26, 27).

Shenime shtese

18, 13. Po ai vit nuk është tregues se ungjilltari gabimisht besoi se priiftëria e lartë ishte një zyrë vjetore. Shumë kritikë të mëparshëm e konsideruan atë si të tillë dhe nxorën përfundimin se autori nuk mund të ketë qenë çifut. Në fakt, fraza mbart me vete nënkuptimin «atë vit famëkeq», *annus mirabilis*, kur Krishti shpengoi njerëzimin.

15. Disa dorëshkrime të lashtë lexojnë “tjetrin” për një tjetër, kështu do të dukej, duke identifikuar dishepullin pa emër të këtij vargu me “dishepullin e dashur”.

17. Ky burrë në greqisht është përbuzës, më i ngjashëm me “ky individ.”

20. ‘Hapur’ përkthen gr. *parrezinë*, e cila tërheq vëmendjen jo vetëm për publicitetin e mësimet të Jezusit, por edhe për çiltërsinë e tij dhe lirinë e tij nga paqartësia. Nuk kishte asgjë ezoterike në lidhje me të, një e vërtetë e cila gjithashtu tregohet ndoshta në shprehje në

fshehtësi. Sigurisht, Jezusi kishte mësuar në shumë vende të tjera përveç sinagogave dhe tempullit. Pjesa më e madhe e mësimeve të tij u ishte dhënë dishepujve të tij privatisht. Siç tha ai vetë, disa prej tyre u ishin mësuar atyre “në errësirë” (Mt. 10, 27). Për më tepër, një pjesë e qëllimit të mësimit në shëmbëlltira do të dukej se ishte mbulesa e së vërtetës në prani të të pa iniciuarve. Sidoqoftë, meqenëse ky ungjilltar dëshiron të theksojë vetë mjedisin në të cilin regjistron veprat domethënëse të Jezusit dhe ligjërimet që i ndjekin ato, natyra thelbësore e personit të tij dhe e pretendimeve të tij ishin bërë mjaft të qarta në rastet kur kryetarët çifutë u mbledhën së bashku në numrin më të madh, d.m.th. në festivalet e mëdha në Jerusalem. Dhe asgjë nuk mund të ishte më e qartë sesa ekspozimi i tij i Isaisë 61 në sinagogën në Nazaret në fillim të shërbesës së tij (shih Lk. 4, 16-22).

c) **Procesi para Pilatit** (18, 28 – 19, 16)

Jezusi para Pilatit

(Mt 27,1-2,11-14; Mk 15,1-5; Lk 23,1-5)

²⁸Herët në mëngjes Jezusin e dërguan nga shtëpia e kryepriutit Kajfa në selinë e guvernatorit romak, Pilatit. Çifutët nuk hynë në kështjellë, sepse rregulloret e tyre për pastërtinë rituale ua ndalonin të hynin në shtëpitë e joçifutëve gjatë javës së festës së Pashkës. Përndryshe nuk do të mund ta festonin festën. ²⁹Pilati u doli përpara dhe i pyeti: «Çfarë akuzash keni kundër këtij njeriu?» ³⁰Ata iu përgjigjën: «Nuk do ta kishim sjellë para teje, po të mos kishte qenë kriminel.» ³¹Pilati tha: «atëherë merreni dhe dënojeni sipas Ligjit tuaj.» «Por ne e kemi të ndaluar të ekzekutojmë ndokënd», – iu përgjigjën ata. ³²Kështu u realizua ajo që kishte thënë Jezusi për mënyrën e vdekjes së tij.

³³Pilati hyri përsëri në kështjellë dhe urdhëroi t'i sillnin Jezusin. «A je ti mbreti i çifutëve?» – e pyeti ai. ³⁴Jezusi iu përgjigj: «Vetë e mendove këtë pyetje, apo ta thanë të tjerët?» ³⁵Pilati iu përgjigj: «Mos jam unë hebre? Populli yt dhe kryepriutërit të dorëzuan tek unë. Çfarë ke bërë?»

³⁶Jezusi tha: «Mbretëria ime nuk rrjedh nga kjo botë; përndryshe shërbëtorët e mi do të luftonin që të mos bija në duart e udhëheqësve të çifutëve. Jo, mbretëria ime është krejt tjetër.» ³⁷Pastaj Pilati e pyeti: «E megjithatë ti je mbret, apo jo?» Jezusi iu përgjigj: «Po, unë jam mbret. U emërova dhe erdha në botë që të bëj të njohur të Vërtetën. Kush i takon së Vërtetës, e dëgjon fjalën time.» ³⁸«E vërteta?» – pyeti Pilati. – «Ç'është kjo?»

Jezusi dënohet me vdekje

(Mt 27,15-31; Mk 15,6-20; Lk 23,13-25)

Pilati doli përsëri dhe u tha çifutëve: «Nuk po shoh arsye për ta dënuar.

³⁹Por e kam zakon që çdo vit për Pashkën të liroj për ju një të burgosur. A doni që t'ju liroj mbretin e çifutëve?» ⁴⁰Ata bërtitën: «Jo këtë, por Bar-Abën!» Bar-Abë ishte terrorist.

19. Pastaj Pilati urdhëroi ta merrnin Jezusin e ta fshikullonin.

²Ushtarët thurën një kurorë ferrash dhe ia vunë Jezusit në kokë. I hodhën supeve një mantel të kuq, ³iu afruan dhe thirrën: «Rroftë mbreti i çifutëve!» Dhe e goditën në fytyrë.

⁴Pastaj Pilati doli përsëri dhe i tha popullit: «Po jua nxjerr që të shihni se nuk kam gjetur asnjë arsye për dënimin e tij.» ⁵Kur doli, Jezusi kishte një kurorë ferrash në kokë dhe një mantel të kuq hedhur supeve. Pilati u tha çifutëve: «Ja njeriu!» ⁶Kur e panë kryepriiftërinjtë dhe rojtarët bërtitën së bashku: «Kryqëzoje! Kryqëzoje!» Pilati u tha: «Kryqëzoheni vetë! Nuk gjeta asnjë arsye për ta dënuar.» ⁷Çifutët ia kthyen: «Ne kemi Ligjin. Sipas Ligjit tonë ai duhet të vdesë, sepse ka thënë se është Biri i Perëndisë.»

⁸Kur e dëgjoi këtë, Pilati u tremb edhe më tepër. ⁹Hyri prapë në kështjellë dhe e pyeti Jezusin: «Nga vjen ti?» Por Jezusi nuk iu përgjigj. ¹⁰Pilati i tha: «A nuk do të flasësh me mua? Ki parasysht se kam pushtet të të liroj, por edhe pushtet të urdhëroj që të të kryqëzojnë.» ¹¹Jezusi iu përgjigj: «Ti ke pushtet mbi mua ngaqë këtë pushtet ta ka dhënë Perëndia. Prandaj ata që më dorëzuan tek ti, kanë faj më të madh.» ¹²Për shkak të këtyre fjalëve Pilati kërkoi ta lironte përsëri. Por turma bërtiti: «Në qoftë se e liron, ti nuk je mik i Cezarit! Dhe kush vetëquhet mbret, është kundër Cezarit.»

¹³Kur e dëgjoi këtë, Pilati urdhëroi që Jezusin ta nxirrnin përjashta. Shkoi në selinë e gjyqit, në vendin me emrin «Kalldrëm», kurse aramaisht *Gabata*. ¹⁴Ishte dita para së shtunës së javës së Pashkës, rreth orës gjashtë. Pilati u tha çifutëve: «Ja, mbreti juaj!» ¹⁵Ata bërtitën: «Hiqe! Kryqëzoje!» Pilati i pyeti: «Ta kryqëzoj mbretin tuaj?» Kryepriiftërinjtë iu përgjigjën: «Mbreti ynë i vetëm është perandori në Romë.» ¹⁶Më në fund Pilati pranoi e dha urdhër ta kryqëzonin Jezusin.

Në vigjiljen e fundit të natës Jezusi është sjellë nga kryepriifti te Pilati. Kryetarët çifutë nuk janë të gatshëm, sipas Gjonit, të hyjnë në rezidencën e prokuratorit, që të mos ndoten ritualisht para Pashkës. Ironia e situatës është se ata janë në ankth për të shmangur ndotjen e jashtme për të vëzhguar një festival, domethënia e tij e vërtetë ishte se, si dhe duke kujtuar popullin e Zotit për çlirimin e lashtë nga Egjipti, ai tregonte përpara për Qengjin e Pashkës të vërtetë, flijimi i të cilit do të sillte në fund të gjitha dallimet midis asaj që ishte ritualisht e pastër dhe e papastër dhe do të

bënte një pastrim të brendshëm; dhe ishte vdekja e atij Qengji të Pashkës të vërtetë që kryetarët çifutë në këtë moment janë të etur të shkaktonin.

Në këtë rrëfim nuk përmendet natyra e saktë e akuzës kundër Jezusit të bërë nga kryetarët çifutë të Pilati; por ata protestojnë se nuk do ta kishin sjellë atë para një gjykate romake nëse ai nuk ishte fajtor në gjykimin e tyre për një vepër penale (30). Ata me kënaqësi do ta kishin vrarë atë vetë, por, siç duket të nënkuptojë vargu 31, atyre u ishte ndaluar ligjërisht nën okupimin romak që të jepnin dënimin me vdekje, dhe duhej të prisnin vendimin e prokurorit romak. Për më tepër, ishte thelbësore për përmbushjen e planit hyjnor për shpëtimin e njeriut që Jezusi të vdiste, jo duke gjuajtur me gurë, dënimin për blasfemi sipas ligjit hebre, por, siç vetë ai kishte profetizuar me fjalë të cilat ungjilltari tani i kujton, duke qenë ‘ngritur nga toka’, një mënyrë vdekjeje që mund të sigurohej vetëm me kryqëzim (shih 12, 32). Ngritja përfundimtare e Jezusit dhe mbretërimi i tij në lavdi do të kishte qenë i pamundur përveç këtij ngritjes paraprake.

Refuzimi i çifutëve për të hyrë në rezidencën e Pilatit e mundëson atë të intervistojë të akuzuarin privatisht. Ai mohon prerazi se akuza që Jezusi pretendonte të ishte Mbreti i çifutëve filloi nga ai vetë. Ai nuk është çifut! Dhe çfarë mund të dinte ai ndoshta për Jezusin, një Galile të errët, përveç asaj që i kishin thënë nga anëtarët e tjerë të njerëzve gjithmonë të vështirë dhe shpesh të trazuar, të cilëve i përkiste Jezusi (35)! Si administrator praktik ajo që dëshiron të zbulojë është nëse është kryer apo jo ndonjë krim specifik. “Çfare keni bërë?” ai pyet.

Lexuesit tani i paraqitet një skenë dramatike, në të cilën kontrastohen dy lloje të mbretërimit; mbretëria e mbështetur nga autoriteti dhe fuqia e Romës perandorake të përfaqësuar nga Pilati, një mbretëri e kësaj bote dhe e mbështetur nga armët e kësaj bote, dhe mbretëria e Jezusit jo e kësaj bote, në të cilën monarku do të mbretërojë duke u ngritur në një kryq (36). Rrëfimi presupozon qartë se i ishte intimuar Pilatit që Jezusi, duke pretenduar mbretërimin mbi kryetarët çifutë, ishte në të vërtetë një revolucionar politik dhe si rrjedhojë një rrezik i mundshëm për Romën; por vë fajin për supozimin se Ai është i tillë mbi kryetarët çifutë sesa mbi Pilatin. Në të vërtetë, Jezusi kishte ardhur në botë për asnjë qëllim politik, por vetëm për të dëshmuar për të vërtetën, të vërtetën për Zotin, për të dëshmuar

me fjalë dhe vepër për drejtësinë e tij dhe në të njëjtën kohë për të demonstruar dashurinë e tij (37). Prandaj, janë vetëm ata që kanë të bëjnë me drejtësinë përfundimtare dhe jo thjesht me pasqyrimet e papërsosura të tij që shihen në ushtrimin e drejtësisë njerëzore, dhe vetëm ata që konceptimi i tyre i fuqisë nuk është i kufizuar në forcën fizike, por që janë të ndjeshëm ndaj forcës që është e natyrshme në dashuri, i cili mund të kuptojë natyrën e mbretërimit të Jezusit. Ky do të duket se është kuptimi i gjithkujt që është i së vërtetës, dëgjon zërin tim. Pilati nuk i përket një grupi të tillë. Ai është i kënaqur me gjykimet e papërsosura dhe pragmatike të sundimtarëve tokësorë dhe do ta barazonte besimin në fuqinë shpirtërore me bestytnitë. Duke pyetur se çfarë është e vërteta? (38) ai tregon se nuk është i vërtetë.

Pyetja “Çfarë keni bërë?” (35) nuk është përgjigjur dhe Pilati nuk mund të marrë ndonjë informacion të caktuar për ndonjë veprim specifik të Jezusit që mund të çojë në mënyrë të ligjshme në dënimin e tij. Por prokurori është mësuar të gjejë një mënyrë për të dalë nga vështirësitë e tij. Në vend që të veprojë kundër bindjes së tij personale se Jezusi është i pafajshëm, ai u kujton çifutëve zakonin e lirimit të një të burgosuri në Pashkë dhe sugjeron që me këtë rast ai i burgosur të jetë Jezusi. Por fanatizmi mbizotëron dhe me thirrje të ashpra ata kërkojnë lirimin e individit që është dënuar me të drejtë si një kriminel i rrezikshëm, terroristi Barabbas; dhe Pilati për momentin nuk merret me mend (38-40)

Tani ai përpiket të marrë prova të drejtpërdrejta nga Jezusi duke e fshikulluar atë (19, 1). Në të njëjtën kohë ai shpreson që kryetarët çifutë të jenë të kënaqur me këtë trajtim të të burgosurit dhe të tërheqin kërkesën për një dënim me vdekje. Ushtarët e tij kënaqen edhe me tallje. Pasi vendosën një kurore me ferra mbi kokën e Jezusit dhe e veshën me vjollcë mbretërore, ata vazhdonin të vinin tek ai, duke e përshëndetur si “Mbretin e çifutëve” dhe duke i kushtuar atë goditje me duart e tyre në vend të puthjes së homazheve që i nënshtroheshin besnikë do t’i jepnin natyrshëm mbretit të tyre (2, 3). I veshur me këtë veshje poshtëruese të familjes mbretërore, Jezusi tani është sjellë nga Pilati para turmës, sepse shpresa e tij është që një spektakël i tillë të shkaktojë keqardhjen e tyre. Fjalët e famshme ‘Ja njeriu’ (5) mbajnë

nënkuptimin `Ja, këtu është shoku i varfër. A mund ta konsideroni vërtet një figurë të tillë të mjerë si një mbret rival? ‘ Por priftërinjtë dhe policia e tempullit parandalojnë çdo ndjenjë simpatie që mund të pritët të zgjojë përfytyrimin e Jezusit në gjendjen e tij të tanishme, duke thirrur zhurmshëm për kryqëzimin e tij. Pilati do të preferonte që ata të bënin vetë punën e tyre të ndyrë sesa që ai të detyrohej të merrte një vendim në kundërshtim me ndërgjegjen e tij. Fjalët e tij “Merrni ju, dhe kryqëzoheni atë: sepse unë nuk gjej asnjë faj tek ai,” dhe gjithashtu reagimi i çifutëve. Ne kemi një ligj, dhe sipas ligjit tonë ai duhet të vdesë, sepse ai e bëri veten Biri i Zotit (6, 7) janë tregues të qartë se përgjegjësia për kryqëzimin bie më shumë tek ata sesa te Pilati. Është e dukshme që për momentin kryetarët çifutë kanë braktisur akuzën për tradhti të ngritur për të siguruar vëmendjen e Pilatit për çështjen dhe kanë rënë përsëri në atë që për ta ishte akuza kryesore e blasfemisë.

Përmendja për herë të parë në dëgjimin e Pilatit për shprehjen Biri i Zotit (7) ia rrit frikën – ndoshta një frikë bestytni që, pavarësisht nga të gjitha dukjet e kundërta, ai mund të ishte në prani të një figure të mbinatyrshme me të gjitha pasojat e mbrapshta. kjo mund të përfshijë, por ka shumë të ngjarë një frikë se, përkundër mungesës së provave, këtu ishte një që vërtet po pretendonte për veten e tij titullin për të cilin pretendoi perandori romak, *divi filius* (Biri i Zotit). Kështu, në një mënyrë kurioze, ajo që për kryetarët çifutë ishte akuza kryesore e blasfemisë bëhet e barazuar në mendjen e prokurorit me akuzën dytësore të tradhtisë. Prandaj ai përpiqet të zbulojë informacione më të përcaktuara në lidhje me prejardhjen e Jezusit. Pyetja e tij është pothuajse pyetja më e rëndësishme që mund të bëhet në lidhje me të, sepse të dish se nga vjen Jezusi është të njohësh gjënë më të rëndësishme për të. Por as përkujtimi nga Pilati se gjatë ushtrimit të autoritetit të tij politik ai zotëron pushtet mbi jetën dhe vdekjen nuk mund të nxjerrë nga Jezusi informacionin e caktuar që ai dëshiron (9, 10). Jezusi, siç është bërë kaq i dukshëm në këtë Ungjill, është ‘nga lart’. Autoriteti i tij vjen nga Ati i tij qiellor. Autoriteti i Pilatit është gjithashtu, në njëfarë kuptimi, «nga lart» për «fuqitë që janë shuguruar nga Zoti» (Rom. 13, 1). Mëkati i Pilatit në kryerjen e kryqëzimit është

më pak, pohon Jezusi, sesa ai i kryepriiftit, për Pilatin, megjithëse gabimisht ai mund të jetë i destinuar të përdorë fuqinë që i është dhënë, po ushtron një pushtet që i është besuar në mënyrë të ligjshme, ndërsa personi i cili ia dorëzoi Jezusin atij po përdor në mënyrë të paligjshme fuqinë laike të Romës për të marrë një dënim të padrejtë kundër Jezusit (11).

Pilati, disi i lehtësuar nga shfajësimi i pjesshëm i vetvetes, i nënkuptuar në fjalët që ai më dorëzoi tek ju, ka mëkatën më të madh, bën një përpjekje të fundit për të siguruar lirimin e Jezusit. Megjithatë, frika se mos i duket besnikë burimit të menjëhershëm të autoritetit të tij, “despotit të dyshimtë” Tiberit, në fund rëndon peshoren e ndërjegjes së tij në anën e oportunitetit. Të rrezikosh të mos mendosh se shoku i Cezarit është i patolerueshëm (12). Kështu që në orën 6 të mëngjesit të Premten në javën e Pashkës ai zë vendin në stol dhe jep dënimin me vdekje për të burgosurin. Por, para se ta dorëzojë përfundimisht Jezusin për kryqëzim, ai nuk mund të përmbahet nga gëzimi i shakasë së tij në kurriz të çifutëve të urryer. Ai u paraqet Jezusin përsëri atyre, por kësaj here me fjalët ‘Ja mbreti juaj!’ (14). As përsëritja e vrullshme e thirrjeve ‘Hiqe, kryqëzoje’ nuk e pengon Pilatin të fërkohet në kripën e ironisë së tij me pyetjen ‘A duhet ta kryqëzoj Mbretin tuaj?’ (15). Kjo i bën kryepriiftërinjtë të shpallin fjalë, të cilat në fakt janë fjalë blasfemie kur bien nga buzët e adhuresve të Zotit të Izraelit. Ne nuk kemi asnjë mbret përveç Cezarit.

Shenime shtese

18, 28. Që të mos ndoten; d.m.th. duke ardhur në një shtëpi nga e cila nuk ishte hequr buka e tharmuar (shih Dal. 12, 18-19).
.....por të mund të hanin darkën e Pashkëve. Nëse kjo është një referencë për vaktin kryesor të Pashkës që u mbajt natën e parë të festivalit, atëherë përfundimi duhet të jetë se ai vakt nuk ishte ngrënë akoma në kohën kur Jezusi u soll para Pilatit; prandaj Darka e Fundit nuk mund të ketë qenë vakti i Pashkës. Shumica e ekspertëve modernë e interpretojnë referencën në këtë mënyrë, duke supozuar ose se Gjoni këtu është historikisht i saktë dhe Ungjijtë Sinoptikë gabimisht, ose që ose arsyet teologjike Gjoni e ka paravendosur qëllimisht deri në një ditë vaktin në dhomën e sipërme, në mënyrë që Jezusi i vërtetë Qengji

Paskal paraqitet në rrëfimin e tij si duke vdekur në kohën kur qengjat po vriteshin në përgatitje të vaktit të Pashkës.

Sidoqoftë, mund të ndodhë që me Pashkën në këtë varg të kuptohet e gjithë festa e Pashkës, e cila zgjati shtatë ditë; dhe se shprehja hani Pashkën nuk i referohet vaktit kryesor të Pashkës që mund të ketë ndodhur tashmë, por vakteve të mbetura që do të merreshin në sezonin e Pashkës. Në këtë rast, nuk do të kishte asnjë kontradiktë midis ungjilltarëve (shih shënimet e mëtejshme në 19, 14, 31).

30. Në origjinal ‘Ti’ është theksues. Kryetarët çifutë nënkuptojnë se Jezusi kishte kryer një krim në kundërshtim me ligjin romak, prandaj ai duhej të sillej për gjykim, përpara prokuratorit Pilat.

31, 32. Pilati nuk pranon ta konsiderojë shprehjen keqbërës si sinonim i “kriminelit” ose shkelësit të ligjit romak dhe sfidon përfaqësuesit e Sinedrit, të cilët krenohen me ndershmërinë e tyre morale, vendosin çështjen në dritën e ligjit të tyre që ata pretendojnë të jenë të dhënë nga Zoti dhe jo të bëra nga njeriu. Sfida e tij synon qëllimisht të irritojë kryetarët çifutë, sepse ai e di se dënimi me gurë që ligji i tyre lejonte nuk mund të zbatohet nën statusin ekzistues politik të Judesë. Në vargun 32 ungjilltari vëren se, edhe nëse kryetarët çifutë do të ishin lejuar ta vrisnin me gurë Jezusin, kjo do të ishte në kundërshtim me vullnetin hyjnor siç shprehej në vetë profecitë e Jezusit për mënyrën e vdekjes së tij.

33. Në origjinal ti je i prerë. Pilati në fakt thotë: ‘A mund të jesh një krijesë e varfër që je vërtet, një mbret?’

36. Mbretëria në këtë varg nuk i referohet aq shumë sferës në të cilën ushtrohet mbretërimi i Jezusit sesa vetë natyrës së mbretërimit. Prandaj, “mbretërimi” është një përkthim më i mirë. Mbretërimi i tij është i një karakteri të tillë që nuk mund të zhvlerësohet nga arrestimi i tij nga kryetarët çifutë, ose shkatërrimi nga vdekja e tij.

Shërbëtorët e mi mund të kuptohen si ‘pasuesit e mi’, d.m.th. dishepujt e mi; ose ndoshta, por më pak të ngjarë, referenca mund të jetë për ‘legjionet e engjëjve’ që Jezusi tha se Ati i tij mund t’i dërgonte në ndihmë nëse ai dëshironte kështu (Mt. 26, 53).

Do të luftonte. Koha e greqishtes është dhënë më mirë “tani do të luftonte”. Arrestimi në duart e çifutëve me të vërtetë do t’i jepte fund

shpresës së Jezusit për të ushtruar mbretëri, nëse ajo mbretëri do të kishte qenë në këtë botë. Pikërisht sepse nuk ishte e kësaj bote nuk kishte nevojë për mbështetjen e forcës fizike. Ungjilltari tashmë ka regjistruar një shembull sinjal të tmerrit të ndjerë nga Jezusi që të mos e konsideronte ndokush si një “mbret botëror”. Kur galileasit e shqetësuar dhe të trazuar u përpoqën me forcë ta bënë atë mbret pasi ai kishte lavdëruar mirësinë e tij mbretërore mbi ta duke ushqyer pesë mijë burra me pesë bukë, Jezusi shpëtoi, siç thotë ungjilltari, në kodër për të qenë vetëm (shih vi. 15)

37. Pyetja e Pilatit. “Pra, ju jeni në fund të fundit mbret?” Jezusi iu përgjigjet: Po. Pilati, jo Jezusi, e kishte përdorur fjalën ‘mbret’ dhe ai nuk ishte në gabim kur e përdori atë. Jezusi ishte përmbajtur nga përdorimi i tij nga vetë që mos të keqkuptohej natyra e mbretërimit të tij. Por ai ishte një mbret, megjithëse jo më i vogli lloji i mbretit që mund të akuzohej me të drejtë se ishte rival i perandorit romak.

39. Zakoni do t’i jepte Pilatit shansin për të prishur dëshirat e Sinedrit dhe gjithashtu për të fituar një reputacion për mëshirë.

40. Marku na tregon se Barabba ishte një terrorist që kishte kryer vrasje në një trazirë të kohëve të fundit (shih Mk. 15, 7).

Shënime shtese

19, 3. ‘ata vazhdonin të vinin tek ai’ në fillim të këtij vargu. Tallja e ‘homazheve’ konsistonte në faktin që përsëritej vazhdimisht.

5. Burri është përbuzës. Pilati në fakt po thotë: Ja ku është ai – i varfri. A mund të mendoni vërtet se një karikaturë e tillë e një mbreti është vërtet një rrezik ose për Izraelin ose Romën? ‘ Të krishterët, duke rilexuar këto fjalë të famshme, natyrshëm shohin tek ‘Njeriu’ në fjalë njerëzimin në mënyrën më të mirë, Shërbëtorin pësimtar për të cilin Zoti kënaqej.

7. Ligji për të cilin bëhet fjalë është ligji i Lv. 24, 16,

8. Meqenëse nuk është përmendur më parë për frikën e Pilatit, mund të ndodhë që krahasuesit, më shumë të frikësuarit duhet t’i jepet një forcë sipërore, siç ka shpesh në greqishten e Dhiatës së Re, dhe të bëhet “tepër e frikësuar”.

Kjo thënie i referohet shprehjes Biri i Zotit në vend se të gjithë vargut 7,

20. Unë në greqisht jam shumë e theksuar; është refuzimi i Jezusit për të folur me një që zotëron një autoritet kaq suprem njerëzor që mahnit Pilatin.

22. Ai që më dorëzoi mund të jetë një referencë për Judën ose Kajfën dhe gjuha e ungjilltarit duket të jetë e paqartë qëllimisht.

22. Pilati është i kënaqur me atë që Jezusi ka thënë në vargun 11 dhe si pasojë përpiket akoma më shumë për ta liruar.

Thirri përkthen leximin i cili e ka foljen në kohën aoriste. Ndoshta koha e papërsosur e vërtetuar mirë duhet të ndiqet, duke dhënë kuptimin “ata vazhdonin të bërtisnin”. Ishte këmbëngulja e çifutëve për të bërë një çështje politike të çështjes që po e lodhte Pilatin.

Është thjesht e mundur që folja e përkthyer “u ul” duhet të merret në një kuptim kalimtar “që e bëri Jezusin të ulej” (krh. 1 Kor. 6, 9, 9). Kjo mund të hedhë në lehtësim më të madh ironinë e “Shikoni Mbretin tuaj!” Sidoqoftë nuk ka gjasa që një guvernator romak nuk do të ishte vetë ulur në selinë e autoritetit kur të gjykonte për një solemnitë të tillë.

14. Përgatitja e Pashkës. Parashkuari grek *pasçës* mund të nënkuptojë “përgatitje për Pashkën”, e cila natyrisht do të interpretohet si dita e përgatitjes për festën e Pashkës e cila ende nuk kishte filluar; në këtë rast Gjoni përsëri do të takohej para kryqëzimit dhe Darka e Fundit nuk mund të ishte vakt i Pashkës. Nga ana tjetër, fjalët mund të përktheheshin «dita e përgatitjes (për të shtunën, krh. Mk. 15, 42) që i përket festës së Pashkës», me fjalë të tjera «E premtë në javën e Pashkës». Shumica e ekspertëve modernë supozojnë se interpretimi i mëparshëm ka më shumë të ngjarë të jetë i saktë (shih shënimet në 18, 28 dhe 19, 31). Por ne mund të hezitohet të besojmë se Ungjijtë nuk janë në marrëveshje për një çështje kaq të rëndësishme.

Për orën e gjashtë disa dorëshkrime lexuan “orën e tretë” (ora 9 e mëngjesit) me sa duket për ta sjellë tekstin në harmoni me Mk. 15, 25, megjithëse disa dorëshkrime në fragmentin e fundit duke lexuar orën e gjashtë duket se po përpiqen të harmonizojnë Markun me Gjonin! Westcott jep arsye të mira për të supozuar se ky ungjilltar, në vend që të llogarisë orët nga 6 e mëngjesit deri në ora 6 pasdite dhe 6 pasdite.

deri në 6 të mëngjesit, siç ishte, zakoni hebre, i llogariste ata nga mesnata në mesditë dhe mesdita në mesnatë – një praktikë që ne e dimë nga *Martirizimi i Polikarpit* ishte në përdorim në Azinë e Vogël në kohën kur u shkrua ai dokument, dhe që është ndiqet ende sot në Perëndim. Në këtë llogari, ishte ora 10 e mëngjesit kur Andreu dhe bashkë-dishepulli i tij arritën në vendin ku po qëndronte Jezusi (1, 39); Ora 18.00 kur Jezusi takoi gruan samaritan në pus (4, 6); ora 19.00 kur djali i fisnikut u bë më mirë (4. 52); dhe rreth orës 6 të mëngjesit kur Pilati dha dënimin për Jezusin (19, 14.). Mbi këtë supozim, rrëfimi i Gjonit për kryqëzimin përshtatet shumë mirë me atë të Markut, i cili, duke ndjekur metodën hebraike të llogaritjes së orëve, thotë se ishte “ora e tretë” d.m.th. 9 e mëngjesit kur filloi kryqëzimi.

d) **Kryqëzimi** (19, 17-37)

Jezusi kryqëzohet

(Mt 27,32-44; Mk 15,21-32; Lk 23,26-43)

Ushtarët e morën Jezusin. ¹⁷E detyruan ta mbante kryqin e vet jashtë qytetit, deri në vendin me emrin «Kafka», dhe aramaisht *Gulgolta*. ¹⁸Atje e kryqëzuan Jezusin. Në anën e djathtë dhe në anën e majtë të Jezusit kryqëzuan dy njerëz të tjerë. ¹⁹Pilati urdhëroi që në kryq të vihej një mbishkrim në të cilin të shkruhej: *Jezusi nga Nazareti, mbreti i çifutëve*.

²⁰Vendi ku e kryqëzuan Jezusin, nuk ishte larg nga qyteti, prandaj shumë veta e lexuan mbishkrimin. Ishte i shkruar hebraisht, latinisht e greqisht. ²¹Kryepriiftërinjtë i thanë Pilatit: «Mos shkruaj: *Mbreti i çifutëve*, por *Ky pohoi: Unë jam mbreti i çifutëve!*» ²²Pilati tha: «atë që shkrova, e shkrova!»

²³Pasi e gozhduan Jezusin në kryq, ushtarët morën rrobat e tij të sipërme dhe i ndanë në katër pjesë. Secili mori një pjesë. Por petku i poshtëm ishte një copë e vetme. ²⁴Ushtarët i thanë njëri-tjetrit: «Të mos e grisim; të vendosim me short se kush do ta marrë.» Kështu u realizua ajo që ishte parashikuar në Shkrimin e shenjtë: *I ndanë midis tyre rrobat e mia, dhe hodhën short për tunikën time*. Ushtarët vepruan pikërisht ashtu.

²⁵Pranë kryqit ku varej Jezusi, ndodheshin katër gra: nëna e tij me motrën e saj, si dhe Maria, gruaja e Klopës, dhe Maria nga Magdala.

²⁶Jezusi pa nënën e tij duke qëndruar atje, dhe pranë saj Gjonin, nxënësi të cilin Jezusi e kishte fort për zemër. Pastaj i tha nënës: «Ky është biri yt tani!» ²⁷Nxënësit i tha: «Ajo është nëna jote tani!» Që nga ajo ditë ky nxënës u kujdes për të duke e marrë në shtëpinë e vet.

Vdekja e Jezusit

(Mt 27,45-56; Mk 15,33-41; Lk 23,44-49)

²⁸Jezusi e dinte tani se u krye gjithçka, prandaj tha: «Kam etje!» Kështu u realizua fjala e Shkrimit të shenjtë. ²⁹Pranë kryqit ishte një enë plot me uthull mpirëse. Ushtarët zhytën një sfungjer në uthull, e vunë në majë të një shtize dhe e afruan te buzët e Jezusit. ³⁰Buzët e tij u lagën me uthull dhe pas kësaj tha: «Gjithçka ♦ u krye!» Koka iu var, dhe kështu dha shpirt.

♦ d.m.th. të gjitha profecitë lidhur me Shërbëtorin e Zotit.

Jezusit i shpojnë brinjën

³¹Udhëheqësit e çifutëve iu lutën Pilatit: «Jep urdhër që të kryqëzuarve t'u thyhen kërcinjtë dhe të zbriten prej kryqit.» U shprehën kështu sepse ishte e premte dhe nuk deshën t'i linin të vdekurit të varur në kryq edhe të shtunën. Përveç kësaj, e shtuna që po vinte, ishte një festë solemne e veçantë.

³²Ushtarët shkuan dhe u thyen kërcinjtë të dy njerëzve që ishin kryqëzuar bashkë me Jezusin. ³³Kur erdhën te Jezusi, vunë re se ai tashmë kishte vdekur. Prandaj nuk ia thyen kërcinjtë. ³⁴Por njëri nga ushtarët e shpoi me heshtë në brinjë. Pastaj rrodhi gjak e ujë. f& ³⁵Njeriu që e pa, dëshmoi për këtë. E dimë se ai thotë të vërtetën, dhe këtë e di edhe ai vetë. Prandaj mund t'i besoni. ³⁶Kjo ndodhi që të realizohej ajo që ishte shkruar në Shkrimin e shenjtë: *Asnjë kockë nuk do t'i thyhet.* ³⁷Dhe në një vend tjetër thuhet: *Do ta shohin atë që shpuan.*

f& Dëshmi e rëndësishme për vdekjen e Jezusit, duke marrë parasysh se gnostikët pohonin të kundërtën.

Lufta midis dy koncepteve të mbretërisë përfundon në një triumf të dukshëm për kryetarin e kësaj bote dhe agjentët e tij njerëzorë, udhëheqësit fetarë dhe politikë të asaj kohe. Jezusi shkon në vendin e ekzekutimit duke mbajtur traun për veten e tij, ashtu si Isaku mbante drurin në të cilin babait të tij Abrahamit i ishte thënë ta ofronte atë në flijim (Zan. 22, 6). Ai qëndron i varur midis dy burrave të tjerë të dënuar, sepse shumë Shërbëtor i Perëndisë që vuan është me shkelësit (Is. 53, 12); dhe në kryq është shkruar një mbishkrim JEZUSI I NAZARETIT, MBRETI I JUDENJVE. Vetëm Gjoni shton, ndoshta për të tërhequr vëmendjen në fushën universale të mbretërisë që Jezusi i kryqëzuar do të ushtronte, ai ishte shkruar në hebraisht, greqisht dhe latinisht (20). Formulimi nuk ishte fyes i panatyrshëm për kryetarët çifutë dhe kryepriftërinjtë u përpoqën të bindnin Pilatin që ta ndryshonte atë. Por prokurori romak ishte lëkundur

dhe tunduar mjaftueshëm. Fjala e fundit do të ishte me të dhe jo me kryetarët çifutë. atë që kishte shkruar, e kishte shkruar; dhe fjalët e tij, si fjalët e Jezusit, ishin të destinuara të mos kalonin kurrë!

Në tregimin e Gjonit, një grup prej katër grave qëndrojnë pranë kryqit; nëna e Jezusit, motra e nënës së tij, Maria, gruaja e Klopës dhe Maria e Magdalës. Kështu që lexuesi përballet me një tjetër kontrast dramatik, në të cilin ky Ungjill është me bollëk, midis besimit dhe mosbesimit, sepse këto katër gra besnike janë parë përballë skuadrës së ushtarëve të ngarkuar me kryqëzimin. Krishti e ndan njerëzimin në vdekjen e tij, ashtu siç kishte bërë në jetën e tij, dhe siç ka bërë që nga ajo kohë. Ushtarët, megjithëse nuk e dinë rëndësinë e asaj që po ndodh, megjithatë në mënyrë të pavetëdijshme përmbushin fjalët e profecisë duke ndarë rrobat e Jezusit, kushtet e tyre legjitime, në katër pjesë dhe duke “hedhur” short për posedimin e tunikës së tij (shih Ps. 22, 18). Kjo veshje përshkruhet si pa tegel, e endur nga maja në të gjithë (23). Është si Kryepriifti i madh që kushton fljimin e përsosur që Jezusi po vdes; dhe thuhet në ligjin hebre që manteli i efodit të priiftit do të jetë prej pune të endur dhe i ndërtuar në mënyrë që të mos merret me qira (Dal. 20, 31-32).

Një pjesë e punës së Jezusit, Kryepriiftit të madh, është të krijojë një shoqëri të re të të shpenguarve dhe të bashkojë qeniet njerëzore njëra me tjetrën, në sajë të besnikërisë së tyre të përbashkët ndaj vetes. Pra, ndërsa ai varet në kryq, ai bën thirrje që nëna e tij dhe dishepulli i dashur të gjejnë në lidhjen e tyre me veten e tij bazën e një marrëdhënie të re shpirtërore me njëri-tjetrin (26, 27). Nën kryqin lind bashkësia e krishterë, një shoqëri krejtësisht e ndryshme nga të gjitha shoqërimet thjesht njerëzore të bazuara në farefisninë natyrore, simpatinë e ndërsjellë ose një vështrim të përbashkët për çështjet njerëzore. Karakteristika e madhe dhe dalluese e kësaj shoqërie të re është se të gjithë ata që e shijojnë atë tërhiqen nga njëri-tjetri nga vetëdija se të gjithë janë vëllezër për të cilët vdiq Krishti.

Shërbesa aktive e Jezusit për të tjerët tani ka mbaruar. Megjithatë, ekziston një veprim i shërbimit që ai merr nga të tjerët para se të përfundojë fljimi i tij për ta. Ai ka ardhur nga Zoti dhe te Zoti ai do të kthehet. Mund të jetë, të paktën pjesërisht, intensiteti i dëshirës së tij për t’u kthyer tek Ati, i cili është në mendjen e tij kur ai bërtet, Kam

etje. Në këtë supozim, do të dukej se pasazhi i Shkrimit që ungjilltari po kujtonte kur e shkroi Jezusin duke e ditur se të gjitha gjërat tani ishin kryer, që Shkrimet të mund të përmbusheshin, tha: Unë jam i etur (28), nuk ishte, siç është zakonisht supozohet, ‘Ata më dhanë gjithashtu vrer për mishin tim; dhe në etjen time ata më dhanë për të pirë uthull “(Ps. 69, 21), por” Shpirti im është i etur për Perëndinë, për Perëndinë e gjallë: kur do të vij të paraqitem para Perëndisë? “ (Ps. 42, 2). Është argumentuar se referenca për përmbushjen e Shkrimit do të vinte më natyrshëm pas vargut 29 nëse pjesa e mëparshme do të kishte qenë në mendjen e ungjilltarit. Si do që të jetë, thirrja merret nga ushtarët fjalë për fjalë, dhe me të drejtë, sepse ishte në pjesën kryesore të nxitur nga nevoja akute fizike; për më tepër, kishte një fjalë të jashtëzakonshme që Jezusi donte të thoshte me një pastërti të veçantë dhe vetëm nëse etja e tij do të qetësohej, mund të thuhej kështu. Ushtarët preken për të ngritur në buzët e tij një sfungjer plot verë të thartë; dhe pasi e pranoi atë, kjo fjalë e fundit, aq shprehëse e lavdisë dhe triumfit të veprës së tij të përfunduar, kumbon mbi kodrën e Golgotës. Ka mbaruar (30). Vera e ushtarit është pirë; por ajo që është më e rëndësishme, jeta tokësore e të sëmurit ka arritur në përfundimin e saj të vetëm të mundshëm; puna që ai kishte ardhur në botë për të bërë është përmbushur; është kushtuar flijimi i vetme, e përsosur, e dobishme. Jezusi përkul kokën në një akt të fundit të nënshtrimit ndaj vullnetit të Atit dhe ia dorëzon shpirtin atë që e kishte dërguar në botë për të arritur një shpëtim kaq të madh.

Ndodhja e vdekjes së Jezusit më herët sesa autoritetet kishin pritur e bëri të panevojshme që ushtarët të shpejtonin fundin duke thyer këmbët e tij në mënyrë që trupi të hiqet dhe të varroset para perëndimit të diellit, kur filloi dita e re, e cila nuk ishte vetëm një e shtuna, por e shtuna e Pashkës. Kështu që nuk kishte shkelje të ligjit hebre që trupi i një njeriu të dënuar nuk guxon të varet tërë natën në një pemë (Lp. 21, 23). Ungjilltari është gjithashtu i kujdesshëm për të vërejtur se një ligj tjetër, që lidhet me flijimin, u përmbush gjithashtu. Kjo deklaroi se asnjë kockë e qengjit nuk duhet të thyhet (Dal.12, 46). Flijimi i Qengjit të Pashkës së vërtetë tregohet se ka qenë i plotë si në përsosjen e vetë-flijimit të saj të brendshëm ashtu edhe në detajet e tij të jashtme.

Ungjilltar është gjithashtu i interesuar të tregojë gjatë gjithë tregimit të tij të kryqëzimit se cilat ishin rezultatet e flijimit të Jezusit, sepse në shumë pika të rrëfimit të tij të mëparshëm këto rezultate janë parashikuar. Për këtë qëllim ai fut një traditë, të cilën ai thotë se e ka marrë në autoritetin më të besueshëm të një dëshmitari okular, i cili mbetet pa emër, që kur një ushtar goditi anën e trupit të vdekur të Jezusit me një hendek kishte një rrjedhje të menjëhershme të gjakut dhe ujë (34, 35). Ky nuk është një fenomen i mrekullueshëm, sepse shpesh është konsideruar si krejtësisht i natyrshëm për arsye mjekësore. ‘Ushtari ishte romak: ai do të ishte kompetent, i aftë dhe do ta dinte detyrën e tij. Ai do ta dinte cilën pjesë të trupit të shponte në mënyrë që të mund të merrte një rezultat fatal shpejt ose të siguronte që viktima të kishte vdekur në mënyrë të pamohueshme. Ai do të fuste në anën e majtë të gjoksit pak poshtë qendrës. Këtu ai do të depërtonte në zemër dhe enët e mëdha të gjakut në origjinë, dhe gjithashtu në mushkëri anash. Ushtari, duke qëndruar poshtë Zotit tonë të kryqëzuar ndërsa varej në kryq, do të futej lart nën brinjët e majta. Prerja e gjerë, e pastër, koka e shtizës me dy tehe do të hynte në anën e majtë të barkut të sipërm, do të hapte stomakun shumë të shtrirë, do të shponte diafragmën, do të pritej, do të hapej, zemra dhe enët e mëdha të gjakut, arteriet dhe venat tani plotësisht shpërndarë me gjak, një pjesë mjaft e madhe e të gjithë gjakut në trup, dhe do të copëtojë mushkëritë. Plaga do të ishte aq e madhe sa të lejonte që dora e hapur të futet në të. Gjaku nga venat e gërmuara shumë, ena pulmonare dhe ana e djathtë e zgjeruar e zemrës, së bashku me ujin nga stomaku i zgjeruar akut, do të derdhej me bollëk. E gjithë ngjarja siç përshkruhet nga Shën Gjoni duhet, me të vërtetë, të ketë ndodhur, sepse asnjë autor nuk mund të kishte paraqitur me një hollësi kaq koherente, aq të njohur një ngjarje, përveç nëse ai ose dikush në të vërtetë kishte qenë dëshmitar i ndodhjes së saj.’

Shenime shtese

25. Marku dhe Mateu përmendin me emër tre nga një grup grash që “shikonin nga larg”. Të dy përmendin Marinë nga Magdala dhe heqin dorë nga nëna e Jezusit. Gruaja e thirrur nga Gjoni motra e nënës së tij duket se është gruaja e quajtur ‘Salome’ nga Marku dhe ‘nëna e

fëmijëve të Zebedeut' nga Mateu; ndërsa Maria, gruaja e Klopës do të dukej se ishte identike me `Marinë, nënën e Jakobit dhe Jozefit 'në rrëfimet sinoptike. Sidoqoftë, një identifikim i tillë nuk mund të konsiderohet i sigurt. Gratë përmenden në një pikë të mëvonshme në historinë e mundimeve të Krishtit te Mateu dhe Marku sesa te Gjoni, dhe ato mund të jenë larguar nga kryqi pas vdekjes së Jezusit dhe më pas e kishin parë atë nga larg. Nëna e Jezusit me siguri në këtë kohë ishte larguar nga Gjoni, dishepulli i dashur nga skena e kryqëzimit.

27. Shprehja nënkupton që Maria tani kaloi në ruajtjen e dishepullit të dashur dhe të marrëdhënieve dhe miqve të tij. (Shih përdorimin e të njëjtave fjalë në 1. 11.)

29. Vera sigurisht që nuk duhet ngatërruar me verën e droguar, "verën e përzier me mirrë" të Mk. 15, 23 të cilën Jezusi e refuzoi, por a ishte vera e marrë në kryq nga ushtarët për freskimin e tyre gjatë asaj që normalisht ishte një kohë e gjatë pritjeje.

30. Është një supozim i arsyeshëm që fjalët është mbaruar, thënë pak para se Jezusi të vdiste, formuan përmbajtjen e thënies, të përshkruar nga Marku në fjalët 'Jezusi bërtiti me një zë të lartë dhe dha shpirt' (Mk. 15, 37).

31. Me përgatitjen mund të nënkuptohet dita e përgatitjes për festën e Pashkës, në të cilin rast Jezusi përfaqësohet nga Gjoni si vdes në pasdite para fillimit të festivalit në mbrëmjen pasuese. Sidoqoftë, fjala mund të nënkuptojë gjithashtu ditën e përgatitjes për të shtunën, d.m.th. të Premten në javën e Pashkës, në të cilin rast festa e Pashkës do të kishte filluar një natë më parë (shih shënimet në 18, 28 dhe 19, 14).

VIII. VARROSJA DHE RINGJALLJA E JEZUSIT (19, 38 – 20, 31)

a) **Varrimi** (19, 38-42)

Varrimi i Jezusit

(Mt 27,57-61; Mk 15,42-47; Lk 23,50-56)

³⁸Pasi ndodhi kjo, Jozefi nga Ramataimi iu lut Pilatit ta lejonte që ta zbriste nga kryqi trupin e Jezusit. Jozefi ishte nxënës i Jezusit, por në fshehtësi, sepse kishte frikë nga udhëheqësit e çifutëve. Pilati ia dorëzoi kufomën, dhe Jozefi e zbriti nga kryqi. ³⁹Erdhi edhe Nikodemi, i

cili e kishte vizituar Jezusin njëherë natën; solli me vete rreth tridhjetë kilogramë mirrë dhe aloe të përzier. ⁴⁰Dy njerëzit e morën kufomën e Jezusit, e mbështollën me pëlhurë dhe e lyeën me vajra të parfumuara sipas zakonit të çifutëve të varrimit.

⁴¹Pranë vendit ku ishte ekzekutuar Jezusi, ndodhej një kopsht. Atje ishte një varr i ri (i hapur në shkëmb), ku ende nuk ishte varrosur askush. ⁴²Kështu, Jezusin e vunë në varr atje, sepse ishte dita para së shtunës dhe sepse varri ishte afër.

Në predikimin e Kishës së hershme të krishterë, vdekja, varrosja dhe ringjallja e Jezusit u konsideruan si ngjarje të lidhura ngushtë, të gjitha këto ndodhën “në përputhje me shkrimet e shenjta” dhe së bashku formuan ungjillin e shpëtimit (shih i Kor. 15, 1-14). Ungjilltar ynë tashmë ka vënë theksin mbi përfitimet që rezultuan nga mundimet e Jezusit, veçanërisht në simbolikën dramatike të anës së të Kryqëzuarit dhe shfaqjes së gjakut dhe ujit, e cila vërtetoi se ai kishte vdekur vërtet. Në të njëjtën mënyrë, tregimi i tij për varrosjen dhe ringjalljen do të dukej se ishte ndikuar nga dëshira për të treguar se ngjarjet që ai përshkruan kanë një rëndësi unike për shkak të së vërtetës shpirtërore që ato zbulojnë. Këtu, në incidentet e fundit të shërbesës tokësore të Jezusit, shprehje e qartë i është dhënë mësimi të regjistruar tashmë në pjesët e mëparshme të Ungjillit; dhe si pasojë, besimi i dishepujve bëhet besim i plotë i krishterë dhe ndjenja e tyre e apostullimit ringjallet.

Ungjilltari bashkon vdekjen, varrosjen dhe ringjalljen edhe më afër se Ungjijtë e tjerë, duke theksuar se varri në të cilin u varros trupi i Jezusit ishte afër vendit të ekzekutimit dhe se kopshti që përmbante si kryqin ashtu edhe varrin ishte skena e shfaqjes së parë të Jezusit pasi ai u ringjall prej së vdekurish.

Në vendin ku ai u kryqëzua ishte një kopsht (4I). Rënia e Adamit të parë ndodhi në një kopsht; dhe ishte në një kopsht që Adami i dytë e shpengoi njerëzimin nga pasojat e shkeljes së Adamit. Varrosja kryhet nga Nikodemi dhe Jozefi nga Arimateja. Të dy burrat do të dukej më parë se kishin qenë dishepuj ‘të fshehtë’ të Jezusit; por ata tani janë mjaft të guximshëm për të dalë në shesh dhe për të kryer këtë punë të fundit të dashurisë. Nikodemi kishte ardhur për herë të parë tek Jezusi, ungjilltari u kujton lexuesve të tij, natën, d.m.th. në fshehtësi; dhe

Jozefi, i cili deri më tani ishte mbajtur larg nga dishepullimi i kryer plotësisht nga frika e çifutëve, tani ballafaqohet me guxim me prokurorin me një kërkesë për trupin e Jezusit. Mateu shprehet se Jozefi ishte një njeri i pasur dhe Marku e përshkruan atë si një njeri me nder, i cili dëshironte që Perëndia më në fund të vendoste mbretërimin e tij mbi tokë. Të dy, Marku dhe Luka, për më tepër, japin informacione të tjera të rëndësishme se Jozefi ishte anëtar i Sinedrit; dhe Luka na tregon se ai nuk ishte pajtuar me politikën dhe praktikën e këtij organi gusht kur u përkul për turp për të korruptuar një dishepull të Jezusit për të tradhtuar Zotërinë e tij; duke dërguar forca të armatosura për ta arrestuar sikur të ishte një terrorist i dëshpëruar; duke e lënë atë në mëshirën e rojeve të kryepriutit ndërsa ata u përpoqën të gjenin dëshmitarë të rremë në të ashtuquajturën gjyqin e tij; dhe duke luajtur mbi pasionet e turmës dhe duke i nxitur ata të kërkojnë ekzekutimin e tij kur Pilati e kishte parë tashmë të pafajshëm. Por tani e gjithë frika nga ajo që njerëzit mund t'i bënin atij ishte zhdukur nga mendja e Jozefit; dhe pasi mori autorizimin e Pilatit, ai shkoi vetëm në kryq dhe me duart e veta hoqi trupin për ta përgatitur për në varr.

Të dy burrat me kujdes e balsamosin kufomën në përputhje me zakonet hebre, duke shmangur mundësinë e gjymtimit dhe lidhjes së tij me shiritat prej liri të ndërthurura me mirr dhe aloe të sjella nga Nikodemi. Aq e madhe është sasia e erëzave të përdorura, sa fjalët e Psalmi 45, 8, megjithëse nuk citohen, duket se gjejnë një përmbushje të mirëfilltë.

Shenime shtese

38. Të katër ungjilltarët e përshkruajnë Jozefin si Jozefin nga Arimateja. Duket se që nga ditët e hershme ai ishte dalluar në këtë mënyrë nga Jozefët e tjerë të lidhur në një mënyrë apo në një tjetër me lëvizjen e krishterë. Meqenëse fjala e përkthyer fshehurazi është, në origjinal, një pjesë e përsosur pasive, kuptimi mund të jetë që Jozefi nuk kishte qenë gjithmonë një dishepull “sekret”, por kohët e fundit ishte fshehur, ndoshta pas arrestimit të Jezusit, nga frika e çifutëve, dhe tani kishte dalë me guxim nga izolimi i tij. Sidoqoftë, do të dukej më e mundshme që ungjilltari do t'u thotë lexuesve të tij të nxjerrin

përfundimin se Jozefi dhe Nikodemi mbetën dishepuj të paemëruar deri pas kryqëzimit.

40. Tre ungjijtë e tjerë shprehen se trupi ishte mbështjellë me një qefin të vetëm, ndërsa gjuha e Gjonit nënkupton që gjymtyrët ishin të lidhura së bashku me shirita të veçantë pëlhure. Trupi i Lazarit do të dukej se ishte përgatitur për varrim në të njëjtën mënyrë (shih 11, 44).

41. Fakti që varri është prerë nga guri është bërë i qartë në Lk. 23, 53, dhe nënkuptohet në Gjn. 20, 1 në përmendjen e gurit që shtrihej përtej hyrjes.

42. Dita e përgatitjes hebre do të thotë prag i së shtunës hebraike.

b) **Dukuritë e ringjalljes** (20, 1-29)

Shenja e tetë mesianike: *Ai vuajti aq shumë, saqë tani mund ta shohë përsëri dritën dhe të shpërblehet për vuajtjet e tij.* (Isaia 53,11).

Ringjallja e Jezusit

(Mt 28,1-8; Mk 16,1-8; Lk 24,1-12)

20. Një ditë pas së shtunës, në mëngjes herët, ende pa dalë drita, Maria nga Magdala u nis për te varri. Kur arriti atje, pa se guri ishte lëvizur nga gryka e shpellës. ²Pastaj shkoi me vrap te Simon Pjetri dhe te Gjoni, nxënësi, të cilin Jezusi e kishte fort për zemër, dhe u tha: «Zotin e kanë larguar nga varri dhe nuk e dimë se ku e kanë shpënë.» ³Pjetri dhe Gjoni u nisën drejt varrit. ⁴Ata vrapuan të dy së bashku, por Gjoni ia kaloi Pjetrit dhe arriti i pari te varri. ⁵U përkul dhe pa pëlhurat e vëna aty, por nuk hyri në shpellë. ⁶Kur mbërriti Simon Pjetri, hyri menjëherë në shpellë. Pa pëlhurat ⁷dhe rizën që kishin vënë rreth kokës së Jezusit. Kjo rizë nuk ishte bashkë me pëlhurat e tjera, por veças, ende e mbështjellë rrumbullak në vendin e saj. ⁸Tashmë hyri edhe Gjoni, ai që kishte arritur i pari te varri. Pa gjithçka dhe u bë besimtar. ⁹Deri atëherë nuk e kishin kuptuar Shkrimin e shenjtë, sepse atje është shkruar që Jezusi duhet të ringjallet nga të vdekurit. ¹⁰Pastaj të dy u kthyen në shtëpi.

Jezusi i shfaqet Marisë nga Magdala

(Mt 28,9-10; Mk 16,9-11)

¹¹Maria vazhdonte të rrinte pranë varrit dhe po qante. Pastaj u përkul dhe vështrroi brenda. ¹²Aty pa dy engjëj të veshur me rroba të bardha. Ishin ulur në vendin ku ishte vendosur më parë trupi i Jezusit, njëri te kryet dhe tjetri te këmbët. ¹³«Pse po qan?» – e pyetën engjëjt. Maria u përgjigj: «Kam larguar Zotin tim dhe nuk e di se ku e kanë vënë!» ¹⁴Kur u kthye, ajo e pa Jezusin në këmbë. Por nuk e dinte se ishte Jezusi. ¹⁵Ky e pyeti: «Pse po qan? Kë po kërkon?» Ajo mendonte se ishte

kopshtari, ♦ dhe i tha: «Në qoftë se e ke marrë ti, më trego se ku e ke vënë, që të shkoj ta marr.» ¹⁶«Mari!» – i tha Jezusi. Ajo u kthye dhe i tha aramaisht: «Rabuni!» – që do të thotë 'Mësues'. ¹⁷Jezusi i tha: «Mos më mbaj, sepse akoma nuk kam shkuar tek Ati. Por shko te vëllezërit e mi e thuaju: 'Po ngjitem tek Ati im dhe tek Ati juaj, te Perëndia ime dhe te Perëndia juaj.'» ¹⁸Maria nga Magdala shkoi dhe u tha nxënësve: «Pashë Zotin!» Dhe tregoi atë që i kishte thënë Jezusi.

♦ Kopshtari ishte njëkohësisht rojtari i natës.

Jezusi u paraqitet nxënësve

(Mt 28,16-20; Mk 16,14-18; Lk 24,36-49)

¹⁹Ishte mbrëmje vonë, po atë të diel. Nxënësit kishin frikë nga udhëheqësit e çifutëve, prandaj i kishin mbyllur dyert me çelës. Pastaj erdhi Jezusi dhe zuri vend midis tyre. «Paqja me ju!» – u tha. ²⁰Pastaj u tregoi duart dhe brinjën e tij. Ata u gëzuan shumë kur e panë Zotin.

²¹Jezusi u tha përsëri: «Paqja me ju! Siç më dërgoi mua Ati, ashtu ju dërgoj unë ju.» ²²Pastaj fryu mbi ta dhe u tha: «Merreni Shpirtin e shenjtë!

²³Atyre që ju u falni mëkatet, ua ka falur edhe Perëndia; atyre që ju nuk ua falni, nuk ua ka falur as Perëndia. » ♦ ♦

♦ Jezusi jep të kuptohet se, kur të vijë Shpirti, ai do të jetë dhurata e tij personale (shih Veprat 2). Sipas profecive të DhV Shpirti i shenjtë ishte dhuratë e Mesisë (shih Gjoni 1,33). ♦ ♦ aludim për të drejtën e pranimit në Kishë dhe të përjashtimit prej saj.

Jezusi dhe Toma

²⁴Kur erdhi Jezusi, Toma, i quajtur edhe Didim, njëri prej dymbëdhjetë nxënësve, nuk ishte i pranishëm. ²⁵Më vonë të tjerët i treguan se kishin parë Zotin! Toma u tha: «Nuk do ta besoj derisa të shoh shenjat e gozhdëve në duart ♦ e tij. Së pari, dua t'i prek me gisht dhe ta vë dorën në brinjën e tij.»

²⁶Pas një jave nxënësit ishin mbledhur në shtëpi, dhe Toma ishte bashkë me ta. Dyert ishin të mbyllura me çelës. Jezusi erdhi, zuri vend midis tyre dhe tha: «Paqja me ju!» ²⁷Pastaj iu drejtua Tomës: «Vëre gishtin tënd këtu dhe shiko duart e mia! Ma jep dorën dhe prek plagën në brinjën time. Mos dysho më, por beso se jam unë!» ²⁸Pastaj Toma iu përgjigj: «Zoti im dhe Perëndia ime!» ²⁹Jezusi i tha: «A u binde tani që më pe?! Lum gjithkush që nuk më sheh, e megjithatë beson në mua.»

♦ kyçet, sepse i kryqëzuar gozhdohet zakonisht nëpër nyjet e dorës.

Në shënimet e Gjonit për mundimet dhe varrosjen e Jezusit, siç ka thënë një autor i kohëve të fundit, “jeta është e pranishme në vdekje”;

dhe është, shumë e rëndësishme, në rrobat aktuale të varrit, ende të shtrirë në vathët e tyre origjinale, të paprekura nga duart e njeriut ende që nuk përmbajnë më trupin e kryqëzuar, që dishepulli i dashur gjen provat që i duhen për besimin e plotë të krishterë, që është besimi te Jezusi u kryqëzua dhe u ringjall (8). Kjo dëshmi i erdhi si një zbuluesë e re, pasi siç vëren ungjilltari në vargun 9, dishepujt nuk e kishin kuptuar akoma se ringjallja ishte parathënë në Shkrimet, në pasazhe të tilla me sa duket siç citohet nga Pjetri në ditën e Rrëshajëve, ‘Ju nuk do ta lërë shpirtin tim në botën e të vdekurve, as nuk do të japësh Mesinë tënde të kalbet’ (Psal. 16, 10; Veprat 11, 27).

Për pikëllimin e Marisë nga Magdala, e cila nuk gjen ngushëllim për lotët e saj në vegimin e engjëjve brenda varrit bosh dhe që përsërit refrenin e saj të trishtuar “Ata e kanë marrë Zotin tim dhe unë nuk e di se ku e kanë vendosur” (13), e njëjta siguri e besimit merret vetëm nga kontakti personal me Zotin e ringjallur. Figura në fillim e gabuar nga ajo në dritën e mjegullt të hershme të mëngjesit për rojën e natës njihet si Bariu i ngritur i deleve kur ai i drejtohet këtij anëtar individual të kopesë së tij me emër. Jezusi i tha asaj, “Marjam” (16). Asnjëherë nuk ka pasur një shprehje me një fjalë më të ngarkuar me emocione se kjo. Jeta që Bariu i mirë ka vendosur për delet është dhënë për secilën dele të veçantë; dhe jeta e tij e ringjalljes është tani në dispozicion për çdo besimtar të vetëm – por në kushte të ndryshme nga ato me të cilat Maria ishte mësuar deri më tani. Kur ajo përpiqet t’i përmbahet Zotit të saj dhe ta mbajë atë pranë saj, asaj i thuhet se duhet të pushojë së prekuri, sepse përmbushja e dëshirës së saj do të prishte qëllimin përfundimtar të kryqëzimit dhe ringjalljes. Jezusi vuajti dhe u ringjall, në mënyrë që ai të mund të ngjitej tek Ati i tij dhe për shkak të veprës së tij të përfunduar në kryq ndërhynte për të gjithë ata që do t’i afroheshin Zotit përmes tij. Nuk ka asnjë shënim në këtë Ungjill për ngjitjen fizike të Krishtit në qiell. Por kryqi shpesh flitet si lavdërimi i tij suprem dhe vdekja e tij shihet si mjeti i kthimit të tij tek Ati i tij. Ngritja e tij në kryq në fakt konsiderohet si fillimi i ngritjes. Prandaj Jezusi duhet të mendohet si në procesin e ngjitjes tek Ati i tij kur Maria e takon atë. Prandaj, ajo nuk duhet të përpiqet ta parandalojë atë nga përfundimi i kësaj ngjitje dhe nga hyrja plotësisht në trashëgiminë e tij të ligjshme. Ajo duhet të kthehet në pjesën tjetër të kopesë së

vogël me lajmin se Jezusi tani po kurorëzon triumfin e misionit të tij tokësor duke u kthyer tek ai, vullneti i të cilit ai i është bindur kaq pa pushim Atit të tij dhe Atit të tyre.

Por Biri i Zotit nuk kthehet tek Ati i tij ashtu siç kishte dalë nga Ati. Duke marrë mbi vete natyrën njerëzore, ai kthehet me atë natyrë njerëzore, duke mbajtur ende plagët e shkaktuara atë kur ai u “mavijos për paudhësinë tonë”. Ndërsa “jeta është e pranishme në vdekjen e tij”, kështu që “shënimi i vdekjes duhet të dëgjohet ende në mes të jetës”.

Prandaj, në mbrëmjen e parë të së Dielës, kur Jezusi i ringjallur iu shfaq dhjetë dishepujve të mbledhur prapa dyerve të mbyllura nga frika e udhëheqësve çifutë, jo vetëm që ai u dhuron atyre paqen që u ishte lënë në dhomën e sipërme (19; krh. 14, 29), paqja e pajtimit me Zotin u bë e mundur nga mundimet e tij, paqja e mëkatarit të shfajësuar, por ai u tregon atyre duart dhe ijën e tij të shpuar. Pamja e trupit të tij të ringjallur që ende mban shenjat e flijimit të tij shndërron pikëllimin e tyre të përkohshëm në gëzim të përhershëm (20). “Pak kohë” ka mbaruar. Gëzimi i krishterë ka lindur, gëzimi i të shpenguarve, të cilin Jezusi kishte premtuar se do të ishte i tyre pasi të kishin kaluar dhimbjet (shih 16, 20-22).

Me ardhjen e kësaj paqeje dhe gëzimi, ndjesia e apostullimit të dishepujve, e fjetur që nga fillimi i mundimeve të Krishtit, tani mund të zgjohet. Kështu që Jezusi i porositi ata, me fjalë të përdorura tashmë në lutjen e tij ndërmjetësuese (17, 18), për një apostull të ngjashëm me të tij. Ai gjithashtu merr frymë mbi ta dhe u jep atyre Shpirtin e Shenjtë, përmes të cilit përcillet fuqia shenjtëruese e jetës së tij të ringjallur – Shpirti i Shenjtë të cilin ai ishte lutur me Atin e tij që t’i dërgonte ata, dhe ardhja e të cilit ai kishte lënë të nënkuptohet se do të ishte i mundur vetëm kur ai u kthye tek Ati përmes mundimeve dhe ringjalljes (shih 14, 16, 16, 7). Pali i shprehu të njëjtën të vërtetë kur tha: ‘Njeriu i parë Adam u bë një shpirt i gjallë; Adami i fundit u bë një shpirt jetëdhënës ‘(1 Kor. 15, 45). Zotërimi i këtij Shpirti u mundëson apostujve të dhurojnë, ose të mos mbajnë, në mënyrë arbitrare, por siç mund të drejtojë Shpirti, frytet e shëlbimit që Adami i dytë kishte fituar, ndërsa ata vendosën në misionin e tyre të pajtimit.

Ungjilli, i cili me fuqinë e Shpirtit ata do të jenë në gjendje ta shpallin, do të çojë në mënyrë të pashmangshme në faljen e disave që e dëgjojnë atë dhe në forcimin e zemrave në rastin e të tjerëve. Ai u dha Shpirtin atyre dhe u tha atyre: “Merrni Shpirtin e Shenjtë; kujtdo që ju mëkaton t’ia falni, ata do t’i shlyhen; dhe kushdo që mëkaton ju ruani, ata ruhen” (22, 23).

Provat e shikimit kishin qenë të mjaftueshme për t’i dhënë mundësi dishepullit të dashur, Marisë nga Magdala, dhe dhjetë apostujve të dinin se Zoti i tyre u ringjall me të vërtetë, dhe kështu të arrinin plotësinë e besimit të krishterë. Por Toma, i cili nuk kishte qenë me të tjerët në mbrëmjen e ditës së ringjalljes, kërkon prova të prekjes si dhe të shikimit. Për këtë dishepull, pra, i cili tashmë është paraqitur në këtë Ungjill si besnik dhe i guximshëm nëse është pesimist (shih 11, 16, 14, 5), i bëhet një flijim e veçantë provave që ai dëshiron në një shfaqje tjetër të Krishtit të ringjallur në javë më vonë, një dukuri e krijuar vetëm për këtë qëllim. Por provat e shikimit provojnë të jenë të mjaftueshme edhe për Tomën, duke e bërë atë të qajë “Zoti im dhe Zoti im” pa pranuar ftesën për të prekur trupin e ringjallur të Zotit të tij (28). Sidoqoftë, koha do të vijë dhe do të vijë shumë shpejt, kur provat as të shikimit dhe as të prekjes nuk do të jenë të mundshme, sepse Jezusi do të ketë përfunduar kthimin e tij tek Ati përtej rrezes së shqisave fizike. Megjithatë ai do të jetë akoma i dukshëm për sytë e besimit. Prandaj është duke iu referuar të gjithë atyre që do të bëhen besimtarë, si rezultat i predikimit të ungjillit nga dëshmitarët origjinalë të tij pas ringjalljes së tij dhe nga pasardhësit e tyre, që Jezusi jep bekimin “Lum ata që nuk e kanë parë, e megjithatë kanë besuar” (29).

Shenime shtese

20, 1. Mund të supozohet nga ky varg që Maria e Magdalës erdhi në varr vetëm, sepse nuk përmendet, si në Ungjijtë e tjerë, për gratë e tjera galilease që e shoqëruan atë. Fakti, megjithatë, që Maria përdor vetën e parë shumës në vargun 2, “Ne nuk e dimë,” tregon se ky supozim do të ishte i gabuar. Përmendet vetëm Maria, mund të supozojmë, pjesërisht sepse ajo ishte zëdhënësi i grupit dhe pjesërisht sepse ungjilltari synon të japë, në detaje më të mëdha dhe më personale sesa Ungjijtë e tjerë, një

tregim të paraqitjes së Zotit ndaj saj. Ajo që i detyrohej aq shumë Zotit të saj gjatë jetës së tij tokësore (shih Mk. 16, 9) kishte nevojë për mbi të gjitha që të sigurohej në momentin më të hershëm të mundshëm se vdekja nuk u kishte dhënë fund përfitimeve që mund të merrte prej tij.

5. Duke u ulur poshtë, dhe duke kërkuar përkthehet si këtu, ashtu edhe në vargun 11, fjala greke *parakupto*, e cila duket në Dhiatën e Re se ka kuptimin e “vështrimit”, sepse ka diçka të rëndësishme që autori dëshiron ta shohë, edhe pse mund të jetë e vështirë për të që ta shohë dhe ta kuptojë domethënien e saj menjëherë (krh. përdorimi i tij në Jak. i. 25 dhe 1 Pjet. 1, 12). Fjala ‘shtrihej’ është në një pozicion theksues në origjinal. Dishepulli i dashur që qëndronte jashtë varrit vuri re se rrobat nuk ishin hequr megjithëse trupi, supozoi se kishte qenë.

7-8. Pjetri duke hyrë në varr është në gjendje të shohë prova shtesë që nuk janë të dukshme për dishepullin e dashur. Mbulesa e kokës qëndronte në një pozicion që provonte se trupi është ngritur duke lënë rrobat e varrit të paprekura.

15. Maria është e bindur se dikush e ka hequr trupin; dhe asaj i duket më e mundshme që rojtari i natës e ka bërë këtë, sepse ai ishte i vetmi person që mund të vizitonte kopshtin në një orë kaq të hershme. Në ankthin dhe hutimin e saj ajo supozon se ajo po flet me të dhe se ai e di se kujt i referohet kur ajo flet për të.

26. Në përvojat më të thella të jetës, veçanërisht në ribashkimin e atyre që i kanë dhënë shumë kuptim njëri-tjetrit, fjalët nuk janë të pakta. Kushtet e njohura të adresës Marjam dhe Mjeshter (rabbi) janë regjistruar në mënyrë mjaft të madhe në format e tyre aramaike të cilave të dy palët ishin mësuar prej kohësh. ‘Marjam’ është dhënë në formën e saj aramaike.

17. Në disa përkthime mund të supozohet se Maria nuk e preku kurrë Jezusin e ringjallur dhe u ndalua ta bënte këtë; dhe nëse pranohet leximi variant i gjetur në disa autoritete antike, i cili fut fjalën Rabbi ‘dhe ajo vrapoi përpara për ta prekur atë’, ky do të dukej se ishte interpretimi i vetëm i mundshëm. Por pse duhet Jezusi të jetë kaq i vendosur për të parandaluar Marinë të bëjë atë që më vonë ai e fton Tomën të bëjë? Për më tepër në greqisht folja prek është një

domosdoshmëri e tanishme; dhe kur përdoret si ndalim, kjo normalisht duhet të japë kuptimin “Mos më prekni” ose “Mos më prekni më”. Përkthimi i duhur do të duket se është: “Mos u ngjit tek Unë”. Kushtet tani kanë ndryshuar dhe marrëdhënia midis Zotit dhe dishepullit tani duhet të marrë një karakter disi të ndryshëm. Folja e përkthyer “Unë ende nuk jam ngjitur” është në kohën e përsosur dhe nënkupton: “Unë ende nuk e kam përfunduar ngjitjen time”. Vëllezërit e mi nuk u referohen atyre që ishin vëllezër të Krishtit nga marrëdhënia e natyrshme, por familjes së re të të shpenguarve të bërë të mundur nga vetë duke u bërë njeri (krh. Rom. 8,29, 29; Heb. 2, 11). “Unë ngjitem” duhet të merret si një e tashme e vazhdueshme ‘Unë jam në procesin e ngjitjes’. Ati i Jezusit është gjithashtu Ati i vëllezërve të Krishtit; por Jezusi nuk flet për Të si “Ati ynë”, për arsyet pse dishepujt e tij mund t’i drejtohen Zotit si Ati i tyre, janë të ndryshme nga ato që ia mundësojnë Jezusit të bëjë. Prandaj Ati im dhe Ati juaj. Ne vetëm mund ta quajmë Zotin ‘Zotin tonë ‘si krijesat e tij, ndërsa vetë Jezusi i përket Hyjnisë. Jezusi si Personi i dytë i Trinisë është Biri i përjetshëm i Atit; Të krishterët bëhen bij të Zotit vetëm me birësim dhe hir (shih 1,12).

19-23. Paqja e vargut 21 është paqja e mëkatarit të falur, paqja që Jezusi e quajti “paqja ime” (shih 14. 27), sepse ai vetëm mund ta dhuronte atë, dhe ai mund ta dhuronte atë vetëm pas mundimeve të tij. Si marrës të kësaj paqeje dhe të frymëzuar nga Shpirti i Zotit të tyre, dishepujt tani mund të bëhen apostuj të Jezusit (d.m.th.. Të plotfuqishmit e tij (pasi ai kishte qenë Apostulli (d.m.th. Përfaqësuesi fuqplotë) i Atit të tij dhe të ushtronin si të një shërbim e pajtimin.

24. Edhe pse Toma tashmë është përmendur dy herë në Ungjill, ungjilltari jo vetëm që përsërit se ai ishte mbiquajtur Didim, d.m.th. binjaku, por gjithashtu thotë se ai ishte një nga të dymbëdhjetët. Sepse edhe pse ai nuk është në gjendje të pranojë në vlerën e tij nominale lajmin e mirë që i përcjellin atij, dyshimet e tij nuk e çojnë atë në pabesi.

25. Toma dëshiron jo vetëm të shohë mbresën e bërë nga thonjtë në duar (më mirë “në kyçet e dorës”), por edhe të vendosë gishtin në vendin ku kishin qenë thonjtë. Në këtë Ungjill, ose në Mateu dhe

Luka, nuk përmendet shpimi i këmbëve. Se këmbët e Jezusit mund të jenë gozhduar në kryq, në vend që të mbërthehen me një litar që ishte një praktikë e zakonshme, është një përfundim nga Lk. 24, 39

26. Toma është gjetur në shoqërinë e të tjerëve një javë më vonë, edhe pse as ai dhe as ata nuk kishin ndonjë arsye për të pritur një shfaqje tjetër të Zotit të tyre. Një kuptim koncesiv duhet t'u jepet fjalëve që dyert mbyllen. Megjithëse dyert ishin mbyllur, Jezusi hyri brenda.

27. Se kjo vizitë e Krishtit të ringjallur u bë posaçërisht për të mirën e Tomës tregon fakti se menjëherë pas përshëndetjes *Shalom alehem* u kushtoi të gjithë të pranishmëve, Zoti menjëherë i drejtohet Tomës. Porosia për të mos qenë e pabesueshme nënkupton që nuk mund të ketë besim të përhershëm tek Jezusi përveç besimit në të si Zot i ringjallur që ende mban shenjat e vdekjes së tij shlyese. Prandaj Toma u ballafaqua me alternativën ose të besimit të krishterë ose të mosbesimit.

29. Deklarata e Jezusit drejtuar Tomës në gjysmën e parë të këtij vargu mund të merret gjithashtu si një pyetje. Prandaj një përkthim tjetër: “A keni besuar sepse më keni parë?” Sidoqoftë, ka pak ndryshim në kuptim, sepse pyetja padyshim që pret një përgjigje pohuese.

c) **Qëllimi i ungjilltarit** (20, 30-31)

Qëllimi i librit

³⁰Jezusi bëri edhe shumë mrekulli të tjera në praninë e nxënësve të tij, me anë të të cilave u tregoi atyre madhësitinë e tij. Ato nuk janë shkruar në këtë libër. ³¹Por ajo që është shkruar në këtë libër, u përpilua që ju të besoni se Jezusi është Mesia, Biri i Perëndisë. Në qoftë se besoni, keni jetën (e përjetshme) me anë të tij.

Nëse, siç është e mundshme, kapitulli 21 u shtua më vonë pas kapitujve 1-20, vargjet 30 dhe 31 të kapitullit 20 përbënin përfundimin origjinal të Ungjillit. Me siguri do të dukej se ishin shkruar si të tilla. Prandaj, shumë shenja të tjera duhet të merren si një referencë e përgjithshme për veprat e Jezusit gjatë jetës së tij tokësore, një zgjedhje e shkurtër e të cilave është dhënë në kapitujt e mëparshëm.

Megjithatë, shprehja mund të përfshijë edhe dukuri të tjera të Jezusit të ringjallur, të cilat ky ungjilltar i ka lënë të paregjistruara. Besimi i krishterë, për të forcuar që ishte qëllimi kryesor për të cilin Ungjilli thuhet të jetë shkruar, qëndron në bindjen se Jezusi është Mesia, Biri i Zotit; dhe megjithëse ai paraqitet si i tillë në të gjithë këtë Ungjill. Ai sidoqoftë, siç pohon Pali, “u deklarua të ishte Biri i Zotit me fuqi ... nga ringjallja prej së vdekurish” (Rom. 1, 4). Për më tepër, besimi te Jezusi si i kryqëzuar dhe i ringjallur është burimi i jetës, ajo jetë e lartë ose e përjetshme që është pronë e të krishterit.

Shenime shtese

31. Folja e përkthyer besoj është gjetur në disa dorëshkrime në kohën e tashme, dhe në të tjerët në aorist. Nëse do të bëhet dallimi, i pari, i lexuar nga shumica e redaktorëve, do të jepte kuptimin “që ju të mund të vazhdoni të besoni” dhe i dyti “që të mund të besoni”.

Në emër të tij do të thotë falë autorizimit të tij. Në Bibël, ‘emri’ i Zotit nuk është thjesht emri me të cilin është caktuar, por Personi dhe veprat e tij.

IX EPILOGU (21, 1-23)

Jezusi u shfaqet shtatë nxënësve

21. Më vonë Jezusi iu shfaq përsëri nxënësve të tij në bregun e liqenit të Tiberiadit. Ndodhi kështu: ²Simon Pjetri, Toma, që quhej edhe Didim, Natanaeli nga Kana e Galilesë, bijtë e Zebedeut dhe dy nxënës të tjerë ishin mbledhur bashkë. ³Simon Pjetri u tha të tjerëve: «Po shkoj të gjuaj peshk.» «Po vijmë edhe ne me ty!» – i thanë ata. Dolën dhe hipën në lundër; por nuk zunë gjë tërë natën.

⁴Kur zbardhi drita, Jezusi po qëndronte në breg. Por nxënësit nuk e dinin se ishte Jezusi. ⁵Ai u tha: «Ej djema, akoma nuk keni zënë ndonjë peshk?» «Jo, asnjë», – iu përgjigjën ata. ⁶Jezusi u tha: «Hidheni rrjetën në anën e djathtë të lundrës e do të zini!» Ata e hodhën dhe zunë aq shumë peshq, sa që nuk arritën ta nxirrnin dot rrjetën. ⁷Gjoni, nxënësi, të cilin Jezusi e kishte fort për zemër, i tha Pjetrit: «Është Zoti!» Kur e dëgjoji këtë, Pjetri u mbështoll me rrobën e sipërme dhe u hodh në liqen. Ai e kishte hequr atë për të punuar.

⁸Ata nuk ishin larg bregut – rreth njëqind metra. Nxënësit e tjerë e vozitën lundrën gjer në breg duke tërhequr nga pas rrjetën e mbushur me peshq. ⁹Kur dolën në breg, panë një zjarr me qymyr druri dhe peshqit mbi të. Edhe buka ishte pranë. ¹⁰Jezusi u tha: «Sillni disa nga peshqit që

zutë tani!» ¹¹Simon Pjetri hipi në lundër dhe e nxori rrjetën në breg. Ajo ishte plot me peshq të mëdhenj, gjithsej njëqind e pesëdhjetë e tre. Dhe rrjeta nuk ishte grisur aspak, ndonëse kishte aq shumë peshq.

¹²Jezusi u tha:

«Ejani këtu e hani!» Asnjë nga nxënësit nuk guxonte ta pyeste: «Kush je ti?» Ata e dinin mirë se ai ishte Zoti. ¹³Jezusi u afrua, mori bukën dhe ua ndau atyre. Ashtu bëri edhe me peshqit.

¹⁴Kjo ishte hera e tretë që Jezusi u ishte shfaqur nxënësve pas ringjalljes së tij nga të vdekurit.

Rehabilitimi i Pjetrit

¹⁵Pasi kishin mbaruar së ngrëni, Jezusi i tha Simon Pjetrit: «Simon, biri i Gjonit, a më do mua më shumë se të tjerët që ndodhen këtu?» Pjetri iu përgjigj: «Po, o Zot, ti e di se unë të dua.» Jezusi i tha: «Kujdesu për qengjat e mi!» ¹⁶Jezusi i tha përsëri: «Simon, biri i Gjonit, a më do mua?» «Po, o Zot, ti e di se unë të dua», – iu përgjigj ai. Jezusi i tha: «Kujdesu për delet e mia!» ¹⁷Jezusi e pyeti për herë të tretë: «Simon, biri i Gjonit, a më do mua?» Pjetri u trishtua pse Jezusi po e pyeste për herë të tretë: «A më do mua?» Ai i tha: «O Zot, ti di gjithçka; ti e di se unë të dua.» Jezusi i tha: «Kujdesu për delet e mia!» ¹⁸Të siguroj se kur ishe më i ri, ngjishje rripin dhe shkoje ku të doje, por, kur të plakesh, do t'i zgjatësh duart, dhe xhelati do të të lidhë dhe do të të çojë atje ku nuk do të dëshirosh.» ¹⁹Me këto fjalë Jezusi tregoi se me çfarë lloj vdekjeje do ta nderonte Pjetri Perëndinë. Pastaj i tha: «Eja pas meje!»

Jezusi dhe Gjoni

²⁰Pjetri ktheu kokën dhe pa se si Gjoni, nxënësi, të cilin Jezusi e kishte fort për zemër, po e ndiqte. Ishte ai që kishte qenë ulur pranë Jezusit në darkën e fundit dhe e kishte pyetur: «Kush do të të tradhtojë?» ²¹Kur e pa, Pjetri e pyeti Jezusin: «Po këtij, çfarë do t'i ndodhë?» ²²Jezusi i tha: «Në qoftë se dua që ky të mbetet gjallë derisa të vij unë, kjo nuk të përket ty! Ti eja pas meje!» ²³Për këtë arsye ndër besimtarët u përhap fjala se ky nxënës nuk do të vdiste. Por Jezusi nuk tha se nuk do të vdiste, porse: «Në qoftë se dua që ky të mbetet gjallë derisa të vij unë, kjo nuk të përket ty!»

Qëllimi kryesor për të cilin u shtua kjo pjesë mund të ketë qenë korrigjimi i një gabimi që kishte lindur për shkak të një citimi të gabuar të asaj që Jezusi kishte thënë në lidhje me mbijetesën e dishepullit të dashur derisa Zoti të kthehej me lavdi, sepse është me citatin të fjalëve aktuale të Jezusit për këtë temë, të thënë në kohën kur Pjetri u rishugurua si një bari i kopesë së Krishtit, që rrëfimi përfundon disi papritur. Thashethemet thoshin se Zoti kishte profetizuar se Gjoni, dishepulli i dashur, do të ishte gjallë kur ai të vinte përsëri dhe

ungjilltari mezi pret ta bëjë të qartë se Jezusi kishte folur vetëm hipotetikusht për një mundësi të tillë. Jezusi nuk tha ... Ai nuk do të vdesë; por, Nëse dua që ai të mbetet derisa të vij unë (23). Por, në mënyra të tjera, kjo pjesë bën një shtojcë më të përshtatshme për Ungjillin. Pak pasazhe në Dhiatën e Re kanë një cilësi më numeroze, ose janë aq të bezdisshme në bukurinë e tyre; dhe mund të ketë pak lexues që qëndrojnë të pandjeshëm ndaj frikës dhe misterit që e përshkojnë atë.

Disa nga dishepujt kanë dalë për të peshkuar me Simon Pjetrin, por pas një mundimi të një nate puna e tyre ka rezultuar e padobishme. Ardha e agimit i gjen të lodhur, të hutuar dhe të uritur. As zhgënjimi i tyre nuk lehtësohet kur duhet t'u përgjigjen "Jo" një zëri që i thërret nga bregu dhe i pyet nëse ata kanë arritur një kapje. Sidoqoftë, ekziston një ton autoriteti në zë, dhe ata i përgjigjen me gatishmëri asaj kur u bën thirrje që të hedhin edhe një herë rrjetat dhe u premtun atyre sukses. Rezultati është rrjeta e një dhëmbje peshku (kur ata erdhën për t'i numëruar më vonë, numri u provua të ishte njëqind e pesëdhjetë e tre), por pa u shtrënguar rrjeta në pikën e thyerjes. Përvoja duhet t'u ketë kujtuar dishepujve një incident të ngjashëm shumë muaj më parë, megjithëse me atë rast rrjeti u thye dhe anija filloi të fundosej (shih Lk. 5, 1-11); dhe ata natyrshëm i tendosin sytë për të parë se kush mund të jetë personi në breg. Ndërsa vështrojnë mjegullën gri të mëngjesit, dishepulli i dashur është i pari që e identifikon atë dhe ne pothuajse mund ta dëgjojmë atë duke marrë frymë ndërsa u pëshpërit shokëve të tij është Zoti (7). Sa e natyrshme që njohja duhet të bëhet nga ky dishepull i ndjeshëm i korrupsionit, i cili kishte nxjerrë aq lehtësisht nga provat e rrobave të varrit sa Jezusi u ringjall nga mesi i të vdekurve! Ai që ishte mbështetur në gjoksin e Zotit të tij në darkë ka perceptimin më të shpejtë dhe të sigurt për të si Zot i ringjallur.

Por është Pjetri, dishepulli i tij, që në atë rast më parë kishte rënë në gjunjë, duke thënë: 'Largohu nga unë; sepse unë jam një njeri mëkatar, o Zot', i cili tani është më i etur për të ardhur sa më shpejt te Shpëtimtari, ndërsa ai rrëmben xhaketën e tij dhe zhytet në ujë. Për Pjetri është akoma një njeri mëkatar; njollat e pabesisë së fundit janë mbi ndërgjegjen e tij dhe vështrimi depërtues i Zotit të tij është akoma

i freskët në kujtesën e tij (shih Lk. 22, 61). Më shumë se gjashtë kolegët e tij të pranishëm me të në barkë, ai duhet të sigurohet personalisht për faljen e bërë të mundur nga vdekja dhe ringjallja e Jezusit, sepse pa atë falje ai nuk do të jetë në gjendje (dhe ai e di atë) të jetë ajo që Jezusi kishte thënë që një ditë ai do ta bënte atë, “peshkatar i njerëzve”. Për më tepër, meqë detyra e ngarkuar Pjetrit si udhëheqëse e Kishës së Krishterë në ditët e para të shqetësuar të historisë së saj mund të provojë të jetë më saktë se ajo që u është ngarkuar apostujve të tjerë, atij do t’i duhet më shumë dashuri për Zotin e tij sesa ata; dhe janë ata që janë shumë të falur që duan shumë (shih Lk. 7, 47). Ai dikur ishte mburrur se devocioni i tij ndaj Zotit të tij ishte më i madh se kushdo tjetër. “Edhe pse të gjithë do të largohen nga feja,” kishte thënë ai, “por unë nuk do ta bëj” (Mk. 14, 29, 29). Por tri herë ajo dashuri ishte sprovuar dhe ishte gjetur e dobët në oborrin e mohimit. Jezusi tani duhet të jetë i bindur se kurrë më Simoni nuk do ta mohojë aq pabesisht atë. Prandaj, pasi dishepujt e kanë pranuar ftesën e tij për të prishur agjërimin me të në një vakt miqësie dhe kështu janë bërë të vetëdijshëm se, sado i ndryshuar të jetë ai, ai është akoma i njëjti Jezus në shoqërinë e të cilit ata kishin ngrënë kaq shpesh në të kaluarën, tri herë ai i bën pyetjen Simonit, djalit të Jonës, a më do ti mua? Simon, i përlurur nga dështimi dhe thellësisht i penduar, tre herë deklaroi dashurinë e tij dhe tre herë merr detyrën për të ushqyer kopenë e Krishtit, të moshuar dhe të rinj, qengja dhe dele. Sepse dashuria e krishterë duhet të shprehet në shërbim edhe për më të voglin e vëllezërve të Krishtit, por pa dashurinë për Krishtin ai shërbim nuk mund të bëhet kurrë. Vetëm një dashuri e tillë i mundëson dishepullit të mbajë urdhërimet e Krishtit dhe të qëndrojë besnikë ndaj tij, edhe pse, siç do të ndodhë me Pjetrin, ai mund të zbulojë ndërsa jeta vazhdon, se dashuria nuk e bën jetën më të lehtë, por që detyrat bëhen më të sakta dhe liria personale më e kufizuar me përparimin e viteve; dhe edhe pse dishepullizimi i tij mund ta çojë atë, ashtu siç e çoi Simon Pjetrin, në burg dhe vdekje.

Në rastin e Pjetrit, ‘të ndjekësh’ Jezusin do të thoshte një jetë me kujdes të vazhdueshëm për delet e Krishtit, duke kulmuar në një martirizim i cili do të ribërë për lavdinë e Zotit. Atij i ishte thënë në

dhomën e sipërme se nuk mund ta ndiqte menjëherë Jezusin duke dhënë jetën për të, por që një ditë ai do ta ndiqte atë (shih 13, 36-37). Është për një dishepull që lëshon në këtë lloj ‘ndjekjeje’ Jezusi tani e quan atë; i tillë të paktën është interpretimi i ungjilltarit i fjalëve që do të zgjasni duart tuaja, dhe dikush tjetër do t’ju lidhë dhe do t’ju çojë atje ku nuk dëshironi të shkoni (18).

Nga ana tjetër, për dishepullin e dashur, ‘të ndjekësh’ Jezusin do të thotë diçka ndryshe. Shërbimi i tij do të jetë më pak dramatik dhe jo aq i qartë heroik. Ai do të luajë, siç e bëjnë të qartë kapitujt e mëparshëm të Veprave, një pjesë më pak parësore sesa Pjetri në bashkimin e shoqërisë së hershme të besimtarëve në Kishën universale të Krishtit. Kontributi i tij unik do të vijë më vonë. Pasi të jetë vendosur në qytetin pagan, kozmopolit të Efesit, ai do të kujtojë njerëzit që nuk lëviznin në detet e pashkelura të përvojës së paqartë fetare dhe spekulimeve abstrakte deri te ankorimi i sigurt dhe i sigurt i vetë-zbulimit të Zotit në figurën historike të Fjalës së bërë mish. Si një njeri i mendimit më shumë sesa i veprimit, i aftë të shohë nën sipërfaqe dhe të depërtojë në zemrën e gjërave, thirrja e tij do të jetë të dëshmojë për të vërtetën ashtu siç duhet të shihet te njeriu Jezu Krisht dhe të luftojë shumë mesitë që do të shihen para Zotit të kthehet me lavdi. Kundër të gjithë atyre që do të mohonin realitetin e mishërimit të Birit të Zotit, ai do të dëshmojë për atë që ai vetë ka parë, dëgjuar dhe trajtuar në lidhje me Fjalën e jetës, duke ua transmetuar të tjerëve në gjuhë aq të thjeshtë sa është i thellë Pjetri dhe Gjoni kanë profesione të ndryshme; por as nuk është të vihet në dyshim pse thirrja e tjetrit duhet të jetë e ndryshme nga e tija. Ç’po të duhet? (22) është qortimi i Jezusit ndaj Pjetrit kur ai e tregon veten kurioz për të ardhmen e mikut të tij; dhe fjala e fundit e Jezusit drejtuar Pjetrit është e ngjashme me të parën e tij, më ndiqni (shih Mk. 1, 17).

Shenime shtese

21, 1. Pas këtyre gjërave është shprehja e zakonshme e ungjilltarit për të treguar se ajo që ai do të tregojë nuk ndodhi menjëherë, por në një kohë të paspecifikuar, pas incidentit të fundit të regjistruar. Shfaqjet e ndryshme të ringjalljes nuk mund të renditen në ndonjë sekuencë të

reptë kronologjike; dhe megjithëse ungjilltari e përshkruan këtë pamje buzë liqenit si të tretën (vargu I4), kjo ndoshta do të thotë e treta e paraqitjeve që ai vetë ka regjistruar.

5. Fjala fëmijë e përkthyer (*paidia*), megjithëse zvogëluese në formë, nuk ka këtu një kuptim zvogëlues dhe përdoret në adresimin e të rinjve. Jezusi nuk e përdor gjetkë këtë term të dishepujve të tij.

Mishi përkthehet *prosphagion*, që do të thotë diçka për të ngrënë me bukë për ta bërë këtë të fundit më të shijshëm; në këtë kontekst ‘peshku’. Fjala e përkthyer “kam” u përdor në mënyrë bisedore, veçanërisht në lidhje me peshkimin dhe gjuetinë, në kuptimin e “zotërimit të”. Kështu që pyetja këtu mund të përkthehet: “A keni ndopak peshk?” Forma e pyetjes në origjinal pret përgjigjen negative që merr.

7. U mbështuall me petkun e sipërm, në idiomën tonë, “zhveshur deri në bel”.

8. Një anije e vogël është e pasaktë, sepse ka një artikull të caktuar në greqisht; dhe megjithëse përdoret një emër zvogëlues nuk ka domosdoshmërisht një kuptim zvogëlues. Pothuajse me siguri është e njëjta anije me atë që u përmend më herët në rrëfim. Si të ishin dyqind kubitë duhet të kuptohet si “rreth njëqind metra”.

15. Duke iu drejtuar tre herë Pjetrit si Simon, bir i Jonës, Jezusi do të dukej sikur po shmangte qëllimisht emrin që ai vetë kishte thënë se do të ishte një ditë i tij (shih 1, 42). Ende nuk e kishte provuar Pjetrin se ishte i denjë të caktohej “njeriu i shkëmbit”.

Më shumë sesa këto mund të nënkuptojnë ose “më shumë se këta të tjerët”, në këtë rast Jezusi do të kujtojë në mendjen e Pjetrit pohimin mburravec që ai kishte bërë para mundimeve (shih Mk. 14, 29), ose “më shumë se sa doni ndonjë tjetër”. Ndoshta të dy kuptimet nënkuptohen. Është domethënëse që Pjetri në përgjigjen e tij shmang krahasimin e përfshirë në pyetjen e Zotit.

15, 16, 17. Një përkthim, ndoshta me të drejtë, nuk bën asnjë përpjekje në këto vargje për të dhënë një përkthim tjetër të dy fjalëve të përdorura në origjinal për dashuri dhe ushqim. Megjithatë, disa komentatorë janë përpjekur të gjejnë një rëndësi maft të madhe në ndryshimin e fjalëve të përdorura për dashuri. Në vargjet 15 dhe 16, në

pyetjet e para dhe të dyta të vendosura nga Jezusi te Pjetri, përdoret fjala *agapao*, e cila thuhet se tregon një formë më të lartë dashurie sesa fjala *phileo* e përdorur nga Pjetri në secilën nga tre përgjigjet e tij. Fakti që kur Jezusi bën pyetjen herën e tretë në vargun 17 ai përdor fjalën *philo*, nga këta ekspertë konsiderohet si arsyeja pse Pjetri u hidhërua. Jezusi dukej se po dyshonte nëse Pjetri ndiente edhe formën më të vogël të dashurisë për të. Sidoqoftë, është shumë e dyshimtë nëse ky dallim i hollë i kuptimit mund të ruhet, pasi, në këtë Ungjill sidoqoftë, foljet do të dukeshin sinonime. Të dy janë përdorur për të treguar dashurinë e Atit për Birin dhe për të përshkruar dashurinë e Jezusit për Lazarin dhe për ‘dishepullin e dashur’.

Përdorimi i sinonimeve është një tipar i spikatur i stilit në këtë Ungjill, jo më pak në këto tre vargje, ku përdoren dy fjalë për të ditur në vargun 17, dhe ku nuk do të duket se ka ndonjë rëndësi në zëvendësimin, në vargun 16, të *poimaine* (priret) për boske, ushqim, në vargjet 15 dhe 17, Këtu Vulgata nuk bën asnjë përpjekje për të dalluar fjalët, por i përkthen të dyja me ngjitje.

17. Përsëritja e pyetjes për herë të tretë natyrshëm i shkakton hidhërim Pjetrit, sepse nuk mund të mos i kujtojë atij mohimin e tij të trefishtë.

19. Pjetrin e kryqëzuan kokëposhtë, kurse Gjoni vdiq natyrshëm.

23. Kjo thënie enigmatike ndoshta nuk do të thotë asgjë më shumë sesa Gjoni do të jetonte më shumë se të gjithë dishepujt e tjerë dhe do të dëshmonte rënien e Jeruzalemit në 70 pas Krishtit kur Jezusi "erdhi" për të gjykuar qytetin.

X. MBYLLJE (21, 24-25)

²⁴Ky është nxënësi që dëshmon për këto fakte dhe që i shkroi ato me dorën e vet. Ne e dimë se dëshmia e tij është e besueshme.

²⁵Ka edhe shumë gjëra të tjera që ka bërë Jezusi. Në qoftë se ato do të shkruheshin të gjitha një nga një – mendoj se bota do të ishte e vogël në krahasim me vendin që ato do të zinin.

24, do të dukej se përdorimi i kohës së tashme në frazën ‘ai që dëshmon’ (“i cili po jep dëshmi”) tregon se Gjoni, dishepulli i dashur, ishte ende gjallë kur u shkrua vargu 24; dhe që i shkroi këto gjëra nënkupton që ai vetë kishte shkruar disa të paktën nga informacionet që përmban Ungjilli.